

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

5 mars 2014

PROJET DE LOI

portant insertion du Livre XIV “Pratiques du marché et protection du consommateur relatives aux personnes exerçant une profession libérale” dans le Code de droit économique et portant insertion des définitions propres au livre XIV et des dispositions d’application au livre XIV, dans les livres I et XV du Code de droit économique

	Pages
SOMMAIRE	
1. Résumé	3
2. Exposé des motifs	7
3. Avant-projet	48
4. Avis du Conseil d’État.....	105
5. Projet de loi.....	111
6. Annexes à la loi	179

LE GOUVERNEMENT DEMANDE L'URGENCE CONFORMÉMENT À L'ARTICLE 80 DE LA CONSTITUTION.

BELGISCHE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

5 maart 2014

WETSONTWERP

houdende invoeging van Boek XIV
“Marktpraktijken en
consumentenbescherming betreffende de
beoefenaars van een vrij beroep” in het
Wetboek van economisch recht en houdende
invoeging van de definities eigen aan boek XIV
en van de rechtshandhavingsbepalingen eigen
aan boek XIV, in de boeken I en XV
van het Wetboek van economisch recht

	Blz.
INHOUD	
1. Samenvatting.....	3
2. Memorie van toelichting	7
3. Voorontwerp	48
4. Advies van de Raad van State	105
5. Wetsontwerp.....	111
6. Bijlagen bij de wet.....	179

DE SPOEDBEHANDELING WORDT DOOR DE REGERING GEVRAAGD
OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 80 VAN DE GRONDWET.

Le gouvernement a déposé ce projet de loi le 5 mars 2014.

Le "bon à tirer" a été reçu à la Chambre le 5 mars 2014.

De regering heeft dit wetsontwerp op 5 maart 2014 ingediend.

De "goedkeuring tot drukken" werd op 5 maart 2014 door de Kamer ontvangen.

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
VB	:	Vlaams Belang
cdH	:	centre démocrate Humaniste
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones
LDD	:	Lijst Dedecker
MLD	:	Mouvement pour la Liberté et la Démocratie
INDEP-ONAFH	:	Indépendant-Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 53 0000/000:	Document parlementaire de la 53 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV:	Compte Rendu Analytique
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN:	Séance plénière
COM:	Réunion de commission
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 53 0000/000:	Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV:	Beknopt Verslag
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN:	Plenum
COM:	Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be
courriel : publications@lachambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail : publicaties@dekamer.be

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

RÉSUMÉ

Le présent projet de loi a un triple objectif.

Tout d'abord, l'insertion de la loi du 6 avril 2010 relative aux pratiques du marché et à la protection du consommateur (ci-après LPMC) dans le Code de droit économique (CDE) vis-à-vis des personnes exerçant une profession libérale, afin de remédier à l'actuelle inconstitutionnalité de l'exclusion des professions libérales du champ d'application de la LMPC, conformément aux arrêts n° 55/2011 du 6 avril 2011 et n° 192/2011 du 15 décembre 2011 de la Cour constitutionnelle ainsi qu'à l'arrêt n° 99/2013 du 9 juillet 2013 par lequel la Cour a annulé les articles de la LMPC consacrant cette exclusion. Pour ces motifs, il a été décidé de créer un Livre XIV distinct qui ne s'applique qu'aux personnes exerçant une profession libérale. En effet, la Directive 2005/29 distingue elle-même également les commerçants d'une part, et les personnes exerçant une profession libérale d'autre part. Cette directive parle plus précisément de professions réglementées. L'article 3, 8° de la directive indique que "la présente directive s'applique sans préjudice des conditions d'établissement ou des régimes d'autorisation ou des codes de déontologie ou de toute autre disposition spécifique régissant les professions réglementées que les États membres peuvent imposer aux professionnels, conformément à la législation communautaire, pour garantir que ceux-ci répondent à un niveau élevé d'intégrité".

La spécificité des professions libérales nécessite donc une approche distincte par le législateur, en comparaison avec les commerçants. Cette spécificité porte sur de nombreux éléments, dont les principaux sont: l'indépendance, la responsabilité sociale, l'applicabilité des règles déontologiques, la formation permanente et l'existence d'une relation de confiance avec le client.

En outre, il existe des règles spécifiques et plus strictes pour protéger le consommateur, règles auxquelles les titulaires d'une profession libérale sont soumis.

Le présent projet vise en second lieu la transposition pour les professions libérales de la directive 2011/83/EU du Parlement européen et du Conseil du 25 octobre 2011 relative aux droits des consommateurs,

SAMENVATTING

Het voorliggende ontwerp heeft een drieledig oogmerk

Ten eerste de invoeging van de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (hierna WMPC) in het Wetboek van economisch recht (WER) ten aanzien van de beoefenaars van een vrij beroep teneinde de bestaande ongrondwettelijkheid betreffende de uitsluiting van de vrije beroepen uit het toepassingsgebied van de WMPC te verhelpen conform de arresten nr. 55/2011 van 6 april 2011 en nr. 192/2011 van 15 december 2011 van het Grondwettelijk Hof alsook arrest n° 99/2013 van 9 juli 2013 waarin het Hof de artikelen van de WMPC die deze uitsluiting invoeren, heeft vernietigd. Om deze reden werd ervoor geopteerd een afzonderlijk Boek XIV te creëren dat enkel van toepassing is op de beoefenaars van een vrij beroep. Immers, ook de Richtlijn 2005/29 erkent zelf het onderscheid tussen handelaars enerzijds en vrije beroepsbeoefenaars anderzijds. De richtlijn spreekt meer bepaald over gereglementeerde beroepen. In artikel 3, 8° van de richtlijn staat te lezen dat "de richtlijn geen afbreuk doet aan de vestigingsvoorraarden, de vergunningsregelingen, de deontologische gedragscodes of andere specifieke voorschriften voor gereglementeerde beroepen ter handhaving van hoge integriteitsnormen van de beroepsbeoefenaar die de lidstaten overeenkomstig het communautaire recht aan de beroepsbeoefenaren kunnen opleggen".

De specificiteit van de vrije beroepen noodzaakt dan ook een onderscheiden benadering door de wetgever in vergelijking met de handelaars. Deze specificiteit beslaat een heel aantal elementen; zijn daar de voornaamste elementen van: onafhankelijkheid, maatschappelijke verantwoordelijkheid, de toepasselijkheid van deontologische regels, permanente vorming en het bestaan van een vertrouwensrelatie met de cliënt.

Bovendien gelden, ter bescherming van de consument, tevens specifieke en strengere regels waaraan de beoefenaars van een vrij beroep zijn onderworpen.

Ten tweede beoogt het wetsontwerp tevens de omzetting ten aanzien van de beoefenaars van een vrij beroep van de richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober

modifiant la directive 93/13/CEE du Conseil et la directive 1999/44/CE du Parlement européen et du Conseil et abrogeant la directive 85/577/CEE du Conseil et la directive 97/7/CE du Parlement européen et du Conseil.

Troisièmement, le présent projet a pour objectif de transposer pour les titulaires d'une profession libérale la Directive 2005/29/CE du Parlement européen et du Conseil du 11 mai 2005 relative aux pratiques commerciales déloyales des entreprises vis-à-vis des consommateurs dans le marché intérieur et modifiant la directive 84/450/CEE du Conseil et les directives 97/7/CE, 98/27/CE et 2002/65/CE du Parlement européen et du Conseil et le règlement (CE) n° 2006/2004 du Parlement européen et du Conseil.

Pour réaliser cet objectif dans le Code de droit économique:

- un chapitre 5 est inséré dans le titre 2 du livre I “Définitions” qui contient les définitions propres au livre XIV;
- un livre XIV “Pratiques du marché et protection du consommateur relatives aux personnes exerçant une profession libérale” est inséré;
- les règles spécifiques au livre XIV en matière de recherche, constatation et poursuite sont reprises dans le livre XV;
- et les dispositions de la LPMC relatives à l'action en cessation sont intégrées dans le livre XVII pour la personne exerçant une profession libérale.

Le livre XIV, intitulé “Pratiques du marché et protection du consommateur relatives aux personnes exerçant une profession libérale” qui est inséré reprend d'une part pour une grande partie, sans les modifier, les dispositions de la LPMC. Lorsque les règles existantes sont adaptées, le commentaire de l'article est approfondi. Souvent, il s'agit d'adaptations de nature purement légistique. D'autre part, le présent projet de loi transpose la directive 2011/83/EU relative aux droits des consommateurs. Cette directive concerne les contrats conclus entre une entreprise, en ce compris les personnes exerçant une profession libérale, et un consommateur. La directive a pour objectif de simplifier et d'harmoniser les règles qui s'appliquent aux contrats à distance et aux contrats en dehors des établissements commerciaux (pour la personne exerçant une profession libérale, le Livre XIV parle du lieu habituel d'exercice de la profession), ceci dans le but d'assurer un niveau élevé de protection du consommateur. Elle harmonise complètement l'information à donner aux consommateurs ainsi que le droit de rétractation pour ces deux types de contrats.

2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van richtlijn 85/577/EEG en van richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad.

Ten derde heeft het wetsontwerp de omzetting tot doel ten aanzien van de beoefenaars van een vrij beroep van Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad.

Om dit oogmerk te realiseren wordt in het Wetboek van economisch recht:

- een hoofdstuk 5 ingevoegd in titel 2 van boek I “Definities”, dat de definities bevat die eigen zijn aan boek XIV;
- een boek XIV “Marktpaktiviken en consumen-tenbescherming betreffende de beoefenaars van een vrij beroep” ingevoegd;
- in boek XV de aan boek XIV specifieke regels inzake opsporing, vaststelling en vervolging opgenomen;
- en, in boek XVII de bepalingen van de WMPC geïntegreerd die verband houden met de vordering tot staking t.a.v. de beoefenaar van een vrij beroep.

Boek XIV, luidende “Marktpaktiviken en consumen-tenbescherming betreffende de beoefenaars van een vrij beroep” dat wordt ingevoegd, herneemt enerzijds voor het grootste deel zonder wijzigingen de bepalingen van de WMPC. Wanneer de bestaande regels worden aangepast, wordt daar in de artikelsgewijze commentaar dieper op ingegaan. Vaak gaat het om aanpassingen van zuiver legistieke aard. Anderzijds zet het wetsontwerp de richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten om. Deze richtlijn heeft betrekking op overeenkomsten gesloten tussen een onderneming, met inbegrip van de beoefenaars van een vrij beroep en een consument. De richtlijn heeft tot doel het vereenvoudigen en harmoniseren van de regels die van toepassing zijn op overeenkomsten gesloten op afstand en op overeenkomsten gesloten buiten verkoopruimten (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening), met het oog op het verzekeren van een hoog niveau van consumentenbescherming. Ze harmoniseert volledig de aan de consument te verschaffen informatie en

Elle remplace ainsi les deux directives relatives aux contrats à distance et contrats hors établissement en une seule directive.

La directive précitée prévoit à l'article 3.3, i), une exception pour les officiers publics en disposant que la directive ne s'applique pas aux contrats qui sont établis, conformément aux droits des États membres, par un officier public tenu par la loi à l'indépendance et à l'impartialité et devant veiller, en fournissant une information juridique complète, à ce que le consommateur ne conclue le contrat qu'après mûre réflexion juridique et en toute connaissance de sa portée juridique.

En outre, conformément à l'article 3.3, a), cette directive ne s'applique pas aux contrats portant sur les services sociaux, y compris le logement social, l'aide à l'enfance et l'aide aux familles et aux personnes se trouvant de manière permanente ou temporaire dans une situation de besoin, y compris les soins de longue durée.

Les possibilités précitées sont utilisées dans le Livre XIV.

Par ailleurs, la directive établit des règles relatives aux informations à fournir pour les contrats autres que les contrats à distance et hors établissement ainsi que des règles traitant de l'exécution et de certains autres aspects des contrats, comme la livraison, le transfert du risque, les frais pour l'utilisation d'un moyen de paiement, les communications au téléphone et les paiements supplémentaires à la rémunération au titre de l'obligation contractuelle principale.

Elle entraîne donc une modification de certaines règles existantes dans la LMPC.

La directive relative aux droits des consommateurs contient une harmonisation quasi complète. Sur certains volets limités, elle laisse encore aux États membres des choix possibles. Le commentaire de l'article est chaque fois plus approfondi sur ces cas.

En outre, l'inconstitutionnalité existante concernant l'exclusion des personnes exerçant une profession libérale du champ d'application de la LMPC est supprimée. À cet effet, les dispositions de la LMPC qui ne sont de facto pas pertinentes pour les personnes exerçant une profession libérale (à savoir les règles relatives aux liquidations ou aux ventes en soldes, aux ventes publiques et aux règles particulières relatives aux dénominations enregistrées) ont été supprimées,

het recht op herroeping voor deze twee soorten van overeenkomsten. Ze vervangt ook de twee richtlijnen betreffende overeenkomsten op afstand en overeenkomsten buiten verkoopruimten in een enkele richtlijn.

Voormelde richtlijn voorziet in artikel 3.3, i), een bijzondere uitsluiting voor openbare ambtenaren door te stellen dat de richtlijn niet van toepassing is op overeenkomsten die overeenkomstig de wetten van de lidstaten worden opgesteld door een openbaar ambtenaar die volgens de wet onafhankelijk en onpartijdig moet zijn en die door het verstrekken van uitgebreide juridische informatie dient te verzekeren dat de consument de overeenkomst alleen na zorgvuldig juridisch beraad en met kennis van de juridische reikwijdte ervan sluit.

Verder, is deze richtlijn in overeenstemming met artikel 3.3, a) niet van toepassing op overeenkomsten betreffende sociale dienstverlening, met inbegrip van sociale huisvesting, kinderzorg en ondersteuning van gezinnen of personen in permanente of tijdelijke nood, waaronder langdurige zorg.

In Boek XIV wordt van voornoemde mogelijkheden gebruik gemaakt.

De richtlijn stelt bovendien regels vast betreffende de te verschaffen inlichtingen voor andere overeenkomsten dan overeenkomsten gesloten op afstand en buiten verkoopruimten alsook regels betreffende de uitvoering en andere aspecten van overeenkomsten, zoals de levering, risico-overgang, vergoedingen voor het gebruik van een betaalmiddel, communicatie per telefoon en extra betalingen boven de vergoeding ten titel van de contractuele hoofdverbintenis.

Ze maakt dus een wijziging nodig van bepaalde bestaande regels van de WMPC.

De richtlijn consumentenrechten houdt een quasi volledige harmonisatie in. Op enkele beperkte vlakken laat ze aan de lidstaten nog mogelijke keuzes. Bij de artikelsgewijze besprekking wordt telkenmale dieper ingegaan op deze gevallen.

Daarenboven wordt de bestaande ongrondwettelijkheid betreffende de uitsluiting van de beoefenaars van een vrij beroep uit het toepassingsgebied van de WMPC verholpen. Hiertoe zullen enerzijds de bepalingen van de WMPC die de facto niet relevant zijn voor de beoefenaars van een vrij beroep (met name de regels in verband met de uitverkopen, de opruimingen of solden, , de openbare verkoop, en de bijzondere regels inzake geregistreerde benamingen)

d'une part, et des dispositions spécifiques de la LMPC et de la Directive 2011 s'appliquant aux personnes exerçant une profession libérale ont été insérées, d'autre part.

Comme suite aux observations du Conseil d'État sur ce point, l'on peut également relever que les articles 10 et 12 de la LMPC, relatifs à l'étiquetage, de même que l'article 72, relatif à l'offre conjointe constituée d'un service financier, n'ont pas été repris dans le présent Livre XIV dès lors qu'ils concernent des produits dont la nature est étrangère aux prestations intellectuelles caractéristiques des professions libérales et qui, dès lors, sont exclus du champ d'application du projet en vertu de l'article XIV.1, § 1er, alinéa 1er, tel qu'inséré par l'article 3 du projet.

Dès lors que des personnes exerçant une profession libérale fourniraient de tels produits, elles seront alors, dans cette mesure, régies par le Livre VI du Code, conformément à l'article XIV.1, § 1er, alinéa 2.

L'on peut également relever que c'est en conformité avec les options retenues dans le Livre VI que l'article 36 de la LMPC n'a pas été repris dans le Livre XIV et que l'article 44 de la LMPC a été intégré dans l'article XIV.22.

geschrapt worden en zullen anderzijds specifieke bepalingen van de WMPC en de Richtlijn 2011 die op de beoefenaars van de vrije beroepen van toepassing zijn, ingevoerd worden.

Gevolg gevend aan de opmerkingen van de Raad van State over dit punt, kan eveneens worden opgemerkt dat de artikelen 10 en 12 van de WMPC, met betrekking tot de etikettering, net als artikel 72, betreffende het gezamenlijk aanbod gedaan door een financiële dienst, niet werden opgenomen in dit boek XIV aangezien zij betrekking hebben op producten waarvan de aard vreemd is aan de intellectuele prestaties die kenmerkend zijn voor de vrije beroepen en die derhalve zijn uitgesloten van het toepassingsgebied van het ontwerp krachtens artikel XIV.1, § 1, tweede lid, zoals ingevoegd bij artikel 3 van het ontwerp.

Ingeval beoefenaars van een vrij beroep dergelijke producten zouden afleveren, dan vallen zij in die mate onder boek VI van het Wetboek, overeenkomstig artikel XIV.1, § 1, tweede lid.

Er kan eveneens worden opgemerkt dat artikel 36 van de WMPC, in overeenstemming met de opties die in aanmerking zijn genomen in boek VI, niet werd opgenomen in boek XIV en dat artikel 44 van de WMPC werd opgenomen in artikel XIV.22.

EXPOSÉ DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le présent projet de loi insère un chapitre 5 dans le titre 2, du livre I, du Code de droit économique. Il insère la majorité des définitions actuelles de la loi du 6 avril 2010 relative aux pratiques du marché et à la protection du consommateur, auxquelles s'en ajoutent de nouvelles afin de transposer la directive 2011/83/UE du Parlement européen et du Conseil du 25 octobre 2011 relative aux droits des consommateurs, modifiant la directive 93/13/CEE du Conseil et la directive 1999/44/CE du Parlement européen et du Conseil et abrogeant la directive 85/577/CEE du Conseil et la directive 97/7/CE du Parlement européen et du Conseil (ci-après la directive). De plus, des définitions spécifiques à la profession du titulaire d'une profession libérale sont ajoutées.

Les dispositions de transposition reprennent le contenu de la directive. Lorsque le texte de la directive n'est pas repris littéralement, c'est pour des raisons d'ordre linguistique ou légistique.

Les nouvelles définitions insérées suite à la transposition de la directive concernent les notions suivantes: bien fabriqué d'après les spécifications du vendeur, contrat hors établissement, établissement commercial, contrat de vente, contrat de service, contenu numérique, enchère publique, garantie commerciale et contrat accessoire. Compte-tenu des remarques spécifiques propres à l'exercice d'une profession libérale, il a été décidé de remplacer la notion d'"établissement commercial" par "lieu habituel d'exercice de la profession" et "contrat hors établissement" par "contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession".

Un livre XIV, intitulé "Pratiques du marché et protection du consommateur" relatif aux personnes exerçant une profession libérale est inséré. Il reprend les dispositions de la LPMC et transpose la directive 2011/83/UE relative aux droits des consommateurs.

Des corrections matérielles et légistiques ont également été apportées à certaines dispositions de la LPMC.

La directive 2011/83/UE concerne les contrats conclus entre une entreprise et un consommateur et a pour objectif de simplifier et d'harmoniser les règles applicables aux contrats à distance et hors établissement (pour la personne exerçant une profession libérale,

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het voorliggende ontwerp voegt in boek I, titel 2, van het Wetboek van economisch recht een hoofdstuk 5 in. Het voegt het merendeel van de bestaande definities van de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming in, waaraan nieuwe worden toegevoegd ter omzetting van richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van richtlijn 85/577/EEG en van richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad (hierna de richtlijn). Daarnaast worden een aantal aan het beroep van beoefenaar van een vrij beroep, specifieke definities, toegevoegd.

De omzettingsbepalingen hervatten de inhoud van de richtlijn. Wanneer de tekst van de richtlijn niet letterlijk werd overgenomen, is dit om taalkundige of legistieke redenen.

De als gevolg van de omzetting van de richtlijn nieuw ingevoerde definities omvatten de volgende begrippen: volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen, buiten verkoopruimten gesloten overeenkomst, verkoopruimte, verkoopovereenkomst, dienstenovereenkomst, digitale inhoud, commerciële garantie en aanvullende overeenkomst. Rekening houdende met de specifieke kenmerken eigen aan de uitoefening van een vrij beroep werd ervoor geopteerd om het begrip "verkoopruimte" te vervangen door "gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening" en "buiten verkoopruimten gesloten overeenkomst" te vervangen door "buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst".

Een boek XIV, getiteld "Marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende de beoefenaars van een vrij beroep", wordt ingevoegd. Het herneemt de bepalingen van de WMPC en zet de richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten om.

Er werden eveneens inhoudelijke en legistieke correcties aangebracht aan sommige bepalingen van de WMPC.

De richtlijn 2011/83/EU betreft overeenkomsten gesloten tussen een onderneming en een consument en heeft tot doel het vereenvoudigen en harmoniseren van de regels die van toepassing zijn op overeenkomsten op afstand en buiten verkoopruimten (voor de beoefenaar

on parle dans le Livre XIV du lieu habituel d'exercice de la profession). Elle harmonise complètement l'information à donner aux consommateurs ainsi que le droit de rétractation pour ces deux types de contrats. Elle remplace ainsi les deux anciennes directives relatives aux contrats à distance et contrats hors établissement en une seule.

Par ailleurs, la directive établit des règles minimales relatives aux informations à fournir pour les contrats autres que les contrats à distance et hors établissement (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV du lieu habituel d'exercice de la profession). L'exception prévue par la directive 2011/83 pour les officiers publics et les services sociaux est utilisée.

Elle contient également des dispositions traitant de l'exécution et de certains autres aspects des contrats, comme la livraison, le transfert du risque, les frais pour l'utilisation d'un moyen de paiement, les communications au téléphone et les paiements supplémentaires à la rémunération de l'obligation contractuelle principale; ces dispositions valent pour tous les contrats indépendamment de la manière dont ils ont été conclus.

Conformément à l'article 288, alinéa 3, du Traité sur le Fonctionnement de l'Union Européenne, les États membres sont liés par les directives européennes mais peuvent choisir la forme et les moyens de transposition de celles-ci. Afin d'éviter des difficultés d'interprétation, la formulation des dispositions du présent projet qui transposent la directive 2011/83/UE correspondent autant que possible au libellé de la directive. Par contre, ces dispositions reprennent la structure de la LPMC. Les obligations particulières aux contrats à distance et hors établissement (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV du lieu habituel d'exercice de la profession) qui font l'objet d'un tronc commun dans la directive ont été ici chaque fois répétées pour les contrats qu'elles concernent et ce, dans un souci de meilleure lisibilité, compréhension et clarté. Une réponse est ainsi donnée à la remarque formulée par le Conseil de la Consommation dans le cadre du Livre VI.

Le livre XIV est structuré de la manière suivante:

Titre 1er - Principes généraux

Titre 2 – Information au consommateur

Chapitre 1er. Obligation générale d'information au consommateur

Chapitre 2. De l'indication des prix

van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening) gesloten overeenkomsten. Ze harmoniseert volledig de aan de consument te verschaffen informatie alsook het herroepingsrecht voor deze twee soorten van overeenkomsten. Ze vervangt zodoende de twee oude richtlijnen betreffende overeenkomsten op afstand en buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten door een enkele richtlijn.

De richtlijn stelt bovendien minimale regels vast betreffende te verschaffen informatie voor andere overeenkomsten dan overeenkomsten op afstand en buiten verkoopruimten (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening). Van de uitsluiting waarin richtlijn 2011/83 voorziet voor openbare ambtenaren en sociale dienstverlening wordt gebruik gemaakt.

Ze bevat daarnaast bepalingen die handelen over de uitvoering en andere aspecten van overeenkomsten, zoals de levering, risico-overgang, vergoedingen voor het gebruik van een betaalmiddel, communicatie per telefoon en extra betalingen boven de vergoeding van de contractuele hoofdverbintenis; deze bepalingen gelden voor alle overeenkomsten, ongeacht de wijze waarop ze werden aangegaan.

Overeenkomstig artikel 288, lid 3, van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie, zijn de Lidstaten gebonden door richtlijnen maar kunnen ze de vorm en de middelen kiezen voor de omzetting ervan. Om interpretatiemoeilijkheden te vermijden, sluit de formulering van de bepalingen van voorliggend ontwerp dat de richtlijn 2011/83/EU omzet, zo nauw mogelijk aan bij de formulering van de richtlijn. Evenwel, hernemen deze bepalingen de structuur van de WMPG. De verplichtingen die eigen zijn aan de overeenkomsten op afstand en buiten verkoopruimten (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening) die het voorwerp uitmaken van een gemeenschappelijke basis in de richtlijn, worden telkenmale herhaald voor de betrokken overeenkomsten, en dit uit zorg voor een betere leesbaarheid, een beter begrip en een betere duidelijkheid. Aldus wordt geantwoord op de in het kader van Boek VI door de Raad voor het Verbruik geformuleerde opmerking.

Boek XIV is op volgende wijze gestructureerd:

Titel 1 – Algemene principes

Titel 2 – Informatie aan de consument

Hoofdstuk 1. Algemene verplichting tot informatie aan de consument

Hoofdstuk 2. Prijsaanduiding

Chapitre 3. De la publicité comparative	Hoofdstuk 3. Vergelijkende reclame
Chapitre 4. Des promotions en matière de prix	Hoofdstuk 4. Promoties inzake prijzen
<i>Section 1ère. De la référence à son propre prix appliquée précédemment</i>	Afdeling 1. Verwijzing naar de eigen, voorheen toegepaste prijs
<i>Section 2. Des titres donnant droit à un remboursement ou à une réduction de prix</i>	<i>Afdeling 2. Titels die recht geven op terugbetaling of prijsvermindering</i>
Chapitre 5 Dispositions diverses	Hoofdstuk 5. Diverse bepalingen
Titre 3. Des contrats avec les consommateurs	Titel 3. Overeenkomsten met consumenten
Chapitre 1 ^{er} . Dispositions générales	Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen
Chapitre 2. Contrats à distance	Hoofdstuk 2. Overeenkomsten op afstand
<i>Section 1ère. Contrats à distance ne portant pas sur des services financiers</i>	<i>Afdeling 1. Overeenkomsten op afstand die geen betrekking hebben op financiële diensten</i>
<i>Section 2. Dispositions communes au présent chapitre</i>	<i>Afdeling 2. Aan dit hoofdstuk gemene bepalingen</i>
Chapitre 3. Des contrats en dehors du lieu habituel d'exercice de la profession	Hoofdstuk 3. Buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst
Chapitre 4. De l'offre conjointe	Hoofdstuk 4. Gezamenlijk aanbod
Chapitre 5. Des clauses abusives	Hoofdstuk 5. Onrechtmatige bedingen
Chapitre 6. Du bon de commande	Hoofdstuk 6. Bestelbon
Chapitre 7. Des documents justificatifs	Hoofdstuk 7. Bewijsstukken
Chapitre 8. Reconduction du contrat de service	Hoofdstuk 8. Verlenging van dienstenovereenkomsten
Titre 4. Pratiques interdites	Titel 4. Verboden praktijken
Chapitre 1 ^{er} . Pratiques professionnelles déloyales à l'égard des consommateurs	Hoofdstuk 1. Oneerlijke beroepspraktijken jegens consumenten
<i>Section 1ère. Champ d'application</i>	<i>Afdeling 1. Toepassingsgebied</i>
<i>Section 2. Des pratiques professionnelles déloyales</i>	<i>Afdeling 2. Oneerlijke beroepspraktijken</i>
<i>Section 3. Des pratiques professionnelles trompeuses</i>	<i>Afdeling 3. Misleidende beroepspraktijken</i>
<i>Section 4. Des pratiques professionnelles agressives</i>	<i>Afdeling 4. Agressieve beroepspraktijken</i>
Chapitre 2. Pratiques professionnelles déloyales à l'égard de personnes autres que les consommateurs	Hoofdstuk 2. Oneerlijke beroepspraktijken jegens andere personen dan consumenten
Chapitre 3. Communications non souhaitées	Hoofdstuk 3. Ongewenste communicaties
Titre 5. Dispositions finales	Titel 5. Slotbepalingen
Les dispositions du droit commun relatives au règlement de la preuve s'appliquent aux personnes exerçant une profession libérale.	De bepalingen uit het gemeen recht betreffende de bewijsregeling zijn van toepassing op de beoefenaars van een vrij beroep.
Les dispositions relatives à la recherche et à la constatation des infractions au Livre XIV, à la procédure	De bepalingen betreffende de opsporing en vaststelling van inbreuken op Boek XIV, de waarschuwingsprocedure

d'avertissement et les règles relatives à l'action en cessation font l'objet des livres XV et XVII du même Code.

Les dispositions relatives aux sanctions pénales des infractions au livre XIV font l'objet du livre XV, titre 3, chapitre 2, section 4, du même Code.

La directive vise une harmonisation maximale. Elle tend ainsi à promouvoir un véritable marché intérieur tout en offrant un niveau élevé de protection des consommateurs et une plus grande sécurité juridique tant aux consommateurs qu'aux entreprises. Cependant, elle permet aux États membres de maintenir ou d'adopter des règles nationales concernant certains aspects.

La directive abroge et remplace la directive 85/577/CEE du Conseil du 20 décembre 1985 concernant la protection des consommateurs dans le cas de contrats négociés en dehors des établissements commerciaux et la directive 97/7/CE du Parlement européen et du Conseil du 20 mai 1997 concernant la protection des consommateurs en matière de contrats à distance.

La directive définit les contrats à distance de manière semblable à la définition existante dans la LPMC. Par contre, la notion de contrats hors établissement (pour la personne exerçant une profession libérale, le livre XIV parle du lieu habituel d'exercice de la profession) est plus large qu'actuellement et le délai de rétractation passe de 7 jours ouvrables à 14 jours calendrier. La durée du délai de rétractation variait entre les différents États membres tant pour les contrats à distance que pour les contrats hors établissement (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV du lieu habituel d'exercice de la profession), ce qui créait une insécurité juridique et générait des coûts de mise en conformité pour les entreprises. La directive établit le même délai de rétractation pour tous les contrats à distance et hors établissement (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV du lieu habituel d'exercice de la profession). L'harmonisation de ces dispositions est largement maximale. La directive définit une série de règles communes à ces types de contrats, notamment concernant l'utilisation d'un formulaire de rétractation, la prolongation du délai de rétractation à 12 mois en cas d'absence d'information sur le droit de rétractation, le remboursement par l'entreprise en cas de rétractation, le renvoi des biens, la responsabilité du consommateur en cas de dépréciation du bien et les exceptions au droit de rétractation.

en de regels inzake de vordering tot staking maken het voorwerp uit van de boeken XV en XVII van dit Wetboek.

De bepalingen betreffende de strafsancties voor de inbreuken op boek XIV maken het voorwerp uit van boek XV, titel 3, hoofdstuk 2, afdeling 4, van dit Wetboek.

De richtlijn beoogt een maximale harmonisatie. Zij wil op die manier komen tot het bevorderen van een echte interne markt waarbij tegelijkertijd een hoog beschermingsniveau voor de consument ontstaat en een grotere juridische zekerheid voor zowel consumenten als ondernemingen. Toch laat ze de Lidstaten toe ten aanzien van bepaalde aspecten nationale regels te handhaven of vast te stellen.

De richtlijn heft en vervangt de richtlijn 85/577/EEG van de Raad van 20 december 1985 betreffende de bescherming van de consument bij buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten, alsook richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 1997 betreffende de bescherming van de consument bij op afstand gesloten overeenkomsten, op en vervangt ze.

De richtlijn definieert overeenkomsten op afstand op gelijkaardige wijze als de bestaande definitie in de WMPC. Het begrip buiten verkoopruimten (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening) gesloten overeenkomsten is daarentegen ruimer dan het huidige en de herroepingstermijn wordt verlengd van 7 werkdagen naar 14 kalenderdagen. De duur van de huidige herroepingstermijnen verschilde tussen de verschillende Lidstaten zowel voor de overeenkomsten op afstand als voor buiten verkoopruimten (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening) gesloten overeenkomsten, wat rechtsonzekerheid veroorzaakte en voor de ondernemingen kosten meebracht voor de naleving. De richtlijn legt een zelfde herroepingstermijn vast voor alle overeenkomsten op afstand en buiten verkoopruimten (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening). De harmonisatie van deze bepalingen is grotendeels maximaal. De richtlijn legt een reeks gemeenschappelijke regels voor deze soorten van overeenkomsten vast, onder meer over het gebruik van een herroepingsformulier, de verlenging van de herroepingstermijn tot 12 maanden in geval van afwezigheid van de informatie over het herroepingsrecht, de terugbetaling door de onderneming in geval van herroeping, de terugzending van de goederen, de verantwoordelijkheid van de consument in geval van waardevermindering van het goed en de uitzonderingen op het herroepingsrecht.

La transposition de la directive se retrouve essentiellement dans le titre 2, chapitre 1er, art. XIV. 3, dans le titre 3, chapitre 1er, art. XIV. 22 à XIV 25 et dans le chapitre 2 ainsi que dans le chapitre 3 du titre 3. Les dispositions de transposition reprennent fidèlement le contenu de la directive.

La transposition de la directive nécessite donc une modification de la LPMC, essentiellement quant à ses dispositions relatives aux contrats à distance et hors établissement (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV du lieu habituel d'exercice de la profession). Ces modifications n'entraînent pas une réduction de la protection du consommateur. Au contraire, les nouvelles dispositions qui y sont introduites apportent une plus grande sécurité juridique et tendent à assurer une plus forte protection du consommateur. Il s'agit des dispositions suivantes:

- la liste des informations à fournir au consommateur avant la conclusion du contrat;
- le délai de rétractation porté à 14 jours également pour les contrats hors du lieu habituel d'exercice de la profession, même si le consommateur en a fait la demande;
- l'introduction d'un modèle de formulaire de rétractation harmonisé que le consommateur a la possibilité d'utiliser;
- les interdictions des options par défaut;
- l'obligation de livraison dans les trente jours de la conclusion du contrat;
- le transfert du risque à la prise de possession par le consommateur.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

CHAPITRE IER

Disposition générale

Article 1er

Cet article n'appelle pas de commentaire particulier.

CHAPITRE II

Le Code de droit économique

Article 2

Un chapitre 5 est inséré au titre 2, du livre I, du Code de droit économique, qui contient un nombre de définitions propres au livre XIV du Code. Pour la plupart, elles

De omzetting van de richtlijn bevindt zich voornamelijk in titel 2, hoofdstuk 1, art. XIV. 3, in titel 3, hoofdstuk 1, art. XIV. 22 tot XIV.25 , en in hoofdstuk 2 alsook in hoofdstuk 3 van titel 3. De omzettingsbepalingen herennen getrouw de inhoud van de richtlijn.

De omzetting van de richtlijn noodzaakt dus een wijziging van de WMPC, voornamelijk voor wat betreft de bepalingen betreffende de overeenkomsten op afstand en buiten verkoopruimten (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening). De wijzigingen brengen geen vermindering van de consumentenbescherming met zich mee. Integendeel, de nieuwe bepalingen die er ingevoerd worden, brengen een grotere rechtszekerheid met zich mee en strekken ertoe de consument beter te beschermen. Het gaat om volgende bepalingen:

- de lijst van inlichtingen die aan de consument moeten worden verschaft voor de contractsluiting;
- de herroepingstermijn die op 14 dagen wordt gebracht voor buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomsten zelfs wanneer de consument erom heeft verzocht;
- de invoering van een geharmoniseerd model van herroepingsformulier dat de consument kan gebruiken;
- het verbod op standaard-opties;
- de verplichting tot levering binnen dertig dagen na de sluiting van de overeenkomst;
- de risico-overdracht bij de inbezit name door de consument.

ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen bijzondere commentaar.

HOOFDSTUK II

Het Wetboek van economisch recht

Artikel 2

Een hoofdstuk 5 wordt in titel 2, van boek I, van het Wetboek van economisch recht ingevoegd, dat een aantal begripsomschrijvingen bevat die eigen zijn aan Boek

sont reprises de la LPMC. Elles sont bien sûr, au besoin, complétées et adaptées en fonction des dispositions de la directive droits des consommateurs, d'une part, et en fonction des caractéristiques spécifiques propres à l'exercice d'une profession libérale, d'autre part.

Les définitions générales qui figurent dans la LPMC mais qui sont communes aux autres livres du Code sont rassemblées dans le titre I "Définitions générales" du livre I. Il s'agit des définitions suivantes: entreprise, consommateur, produits, services, biens, code de conduite et jours ouvrables.

L'article I. 8, 1° à 12° reprend les définitions de l'article 2, points 7° à 20° LPMC, étant entendu que la notion d'"entreprise" est remplacée par celle de "personne exerçant une profession libérale" et "pratiques commerciales" par "pratiques professionnelles". En ce qui concerne la notion de "services homogènes" au point 1°, il convient de faire remarquer qu'il s'agit de tous les services dont les caractéristiques et les modalités sont identiques ou similaires, indépendamment notamment du moment ou du lieu de l'exécution, du prestataire de services ou de la personne à qui ils sont destinés. Cette définition provient de la LPMC.

En général et en dehors du cadre de l'exercice d'une profession libérale, on entend par services homogènes entre autres le ramonage d'une cheminée, le nettoyage d'un costume, développement d'un film photographique, le remplacement de l'huile d'une voiture, le remplacement d'une vitre endommagée d'une voiture, etc. Pour ces services homogènes, il est possible en tant que vendeur d'indiquer les prix. Les services homogènes que ce dernier propose doivent être affichés avec les tarifs correspondants. L'on peut se référer au lien suivant du SPF Économie: http://www.belgium.be/fr/economie/commerce_et_consommation/pratiques_du_commerce/affichage_des_prix/

Sont par contre considérés comme des services non homogènes la réparation d'une voiture accidentée, le placement d'une toiture, l'installation d'une véranda, etc. Pour ce type de service, il est impossible pour le vendeur d'afficher un tarif à l'avance.

Un même raisonnement doit être suivi pour les personnes exerçant une profession libérale. Pour une consultation juridique ou comptable, l'établissement de plans techniques, la livraison de préparations magistrales, les prestations médicales en général, etc., effectuées par une personne exerçant une profession libérale, cette dernière ne peut pas toujours indiquer de prix à l'avance, étant donné que la personne exerçant

XIV van het Wetboek. Voor het merendeel worden deze van de WMPC overgenomen. Uiteraard worden ze, waar nodig, aangevuld en aangepast in functie van enerzijds de bepalingen van de richtlijn consumentenrechten en anderzijds in functie van de specifieke kenmerken eigen aan de uitoefening van een vrij beroep.

De algemene definities die thans voorkomen in de WMPC, maar die gemeenschappelijk zijn met andere boeken van het Wetboek zijn samengebracht in de titel I "Algemene definities", van boek I. Het gaat over de volgende definities: onderneming, consument, , producten, diensten, goederen, gedragscode en werkdagen.

Artikel I. 8, 1° tot 12° herneemt de definities van artikel 2, 7° tot 20°, WMPC met dien verstande dat het begrip "onderneming" wordt vervangen door "beoefenaar van een vrij beroep" en "handelspraktijken" door "beroepspraktijken". Wat het begrip "homogene diensten" in punt 1° betreft dient te worden opgemerkt dat dit alle diensten zijn waarvan de eigenschappen en de modaliteiten identiek of gelijkaardig zijn, ongeacht onder meer het ogenblik, de plaats van de uitvoering, de dienstverstrekker of de persoon voor wie ze bestemd zijn. Deze definitie is afkomstig uit de WMPC.

Als homogene diensten worden in het algemeen en buiten het kader van de uitoefening van een vrij beroep onder andere beschouwd schoorsteenvegen, reinigen van een kostuum, ontwikkelen van een film, vervangen van olie in een auto, vervangen van een beschadigd raam van een auto, enz. Voor deze homogene diensten is het mogelijk om als verkoper de tarieven aan te duiden. De homogene diensten die hij aanbiedt moeten met de overeenstemmende prijzen worden voorgesteld. Verwezen kan worden naar volgende link van de FOD Economie: <http://economie.fgov.be/nl/consument/Handelspraktijken/Prijsaanduiding/>

Worden daarentegen niet als homogene diensten beschouwd: herstellen van een beschadigde auto na een ongeval, plaatsing van een dak, installatie van een veranda, enz. Voor dit type van dienst is het voor de verkoper niet mogelijk op voorhand tarieven aan te duiden.

Eenzelfde redenering dient gevuld te worden voor de beoefenaars van een vrij beroep. Voor het verstrekken van juridisch advies en boekhoudkundig advies, het opmaken van technische bouwplannen, het afleveren van magistrale bereidingen, medische hulpverstrekking in het algemeen, enz. door een beoefenaar van een vrij beroep, kan deze laatste niet steeds op voorhand de prijs aangeven, vermits de beoefenaar van een vrij

une profession libérale ne peut pas évaluer à l'avance quelle sera la portée du service; la portée du service du prestataire de services est donc imprévisible.

Il faut donc indiquer qu'en principe, le titulaire d'une profession libérale ne fournit pas de services homogènes, sous réserve que certains services prestés par les personnes exerçant une profession libérale peuvent être tarifés.

La définition de contrat à distance, qui se trouve sous le point 13° est adaptée de façon à la conformer à celle de l'article 2. 7. de la directive, d'une part, et aux caractéristiques spécifiques propres à l'exercice d'une profession libérale, d'autre part.

Il est explicitement précisé dans la directive qu'il s'agit de situations où il n'y a pas de présence physique simultanée de l'entreprise (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV de la personne exerçant une profession libérale) et du consommateur. La définition du contrat à distance couvre tous les cas dans lesquels un contrat est conclu entre l'entreprise (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV de la personne exerçant une profession libérale) et le consommateur dans le cadre d'un système organisé de vente ou de prestation de service à distance par le recours exclusif à une ou plusieurs techniques de communication à distance (vente par correspondance, internet, téléphone ou fax) jusqu'au moment et y compris au moment où le contrat est conclu. Cette définition couvre aussi les situations où le consommateur visite l'établissement commercial (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV du lieu habituel d'exercice de la profession) uniquement afin de collecter des informations sur les biens ou les services, puis négocie et conclut le contrat à distance.

En revanche, un contrat qui est négocié dans l'établissement commercial de l'entreprise (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV du lieu habituel d'exercice de la profession) et qui est finalement conclu en recourant à une technique de communication à distance n'est pas considéré comme un contrat à distance. Un contrat qui est ébauché en recourant à une technique de communication à distance, mais qui est finalement conclu dans l'établissement commercial de l'entreprise (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV du lieu habituel d'exercice de la profession), ne doit pas non plus être considéré comme un contrat à distance.

Dans le même ordre d'idées, la notion de contrat à distance ne doit pas englober les réservations faites

beroep op voorhand niet kan inschatten hoe omvangrijk zijn opdracht zal zijn; de omvang van de opdracht van de dienstverlener is bijgevolg niet voorzienbaar.

Er moet dan ook gesteld worden dat de beoefenaar van een vrij beroep in beginsel geen homogene diensten verstrekt, onder voorbehoud van bepaalde diensten verleend door beoefenaars van een vrij beroep tegen tarifering.

De definitie van overeenkomst op afstand die onder punt 13° is te vinden, is aangepast om ze in overeenstemming te brengen met enerzijds deze onder artikel 2. 7. van de richtlijn en anderzijds met de specifieke kenmerken eigen aan de uitoefening van een vrij beroep.

In de richtlijn wordt explicet gesteld dat het gaat om situaties waarbij er geen gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de onderneming (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van beoefenaar van een vrij beroep) en de consument is. De definitie van overeenkomst op afstand bestrijkt alle gevallen waarin een overeenkomst tussen de onderneming (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van beoefenaar van een vrij beroep) en de consument wordt gesloten in het kader van een georganiseerd systeem voor verkoop of dienstverlening op afstand, waarbij tot en met het tijdstip waarop de overeenkomst wordt gesloten, uitsluitend gebruik wordt gemaakt van één of meer middelen voor communicatie op afstand (zoals postorder, internet, telefoon of fax). De definitie bestrijkt ook situaties waarin de consument een handelsruimte (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening) alleen bezoekt om informatie over de goederen of diensten te vergaren, terwijl hij vervolgens de overeenkomst op afstand onderhandelt en afsluit.

Daarentegen wordt een overeenkomst waarover in de verkoopruimten van de onderneming (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening) wordt onderhandeld en die uiteindelijk wordt gesloten met behulp van een middel voor communicatie op afstand, niet als overeenkomst op afstand aangemerkt. Ook een overeenkomst die met behulp van een middel voor communicatie op afstand wordt geïnitieerd, maar uiteindelijk wordt gesloten in de verkoopruimten van de onderneming (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening), wordt niet als overeenkomst op afstand beschouwd.

In dezelfde gedachtegang omvat het begrip overeenkomst op afstand evenmin een door een consument met

par un consommateur à l'aide d'une technique de communication à distance pour demander la prestation d'un service à une personne exerçant une profession libérale (par exemple un rendez-vous par téléphone). La notion de système organisé de vente ou de prestation de service à distance inclut les systèmes proposés par un tiers autre que la personne exerçant une profession libérale mais utilisés par celle-ci, par exemple une plateforme en ligne. Elle ne couvre pas les cas où des sites internet offrent uniquement des informations sur la personne exerçant une profession libérale, ses biens et/ou ses services ainsi que ses coordonnées.

Les points 14° à 22° et 23° à 26° du même article reprennent les points 22° à 30° et 32° à 35° de l'article 2 LPMC, étant entendu que la notion d'“entreprise” est remplacée par “personne exerçant une profession libérale”. On tient ainsi compte du fait que le livre XIV s'applique dans la relation entre les personnes exerçant une profession libérale et les consommateurs.

En ce qui concerne le point 16°, il convient de mentionner qu'une personne exerçant une profession libérale n'offre pas de services financiers au sens du point 16° (par exemple la perception d'argent de consommateurs sur des comptes tiers n'est pas considérée comme un service financier).

Le Point 36° de l'article 2 de la LMPC n'est pas repris. Il s'agit de la définition de l'accord collectif de consommation. Dans le cadre de l'exercice d'une profession libérale, ce type de contrat n'est pas utilisé.

Le point 21° définit la “pratique professionnelle” conformément à l'article 2, d), de la directive 2005/29/CE du Parlement européen et du Conseil du 11 mai 2005 sur les pratiques commerciales déloyales, et ce, sous la seule réserve d'une adaptation terminologique, le concept de “pratique commerciale” ayant été remplacé par celui de “pratique professionnelle” afin de tenir compte du fait que la personne exerçant une profession libérale se définit notamment par le fait qu'elle n'est pas un commerçant (v. l'art. I. 8, 35°).

Comme suite à l'observation du Conseil d'État, il faut remarquer que le concept de “pratiques du marché”, tel qu'il apparaît dans l'intitulé du Livre XIV et dans l'article XIV.1, est plus large que celui de “pratiques professionnelles” et couvre notamment les pratiques en matière contractuelle (cfr le Titre 3 du Livre XIV) alors que les règles relatives aux pratiques professionnelles ne relèvent pas du droit des contrats proprement-dit (voir, à cet égard, le considérant 9 de la directive 2005/29/CE précitée). Cette distinction figure d'ailleurs de manière

behulp van een middel voor communicatie op afstand gemaakte reservering van een dienst bij een beoefenaar van een vrij beroep (zoals een telefonische afspraak) Het begrip georganiseerd systeem voor verkoop of dienstverlening op afstand omvat de systemen die door andere derden dan de beoefenaar van een vrij beroep worden aangeboden, maar door de onderneming worden gebruikt, zoals een online-platform. Het omvat echter niet websites die louter informatie over de beoefenaar van een vrij beroep, zijn goederen en/of diensten en zijn contactgegevens bevatten.

Punten 14° tot 22° en 23° tot 26° van hetzelfde artikel hernemen de punten 22° tot 30° en 32° tot 35° van artikel 2 WMPC met dien verstande dat het begrip “onderneming” wordt vervangen door het begrip “beoefenaar van een vrij beroep”. Op die manier wordt rekening gehouden met de omstandigheid dat Boek XIV geldt in de relatie tussen beoefenaars van een vrij beroep en consumenten.

Voor wat punt 16° betreft dient vermeld te worden dat de beoefenaar van een vrij beroep geen financiële diensten aanbiedt in de zin van punt 16°. (bijvoorbeeld het innen van gelden van consumenten op derdenrekeningen wordt niet beschouwd als een financiële dienst).

Punt 36° van artikel 2 WMPC wordt niet overgenomen. Het betreft de definitie van collectieve consumentovereenkomst. In het kader van de uitoefening van een vrij beroep wordt er geen gebruik gemaakt van dergelijke overeenkomsten.

Punt 21° definieert de “beroepspraktijk” overeenkomstig artikel 2, d), van richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken, en zulks, onder het enige voorbehoud van een terminologische aanpassing, aangezien het begrip “handelspraktijk” werd vervangen door het begrip “beroepspraktijk” teneinde rekening te houden met het gegeven dat de beoefenaar van een vrij beroep inzonderheid wordt gedefinieerd door het gegeven dat hij geen koopman is (zie art. I. 8, 35°).

Gevolg gevend aan de opmerking van de Raad van State moet worden opgemerkt dat het begrip “marktpaktijken”, zoals vermeld in het opschrift van boek XIV en in artikel XIV.1, ruimer is dan het begrip “beroepspraktijken” en inzonderheid de praktijken inzake verbintenissen dekt (cf. titel 3 van boek XIV) terwijl de regels inzake beroepspraktijken niet onder het eigenlijke verbintenissenrecht vallen (zie hiervoor considerans 9 van voornoemde richtlijn 2005/29/EG). Dit onderscheid bestaat trouwens op identieke wijze

identique dans la LMPC ainsi que dans le Livre VI du Code, qui la remplace.

Le point 27° du même article reprend la définition d'un bien fabriqué d'après les spécifications du consommateur, conformément à l'article 2.4. de la directive. Il s'agit des biens qui sont fabriqués de manière spécifique, selon la demande particulière du consommateur: ils sont faits sur mesure et ne peuvent être revendus comme un bien standard. Ce type de bien, tout comme les biens nettement personnalisés ne bénéficie d'ailleurs pas d'un droit de rétractation. A contrario, ne constituent pas de tels biens ceux qui résultent d'un choix entre différentes options parmi une offre ou une gamme.

Le point 28° du même article reprend la définition de contrats hors établissements, conformément à l'article 2.8. de la directive, étant entendu que pour les professions libérales, on utilise une autre notion, à savoir "contrat en dehors du lieu habituel d'exercice de la profession". Un contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession est un contrat conclu en la présence physique simultanée d'une personne exerçant une profession libérale et du consommateur, ailleurs que dans le lieu habituel d'exercice de la profession d'une personne exerçant une profession libérale, tel que défini à l'article I. 29°: par exemple au domicile du consommateur ou sur le lieu de travail de ce dernier. Dans ce contexte, le consommateur peut être soumis à une pression psychologique éventuelle ou être confronté à un élément de surprise, qu'il ait ou non sollicité la visite de la personne exerçant une profession libérale. A la différence de la LPMC, on ne fait plus de distinction selon que le consommateur a ou non sollicité la venue de la personne exerçant une profession libérale. Le consommateur est ainsi mieux protégé.

La définition d'un contrat hors du lieu habituel de l'exercice de la profession vise aussi les demandes faites par le consommateur, en la présence physique simultanée de la personne exerçant une profession libérale et du consommateur, dans un lieu qui n'est pas le lieu habituel d'exercice de la profession de la personne exerçant une profession libérale.

Elle vise également les situations dans lesquelles le consommateur est sollicité personnellement et individuellement dans un contexte hors du lieu habituel d'exercice de la profession, mais où le contrat est conclu immédiatement après, dans le lieu habituel d'exercice

in de WMPC, evenals in boek VI van het wetboek, dat deze wet vervangt.

Punt 27° van hetzelfde artikel herneemt de definitie van volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen overeenkomstig artikel 2.4. van de richtlijn. Het betreft goederen die vervaardigd zijn op specifieke wijze, op basis van de individuele keuze van de consument: ze zijn op maat gemaakt en kunnen niet doorverkocht worden zoals standaardgoederen. Dit soort van goederen, zoals alle duidelijk gepersonaliseerde goederen, genieten dan ook niet van een herroepingsrecht. A contrario, worden niet als dusdanig beschouwd de goederen die voortvloeien uit de keuze tussen verschillende opties van een aanbod of een gamma,

Punt 28° van hetzelfde artikel herneemt de definitie van buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten, overeenkomstig artikel 2.8. van de richtlijn met dien verstande dat er voor wat de vrije beroepen betreft gebruik wordt gemaakt van een ander begrip met name "buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst". Een buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst is een overeenkomst gesloten in gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep en de consument op een andere plaats dan de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening van de beoefenaar van een vrij beroep, zoals die is gedefinieerd in artikel I. 29°: bijvoorbeeld bij de consument thuis of op zijn arbeidsplaats,.... In die omstandigheden kan de consument onder mogelijke psychologische druk staan of te maken krijgen met een verrassingselement, ongeacht of hij nu zelf om het bezoek van de beoefenaar van een vrij beroep gevraagd heeft of niet. In tegenstelling tot de WMPC wordt er geen onderscheid meer gemaakt al naargelang de consument al dan niet heeft verzocht om het bezoek van de beoefenaar van een vrij beroep. De consument is aldus beter beschermd.

De definitie van buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst beoogt ook de verzoeken gedaan door de consument, in gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep en de consument, op een andere plaats dan de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening van de beoefenaar van een vrij beroep.

Ze beoogt eveneens situaties waarin de consument in een verkoopsituatie buiten een gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening persoonlijk en individueel wordt aangesproken maar de overeenkomst onmiddellijk daarna wordt gesloten in de gebruikelijke plaats van

de la profession de la personne exerçant une profession libérale ou par le recours à une technique de communication à distance.

Par contre, la définition ne couvre pas les situations dans lesquelles la personne exerçant une profession libérale vient tout d'abord au domicile du consommateur, uniquement pour établir un devis et par exemple prendre des mesures ou donner une estimation sans engagement de la part du consommateur, le contrat n'étant conclu que plus tard, dans le lieu habituel d'exercice de la profession de l'entreprise ou au moyen de la communication à distance, sur la base de l'estimation ou du devis du professionnel. Dans ces cas, le contrat n'est pas considéré comme ayant été conclu immédiatement après que la personne exerçant une profession libérale ait sollicité le consommateur dans la mesure où le consommateur a eu le temps de réfléchir à l'estimation de la personne exerçant une profession libérale avant de conclure le contrat.

Sont aussi visés par la définition, les achats effectués lors d'une excursion organisée par la personne exerçant une profession libérale, au cours de laquelle les produits acquis sont promus et mis en vente.

Lorsqu'il s'agit de ventes dans les salons, foires et expositions, il faudra vérifier si le stand d'une personne exerçant une profession libérale déterminée est un lieu où elle exerce habituellement son activité. Sur cette question, il est renvoyé au commentaire de la notion de "lieu habituel d'exercice de la profession".

Le point 29° du même article reprend la définition d'établissement commercial, conformément à l'article 2.9. de la directive, étant entendu qu'en ce qui concerne la personne exerçant une profession libérale, il est question du "lieu habituel d'exercice de la profession". Est un lieu habituel d'exercice de la profession, tout établissement, de quelque type que ce soit servant de siège d'activité permanent ou habituel de la personne exerçant une profession libérale. Il en sera autrement, dans la plupart des cas, pour les stands dans les salons, foires et expositions organisés une fois par an. Ici, il ne pourra plus être question de lieu habituel d'exercice de la profession. Les espaces accessibles au public que la personne exerçant une profession libérale utilise à titre exceptionnel pour l'exercice de sa profession, ainsi que les domiciles privés et les lieux de travail, ne sont pas des lieux habituels d'exercice de la profession. Enfin, le lieu habituel d'exercice de la profession d'une personne agissant pour le nom ou pour le compte de la personne exerçant une profession libérale est un lieu habituel d'exercice de la profession au sens de la présente disposition.

beroepsuitoefening van de beoefenaar van een vrij beroep of met behulp van een middel voor communicatie op afstand.

De definitie omvat echter niet de situaties waarin de beoefenaar van een vrij beroep eerst bij een consument thuis komt uitsluitend om op te meten of een kostenraming te geven zonder enige verplichting voor de consument, en de overeenkomst pas op een later tijdstip op basis van de kostenraming van de beoefenaar van een vrij beroep wordt gesloten in de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening van de beoefenaar van een vrij beroep of met behulp van een middel voor communicatie op afstand. In die gevallen wordt de overeenkomst niet beschouwd als zijnde onmiddellijk gesloten nadat de beoefenaar van een vrij beroep de consument heeft aangesproken, voor zover de consument de tijd heeft gehad om over de kostenraming na te denken alvorens de overeenkomst te sluiten.

Vallen wel onder de definitie de aankopen gedaan tijdens een excursie georganiseerd door de beoefenaar van een vrij beroep, waarbij de verworven producten worden gepromoot en te koop aangeboden.

Wanneer het gaat om verkopen op salons, beurzen en tentoonstellingen, zal moeten worden nagegaan of de stand van een bepaalde beoefenaar van een vrij beroep een plaats is waar hij gewoonlijk zijn activiteit uitoefent. Hierop wordt verder ingegaan bij de besprekking van de notie "gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening".

Punt 29° van hetzelfde artikel herneemt de definitie van verkoopruimte, overeenkomstig artikel 2.9. van de richtlijn met dien verstande dat voor wat de beoefenaar van een vrij beroep betreft sprake is van "de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening". Is een gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening, iedere verplaatsbare ruimte, van welk type ook die dienst doet als permanente of gewoonlijke plaats van activiteit van de beoefenaar van een vrij beroep. Anders zal het in de meeste gevallen zijn met de standen op salons, beurzen en tentoonstellingen die één maal per jaar worden georganiseerd. Hier zal er niet kunnen worden gesproken van een gewoonlijke plaats van beroepsuitoefening. De plaatsen toegankelijk voor het publiek, , die de beoefenaar van een vrij beroep uitzonderlijk gebruikt voor zijn beroepsuitoefening, alsook privéwoningen en arbeidsplaatsen, zijn geen gebruikelijke plaatsen van beroepsuitoefening. Ten slotte is de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening van een persoon die optreedt in naam of voor rekening van een beoefenaar van een vrij beroep een gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening in de zin van deze bepaling.

Le point 30° du même article reprend la définition de contrat de vente, conformément à l'article 2. 5. de la directive. Le contrat de vente vise le contrat de vente de biens mais également le contrat mixte qui porte à la fois sur des biens et sur des services.

La fourniture de contenu numérique doit être considérée comme un contrat de vente de bien si le contenu numérique est fourni sur un support matériel, tel qu'un CD ou un DVD. Elle doit par contre être considérée comme un contrat de service si le contenu numérique n'est pas fourni sur un tel support matériel.

Le point 31° du même article reprend la définition de contrat de service, conformément à l'article 2. 6. de la directive.

Le point 32° reprend la définition de contenu numérique, conformément à l'article 2. 11. de la directive. Par contenu numérique, on entend les données qui sont produites et fournies sous une forme numérique, comme les programmes informatiques, les applications, les jeux, la musique, les vidéos ou les textes, que l'accès à ces données ait lieu au moyen du téléchargement ou du streaming, depuis un support matériel ou par tout autre moyen.

Le point 33° du même article reprend la définition de garantie commerciale, conformément à l'article 2. 14. de la directive. Il s'agit de tout engagement de la personne exerçant une profession libérale à l'égard du consommateur, en plus de ses obligations légales tenant à la garantie de conformité, telle que prévue par la loi du 1er septembre 2004 relative à la protection des consommateurs en cas de vente de biens de consommation.

Sous le point 34° du même article se trouve la définition de contrat accessoire, telle qu'elle figure à l'article 2. 15. de la directive, étant entendu que la notion d'entreprise a été remplacée par la personne exerçant une profession libérale. Cette définition reproduit le droit commun existant.

Enfin, le point 35° donne la définition de personne exerçant une profession libérale. C'est une notion adaptée sur la base de la définition de la LPMC, avec pour objectif de clarifier suffisamment le caractère distinct et la spécificité de la profession libérale par rapport à un commerçant, afin d'assurer une garantie juridique suffisante au consommateur. La personne exerçant une profession libérale est donc définie comme suit "Toute personne physique ou morale qui, de manière intellectuellement indépendante et sous sa propre

Punt 30° van hetzelfde artikel herneemt de definitie van verkoopovereenkomst, overeenkomstig artikel 2. 5. van de richtlijn. De verkoopovereenkomst beoogt de overeenkomsten tot verkoop van goederen, maar eveneens de gemengde overeenkomst die zowel op goederen als op diensten slaat.

De levering van digitale inhoud moet worden beschouwd als een verkoopovereenkomst, wanneer de digitale inhoud op een materiële drager wordt geleverd, zoals een CD of een DVD. Zij moet daarentegen worden beschouwd als een dienstenovereenkomst als de digitale inhoud niet op een dergelijke materiële drager wordt geleverd.

Punt 31° van hetzelfde artikel herneemt de definitie van dienstenovereenkomst, overeenkomstig artikel 2.6. van de richtlijn.

Punt 32° herneemt de definitie van digitale inhoud, overeenkomstig artikel 2.11. van de richtlijn. Onder digitale inhoud wordt verstaan de gegevens die in digitale vorm geproduceerd en geleverd worden zoals computerprogramma's, toepassingen, spellen, muziek, video's en teksten, ongeacht of de toegang tot deze gegevens verkregen wordt via downloaden of streaming, vanaf een materiële drager of langs een andere weg.

Punt 33° van hetzelfde artikel herneemt de definitie van commerciële garantie, overeenkomstig artikel 2.14. van de richtlijn. Het betreft iedere verbintenis van de beoefenaar van een vrij beroep ten aanzien van de consument bovenop hetgeen zij wettelijk verplicht is uit hoofde van het recht op overeenstemming van het goed, zoals dit is voorzien in de wet van 1 september 2004 betreffende de bescherming van de consumenten bij verkoop van consumptiegoederen.

Onder punt 34° van hetzelfde artikel staat de definitie van aanvullende overeenkomst, zoals die voorkomt in artikel 2.15. van de richtlijn met dien verstande dat het begrip onderneming werd vervangen door beoefenaar van een vrij beroep. Deze definitie herneemt het reeds bestaande gemeen recht.

Onder punt 35° wordt de definitie van beoefenaar van een vrij beroep toegevoegd. Dit is een op basis van de definitie van de WMPC aangepast begrip met het oogmerk om op voldoende wijze het onderscheiden karakter en de specificiteit van het vrije beroep te verduidelijken ten opzichte van een koopman teneinde de consument voldoende rechtszekerheid te bieden. Een beoefenaar van een vrij beroep wordt dan ook als volgt gedefinieerd: "Elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op intellectueel onafhankelijke wijze en onder eigen

responsabilité, exerce une activité professionnelle consistant principalement en des prestations intellectuelles, a suivi auparavant la formation exigée, est tenue de suivre une formation continue, est soumise à un organe disciplinaire créé par ou en vertu de la loi et n'est pas un commerçant au sens de l'article 1er du Code de commerce".

En ce qui concerne la notion de "personne", il convient d'indiquer qu'il peut s'agir tant d'une personne physique qu'une personne morale. Conformément à l'observation formulée par le Conseil d'État, cette précision a été expressément ajoutée dans la définition de la personne exerçant une profession libérale.

Les termes "intellectuellement indépendante" portent sur la relation particulière du titulaire d'une profession libérale avec son client. Le titulaire d'une profession libérale agit en effet envers son client en âme et conscience, sur la base de ses connaissances spécifiques et dans le cadre de ses normes professionnelles.

Comme suite à l'observation du Conseil d'État concernant le concept de "prestation", le point 35° a été reformulé en précisant que la personne exerçant une profession libérale "exerce une activité professionnelle consistant principalement en des prestations intellectuelles", et ce, afin de mieux faire apparaître que le mot "prestations" est ici utilisé dans un sens général et ne sert qu'à expliciter la notion d'"activité", indépendamment du fait de savoir si cette activité consiste en une vente de biens ou une fourniture de services, ces deux types d'activités étant bien entendu couvertes par le Livre XIV. L'utilisation du terme "commerçant" renvoie à l'article 1er du Code de commerce.

L'agissement sous sa "propre responsabilité" doit être lu conjointement avec la notion d'indépendance intellectuelle. On entend par ces termes que le titulaire d'une profession libérale n'a pas de relation professionnelle exclusive vis-à-vis d'un seul demandeur spécifique et qu'il porte une responsabilité individuelle pour l'exercice concret de sa mission. Il importe toutefois de préciser que l'exercice d'une profession libérale n'est pas incompatible avec le statut d'employé: tel est, par exemple, le cas des médecins employés dans un hôpital.

En outre, l'organisation d'une formation permanente est une caractéristique importante des professions libérales. En effet, ils se forment de manière permanente dans l'exercice de leur profession, ce qui est en principe imposé par des dispositions déontologiques.

verantwoordelijkheid een beroepsactiviteit uitoefent die hoofdzakelijk uit intellectuele prestaties bestaat, voorafgaand de vereiste opleiding heeft gevolgd, tot permanente vorming is gehouden, onderworpen is aan een bij of krachtens de wet opgericht tuchtorgaan, en geen koopman is in de zin van artikel 1 Wetboek van Koophandel".

Voor wat het begrip "persoon" betreft moet erop gewezen worden dat dit zowel een natuurlijk als rechtspersoon kan zijn. Overeenkomstig de opmerking geformuleerd door de Raad van State, werd deze precisering uitdrukkelijk toegevoegd in de definitie van de beoefenaar van een vrij beroep.

De bewoordingen "intellectueel onafhankelijk" slaan op de bijzondere relatie van de beoefenaar van het vrij beroep met zijn cliënt. De beoefenaar van een vrij beroep treedt ten aanzien van zijn cliënt met name in eer en geweten op vanuit zijn specifieke kennis en tegen de achtergrond van zijn professionele normenkader.

Gevolg gevend aan de opmerking van de Raad van State inzake het begrip "prestatie", werd punt 35° geherformuleerd. Hierbij werd gepreciseerd dat de beoefenaar van een vrij beroep "een beroepsactiviteit uitoefent die hoofdzakelijk uit intellectuele prestaties bestaat", en zulks opdat beter eruit zou blijken dat het woord "prestaties" hier wordt gebruikt in een algemene betekenis en slechts ertoe dient om het begrip "activiteit" te expliciteren, onafhankelijk van het gegeven of die activiteit bestaat in een verkoop van goederen of een levering van diensten, aangezien deze beide types van activiteiten natuurlijk worden gedekt door boek XIV. Het gebruik van de term "koopman" verwijst naar artikel 1 van het Wetboek van Koophandel.

Het handelen op "eigen verantwoordelijkheid" dient samen gelezen te worden met de notie intellectuele onafhankelijkheid. Met deze term wordt bedoeld dat de beoefenaar van een vrij beroep geen exclusieve beroepsrelatie heeft ten opzichte van één specifieke opdrachtgever en individueel verantwoordelijkheid draagt voor de concrete uitoefening van zijn opdracht. Het is nochtans van belang te verduidelijken dat de uitoefening van een vrij beroep niet onverenigbaar is met het statuut van werknemer: zo, bijvoorbeeld, een arts werkzaam in een ziekenhuis.

Daarnaast is de organisatie van een permanente vorming een belangrijk kenmerk eigen aan de vrije beroepen. Zij scholen zich in hun beroepsuitoefening immers permanent bij, hetgeen in beginsel deontologische bepalingen wordt verplicht.

Une autre particularité propre aux professions libérales sur la base de laquelle on peut les distinguer des commerçants est l'existence d'un organe disciplinaire créé par ou en vertu de la loi. Cela indique à quel point les titulaires d'une profession libérale s'autorégulent et cela montre les prescriptions déontologiques qu'ils doivent respecter sur la base des différents codes déontologiques.

Sous le commentaire ci-dessous de l'article XIV. 1, quelques exemples de professions libérales ont été ajoutés, conformément à la suggestion du Conseil d'État. Il n'apparaît toutefois pas souhaitable d'établir une liste fermée de ces professions dès lors que l'application de cette définition doit pouvoir relever du pouvoir d'appréciation habituel des cours et tribunaux.

Sous le point 36°, il est ajouté une définition particulière de la notion de Ministre qui diffère de la notion de ministre du Livre I. En effet, pour les professions libérales, le ministre de la Justice est compétent, le cas échéant avec les ministres de l'Économie, des PME et de la Santé publique.

Article 3

L'article 3 introduit le livre XIV du Code.

Le titre 1er concerne le champ d'application des dispositions du livre XIV.

L'article XIV. 1, § 1er, précise que le Livre XIV s'applique aux personnes exerçant une profession libérale pour les prestations intellectuelles caractéristiques de ces professions qu'elles fournissent.

En effet, le Livre XIV n'a vocation à s'appliquer aux activités exercées par les titulaires d'une profession libérale que dans la mesure où ces activités relèvent spécifiquement des prestations caractérisant ces professions libérales.

Il en va par exemple ainsi du pharmacien qui vend des médicaments, de l'avocat qui exécute les devoirs liés à la défense en justice de son client ou du notaire qui établit un acte de vente d'un immeuble.

Par contre, lorsque le pharmacien vend un produit solaire, il exerce une activité qui ne relève pas des prestations caractéristiques de sa profession. De même, l'avocat qui exerce la fonction de syndic d'une association de copropriétaires ou le notaire qui est chargé par un client de négocier un bien immobilier,

Een andere eigenschap eigen aan de vrije beroepen op basis waarvan zij te onderscheiden zijn van de handelaars is het bestaan van een bij of krachtens wet opgericht tuchtorgaan. Dit duidt op de sterke mate waarin de beoefenaars van een vrij beroep reeds aan zelfregulering doen en de deontologische voorschriften die zij dienen na te leven op basis van verschillende deontologische codes.

Onder de onderstaande commentaar van artikel XIV.1 werden enkele voorbeelden van vrije beroepen toegevoegd overeenkomstig de suggestie van de Raad van State. Het lijkt echter niet wenselijk om een gesloten lijst van deze beroepen op te stellen aangezien de toepassing van deze definitie moet kunnen ressorteren onder de gebruikelijke beoordelingsbevoegdheid van de hoven en rechtbanken.

Onder punt 36° wordt een bijzondere definitie voor het begrip Minister toegevoegd die afwijkt van het begrip minister in Boek I. Voor wat de vrije beroepen betreft is immers de Minister van Justitie bevoegd desgevallend samen met de Ministers van Economie, KMO en Volksgezondheid.

Artikel 3

Artikel 3 voert in het Wetboek boek XIV in.

Titel I betreft het toepassingsveld van de bepalingen van boek XIV.

In artikel XIV. 1, § 1, wordt bepaald dat Boek XIV van toepassing is op de beoefenaars van een vrij beroep voor de door hen geleverde intellectuele prestaties kenmerkend voor deze beroepen.

Boek XIV heeft immers enkel tot doel van toepassing te zijn op de activiteiten uitgeoefend door de beoefenaars van een vrij beroep voor zover deze activiteiten specifiek vallen onder de prestaties die kenmerkend zijn voor deze vrije beroepen.

Dit geldt bijvoorbeeld voor de apotheker die medicijnen verkoopt, voor de advocaat die de taken uitvoert in verband met het in rechte optreden ter verdediging van zijn cliënt of voor de notaris die een verkoopakte van een onroerend goed opmaakt.

Wanneer de apotheker een zonneproduct verkoopt, oefent hij daarentegen een activiteit uit die niet valt onder de prestaties die kenmerkend zijn voor zijn beroep. Ook de advocaat die de functie van syndicus van een vereniging van mede-eigenaars uitoefent of de notaris die door een cliënt ermee wordt belast te onderhandelen

exercent une activité qui ne relève pas des prestations caractéristiques de leur profession. La même conclusion s'applique à l'égard par exemple du comptable qui vendrait des produits d'assurances ou du vétérinaire qui vendrait des compléments de vitamines pour animaux.

Dans la mesure où les titulaires d'une profession libérale exercent des activités qui ne relèvent pas spécifiquement de leurs professions, ils sont soumis aux dispositions du Livre VI du Code de droit économique.

Comme suite à l'observation du Conseil d'État sur ce point, il faut préciser qu'il n'y a donc plus d'exclusion absolue des professions libérales du champ d'application du Livre VI comme c'était le cas en vertu de l'article 3, § 2, de la LPMC, article qui a été annulé par la Cour constitutionnelle par son arrêt 99/2013 du 9 juillet 2013. Il n'y a plus désormais qu'une exclusion relative, limitée aux actes relevant des prestations intellectuelles caractéristiques de ces professions, les autres actes posés par les professions libérales étant désormais régis par le Livre VI.

Il convient cependant de souligner que toute application cumulative des livres concernés est exclue: dans la mesure où le livre XIV est d'application, dès lors que l'acte relève des prestations intellectuelles spécifiques aux professions libérales, l'application du livre VI au même acte est exclue.

L'article XIV 1, § 1er, énumère tous les directives et règlement européens que le présent livre XIV transpose, notamment, d'une part, les directives et le règlement déjà transposés par la LPCC et, d'autre part, la directive 2011/83/UE précitée du 25 octobre 2011 du Parlement européen et du Conseil concernant les droits des consommateurs. Depuis le 8 novembre 1991, toutes les directives à transposer dans le droit des États membres imposent que les actes adaptant le droit interne comportent une référence à la directive transposée. Selon la recommandation n° 94 des Principes de technique législative du conseil d'État (2003), la meilleure méthode consiste à mentionner la référence à la directive transposée dans un article du dispositif qui procède à la transposition. Cette méthode présente l'avantage qu'elle permet au lecteur -et tout spécialement au juge- de savoir directement et sans ambiguïté que l'acte de droit interne a pour objet la transposition d'une directive européenne et qu'il doit donc être interprété au regard de cette dernière, et que la reproduction de l'acte de droit interne dans un recueil de législation, ce qui est le cas en l'espèce, ne fera pas disparaître la référence à la directive.

over een onroerend goed, oefenen een activiteit uit die niet valt onder de prestaties die kenmerkend zijn voor hun beroep. Dezelfde conclusie geldt ten aanzien van bijvoorbeeld de boekhouder die verzekeringsproducten zou verkopen of de dierenarts die vitaminesupplementen zou verkopen voor dieren.

Voor zover de beoefenaars van een vrij beroep activiteiten uitoefenen die niet specifiek vallen onder hun beroepen, zijn zij onderworpen aan de bepalingen van Boek VI van het Wetboek van economisch recht.

Gevolg gevend aan de opmerking van de Raad van State over dit punt, moet nader worden bepaald dat er dus geen absolute uitsluiting meer is van de vrije beroepen van het toepassingsgebied van boek VI zoals dat het geval was krachtens artikel 3, § 2, van de WMPC dat werd vernietigd door het Grondwettelijk Hof bij arrest 99/2013 van 9 juli 2013. Er is voortaan enkel nog een relatieve uitsluiting, beperkt tot de handelingen die vallen onder de intellectuele prestaties kenmerkend voor deze beroepen aangezien de andere door deze vrije beroepen gestelde handelingen voortaan worden geregeld in boek VI.

Er moet evenwel worden benadrukt dat een cumulatieve toepassing van de betrokken boeken is uitgesloten: in de mate boek XIV van toepassing is, omdat de handeling valt onder de intellectuele prestaties die kenmerkend zijn voor de vrije beroepen, is de toepassing van boek VI op dezelfde handeling uitgesloten.

In artikel XIV. 1, § 1, wordt een oplijsting gegeven van alle Europese richtlijnen en verordening die voorliggend boek XIV omzet, met name enerzijds de reeds bij de WMPC omgezette richtlijnen en verordening, en anderzijds voornoemde richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten. Sedert 8 november 1991 houden alle richtlijnen die in het interne recht van de lidstaten moeten worden omgezet, de verplichting in om in de omzettingstekst een verwijzing op te nemen naar de omgezette richtlijn. Luidens aanbeveling nr. 94 van de Beginselen van de Wetgevingstechniek van de Raad van State (2003), bestaat de beste methode erin de verwijzing naar de omgezette richtlijn op te nemen in een artikel van het dispositief die de richtlijn omzet. Dit heeft als voordeel dat de lezer -en in het bijzonder de rechter- dadelijk en ondubbelzinnig kan weten dat de internrechtelijke tekst strekt tot omzetting van een Europese richtlijn en die tekst dan ook geïnterpreteerd moet worden in het licht van die richtlijn, alsook dat de verwijzing naar de richtlijn niet verloren gaat bij de opname van de omzettingstekst in een wettenverzameling, hetgeen hier het geval is.

Le champ d'application des dispositions du livre XIV est similaire à celui de la LPMC.

Par contre, le champ d'application de la directive 2011/83/EU précité est plus restreint. En effet, l'article 3. 3., de la directive, exclut de son champ d'application, toute une série de contrats.

Il s'agit de ceux:

- portant sur les services sociaux;
- portant sur les soins de santé;
- portant sur les jeux d'argent;
- portant sur les services financiers;
- portant sur la création, l'acquisition ou le transfert de biens immobiliers;
- portant sur la construction d'immeubles neufs, la transformation importante d'immeubles existants ou la location d'un logement à des fins résidentielles;
- qui relèvent du champ d'application de la directive 90/314/CEE du Conseil du 13 juin 1990 concernant les voyages, vacances et circuits à forfaits;
- qui relèvent du champ d'application de la directive 2008/122/CE du Parlement européen et du Conseil du 14 janvier 2009 relative à la protection des consommateurs en ce qui concerne certains aspects des contrats d'utilisation de biens à temps partagé, des contrats de produits de vacances à long terme et des contrats de revente et d'échange;
- qui sont établis, conformément aux droits des États membres, par un officier public tenu par la loi à l'indépendance et à l'impartialité et devant veiller, en fournissant une information juridique complète, à ce que le consommateur ne conclue le contrat qu'après mûre réflexion juridique et en toute connaissance de sa portée juridique;
- portant sur la fourniture de denrées alimentaires, de boissons ou d'autres biens ménagers de consommation courante, qui sont livrés physiquement par un professionnel lors de tournées fréquentes et régulières au domicile, au lieu de résidence ou de travail du consommateur;

Het toepassingsveld van de bepalingen van boek XIV is gelijklopend aan dat van de WMPC.

Het toepassingsveld van voornoemde richtlijn 2011/83/EU is daarentegen beperkter. Artikel 3. 3., van de richtlijn sluit van haar toepassingsveld een hele reeks overeenkomsten uit.

Het betreft deze die:

- slaan op sociale diensten;
- slaan op gezondheidszorgen;
- slaan op geldspelen;
- slaan op financiële diensten;
- slaan op de oprichting, verwerving en overdracht van onroerende goederen;
- slaan op de bouw van nieuwe gebouwen of de grondige verandering van bestaande gebouwen of op de verhuring van een woongelegenheid voor verblijfsdoeleinden;
- vallen onder het toepassingsveld van de richtlijn 90/134/EEG van de Raad van 13 juni 1990 betreffende pakketreizen, met inbegrip van vakantiepakketten en rondreispakketten;
- vallen onder het toepassingsveld van de richtlijn 2008/122/EG van het Europees Parlement en de Raad van 14 januari 2009 betreffende de bescherming van de consumenten met betrekking tot bepaalde aspecten van overeenkomsten betreffende gebruik in deeltijd, vakantieproducten van lange duur, doorverkoop en uitwisseling;
- worden opgesteld, overeenkomstig het recht van de lidstaten, door een openbaar ambtenaar die door de wet is gehouden tot onafhankelijkheid en onpartijdigheid en die erover moet waken, door het verstrekken van volledige juridische inlichtingen, dat de consument slechts een overeenkomst aangaat na rijp juridisch beraad en in volledige kennis van de juridische draagwijdte;
- slaan op de levering van voedingsmiddelen, dranken of andere huishoudelijke goederen voor courant gebruik, die fysisch worden geleverd door een professioneel tijdens frequente en geregelde rondes aan huis, op de verblijfplaats of de werkplaats van de consument;

— portant sur les services de transport de passagers, à l'exception de l'article 8, paragraphe 2, et des articles 19 et 22 de la directive;

— conclus au moyen de distributeurs automatiques ou de sites commerciaux automatisés;

— conclus avec des opérateurs de télécommunications au moyen de téléphones publics payants aux fins de l'utilisation de ces derniers ou conclus aux fins de l'utilisation d'une connexion unique par téléphone, par internet ou par télécopie établie par le consommateur.

Afin de conserver le champ d'application de la LPMC et sous réserve des exceptions expliquées ci-après, le présent projet de loi ne fait pas usage de ces exclusions dès lors que, conformément au droit de l'Union repris dans le considérant 13 de la directive, l'application des dispositions de la directive à des domaines qui ne relèvent pas de son champ d'application reste de la compétence des États membres.

Ainsi, les États membres peuvent:

— conserver ou introduire des dispositions nationales qui correspondent aux dispositions de la directive, ou à certaines de ses dispositions, pour des contrats qui ne relèvent pas du champ d'application de la directive;

— appliquer les dispositions de la directive à des contrats qui ne sont pas des "contrats à distance" ou "hors établissement" (pour la personne exerçant une profession libérale, on dit dans le Livre XIV hors du lieu d'exercice habituel de la profession), au sens de la directive;

— maintenir ou introduire des dispositions nationales portant sur des points qui ne sont pas traités de manière spécifique dans la directive.

Pour les raisons précitées il est rappelé, au paragraphe 1er, que le livre XIV concerne une loi générale à action horizontale, qui s'applique dès lors sans préjudice de la réglementation plus spécifique et plus stricte qui existe en la matière pour les personnes exerçant une profession libérale. Ceci est une application pure et simple de la théorie de la "lex specialis derogat legis generali". Comme suite à l'observation du Conseil d'État sur ce point, il faut préciser que ces réglementations plus spécifiques ne seront toutefois applicables que dans la mesure où elles sont conformes à la loi, en ce compris le droit européen, et qu'à titre d'exemple, une interdiction complète de publicité serait contraire à l'article 8 de

— betrekking hebben op diensten van personenvervoer, met uitzondering van de artikelen 8, § 2, 19 en 22 van de richtlijn;

— zijn gesloten bij middel van automatische verdelers of van geautomatiseerde commerciële sites;

— zijn gesloten met telecomoperatoren bij middel van publieke, betalende telefoons met als doel deze laatste te gebruiken of gesloten met als doel het gebruik van een unieke verbinding per telefoon, via internet of via telecopie tot stand gebracht door de consument.

Teneinde het toepassingsveld van de WMPC te behouden en onder voorbehoud van de hierna uitgelegde uitzonderingen maakt het voorliggende wetsontwerp geen gebruik van deze uitsluitingen, gezien, conform het recht van de Unie zoals opgenomen in overweging 13 van de richtlijn, de toepassing van de bepalingen van de richtlijn in de domeinen die niet onder haar toepassingsveld vallen, tot de bevoegdheid van de lidstaten blijft behoren.

Zodoende mogen de lidstaten:

— nationale bepalingen behouden of invoeren die overeenstemmen met de bepalingen van de richtlijn of met sommige van haar bepalingen, voor overeenkomsten die niet binnen het toepassingsveld van de richtlijn vallen;

— de bepalingen van de richtlijn toepassen op contracten die geen "overeenkomsten op afstand" of "buiten verkoopruimte (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening)" zijn in de zin van de richtlijn;

— nationale bepalingen behouden of invoeren die slaan op punten die niet op een specifieke manier zijn geregeld in de richtlijn.

Om voormelde redenen wordt in de eerste paragraaf in herinnering gebracht dat boek XIV een algemene wet betreft met horizontale werking, en de bepalingen gelden derhalve onvermindert de meer specifieke en strengere reglementering die hieromtrent bestaat voor beoefenaars van een vrij beroep. Dit is een loutere toepassing van de theorie van de "lex specialis derogat legis generali". Gevolg gevend aan de opmerking van de Raad van State over dit punt, moet nader worden bepaald dat deze meer specifieke regelgevingen evenwel enkel van toepassing zullen zijn voor zover zij in overeenstemming zijn met de wet, daaronder begrepen het Europees recht, en dat bij wijze van voorbeeld, een

la directive 2000/31/CE du Parlement européen et du Conseil du 8 juin 2000 sur le commerce électronique.

La directive 2011/83/UE prévoit dans l'article 3, 3. i) une exception particulière pour les officiers publics en disposant que la directive ne s'applique pas aux contrats qui sont établis, conformément aux droits des États membres, par un officier public tenu par la loi à l'indépendance et à l'impartialité et devant veiller, en fournissant une information juridique complète, à ce que le consommateur ne conclue le contrat qu'après mûre réflexion juridique et en toute connaissance de sa portée juridique.

Cette possibilité est utilisée dans l'article XIV. 2 pour les notaires et les huissiers de justice qui, respectivement en vertu de l'article 1er de la loi du 16 mars 1803 contenant organisation du notariat et des articles 509 et suivants du Code judiciaire sont considérés comme des officiers publics.

En outre, conformément à l'article 3.3, a), cette directive ne s'applique pas aux contrats portant sur les services sociaux, y compris le logement social, l'aide à l'enfance et l'aide aux familles et aux personnes se trouvant de manière permanente ou temporaire dans une situation de besoin, y compris les soins de longue durée. Selon le considérant 29 de la directive précitée, les services sociaux sont entre autres des services aux personnes particulièrement défavorisées ou à faibles revenus. Par conséquent, l'aide juridique apportée par un avocat doit être considérée comme étant un service social au sens de l'article précité.

Conformément aux observations du Conseil d'État, la formulation de cet article a été revue afin de la rendre plus précise en renvoyant directement aux professions concernées en droit belge par ces exceptions, à savoir les notaires, les huissiers de justice et les avocats.

L'article XIV. 3 transpose l'article 5 de la directive pour tous les contrats autres que les contrats à distance et les contrats hors établissements (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV de hors du lieu habituel d'exercice de la profession). L'article 5 de la directive dresse une liste minimale des informations à fournir au consommateur avant la conclusion du contrat, pour autant que celles-ci ne ressortent pas déjà du contexte.

Par ailleurs, l'article 5. 3. de la directive permet aux États membres de ne pas appliquer les obligations d'information aux contrats qui portent sur des transactions intéressant la vie quotidienne et qui sont exécutés

volledig reclameverbod strijdig zou zijn met artikel 8 van richtlijn 2000/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2000 inzake elektronische handel.

Richtlijn 2011/83/EU voorziet in artikel 3, 3. i) een bijzondere uitsluiting voor openbare ambtenaren door te stellen dat de richtlijn niet van toepassing is op overeenkomsten die overeenkomstig de wetten van de lidstaten worden opgesteld door een openbaar ambtenaar die volgens de wet onafhankelijk en onpartijdig moet zijn en die door het verstrekken van uitgebreide juridische informatie dient te verzekeren dat de consument de overeenkomst alleen na zorgvuldig juridisch beraad en met kennis van de juridische rekwijnde ervan sluit.

In artikel XIV. 2 wordt van deze mogelijkheid gebruik gemaakt voor de notarissen en gerechtsdeurwaarders die respectievelijk conform artikel 1 van de wet van 16 maart 1803 tot regeling van het notarisambt en artikel 509 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek als openbare ambtenaren worden beschouwd.

Verder, is deze richtlijn in overeenstemming met artikel 3.3, a) niet van toepassing op overeenkomsten betreffende sociale dienstverlening, met inbegrip van sociale huisvesting, kinderzorg en ondersteuning van gezinnen of personen in permanente of tijdelijke nood, waaronder langdurige zorg. Volgens overweging 29 van voornoemde richtlijn zijn sociale diensten onder meer diensten ten behoeve van mensen die bijzonder kwetsbaar zijn of een laag inkomen hebben. Bijgevolg is rechtsbijstand verleend door een advocaat, te beschouwen als een sociale dienst in de zin van vooroemd artikel.

Overeenkomstig de opmerkingen van de Raad van State werd de formulering van dit artikel herzien ten einde deze preciezer te maken door rechtstreeks te verwijzen naar de in Belgisch recht bij deze uitzonderingen betrokken beroepen, te weten de notarissen, de gerechtsdeurwaarders en de advocaten.

Artikel XIV. 3 zet artikel 5 van de richtlijn om voor alle andere overeenkomsten dan overeenkomsten op afstand en buiten verkoopruimten.(voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening). Artikel 5 van de richtlijn stelt een lijst vast van de minimale inlichtingen die voor het afsluiten van een overeenkomst aan de consument moeten worden verstrekt, voor zover ze niet reeds volgen uit de context.

Daarnaast laat artikel 5. 3. van de richtlijn toe aan de Lidstaten de informatieverplichtingen niet toe te passen op de overeenkomsten die slaan op verrichtingen die het dagelijkse leven aangaan en die van zodra ze

dès leur conclusion. La volonté est de se conformer au champ d'application de la LPMC. D'une part, actuellement, la LPMC n'exclut pas particulièrement ce type de contrat et l'obligation générale d'information leur est applicable.

La directive pratiques commerciales déloyales impose d'ailleurs, pour l'invitation à l'achat, un certain nombre d'informations qui doivent être fournies aux consommateurs, dès lors qu'elles ne ressortent pas déjà du contexte: caractéristiques, prix, adresse géographique (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV de lieu habituel d'exercice de la profession) et identité de l'entreprise (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV de titulaire d'une profession libérale), modalités de paiement, de livraison et d'exécution et de traitement des réclamations, droit de rétractation.

La présente directive reprend ces informations dès lors qu'elles ne ressortent pas du contexte et y ajoute seulement les informations relatives à la garantie légale et commerciale ainsi qu'aux conditions de vente mais qui, déjà actuellement, doivent être fournies en vertu de l'article 4 de la LPMC et de la loi du 1er septembre 2004 relative à la protection des consommateurs en cas de vente de biens de consommation. On n'ajoute donc aucune obligation supplémentaire pour les contrats portant sur des transactions intéressant la vie quotidienne et exécutés dès leur conclusion, d'autant que dans la majorité de ces transactions, les informations ressortent du contexte et ne doivent donc pas être expressément répétées.

D'autre part, il faut souligner que le critère d'exclusion de la directive (un contrat portant sur une transaction intéressant la vie quotidienne) n'est pas précisément défini et que son application pourrait varier selon les cas et ainsi menacer la sécurité juridique.

Les informations à fournir doivent être claires et complètes. Lorsqu'elle fournit ces informations, la personne exerçant une profession libérale doit tenir compte des besoins spécifiques des consommateurs qui sont particulièrement vulnérables en raison d'une infirmité mentale, physique ou psychologique, de leur âge ou de leur crédulité, d'une façon que la personne exerçant une profession libérale puisse raisonnablement prévoir. Cependant, la prise en compte de ces besoins spécifiques ne doit pas aboutir à des niveaux différents de protection des consommateurs.

worden afgesloten worden uitgevoerd. De bedoeling is zich te houden aan het toepassingsveld van de WMPC. Enerzijds sluit de WMPC vandaag dit soort overeenkomsten in het bijzonder niet uit en blijft de algemene voorlichtingsverplichting op deze toepasselijk.

De richtlijn oneerlijke handelspraktijken legt anderzijds voor de uitnodiging tot aankoop een bepaald aantal inlichtingen vast die aan de consument moeten worden verstrekt, wanneer deze niet reeds blijken uit de context: karakteristieken, prijs, geografisch adres (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening), en identiteit van de onderneming (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van beoefenaar van een vrij beroep) modaliteiten voor de betaling, voor de levering en voor de uitvoering, klachtenbehandeling en herroepingsrecht.

De huidige richtlijn herneemt deze inlichtingen wanneer ze al niet blijken uit de context en voegt er enkel nog aan toe de inlichtingen met betrekking tot de wettelijke en commerciële garantie en tot de verkoopsvoorwaarden; deze moeten echter reeds vandaag worden verstrekt op grond van artikel 4 van de WMPC en de wet van 1 september 2004 betreffende de bescherming van de consumenten bij verkoop van consumptiegoederen. Er wordt dus geen enkele nieuwe verplichting toegevoegd voor de overeenkomsten die slaan op verrichtingen die slaan op het dagelijkse leven en die van bij hun afsluiting worden uitgevoerd, temeer daar voor het grote merendeel van deze verrichtingen de inlichtingen blijken uit de context en dus niet op een uitdrukkelijke manier moeten worden herhaald.

Anderzijds moet er worden onderstreept dat het criterium van uitsluiting van de richtlijn, nl. een overeenkomst in verband met een verrichting die het dagelijks leven aanbelangt, niet op een precieze manier is gedefinieerd en dat zijn toepassing kan uiteenlopen naargelang de gevallen en zo de juridische zekerheid in het gedrang kan brengen.

De te verstrekken informatie moet duidelijk en volledig zijn. Wanneer de beoefenaar van een vrij beroep deze informatie verstrekt, moet hij rekening houden met de specifieke noden van de consumenten die door hun mentale, lichamelijke of psychologische handicap, hun leeftijd of hun goedgelovigheid bijzonder kwetsbaar zijn op een manier die de beoefenaar van een vrij beroep redelijkerwijs kon worden verwacht te voorzien. Het in rekening nemen van deze specifieke behoeften moet echter niet tot verschillende niveaus van consumentenbescherming leiden.

L'article XIV 3, 1°, pour la personne exerçant une profession libérale, concerne principalement la fourniture de biens et/ou de services et non les autres aspects contenus dans la notion de "produit" (à savoir les biens immobiliers, les droits et les obligations). Cela implique que la personne exerçant une profession libérale qui fournit des services ou fournit/vend des biens doit indiquer les caractéristiques principales du service et/ou du bien d'une manière adaptée au moyen de communication utilisé et au service et/ou bien concerné. Comme il a été précisé dans le commentaire relatif à l'article XIV.1, § 1er, dès lors que le titulaire d'une profession libérale fournit des prestations qui ne sont pas caractéristiques de sa profession (par exemple la vente de produits solaires par un pharmacien), il sera soumis aux dispositions du Livre VI.

L'article XIV. 3, 1°, 3° et 4°, utilise la notion de produits, issue de la LPMC. Cette notion est plus large que celle de "biens et services", utilisée dans la directive, puisque sont également visés, à côté des biens et services, les biens immeubles, les droits et obligations. La directive étant minimale pour ce qui concerne les contrats autres que les contrats à distance et hors du lieu habituel d'exercice de la profession, le champ d'application de ses dispositions peut dès lors ici être étendu.

L'article XIV. 3, 2°, transpose l'article 5. 1, b), de la directive et impose que le consommateur soit informé de l'identité de la personne exerçant une profession libérale, en mentionnant par exemple son nom, son adresse géographique, son numéro de téléphone. Son numéro d'entreprise doit aussi être fourni, afin de se conformer à l'article 18 de la loi du 26 mars 2010 sur les services, transposant la directive 2006/123/CE relative aux services dans le marché intérieur.

L'article XIV. 3, 3°, transpose l'article 5.1, c), de la directive. Il impose que le prix dont le consommateur doit être informé avant la conclusion du contrat, soit le prix total, comme l'exige également l'article XIV. 5, relatif à l'indication des prix, en application de la directive 98/6/CE du 16 février 1998 relative à la protection des consommateurs en matière d'indication des prix des produits offerts aux consommateurs. Le consommateur doit ainsi être informé du prix, y compris toutes les taxes et tous les services à payer obligatoirement. Si le prix ne peut être raisonnablement calculé à l'avance, le consommateur doit être informé du mode de calcul du prix. Le consommateur doit pareillement être informé de tous les frais supplémentaires ou de leur exigibilité, s'ils ne peuvent être raisonnablement calculés à l'avance.

Artikel XIV 3, 1°, heeft voor de beoefenaar van een vrij beroep hoofdzakelijk betrekking op het verstrekken van diensten en/of goederen en niet op de overige aspecten die vervat zijn in het begrip "product" (met name onroerende goederen, rechten en verplichtingen). Het houdt in dat de beoefenaar van een vrij beroep die diensten verstrekkt of goederen aanbiedt/verkoopt, de voornaamste kenmerken van de dienst en/of het goed dient mee te delen op een wijze die aangepast is aan het gebruikte communicatiemiddel en aan de betrokken dienst en/of het goed. Zoals nader is bepaald in de besprekking betreffende artikel XIV. 1, § 1, zal de beoefenaar van een vrij beroep worden onderworpen aan de bepalingen van Boek VI, zulks zodra hij prestaties levert die niet kenmerkend zijn voor zijn beroep (bijvoorbeeld de verkoop van zonneproducten door een apotheker).

Artikel XIV. 3, 1°, 3° en 4°, gebruikt het begrip "product" dat voortkomt uit de WMPC. Dit begrip is ruimer dan dat van "goederen en diensten", dat in de richtlijn wordt gebruikt, daar eveneer, naast goederen en diensten, worden bedoeld de onroerende goederen, de rechten en verplichtingen. Daar de richtlijn minimaal is voor wat betreft de andere overeenkomsten dan de overeenkomsten op afstand en buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening, kan het toepassingsgebied van haar bepalingen hier dus worden uitgebreid.

Artikel XIV. 3, 2°, zet artikel 5.1, b), van de richtlijn om en bepaalt dat de consument geïnformeerd moet worden over de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep, door het vermelden van bijvoorbeeld, zijn naam zijn geografisch adres, zijn telefoonnummer. Het ondernemingsnummer moet eveneens verstrekken worden, teneinde in overeenstemming te zijn met artikel 18 van de dienstenwet van 26 maart 2010, ter omzetting van richtlijn 2006/123/EG betreffende diensten op de interne markt.

Artikel XIV. 3, 3°, zet artikel 5.1, c), van de richtlijn om. Het bepaalt dat de prijs, waarover de consument moet geïnformeerd worden voor de contractsluiting, de totale prijs is, zoals ook vereist is in artikel XIV. 5, betreffende de prijsaanduiding, in toepassing van richtlijn 98/6/EG van 16 februari 1998 betreffende de bescherming van de consument inzake prijsaanduiding van aan de consument aangeboden producten. De consument moet bijgevolg geïnformeerd worden over de prijs, met inbegrip van alle belastingen en alle diensten die door de consument verplicht moeten worden bijbetaald. Als de prijs redelijkerwijs niet vooraf kan worden berekend, dan moet de consument geïnformeerd worden over de manier waarop de prijs wordt berekend. De consument moet ook geïnformeerd worden over alle extra kosten of van de omstandigheid dat deze kosten verschuldigd kunnen zijn, als ze niet redelijkerwijs vooraf kunnen worden berekend.

Les points 7° et 8° de l'article XIV. 3 visent les informations relatives aux fonctionnalités et à l'interopérabilité du contenu numérique. Par fonctionnalités, on entend les différentes façons d'utiliser le contenu numérique, par exemple l'observation du comportement des consommateurs, l'absence ou la présence de restrictions techniques, telles que la protection au moyen de la gestion des droits numériques ou l'encodage régional. Par information sur l'interopérabilité, on entend les informations relatives au matériel standard et à l'environnement logiciel avec lesquels le contenu numérique est compatible, par exemple le système d'exploitation, la version nécessaire et certaines caractéristiques de matériel. La nécessité de disposer d'autres services, comme par exemple une connexion internet, constitue une information pertinente.

Les chapitres 2, 5 et 6 du titre 2 reprennent en grande mesure les dispositions correspondantes de la LPMC sous réserve de corrections matérielles ou légistiques, et ce, en tenant compte des caractéristiques spécifiques de l'exercice d'une profession libérale. La directive droits des consommateurs ne contient pas de règles qui ont trait à ces dispositions.

Il est à noter que les règles relatives à la dénomination, la composition et l'étiquetage des biens et celles relatives à l'indication des quantités des biens, telles qu'elles figurent aux chapitres 3 et 4 du Titre 2 du Livre VI, seront applicables aux titulaires de professions libérales via ce Livre VI, et ce, dans la mesure où les titulaires de professions libérales exerceront des activités qui ne relèvent pas des prestations intellectuelles caractéristiques de ces professions.

Le chapitre 2, article XIV, 4, § 2, oblige la personne exerçant une profession libérale qui offre des services homogènes au consommateur à indiquer le prix de ces services par écrit, de manière lisible, bien apparente et univoque. La définition de la notion de "services homogènes" a été ajoutée par le Livre VI dans le Livre I, article I, 8, 1°. Comme déjà indiqué dans l'explication de cet ajout, les titulaires d'une profession libérale ne fournissent en principe pas de services homogènes, sous réserve que certains services prestées par les personnes exerçant une profession libérale peuvent être tarifés. L'article XIV 4, § 2, est cependant maintenu. Le législateur veut ainsi anticiper d'éventuelles évolutions futures dans le cadre de la prestation de services (la prestation de services homogènes pouvant encore arriver) par les titulaires d'une profession libérale.

Au titre 3, chapitre 1er, les articles XIV. 19 à XIV. 21 ne font l'objet d'aucune modification importante par rapport à la LPMC.

De punten 7° en 8° van artikel XIV. 3 hebben betrekking op informatie betreffende de functionaliteit en de interoperabiliteit van digitale inhoud. Onder functionaliteit wordt verstaan de verschillende manieren van gebruik van de digitale inhoud, bijvoorbeeld voor de observatie van het consumentengedrag, de aan- of afwezigheid van technische beperkingen, zoals de bescherming via digital rights management of de regiocodering. Onder informatie over interoperabiliteit wordt verstaan de informatie over de standaardhardware en softwareomgeving waarmee de digitale inhoud compatibel is, bijvoorbeeld het besturingssysteem, de vereiste versie en bepaalde hardwarekenmerken. Ook de noodzaak om over andere diensten te beschikken, zoals bvb. een internetverbinding, vormt relevante informatie.

De hoofdstukken 2, 5 en 6 van titel 2 hervatten in grote mate de overeenstemmende bepalingen van de WMPC, met uitzondering van aanpassingen om legistieke redenen en deze gedaan rekening houdende met de specifieke kenmerken eigen aan het uitoefenen van een vrij beroep. De richtlijn consumentenrechten bevat geen regels die verband houden met deze bepalingen.

Er moet worden opgemerkt dat de regels inzake de benaming, de samenstelling en de etikettering van de goederen en die inzake de aanduiding van de hoeveelheden van de goederen, zoals zij zijn vermeld in de hoofdstukken 3 en 4 van Titel 2 van Boek VI, van toepassing zullen zijn op de beoefenaars van een vrij beroep via dit Boek VI en zulks voor zover de beoefenaars van een vrij beroep activiteiten zullen uitoefenen die niet vallen onder de intellectuele prestaties die kenmerkend zijn voor deze beroepen.

Hoofdstuk 2, artikel XIV, 4, § 2, legt de beoefenaar van een vrij beroep die aan de consument homogene diensten aanbiedt, de verplichting op de prijs ervan schriftelijk, leesbaar, goed zichtbaar en ondubbelzinnig aan te duiden. De definitie van het begrip "homogene diensten" werd door Boek VI in Boek I, artikel I, 8, 1° toegevoegd. Zoals reeds aangegeven in de toelichting bij deze toevoeging verstrekken beoefenaars van vrije beroepen in beginsel geen homogene diensten, onder voorbehoud van bepaalde diensten verleend door beoefenaars van een vrij beroep tegen tarivering.. Het artikel XIV, 4, § 2, wordt evenwel behouden. Hiermee wil de wetgever anticiperen op eventuele toekomstige evoluties in het kader van de dienstenverstrekking (het alsnog verstrekken van homogene diensten) door de beoefenaars van vrije beroepen.

In titel 3, hoofdstuk 1, ondergaan de artikelen XIV. 19 tot XIV. 21 geen grote wijzigingen ten opzichte van de WMPC.

La notion d'entreprise est remplacée par celle de personne exerçant une profession libérale.

Là où il est mentionné dans l'article XIV 18, §2, qu'en cas de doute sur la signification d'une clause, l'interprétation la plus favorable au consommateur prévaut mais que cette règle n'est pas d'application dans le cadre de l'action en cessation visée au livre XVII, il convient de mentionner que pour les personnes exerçant une profession libérale, le tribunal de première instance est compétent.

Dans son avis sur le Livre VI, le Conseil de la Consommation soulève un problème de terminologie quant à la transposition de l'article 27 de la directive par les articles VI. 38 (cfr. XIV. 19) et VI. 103, 6° (cfr. XIV 70, 6°). Or, ces articles sont à lire ensemble, le premier se référant au deuxième. Le texte de transposition n'a en effet pas repris les mots "prestation non demandée" comme dans la directive mais uniquement "fourniture non demandée". Un tel ajout est inutile dans la mesure où l'article VI. 103, 6° (cfr. XIV 70, 6°), utilise la notion de "produits", laquelle englobe les biens et services.

L'article XIV 19, alinéa 2, dispose que lorsqu'un contrat avec un consommateur a été conclu à la suite d'une pratique commerciale déloyale visée aux articles XIV.60 à XIV 62, XIV. 67, 1° à 11°, 13° à 15°, 18° à 23°, et à l'article XIV.70, 3° à 7°, le juge peut, sans préjudice des sanctions de droit commun, ordonner le remboursement au consommateur des sommes qu'il a payées, sans restitution par celui-ci du produit livré.

Comme suite à l'observation du Conseil d'État sur cet article, la possibilité d'un remboursement partiel a été supprimée afin d'aligner cet article sur la disposition correspondante de la LPMC et du Livre VI du Code, qui ne prévoit pas d'autre possibilité qu'un remboursement total.

Le titre 3, chapitre 1er, articles XIV. 22 à 25 transposent les articles 22, 19, 18 et 20, de la directive 2011/89/UE et modifie la LPMC en ce sens. La notion d'entreprise est remplacée par la notion de personne exerçant une profession libérale.

L'article XIV. 22 concerne l'interdiction des options par défaut. Il remplace et modifie l'article 44, LPMC, afin de reprendre le contenu de l'article 22 de la directive. La protection du consommateur n'est plus limitée à la conclusion d'un contrat sur internet mais étendue à la conclusion de tout contrat. La personne exerçant une profession libérale doit obtenir le consentement exprès du consommateur à tout paiement supplémentaire à la

Het begrip onderneming wordt vervangen door het begrip beoefenaar van een vrij beroep.

Waar in artikel XIV 18, §2 bepaald wordt dat in geval van twijfel over de betekenis van een beding, de voor de consument gunstigste interpretatie geldt, maar deze regel niet van toepassing is in het kader van de vordering tot staking bedoeld in boek XVII, moet erop gewezen worden dat voor de beoefenaars van de vrije beroepen, de rechtbank van eerste aanleg bevoegd is.

In zijn advies omtrent Boek VI werpt de Raad voor het Verbruik een terminologieprobleem op in verband met de omzetting van artikel 27 van de richtlijn door de artikelen VI. 38 (cfr. XIV. 19) en VI. 103, 6° (cfr. XIV 70, 6°). Deze artikelen zijn echter samen te lezen, waarbij het eerste verwijst naar het tweede. De tekst van de omzetting heeft inderdaad de woorden "niet gevraagde verstrekking" van de richtlijn niet hernoemd, maar zich beperkt tot enkel "niet gevraagde levering". Een dergelijke toevoeging is overbodig, in de mate dat artikel VI. 103, 6° (cfr. XIV 70, 6°), de notie "producten" gebruikt die zowel goederen als diensten omvat.

Artikel XIV 19, tweede lid bepaalt dat wanneer een overeenkomst met een consument werd gesloten in gevolge een oneerlijke beroepspraktijk bedoeld in de artikelen XIV. 60 tot XIV. 62, XIV. 67, 1° tot 11°, 13° tot 15°, 18° tot 23°, en artikel XIV. 70, 3° tot 7°, de rechter, onverminderd de gemeenrechtelijke sancties, de terugbetaling aan de consument van de door hem betaalde bedragen kan bevelen, zonder teruggave van het reeds geleverde product.

Gevolg gevend aan de opmerking van de Raad van State over dit artikel, werd de mogelijkheid inzake een gedeeltelijke terugbetaling geschrapt teneinde dit artikel af te stemmen op de overeenkomstige bepaling van de WMPC en van boek VI van het wetboek, die enkel voorziet in een volledige terugbetaling.

Titel 3, hoofdstuk 1, artikelen XIV. 22 tot 25 zetten de artikelen 22, 19, 18 en 20, van de richtlijn 2011/83/EU om en wijzigen de WMPC in die zin. Het begrip onderneming wordt vervangen door het begrip beoefenaar van een vrij beroep.

Artikel XIV. 22 betreft het verbod op standaardopties. Het vervangt en wijzigt artikel 44, WMPC, en neemt artikel 22 van de richtlijn over. De bescherming van de consument wordt niet meer beperkt tot het sluiten van een overeenkomst via internet maar wordt uitgebreid tot de sluiting van ieder contract. De beoefenaar van een vrij beroep moet de uitdrukkelijke toestemming van de consument bekomen voor elke extra betaling boven de

rémunération de l'obligation contractuelle principale. Si cette obligation n'est pas respectée, le consommateur peut prétendre au remboursement de ces paiements supplémentaires.

Dans le cadre du Livre VI, les représentants des organisations de consommateurs du Conseil de la Consommation ont fait remarquer que l'article VI. 41 (cfr. XIV 22) constitue un recul par rapport à l'article 44 LPMC en ce sens que l'interdiction de principe des options par défaut n'est plus reprise telle quelle. Or, il n'en est rien. Au contraire, les conséquences de l'absence du consentement exprès du consommateur sont désormais prévues. L'article VI. 41 (cfr. XIV. 22) transpose littéralement l'article 22 de la directive: les options par défaut restent une pratique interdite pour les entreprises et, si l'entreprise n'a pas obtenu le consentement exprès du consommateur, ce dernier peut prétendre au remboursement de ce paiement.

L'article XIV. 23 reprend l'article 19 de la directive relatif aux coûts que l'entreprise (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV de la personne exerçant une profession libérale) peut faire supporter au consommateur lors de l'utilisation d'un moyen de paiement. Il est interdit aux personnes exerçant une profession libérale de facturer aux consommateurs des frais supérieurs aux coûts réels qu'ils supportent pour l'utilisation de ces moyens de paiement. La notion d'instrument de paiement est définie par la directive 2007/64/CE du Parlement européen et du Conseil du 13 novembre 2007 concernant les services de paiement dans le marché intérieur. Par instrument de paiement sont notamment visés les instruments techniques (cartes ou téléphones portables) et/ ou l'ensemble de procédures de vérification (codes PIN ou "numéro d'identification personnel", code TAN ou "numéro d'autorisation de l'opération", digipass, login/mot de passe, etc.) dont un utilisateur de services de paiement peut se servir pour donner des instructions à son prestataire de services de paiement afin d'exécuter une opération de paiement.

Dans le cadre du Livre VI, la réponse suivante a été donnée aux représentants des organisations de consommateurs du Conseil de la Consommation et au Conseil Supérieur, qui souhaiteraient que le Roi ait compétence pour prévoir un mode de calcul des coûts et qu'une obligation soit faite aux acteurs de communiquer aux autorités publiques les coûts de ces moyens de paiement: cette matière relève de la directive 2007/64/CE sur les services de paiement dans le marché intérieur. Celle-ci a fait l'objet d'une transposition en droit belge par la loi du 10 décembre 2009 relative aux services de paiement. Par ailleurs, la problématique

vergoeding die is overeengekomen voor de contractuele hoofdverbintenis. Als deze verplichting niet nageleefd wordt, heeft de consument recht op de terugbetaling van deze extra betalingen.

In het kader van Boek VI merkten de vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties binnen de Raad voor het Verbruik op dat artikel VI. 41 (cfr. XIV 22) een achteruitgang betekent ten opzichte van artikel 44 WMPC, in de zin dat het principiële verbod op standaardopties niet meer als dusdanig is hernomen. Dit is echter niet zo. In tegendeel, de gevolgen van het ontbreken van de uitdrukkelijke toestemming van de consument zijn voortaan voorzien. Artikel VI. 41 (cfr. XIV 22) zet letterlijk artikel 22 van de richtlijn om: standaardopties blijven een verboden praktijk van ondernemingen en, indien de onderneming niet de uitdrukkelijke instemming heeft gekomen van de consument, dan kan deze laatste aanspraak maken op de terugbetaling van zijn betaling.

Artikel XIV. 23 herneemt artikel 19 van de richtlijn over de vergoedingen die de onderneming (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de beoefenaar van een vrij beroep) aan de consument mag aanrekenen voor het gebruik van een bepaald betaalmiddel. Het is voor de beoefenaar van een vrij beroep bijgevolg verboden om consumenten vergoedingen aan te rekenen die de werkelijke kosten die ze dragen voor het gebruik van deze middelen overschrijden. Het begrip betaalmiddel wordt gedefinieerd door richtlijn 2007/64/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2007 betreffende betalingsdiensten in de interne markt. Met betaalmiddel worden in het bijzonder bedoeld technische instrumenten (zoals kaarten of mobiele telefoons) en/of het geheel van nazichtprocedures (zoals PIN codes of "Persoonlijk Identificatie Nummer", "TAN" codes of "Transactie Authorisatie Nummer", digipass, login/password, enz.) die een betalingsdienstgebruiker kan aanwenden om zijn betalingsdienstaanbieder instructies te geven om een betalingstransactie uit te voeren.

In het kader van Boek VI werd volgend antwoord gegeven aan de vertegenwoordigers van de consumenten in de Raad voor het Verbruik en aan de Hoge Raad, die zouden wensen dat de Koning de bevoegdheid zou hebben om een berekeningswijze van de kosten te voorzien en dat een verplichting zou worden opgelegd aan de actoren om aan de overheden de kost van deze betaalmiddelen mede te delen: deze aangelegenheid valt onder de richtlijn 2007/64/EG betreffende betalingsdiensten in de interne markt. Deze heeft het voorwerp uitgemaakt van omzetting in Belgisch recht door de wet van 10 december 2009 betreffende de

de calcul des coûts est complexe et fait actuellement l'objet d'un Livre Vert européen intitulé "Vers un marché européen intégré des paiements par carte, internet et téléphone mobile" et de réflexions sur la future révision de la directive 2007/64/CE.

L'article XIV. 24 reprend l'article 18 de la directive relatif à la livraison. Conformément à la possibilité laissée aux États membres d'appliquer les dispositions de la directive aux contrats qui ne relèvent pas de son champ d'application (considérant 13 de la directive), les dispositions relatives à la livraison sont déclarées applicables à tous les contrats.

Les principales difficultés rencontrées par les consommateurs et l'une des principales sources de litige avec les entreprises en général concernent la livraison des biens, notamment la perte ou l'endommagement au cours du transport ainsi que les livraisons tardives ou incomplètes. La directive a clarifié et harmonisé les règles relatives au moment de la livraison. Le lieu et les modalités de livraison, ainsi que les dispositions relatives à la détermination des conditions du transfert de propriété des biens et du moment auquel il a lieu, continuent de relever du droit national. Par contre, les règles relatives à la livraison établies dans la directive prévoient la possibilité, pour le consommateur, de permettre à un tiers d'obtenir en son nom la possession physique ou le contrôle des biens. Il convient de considérer que le consommateur a le contrôle des biens lorsque lui-même, ou un tiers qu'il a désigné, a accès aux biens pour les utiliser en tant que propriétaire, ou a la capacité de les revendre.

Dans le cadre des contrats de vente, la livraison de biens peut se faire sous diverses formes, soit immédiatement, soit à une date ultérieure. Si les parties ne se sont pas entendues sur une date de livraison déterminée, la personne exerçant une profession libérale doit livrer le bien dans les meilleurs délais et au plus tard trente jours après la date de conclusion du contrat. Les règles relatives au retard de livraison tiennent également compte des biens qui doivent être préparés par la personne exerçant une profession libérale ou acquis spécialement pour le consommateur et que la personne exerçant une profession libérale (un pharmacien par exemple) ne peut pas réutiliser sans subir une perte. C'est pourquoi, dans certaines circonstances, un délai supplémentaire raisonnable est accordé à la personne exerçant une profession libérale.

Lorsque la personne exerçant une profession libérale n'a pas livré les biens dans le délai convenu avec le consommateur, ce dernier doit, avant de mettre fin au contrat, enjoindre à l'entreprise d'effectuer la livraison

betalingsdiensten. Bovendien is de problematiek van de kostenberekening complex en maakt ze actueel het voorwerp uit van een Europees Groenboek met als titel "Naar een geïntegreerde Europese markt voor kaart-, internet- en mobiele betalingen" en van beraad over de toekomstige herziening van de richtlijn 2007/64/EG.

Artikel XIV.24 herneemt artikel 18 van de richtlijn over de levering. Overeenkomstig de aan de Lidstaten gelaat mogelijheid om de bepalingen van de richtlijn toe te passen op overeenkomsten die niet onder haar toepassingsgebied vallen (overweging 13 van de richtlijn), worden de bepalingen over de levering van toepassing verklaard op alle overeenkomsten.

De voornaamste problemen die de consumenten tegenkomen, en een van de voornaamste bronnen van geschil met ondernemingen in het algemeen betreffen de levering van goederen, in het bijzonder goederen die verloren gaan of beschadigd worden gedurende het vervoer, en late of gedeeltelijke levering. De richtlijn heeft de regels over het moment van de levering verduidelijkt en geharmoniseerd. De plaats van levering en de leveringsvoorraarden en de regels voor het vaststellen van de voorraarden voor en het tijdstip van de eigendomsoverdracht van goederen blijven vallen onder het nationale recht. De regels betreffende de levering vastgelegd in de richtlijn bevatten daarentegen wel de mogelijkheid, dat de consument een derde machtigt om goederen in zijn naam fysiek in zijn bezit of onder controle te krijgen. De consument moet worden geacht de controle over de goederen te hebben indien hij, of een door hem aangewezen derde, er als eigenaar over kan beschikken of deze kan doorverkopen.

In het kader van verkoopovereenkomsten kan de levering van goederen op verschillende wijzen gebeuren, hetzij onmiddellijk, hetzij op een latere datum. Als de partijen geen specifieke leveringsdatum hebben afgesproken, moet de beoefenaar van een vrij beroep de goederen zo spoedig mogelijk leveren en in elk geval uiterlijk dertig dagen na datum van het afsluiten van de overeenkomst. In de regels betreffende laattijdige levering wordt ook rekening gehouden met goederen die de beoefenaar van een vrij beroep speciaal voor de consument moet bereiden of aanschaffen en die de beoefenaar van een vrij beroep (bijvoorbeeld de apotheker) niet kan hergebruiken zonder verlies te lijden. Daarom wordt, in sommige omstandigheden, een redelijke bijkomende termijn toegestaan aan de beoefenaar van een vrij beroep.

Indien de beoefenaar van een vrij beroep de goederen niet heeft geleverd binnen de met de consument overeengekomen termijn, moet deze laatste, alvorens de overeenkomst te beëindigen, verzoeken de levering

dans un délai raisonnable supplémentaire. Le consommateur a le droit de mettre fin au contrat si la personne exerçant une profession libérale n'a pas livré les biens dans ce délai supplémentaire. Toutefois, cette disposition ne s'applique pas lorsque la personne exerçant une profession libérale a refusé de livrer les biens dans une déclaration dénuée d'ambiguïté. Elle ne s'applique pas non plus dans certaines circonstances, lorsque le délai de livraison constitue un élément essentiel du contrat ou lorsque le consommateur a informé la personne exerçant une profession libérale que la livraison à une date précise est essentielle. À cette fin, le consommateur peut utiliser les coordonnées que l'entreprise lui a fournies. Dans ces cas spécifiques, si l'entreprise n'a pas effectué la livraison en temps voulu, le consommateur a le droit de mettre fin au contrat immédiatement après l'expiration du délai de livraison convenu initialement.

L'article XIV. 24, § 4, transpose l'article 18. 4, de la directive et précise qu'en plus du droit dont jouit le consommateur de mettre fin au contrat lorsque l'entreprise (pour la personne exerçant une profession libérale, on parle dans le Livre XIV de personne exerçant une profession libérale) n'a pas respecté ses obligations de livraison des biens en vertu des dispositions du présent chapitre, le consommateur peut avoir recours à d'autres solutions, conformément au droit commun: il peut, par exemple, réclamer l'exécution forcée du contrat, suspendre le paiement ou réclamer des dommages et intérêts.

Art. XIV. 25 transpose l'article 20 de la directive relatif au transfert du risque. Conformément à la possibilité laissée aux États membres d'appliquer les dispositions de la directive aux contrats qui ne relèvent pas de son champ d'application (considérant 13 de la directive), les dispositions relatives au transfert du risque sont déclarées applicables à tous les contrats. Lorsque les biens sont expédiés au consommateur par la personne exerçant une profession libérale (le pharmacien par exemple), le moment du transfert du risque pourrait, en cas de perte ou de dommage, être source de litiges. C'est pourquoi il est désormais prévu que le consommateur soit protégé contre tout risque de perte des biens ou d'endommagement causé à ceux-ci qui surviendrait avant qu'il ne soit entré physiquement en possession de ces biens. Le consommateur doit être protégé au cours d'un transport organisé ou effectué par la personne exerçant une profession libérale, même si le consommateur a choisi un mode de livraison particulier parmi une gamme de possibilités offertes par la personne exerçant une profession libérale. Toutefois, cette disposition ne s'applique pas aux contrats dans lesquels il appartient au consommateur de prendre lui-même livraison des

binnen een redelijke extra termijn te leveren. De consument heeft het recht de overeenkomst te beëindigen indien de beoefenaar van een vrij beroep de goederen niet heeft geleverd binnen deze bijkomende termijn. Deze bepaling is echter niet van toepassing indien de beoefenaar van een vrij beroep in een ondubbelzinnige verklaring geweigerd heeft de goederen te leveren. Ze is evenmin van toepassing in bepaalde omstandigheden waarin de leveringstermijn essentieel is, of wanneer de consument de beoefenaar van een vrij beroep (bijvoorbeeld de apotheker) ervan in kennis heeft gesteld dat de levering op een bepaalde datum essentieel is. Daartoe kan de consument gebruikmaken van de contactgegevens, hem verstrekt door de beoefenaar van een vrij beroep. In deze specifieke gevallen heeft de consument, indien de beoefenaar van een vrij beroep de goederen niet tijdig heeft geleverd, het recht de overeenkomst onmiddellijk te beëindigen na het verstrijken van de aanvankelijk overeengekomen leveringstermijn.

Artikel XIV. 24, § 4, zet artikel 18. 4 van de richtlijn om en verduidelijkt dat naast het recht om de overeenkomst te beëindigen wanneer de onderneming (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van beoefenaar van een vrij beroep) zijn leveringsverplichtingen met betrekking tot goederen in het kader van dit hoofdstuk niet nakomt, de consument zijn toevlucht kan nemen tot andere oplossingen, overeenkomstig het gemeen recht: hij kan, bijvoorbeeld de uitvoering van de overeenkomst afdwingen, de betaling opschorten of een schadevergoeding eisen.

Artikel XIV. 25 zet artikel 20 van de richtlijn betreffende risico-overgang om. Overeenkomstig de mogelijkheid voor de Lidstaten om de bepalingen van de richtlijn toe te passen op overeenkomsten die niet onder haar toepassingsgebied vallen (overweging 13 van de richtlijn), zijn de bepalingen betreffende risico-overgang van toepassing verklaard op alle overeenkomsten. Indien de beoefenaar van een vrij beroep (bijvoorbeeld de apotheker) de goederen opstuurt naar de consument, kan het tijdstip van risico-overgang een bron zijn van geschillen bij verlies of beschadiging. Daarom wordt er voortaan in voorzien dat de consument beschermd is tegen alle risico's van verlies of beschadiging van de goederen vooraleer hij de goederen fysiek in bezit heeft genomen. De consument moet beschermd worden tijdens het door de beoefenaar van een vrij beroep geregeld of uitgevoerde vervoer, zelfs wanneer hij een specifieke leveringswijze heeft gekozen uit een aantal mogelijkheden die de beoefenaar van een vrij beroep aanbiedt. Deze bepaling is echter niet van toepassing op overeenkomsten waarbij de consument zelf de goederen dient af te halen of een vervoerder daarom verzoekt. Met betrekking tot het tijdstip waarop het risico wordt

biens ou de charger un transporteur d'en prendre livraison. En ce qui concerne le moment où s'opère le transfert de risque, il convient de considérer que le consommateur entre physiquement en possession des biens au moment où il les reçoit.

Les règles relatives au transfert de propriété continuent à relever du droit national.

Le titre 3, chapitre 2, "Contrats à distance", transpose l'article 6 et les articles 8 à 16 de la directive. Il remplace les articles 45 à 57 de la LPMC.

La Directive 2011/83UE prévoit à l'article 3, 3. i) une exception spéciale pour les officiers publics en disposant que le la Directive ne s'applique pas aux contrats qui sont établis, conformément aux droits des États membres, par un officier public tenu par la loi à l'indépendance et à l'impartialité et devant veiller, en fournissant une information juridique complète, à ce que le consommateur ne conclue le contrat qu'après mûre réflexion juridique et en toute connaissance de sa portée juridique.

Cette possibilité est utilisée dans l'article XIV. 26, §1er, pour les notaires et les huissiers de justice qui, respectivement en vertu de l'article 1er de la loi du 16 mars 1803 contenant organisation du notariat et des articles 509 et suivants du Code judiciaire et conformément à la propre législation nationale, sont considérés comme des officiers publics.

En outre, conformément à l'article 3.3, a), cette directive ne s'applique pas aux contrats portant sur les services sociaux, y compris le logement social, l'aide à l'enfance et l'aide aux familles et aux personnes se trouvant de manière permanente ou temporaire dans une situation de besoin, y compris les soins de longue durée. Selon le considérant 29 de la directive précitée, les services sociaux sont entre autres des services aux personnes particulièrement défavorisées ou à faibles revenus. Par conséquent, l'aide juridique apportée par un avocat doit être considérée comme étant un service social au sens de l'article précité. Pour ces motifs, cette exception est utilisée dans l'article XIV 26, §2.

Conformément aux observations du Conseil d'État, la formulation de cet article a été revue afin de la rendre plus précise en renvoyant directement aux professions concernées en droit belge par ces exceptions, à savoir les notaires, les huissiers de justice et les avocats.

L'article XIV. 27 transpose l'article 6 de la directive pour les contrats à distance concernant les informations que la personne exerçant une profession libérale doit

overgedragen, wordt de consument geacht de goederen fysiek in bezit te nemen wanneer hij ze ontvangen heeft.

De regels betreffende eigendomsoverdracht blijven behoren tot het nationale recht.

Titel 3, hoofdstuk 2, "Overeenkomsten op afstand", zet artikel 6 en de artikelen 8 tot 16 van de richtlijn om. Ze vervangt de artikelen 45 tot 48 van de WMPC.

Richtlijn 2011/83/EU voorziet in artikel 3, 3. i) een bijzondere uitsluiting voor openbare ambtenaren door te stellen dat de Richtlijn niet van toepassing is op overeenkomsten die overeenkomstig de wetten van de lidstaten worden opgesteld door een openbaar ambtenaar die volgens de wet onafhankelijk en onpartijdig moet zijn en die door het verstrekken van uitgebreide juridische informatie dient te verzekeren dat de consument de overeenkomst alleen na zorgvuldig juridisch beraad en met kennis van de juridische reikwijdte ervan sluit.

In artikel XIV. 26, §1 wordt van deze mogelijkheid gebruik gemaakt voor de notarissen en gerechtsdeurwaarders die respectievelijk conform artikel 1 van de wet van 16 maart 1803 tot regeling van het notarisambt en artikel 509 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek die overeenkomstig de eigen nationale wetgeving als openbare ambtenaren worden beschouwd.

Verder, is deze richtlijn in overeenstemming met artikel 3.3, a) niet van toepassing op overeenkomsten betreffende sociale dienstverlening, met inbegrip van sociale huisvesting, kinderzorg en ondersteuning van gezinnen of personen in permanente of tijdelijke nood, waaronder langdurige zorg. Volgens overweging 29 van voornoemde richtlijn zijn sociale diensten ondermeer diensten ten behoeve van mensen die bijzonder kwetsbaar zijn of een laag inkomen hebben. Bijgevolg is rechtsbijstand verleend door een advocaat, te beschouwen als een sociale dienst in de zin van voornoemd artikel. Om deze redenen wordt van deze uitzondering gebruik gemaakt in artikel XIV 26, §2.

Overeenkomstig de opmerkingen van de Raad van State werd de formulering van dit artikel herzien ten einde deze preciezer te maken door rechtstreeks te verwijzen naar de in Belgisch recht bij deze uitzonderingen betrokken beroepen, te weten de notarissen, de gerechtsdeurwaarders en de advocaten.

Artikel XIV. 27 zet artikel 6 van de richtlijn om voor overeenkomsten op afstand wat betreft de inlichtingen die de beoefenaar van een vrij beroep moet verstrekken

fournir au consommateur avant qu'il ne soit lié par le contrat. Elles portent notamment sur le coût de l'utilisation de la technique de communication à distance, le droit de rétractation, les frais de renvoi, l'existence de code de conduite, etc.

Les dispositions de la directive sont maximales sur ce point: la liste des informations à fournir par la personne exerçant une profession libérale au consommateur ne peut donc être complétée. Ainsi l'information relative à la durée et validité de l'offre ou du prix n'a pu être reprise.

Par ailleurs, l'article 6. 7. de la directive permet que les États membres conservent ou introduisent, dans leur droit national, des exigences linguistiques en matière d'information contractuelle, pour faire en sorte que ces informations soient aisément comprises par les consommateurs.

Dans le cadre du Livre VI, le Conseil Supérieur et le Conseil de la Consommation ont fait remarquer dans leur avis que le projet de loi n'a pas utilisé cette possibilité. De même, la LPMC ne prévoit aucune exigence linguistique en matière contractuelle. En effet, il incombe à la personne exerçant une profession libérale de démontrer qu'elle a satisfait aux obligations d'information prévues par la loi. Par conséquent, si les informations devaient être données dans une langue non compréhensible pour le consommateur, la personne exerçant une profession libérale n'aurait pas respecté son obligation d'information et pourrait être sanctionnée à ce titre.

Il n'a dès lors pas été jugé opportun d'introduire de telles exigences linguistiques.

L'article XIV. 27, § 1er, 2°, transpose l'article 6. 1., b), de la directive et impose que le consommateur soit informé de l'identité de la personne exerçant une profession libérale, en mentionnant notamment son nom. Son numéro d'entreprise doit aussi être fourni, afin de se conformer à l'article 18 de la loi du 26 mars 2010 sur les services, transposant la directive 2006/123/CE relative aux services dans le marché intérieur.

L'article XIV. 27, § 1er, 8°, transpose l'article 6. 1., h), de la directive et impose que le modèle de formulaire de rétractation soit également fourni au consommateur. Ce modèle facilite l'exercice du droit de rétractation par le consommateur. Ce dernier peut toutefois se rétracter dans ses propres termes, pour autant que sa déclaration soit sans ambiguïté. Une lettre, un appel téléphonique ou le renvoi du bien avec une déclaration explicite remplit cette condition mais la charge de la preuve de la rétractation dans les délais fixés incombe

aan de consument, voordat hij gebonden is door de overeenkomst. Zij slaan in het bijzonder op de kost van het gebruik van de communicatietechniek op afstand, het herroepingsrecht, de terugzendkosten, het bestaan van een gedragscode, enz.

De lijst van inlichtingen die moeten worden verstrekt door de beoefenaar van een vrij beroep kan volgens de Richtlijn, niet worden aangevuld. Derhalve kan de informatie aangaande de duurtijd of de geldigheid van het aanbod of de prijs niet worden opgenomen.

Anderzijds laat artikel 6. 7. van de richtlijn aan de Lidstaten toe in hun nationaal recht taalkundige eisen op het vlak van contractuele informatie te behouden of in te voeren, om ervoor te zorgen dat deze inlichtingen gemakkelijk kunnen worden begrepen door de consumenten.

In het kader van Boek VI merkten de Hoge Raad en de Raad voor het Verbruik in hun advies op dat het wetsontwerp geen gebruik heeft gemaakt van deze mogelijkheid. De WMPC voorziet evenmin in taaleisen op het contractuele vlak. Het komt inderdaad aan de onderneming of de beoefenaar van een vrij beroep toe aan te tonen dat ze voldoet aan de informatieverplichtingen die zijn voorzien in de wet. Bijgevolg zal de onderneming of de beoefenaar van een vrij beroep haar of zijn verplichting niet zijn nagekomen en zou ze of hij op dit vlak kunnen worden gesanctioneerd, wanneer de inlichtingen zouden zijn verstrekt in een taal die voor de consument niet begrijpbaar is.

Het werd dus niet opportuin geacht dergelijke taalkundige vereisten in te voeren.

Artikel XIV. 27, § 1, 2°, zet artikel 6. 1., b), van de richtlijn om en bepaalt dat de consument geïnformeerd moet worden over de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep, namelijk door het vermelden van zijn naam. Het ondernemingsnummer moet eveneens verstrekt worden, teneinde in overeenstemming te zijn met artikel 18 van de dienstenwet van 26 maart 2010, ter omzetting van richtlijn 2006/123/EG betreffende diensten op de interne markt.

Artikel XIV. 27, § 1, 8°, zet artikel 6. 1., h) van de richtlijn om en bepaalt dat het modelformulier voor herroeping eveneens verstrekt moet worden aan de consument. Dit model vergemakkelijkt de uitoefening van het herroepingsrecht door de consument. Deze laatste kan evenwel herroepen met zijn eigen woorden, voor zover zijn verklaring ondubbelzinnig is, en met gebruikmaking van het middel van zijn keuze. Een duidelijke verklaring in een brief, tijdens een telefoongesprek of bij het terugzenden van de goederen voldoet aan deze

au consommateur. C'est pourquoi il est de l'intérêt du consommateur d'utiliser un support durable lorsqu'il transmet sa rétractation à la personne exerçant une profession libérale

L'article XIV. 27, § 1er, 17°, établit que la personne exerçant une profession libérale est tenue d'informer à l'avance le consommateur de toute disposition impliquant le versement d'une caution à la personne exerçant une profession libérale, y compris les dispositions prévoyant le blocage d'un montant sur la carte de crédit ou de débit du consommateur. Cela découle de l'article 6.1.,q) de la directive.

L'article XIV. 27, § 1er, 18°, transpose l'article 6. 1, s), de la directive. On vise ici l'information à fournir au consommateur concernant, par exemple, la compatibilité entre des programmes et des logiciels; l'utilisation exclusive de tel logiciel pour faire fonctionner tel programme, etc.

L'article XIV. 28 transpose l'article 8 de la directive relatif aux obligations formelles concernant les contrats à distance. Pour les contrats à distance, les exigences d'information doivent tenir compte des contraintes techniques liées à certains médias. Dans ces cas, la personne exerçant une profession libérale doit respecter un minimum d'exigences en matière d'information et renvoyer le consommateur vers une autre source d'information, par exemple en fournissant un numéro de téléphone gratuit ou un lien hypertexte vers une page internet de la personne exerçant une profession libérale, où les informations utiles sont directement disponibles et facilement accessibles.

Pour les contrats à distance conclus par l'intermédiaire de sites internet, le consommateur doit être en mesure de lire et de comprendre pleinement les principaux éléments du contrat avant de passer sa commande. À cette fin, la personne exerçant une profession libérale doit prendre ses dispositions pour informer le consommateur, avant le processus de commande, que passer commande l'oblige à payer la personne exerçant une profession libérale. Il convient donc d'attirer spécialement l'attention du consommateur, au moyen d'une formulation dénuée d'ambiguïté, sur le fait que passer commande entraîne l'obligation de payer le professionnel.

Sur les sites de commerce en ligne, le consommateur doit également être clairement informé des

voorwaarde, maar de bewijslast van de herroeping binnen de vastgelegde termijn ligt bij de consument. Daarom heeft de consument er belang bij een duurzame gegevensdrager aan te wenden wanneer hij zijn herroeping aan de beoefenaar van een vrij beroep overmaakt.

Artikel XIV. 27, § 1, 17°, stelt vast dat de beoefenaar van een vrij beroep ertoe gehouden is de consument vooraf in te lichten over eventuele regelingen waarbij de consument een waarborgsom moet betalen aan de beoefenaar van een vrij beroep, inclusief het blokkeren van een bedrag op de krediet- of debetkaart van de consument. Dit vloeit voort uit artikel 6. 1., q) van de richtlijn.

Artikel XIV. 27, § 1, 18°, zet artikel 6.1, s) van de richtlijn om. Hier beoogt men de informatie die aan de consument moet verstrekt worden betreffende, bijvoorbeeld, de compatibiliteit tussen programma's en software; het exclusieve gebruik van bepaalde software voor het functioneren van een bepaald programma, enz.

Artikel XIV. 28 zet artikel 8 van de richtlijn om betreffende formele vereisten voor overeenkomsten op afstand. Voor overeenkomsten op afstand, moeten de informatievereisten rekening houden met de technische beperkingen van bepaalde media. In dergelijke gevallen, moet de beoefenaar van een vrij beroep voldoen aan bepaalde minimumvoorschriften en de consument voor het overige op passende wijze verwijzen naar een andere informatiebron, waar de relevante informatie rechtstreeks beschikbaar is en gemakkelijk kan worden geraadpleegd.

Voor overeenkomsten op afstand die gesloten worden via een website, moet de consument de belangrijkste elementen van de overeenkomst volledig kunnen lezen en begrijpen, alvorens zijn bestelling te plaatsen. Daartoe moet de beoefenaar van een vrij beroep onder meer maatregelen nemen, indien zij voor directe betaling opteert, om de consument, vóór het bestelproces, te informeren dat het plaatsen van een bestelling de verplichting tot betaling aan de beoefenaar van een vrij beroep met zich mee brengt. De aandacht van de consument dient door middel van een ondubbelzinnige formulering dus specifiek te worden gevestigd op het feit dat het plaatsen van de bestelling de verplichting tot betalen aan de beoefenaar van een vrij beroep met zich meebrengt indien dit zo bedoelen is door de beoefenaar van een vrij beroep.

Op websites moet de consument ook duidelijk worden ingelicht van eventuele beperkingen voor de levering en

restrictions éventuelles de livraison et des moyens de paiement acceptés et ce, avant qu'il entame le processus de commande.

Concernant l'obligation d'informer le consommateur sur le coût du renvoi des biens qui, en raison de leur nature, ne peuvent normalement être renvoyés par la poste, elle sera réputée satisfaite si, par exemple, la personne exerçant une profession libérale spécifie un transporteur (par exemple, celui à qui elle a confié la livraison du bien) et un prix relatif au coût de renvoi des biens. Lorsque le coût de renvoi des biens ne peut raisonnablement être calculé à l'avance par la personne exerçant une profession libérale, par exemple parce qu'elle ne propose pas d'organiser elle-même le renvoi des biens, la personne exerçant une profession libérale doit fournir une déclaration indiquant que ce coût sera exigible et qu'il sera peut-être élevé, assortie d'une estimation raisonnable du coût maximal, qui pourrait se fonder sur le coût de livraison au consommateur.

L'article XIV. 28, § 6, permet au Roi, dans les secteurs économiques ou les catégories de produits qu'il détermine, de prévoir que lorsqu'un contrat est conclu par téléphone, l'entreprise doit confirmer l'offre au consommateur et que le consommateur n'est lié par l'offre qu'après l'avoir signée ou acceptée par écrit, le cas échéant sur un support durable. L'article 8. 6. de la directive droits des consommateurs offre cette possibilité aux États membres.

Comme expliqué ci-dessus, une telle habilitation permettra, le cas échéant, de remédier à des pratiques professionnelles problématiques qui se développeraient dans un secteur économique déterminé. Il n'est nullement question d'étendre de manière générale des obligations à charge des personnes exerçant une profession libérale alors que le besoin ne s'en ferait pas sentir.

L'article XIV. 28, § 8, permet au consommateur de demander que la prestation d'un service commence pendant le délai de rétractation, tout en ne perdant pas son droit de rétractation. C'est pourquoi, il est demandé au consommateur de formuler cette demande, de manière expresse, avant l'expiration du délai de rétractation. De même, si le consommateur exerce son droit de rétractation, la personne exerçant une profession libérale doit avoir l'assurance d'être convenablement rémunérée pour le service qu'elle a déjà fourni.

over de betaalmiddelen die worden aanvaard, vooraleer hij de bestelprocedure aanvangt.

Betreffende de verplichting om de consument te informeren over de kosten voor het terugzenden van de goederen die door hun aard normaliter niet per post kunnen worden teruggezonden, wordt deze geacht voldaan te zijn als, bijvoorbeeld, de beoefenaar van een vrij beroep één vervoerder (bijvoorbeeld de vervoerder aan wie hij de levering van de goederen heeft toevertrouwd) en één prijs voor het terugzenden van de goederen opgeeft. Indien de kosten voor het terugzenden van de goederen redelijkerwijs niet vooraf door de beoefenaar van een vrij beroep kan worden berekend, bijvoorbeeld omdat de beoefenaar van een vrij beroep geen eigen terugzendregeling aanbiedt, moet de beoefenaar van een vrij beroep een verklaring verstrekken die vermeldt dat dergelijke kosten verschuldigd zullen zijn en dat deze kosten hoog kunnen zijn, samen met een redelijke raming van de maximale kosten, die bijvoorbeeld kan gesteund zijn op de leveringskost aan de consument.

Artikel XIV. 28, § 6, laat de Koning toe, om in de economische sectoren of voor de categorieën van producten die Hij aanwijst, te bepalen dat wanneer een overeenkomst per telefoon wordt gesloten, de onderneming het aanbod moet bevestigen aan de consument en dat de consument enkel gebonden is nadat hij het aanbod heeft getekend of schriftelijk heeft aanvaard, in voorkomend geval op een duurzame gegevensdrager. Artikel 8.6 van de richtlijn consumentenrechten biedt deze mogelijkheid aan de Lidstaten. Deze mogelijkheid kan zeker zijn nut hebben.

Dergelijke machtiging kan desgevallend toelaten om te verhelpen aan problematische beroepspraktijken die zich zouden kunnen ontwikkelen in een bepaalde economische sector. Het is geenszins de bedoeling op een algemene manier de verplichtingen lastens de beoefenaar van een vrij beroep uit te breiden, wanneer de noodzaak daartoe zich niet doet gevoelen.

Artikel XIV. 28, § 8, staat de consument toe te vragen dat de verrichting van een dienst begint tijdens de herroepingstermijn, zonder zijn herroepingsrecht te verliezen. Daarom wordt aan de consument gevraagd dat hij dergelijk verzoek, uitdrukkelijk formuleert voor het verstrijken van de herroepingstermijn. Even goed moet de beoefenaar van een vrij beroep kunnen rekenen op een passende betaling voor de dienst die hij al heeft verricht, als de consument zijn herroepingsrecht uitoefent.

La personne exerçant une profession libérale doit veiller à informer le consommateur, via un support durable, de toute obligation quant au paiement des coûts proportionnels correspondant au service déjà fourni dans une telle situation. Pour les contrats portant à la fois sur des biens et des services, les règles concernant le renvoi des biens s'appliquent au volet "biens" et le régime de rémunération des services s'applique au volet "services".

L'article XIV. 29 transpose l'article 9 de la directive concernant le droit de rétractation. En effet, étant donné qu'en cas de vente à distance le consommateur n'est pas en mesure de voir le bien qu'il achète avant de conclure le contrat, il doit disposer d'un droit de rétractation. Pour la même raison, le consommateur doit pouvoir essayer et inspecter le bien qu'il a acheté, dans la mesure nécessaire pour établir la nature, les caractéristiques et le bon fonctionnement du bien. L'exercice du droit de rétractation a pour effet d'éteindre les obligations qui incombent aux parties contractantes en matière d'exécution du contrat.

Dans le cas des contrats de service, la technique de vente ne permet pas toujours au consommateur d'obtenir immédiatement toutes les informations dont il a besoin ou de poser toutes les questions qu'il désire. Le délai de rétractation lui offre une protection qui vise à pallier cet inconvénient.

Dans le cas des contrats de vente, le délai de rétractation expire au terme d'une période de quatorze jours à compter du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession des biens. Le consommateur peut exercer son droit de rétractation avant de prendre physiquement possession des biens. Si des biens multiples sont commandés en une fois par le consommateur mais livrés séparément, le délai de rétractation expire au terme d'une période de quatorze jours à compter du jour où le consommateur prend physiquement possession du dernier bien. Lorsqu'un bien est livré en lots ou pièces multiples, le délai de rétractation expire au terme d'une période de quatorze jours à compter du jour où le consommateur prend physiquement possession du dernier lot ou de la dernière pièce.

Lorsque les dispositions du livre XIV expriment les délais en "jours", ces délais s'entendent en "jours calendrier". Le calcul des délais s'effectue, alors conformément au règlement (CEE, Euratom) n° 1182/71 du Conseil du 3 juin 1971 portant détermination des règles applicables aux délais, aux dates et aux termes. Si un délai exprimé en jours est à compter à partir du moment où survient un événement ou s'effectue un acte, le jour au cours duquel a lieu cet événement ou s'effectue cet

De beoefenaar van een vrij beroep moet er voor zorgen dat de consument op een duurzame gegevensdrager geïnformeerd wordt over de verplichting om in een dergelijk geval de *pro rata* kosten voor de reeds verrichte dienst te betalen. Bij overeenkomsten die zowel op goederen als op diensten betrekking hebben, zijn de regels inzake het terugzenden van goederen van toepassing voor het luik "goederen" en geldt de vergoedingsregeling voor diensten voor het luik "diensten".

Artikel XIV. 29 zet artikel 9 van de richtlijn om betreffende het herroepingsrecht. Aangezien de consument bij verkoop op afstand de goederen niet kan zien voordat hij de overeenkomst sluit, moet hij een herroepingsrecht hebben. Om diezelfde reden moet de consument de goederen die hij gekocht heeft kunnen testen en inspecteren, voor zover dit noodzakelijk is om de aard, de kenmerken en de werking van de goederen na te gaan. Herroeping van de overeenkomst maakt een einde aan de verplichtingen van de contractspartijen om de overeenkomst uit te voeren.

Bij dienstenovereenkomsten laat de verkooptechniek de consument niet altijd toe om onmiddellijk alle inlichtingen die hij nodig heeft, te verkrijgen of om alle gewenste vragen te stellen. De herroepingstermijn biedt hem een bescherming die tegemoetkomt aan dit ongemak.

Bij verkoopovereenkomsten verstrijkt de herroepingstermijn veertien dagen na de dag waarop de consument of een door hem aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, de goederen fysiek in bezit heeft gekregen. De consument mag zijn herroepingsrecht uitoefenen voordat hij de goederen fysiek in bezit krijgt. Wanneer diverse goederen in één keer door de consument worden besteld, maar afzonderlijk geleverd, dan verstrijkt de herroepingstermijn veertien dagen na de dag waarop de consument het laatste goed fysiek in bezit krijgt. Wanneer een goed in meerdere partijen of onderdelen wordt geleverd, verstrijkt de herroepingstermijn veertien dagen na de dag waarop de consument de laatste partij of het laatste onderdeel fysiek in bezit krijgt.

Wanneer de bepalingen van boek XIV termijnen uitdrukt in "dagen", dan worden deze termijnen begrepen als "kalenderdagen". De berekeningen van deze termijnen gebeurt in overeenstemming met verordening (EEG, Euratom) nr. 1182/71 van de Raad van 3 juni 1971 houdende vaststelling van de regels die van toepassing zijn op termijnen, data en aanvangs- en vervaltijden. Wanneer een in dagen omschreven termijn ingaat op het ogenblik waarop een gebeurtenis of een handeling

acte ne compte pas dans le délai. Si les délais sont exprimés en "jours ouvrables", ils s'entendent en "jours ouvrables", au sens de l'article I. 9°.

L'article XIV. 30 transpose l'article 10 de la directive concernant l'omission d'information par l'entreprise sur le droit de rétractation (pour la personne exerçant une profession libérale, le Livre XIV parle de la personne exerçant une profession libérale). Si la personne exerçant une profession libérale a omis d'informer correctement le consommateur avant la conclusion d'un contrat à distance, le délai de rétractation est prolongé de douze mois. Il compte alors au total un an et quatorze jours. Si cependant la personne exerçant une profession libérale fournit, par la suite dans le courant de l'année, quand même les informations nécessaires, un nouveau délai de rétractation de quatorze jours commence à courir. Ce délai est à compter à partir de la date où les informations requises sont fournies.

L'article XIV. 31 transpose l'article 11 de la directive concernant la manière dont le consommateur peut se rétracter. Les disparités dans l'exercice du droit de rétractation dans les États membres entraînaient des coûts pour les entreprises (pour la personne exerçant une profession libérale, le Livre XIV parle de la personne exerçant une profession libérale) pratiquant la vente transfrontalière. L'introduction d'un modèle de formulaire de rétractation harmonisé, que le consommateur a la possibilité d'utiliser, devrait simplifier le processus de rétractation et apporter une sécurité juridique. C'est pourquoi il est interdit d'ajouter toute exigence de forme au modèle de formulaire, par exemple en matière de taille de caractères. Néanmoins, le consommateur doit conserver la faculté de se rétracter dans ses propres termes, pour autant que la déclaration faisant état de sa décision de se rétracter du contrat qu'il adresse à la personne exerçant une profession libérale soit sans ambiguïté. Une lettre, un appel téléphonique ou le renvoi du bien avec une déclaration explicite remplit cette condition mais la charge de la preuve de la rétractation dans les délais fixés incombe au consommateur. C'est pourquoi, il est de l'intérêt de ce dernier, d'utiliser un support durable lorsqu'il transmet sa rétractation à la personne exerçant une profession libérale.

La personne exerçant une profession libérale a la faculté de permettre au consommateur de remplir un formulaire en ligne. Dans ce cas, la personne exerçant une profession libérale doit envoyer sans délai un accusé de réception, par exemple, par courrier électronique.

plaatsvindt, mag de dag waarop deze gebeurtenis of handeling plaatsvindt, niet bij de termijn worden ingegrepen. Als de termijnen uitgedrukt zijn in "werkdagen", dan worden daaronder "werkdagen" begrepen, in de zin van artikel I. 9°.

Artikel XIV. 30 zet artikel 10 van de richtlijn om betreffende het niet verstrekken van informatie over het herroepingsrecht door de onderneming (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de beoefenaar van een vrij beroep). Wanneer de beoefenaar van een vrij beroep nagelaten heeft de consument vóór de sluiting van de overeenkomst op afstand behoorlijk in te lichten, wordt de herroepingstermijn verlengd met twaalf maanden. Hij bedraagt dan in totaal één jaar en veertien dagen. Wanneer echter de beoefenaar van een vrij beroep naderhand binnen het jaar, toch de nodige inlichtingen verstrekt, begint vooralsnog een herroepingstermijn van veertien dagen te lopen. Deze is dan te berekenen vanaf de datum dat de vereiste informatie is verstrekt.

Artikel XIV. 31 zet artikel 11 van de richtlijn om betreffende de wijze waarop de consument kan herroepen. Verschillen tussen de manieren waarop het herroepingsrecht wordt uitgeoefend in de Lidstaten veroorzaken kosten voor ondernemingen (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de beoefenaar van een vrij beroep) die grensoverschrijdend verkopen. De invoering van een geharmoniseerd modelformulier voor herroeping waarvan de consument gebruik kan maken, zal het herroepingsproces vereenvoudigen en meer rechtszekerheid brengen. Om die reden is het verboden aanvullende vormvereisten te voorzien voor het modelformulier, bijvoorbeeld betreffende de lettergrootte. Het moet de consument evenwel vrij staan om een overeenkomst in eigen woorden te herroepen, mits zijn verklaring waarbij hij de overeenkomst herroeft, ten overstaan van de beoefenaar van een vrij beroep ondubbelzinnig is. Een duidelijke verklaring in een brief, tijdens een telefoongesprek of bij het terugzenden van de goederen voldoet aan deze voorwaarde, maar het is de consument die de last van het bewijs draagt dat de herroeping binnen de vastgestelde termijnen heeft plaatsgevonden. Daarom heeft de consument er belang bij gebruik te maken van een duurzame gegevensdrager, wanneer hij zijn herroeping overmaakt aan de onderneming.

De beoefenaar van een vrij beroep heeft de mogelijkheid de consument online een herroepingsformulier aan te bieden. Wanneer de consument daar gebruik van maakt, moet de beoefenaar van een vrij beroep onverwijld een ontvangstbevestiging sturen, bijvoorbeeld per e-mail.

L'article XIV. 32 transpose l'article 13 de la directive relatif aux obligations de l'entreprise (pour la personne exerçant une profession libérale, le Livre XIV parle de la personne exerçant une profession libérale) en cas de rétractation. Au cas où le consommateur se rétracterait du contrat, l'entreprise doit rembourser tous les paiements reçus de la part du consommateur, y compris ceux couvrant les dépenses engagées par la personne exerçant une profession libérale pour livrer les biens au consommateur. Si le consommateur choisit expressément un certain mode de livraison (par exemple, une livraison expresse en vingt-quatre heures) alors que la personne exerçant une profession libérale a offert un mode de livraison ordinaire et généralement acceptable, qui aurait entraîné des frais de livraison moindres, le consommateur devrait supporter la différence de coûts entre ces deux types de livraison.

Le remboursement doit intervenir dans les quatorze jours suivant celui où la personne exerçant une profession libérale est informée de la décision du consommateur de se rétracter. Pour les contrats de vente, la personne exerçant une profession libérale peut différer le remboursement jusqu'à récupération des biens ou jusqu'à ce que le consommateur ait fourni une preuve de l'expédition des biens, la date retenue étant celle du premier de ces faits. Cette possibilité ne vaut que si le consommateur en a été préalablement informé et pour autant que la personne exerçant une profession libérale ne propose pas de récupérer elle-même les biens.

L'article XIV. 33 transpose l'article 14 de la directive relatif aux obligations du consommateur en cas de rétractation. Le consommateur est tenu de renvoyer les biens dans un délai de quatorze jours après notification à la personne exerçant une profession libérale de sa décision de se rétracter du contrat. Certains consommateurs exercent leur droit de rétractation après avoir utilisé les biens dans une mesure qui excède ce qui nécessaire pour établir la nature, les caractéristiques et le bon fonctionnement du bien. Dans ce cas, le consommateur ne perd pas son droit de rétractation, mais doit répondre de toute dépréciation des biens. Pour établir la nature, les caractéristiques et le bon fonctionnement des biens, le consommateur doit uniquement les manipuler et les inspecter d'une manière qui lui serait également permise en magasin. Par conséquent, le consommateur doit manipuler et inspecter les biens avec toute la précaution nécessaire au cours de la période de rétractation. Les obligations du consommateur en cas de rétractation ne doivent pas le dissuader d'exercer son droit de rétractation.

L'article XIV. 33, § 3, transpose l'article 14. 3, de la directive. Il précise que lorsque le consommateur

Artikel XIV. 32 zet artikel 13 van de richtlijn om betreffende de verplichtingen van de onderneming (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de beoefenaar van een vrij beroep) bij herroeping. Bij herroeping van de overeenkomst door de consument, moet de beoefenaar van een vrij beroep alle van de consument ontvangen bedragen terug betalen, inclusief de door de beoefenaar van een vrij beroep gedragen kosten van levering van de goederen aan de consument. [Indien de consument uitdrukkelijk kiest voor een bepaalde manier van levering (bijvoorbeeld spoedlevering binnen 24 uur), alhoewel de beoefenaar van een vrij beroep een gewone en algemeen aanvaarde wijze van levering met lagere kosten heeft aangeboden, moet de consument het kostenverschil tussen deze twee manieren van levering dragen.

De terugbetaling moet plaatsvinden binnen veertien dagen na de dag waarop de beoefenaar van een vrij beroep werd geïnformeerd van de beslissing van de consument om de overeenkomst te herroepen. Voor verkoopovereenkomsten, mag de beoefenaar van een vrij beroep de terugbetaling uitstellen totdat hij alle goederen heeft teruggekregen, of totdat de consument heeft aangetoond dat hij de goederen heeft teruggezonden. Voor de berekening van de termijn is het de eerste van de twee data die telt. Deze optie geldt alleen als de consument hierover voorafgaandelijk geïnformeerd is en voor zover de beoefenaar van een vrij beroep niet aangeboden heeft de goederen zelf af te halen.

Artikel XIV. 33 zet artikel 14 van de richtlijn om betreffende de verplichtingen van de consument bij herroeping. De consument is verplicht de goederen terug te zenden binnen veertien dagen nadat hij de beoefenaar van een vrij beroep heeft meegedeeld dat hij de overeenkomst herroeft. Sommige consumenten maken gebruik van hun herroepingsrecht nadat zij de goederen meer dan noodzakelijk gebruikt hebben om de aard, de kenmerken en de werking ervan vast te stellen. In dat geval verliest de consument zijn herroepingsrecht niet, maar is hij aansprakelijk voor het waardeverlies van de goederen. Het uitgangspunt is dat de consument, om de aard, de kenmerken en de werking van de goederen te controleren, deze slechts op dezelfde manier mag hanteren en inspecteren als hij dat in een winkel zou mogen doen.. Bijgevolg moet de consument de goederen tijdens de herroepingstermijn met de nodige voorzorg hanteren en inspecteren. De verplichtingen van de consument in geval van herroeping mogen hem niet ontmoedigen zijn herroepingsrecht uit te oefenen.

Artikel XIV. 33, § 3, zet artikel 14.3 van de richtlijn om. Het preciseert dat, wanneer de consument heeft

a demandé que la prestation de service commence pendant le délai de rétractation, et fait par après usage de ce droit, il paie à la personne exerçant une profession libérale un montant proportionnel à ce qui a été fourni. Le calcul du montant approprié repose sur le prix convenu dans le contrat à moins que le consommateur ne démontre que le prix total est lui-même disproportionné, auquel cas le montant à payer doit être calculé sur la base de la valeur marchande du service fourni. La valeur marchande se définit en comparant le prix d'un service équivalent fourni par d'autres entreprises au moment de la conclusion du contrat.

L'article XIV. 33, § 4, transpose l'article 14.4, de la directive. Il précise les cas dans lesquels le consommateur n'est redevable d'aucun coût, notamment lorsque la personne exerçant une profession libérale n'a pas respecté ses obligations de fournir des informations avant la conclusion du contrat.

L'article XIV. 34 transpose les articles 12 et 15 de la directive relatifs aux effets de la rétractation. Il s'agit du droit commun: l'exercice du droit de rétractation a pour effet d'éteindre l'obligation qui incombe aux parties contractantes en matière d'exécution du contrat.

L'article XIV. 35 transpose l'article 16 de la directive relatif aux exceptions au droit de rétractation. Certaines sont totalement nouvelles. Ainsi, il n'y aura pas de droit de rétractation dans les exemples suivants:

— lorsque le bien, par nature, ne peut être dissocié, une fois livré, des autres éléments auxquels il a été mélangé, comme la livraison de médicaments (préparations magistrales);

— lorsque la conclusion du contrat implique la réservation de capacités que la personne exerçant une profession libérale aura peut-être des difficultés à remplir en cas d'exercice du droit de rétractation

Les autres exceptions au droit de rétractation se retrouvent déjà dans la LPMC, notamment lorsqu'elles concernent des biens fabriqués sur demande précise du consommateur ou qui sont manifestement personnalisés, la fourniture d'enregistrement audio ou vidéo scellés, la fourniture d'un journal ou périodique, etc.

Il est à noter que l'exception prévue au 7° de l'article XIV.35 pourrait, par exemple, concerner un vétérinaire qui apporte des soins urgents à un animal dès lors que celui-ci est juridiquement considéré comme un bien.

gevraagd dat de levering van de dienst aanvangt tijdens de herroepingstermijn, en naderhand gebruik maakt van dit recht, hij aan de beoefenaar van een vrij beroep een bedrag moet betalen dat evenredig is aan hetgeen reeds is geleverd. Bij de berekening van het evenredige bedrag wordt uitgegaan van de in de overeenkomst vastgestelde prijs, tenzij de consument kan aantonen dat die totale prijs zelf onevenredig is, in welk geval het te betalen bedrag berekend moet worden op basis van de marktwaarde van de verstrekte dienst. De marktwaarde wordt vastgesteld door vergelijking met de prijs van een gelijkwaardige dienst geleverd door een andere onderneming op het tijdstip van de sluiting van de overeenkomst.

Artikel XIV. 33, § 4, zet artikel 14.4 van de richtlijn om. Het preciseert de gevallen waarin de consument geen kosten verschuldigd is, in het bijzonder wanneer een beoefenaar van een vrij beroep zijn verplichting tot verstrekking van informatie voor de contractsluiting niet heeft nageleefd.

Artikel XIV. 34 zet de artikelen 12 en 15 van de richtlijn om betreffende de gevolgen van herroeping. Het betreft het gemeen recht: de uitoefening van het herroepingsrecht beëindigt de verplichting voor de partijen om de overeenkomst uit te voeren.

Artikel XIV. 35 zet artikel 16 van de richtlijn om in verband met de uitzonderingen op het herroepingsrecht. Sommige zijn totaal nieuw. Zo zal er geen herroepingsrecht bestaan in de volgende voorbeelden:

— wanneer een goed, éénmaal het is geleverd, door zijn aard niet meer kan worden afgescheiden van de elementen waarmee het werd vermengd, zoals de levering van medicijnen (magistrale bereidingen);

— wanneer de afsluiting van een overeenkomst meebrengt dat capaciteit wordt gereserveerd die de beoefenaar van een vrij beroep mogelijk moeilijk zal kunnen benutten in geval van uitoefening van het herroepingsrecht

De andere uitzonderingen op het herroepingsrecht bevonden zich reeds in de WMPC, meer bepaald wanneer ze handelen over goederen die op precieze vraag van de consument zijn vervaardigd of die duidelijk gepersonaliseerd zijn, over de levering van verzegelde audio- en video-opnames, enz.

Er moet worden opgemerkt dat de uitzondering bedoeld in artikel XIV. 35, 8°, bijvoorbeeld betrekking zou kunnen hebben op een dierenarts die dringende verzorging toedient aan een dier aangezien dit juridisch gezien als een goed wordt beschouwd.

L'article XIV. 36 reprend l'article 56, § 1er, LPMC, concernant la charge de la preuve par la personne exerçant une profession libérale du respect de ses obligations, pour tous les contrats à distance.

Le titre 3, chapitre 3, "Des contrats hors du lieu habituel d'exercice de la profession" transpose les articles 6, 7 et 9 à 16 de la directive.

La Directive 2011/83UE prévoit à l'article 3, 3. i) une exception spéciale pour les officiers publics en disposant que le la Directive ne s'applique pas aux contrats qui sont établis, conformément aux droits des États membres, par un officier public tenu par la loi à l'indépendance et à l'impartialité et devant veiller, en fournissant une information juridique complète, à ce que le consommateur ne conclue le contrat qu'après mûre réflexion juridique et en toute connaissance de sa portée juridique.

Cette possibilité est utilisée dans l'article XIV 38, § 1er, pour les notaires et les huissiers de justice qui, respectivement en vertu de l'article 1er de la loi du 16 mars 1803 contenant organisation du notariat et des articles 509 et suivants du Code judiciaire et conformément à la propre législation nationale, sont considérés comme des officiers publics.

En outre, conformément à l'article 3.3, a), cette directive ne s'applique pas aux contrats portant sur les services sociaux, y compris le logement social, l'aide à l'enfance et l'aide aux familles et aux personnes se trouvant de manière permanente ou temporaire dans une situation de besoin, y compris les soins de longue durée. Selon le considérant 29 de la directive précitée, les services sociaux sont entre autres des services aux personnes particulièrement défavorisées ou à faibles revenus. Par conséquent, l'aide juridique apportée par un avocat doit être considérée comme étant un service social au sens de l'article précité. Pour ces motifs, cette exception est utilisée dans l'article XIV 38, § 2.

Conformément aux observations du Conseil d'État, la formulation de cet article a été revue afin de la rendre plus précise en renvoyant directement aux professions concernées en droit belge par ces exceptions, à savoir les notaires, les huissiers de justice et les avocats.

L'article XIV. 39 définit, pour les contrats hors du lieu habituel d'exercice de la profession, les informations que doit fournir la personne exerçant une profession libérale au consommateur avant qu'il ne soit lié par un tel contrat. Les informations sont identiques à celles à fournir pour les contrats à distance ne portant pas sur

Artikel XIV. 36 herneemt artikel 56, § 1, WMPC over de bewijslast van de naleving van haar verplichtingen door de beoefenaar van een vrij beroep, voor alle overeenkomsten op afstand.

Titel 3, hoofdstuk 3, "Buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomsten" zet artikelen 6, 7 en 9 tot 16 om van de richtlijn.

Richtlijn 2011/83/EU voorziet in artikel 3, 3. i) een bijzondere uitsluiting voor openbare ambtenaren door te stellen dat de Richtlijn niet van toepassing is op overeenkomsten die overeenkomstig de wetten van de lidstaten worden opgesteld door een openbaar ambtenaar die volgens de wet onafhankelijk en onpartijdig moet zijn en die door het verstrekken van uitgebreide juridische informatie dient te verzekeren dat de consument de overeenkomst alleen na zorgvuldig juridisch beraad en met kennis van de juridische reikwijdte ervan sluit.

In artikel XIV 38, § 1 wordt van deze mogelijkheid gebruik gemaakt voor de notarissen en gerechtsdeurwaarders die respectievelijk conform artikel 1 van de wet van 16 maart 1803 tot regeling van het notarisambt en artikel 509 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek die overeenkomstig de eigen nationale wetgeving als openbare ambtenaren worden beschouwd.

Verder, is deze richtlijn in overeenstemming met artikel 3.3, a) niet van toepassing op overeenkomsten betreffende sociale dienstverlening, met inbegrip van sociale huisvesting, kinderzorg en ondersteuning van gezinnen of personen in permanente of tijdelijke nood, waaronder langdurige zorg. Volgens overweging 29 van voornoemde richtlijn zijn sociale diensten onder meer diensten ten behoeve van mensen die bijzonder kwetsbaar zijn of een laag inkomen hebben. Bijgevolg is rechtsbijstand verleend door een advocaat, te beschouwen als een sociale dienst in de zin van voornoemd artikel. Om deze redenen wordt van deze uitzondering gebruik gemaakt in artikel XIV 38, § 2.

Overeenkomstig de opmerkingen van de Raad van State werd de formulering van dit artikel herzien ten einde deze preciezer te maken door rechtstreeks te verwijzen naar de in Belgisch recht bij deze uitzonderingen betrokken beroepen, te weten de notarissen, de gerechtsdeurwaarders en de advocaten.

Artikel XIV.39 definieert, voor buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomsten, de informatie die de beoefenaar van een vrij beroep moet verstrekken aan de consument voordat hij door dergelijke overeenkomst gebonden is. Deze informatie is identiek aan deze te verstrekken voor overeenkomsten

des services financiers, définies à l'article XIV. 27. Il transpose l'article 7. 1. de la directive.

L'article XIV. 40, § 2, 2ème alinéa, transpose l'article 7. 3. de la directive. Il précise que le consommateur qui souhaite que la prestation de service commence pendant le délai de rétractation, doit formuler cette demande de manière expresse sur un support durable.

L'article XIV. 41 transpose, comme pour les contrats à distance, l'article 9 de la directive et établit un droit de rétractation qui est similaire à celui des contrats à distance: le délai de rétractation passe ainsi de 7 jours ouvrables (article 60, LPMC) à 14 jours calendrier. En cas de vente à distance, le consommateur n'est pas en mesure de voir le bien qu'il achète avant de conclure le contrat, il doit disposer d'un droit de rétractation. Pour la même raison, le consommateur doit pouvoir essayer et inspecter le bien qu'il a acheté, dans la mesure nécessaire pour établir la nature, les caractéristiques et le bon fonctionnement du bien. L'exercice du droit de rétractation a pour effet d'éteindre les obligations qui incombent aux parties contractantes en matière d'exécution du contrat. En ce qui concerne les contrats hors du lieu habituel d'exercice de la profession, le consommateur doit avoir un droit de rétractation, particulièrement compte tenu de la pression psychologique et/ou de l'élément de surprise éventuels.

L'article XIV. 41, § 2, alinéa 2, reprend, l'interdiction de l'article 61, alinéa 4, LPMC, d'exiger ou d'accepter un acompte ou un paiement par le consommateur avant l'écoulement d'un délai de 7 jours ouvrables, à dater du lendemain du jour de la signature du contrat. En effet, l'article 9. 3. de la directive permet que les États membres maintiennent la législation nationale en vigueur qui interdit de recevoir un paiement du consommateur pendant une période déterminée après la conclusion du contrat.

Mutatis mutandis, comme sous l'empire de la LPMC, cette interdiction ne vaut pas pour les contrats hors du lieu habituel d'exercice de la profession conclus dans les salons, foires et expositions.

Il doit être précisé qu'en application des définitions de contrats hors établissement et d'établissement commercial, la directive considère comme contrats hors établissements (pour les personnes exerçant une profession libérale on parle dans le Livre XIV du lieu habituel d'exercice de la profession), toutes les ventes dans les salons, foires et expositions, pour autant qu'elles ne présentent pas de caractère de permanence ou d'habitude et ce, sans condition de montant minimum et d'absence de paiement sur place, comme le prévoyait

op afstand die geen betrekking hebben op financiële diensten, gedefinieerd in artikel XIV. 27. Het zet artikel 7.1. van de richtlijn om.

Artikel XIV. 40, § 2, 2e lid, zet artikel 7.3 van de richtlijn om. Het verduidelijkt dat de consument die wenst dat de verrichting van de dienst aanvangt tijdens de herroepingstermijn, op uitdrukkelijke wijze deze vraag moet formuleren op een duurzame gegevensdrager.

Artikel XIV. 41 zet, zoals voor overeenkomsten op afstand, artikel 9 van de richtlijn om en stelt een herroepingsrecht vast dat hetzelfde is als voor overeenkomsten op afstand: de herroepingstermijn gaat van 7 werkdagen (artikel 60, WMPC) naar 14 kalenderdagen. Bij verkoop op afstand kan de consument de goederen niet zien voordat hij de overeenkomst sluit, moet hij een herroepingsrecht hebben. Om diezelfde reden moet de consument de goederen die hij gekocht heeft kunnen testen en inspecteren, voor zover dit noodzakelijk is om de aard, de kenmerken en de werking van de goederen na te gaan. De uitoefening van het herroepingsrecht beëindigt de verplichtingen van de contractspartijen met betrekking tot de uitvoering van de overeenkomst. Voor wat betreft buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomsten, moet de consument een herroepingsrecht hebben, in het bijzonder rekening houdend met de psychologische druk en/of het eventuele verrassingselement.

Artikel XIV.41, § 2, tweede lid, herneemt het verbod van artikel 61, 4de lid, WMPC een voorschot of betaling te eisen of te aanvaarden van de consument voor het verstrijken van een termijn van 7 werkdagen, te rekenen vanaf de dag volgend op de ondertekening van de overeenkomst. Het is zo dat artikel 9. 3. van de richtlijn toelaat dat de lidstaten evenwel bestaande nationale wetgeving waarbij het verboden wordt om de betaling door de consument te innen gedurende een bepaalde periode na de sluiting van de overeenkomst, handhaven.

Mutatis mutandis, geldt, zoals onder de WMPC, dit verbod niet voor de overeenkomsten buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening die worden gesloten op salons, beurzen en tentoonstellingen.

Er moet worden verduidelijkt dat in toepassing van de definities van overeenkomsten buiten verkoopruimten en van verkoopruimte, de richtlijn de overeenkomsten buiten verkoopruimten (voor de beoefenaar van een vrij beroep wordt in Boek XIV gesproken van de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening) aanmerkt alle verkopen tijdens salons, beurzen en tentoonstellingen, voor zover zij geen permanent of gewoonlijk karakter hebben en dit zonder voorwaarde van minimumbedrag of afwezigheid van betaling, zoals is voorzien in de WMPC. De WMPC

la LPMC. La LPMC considérait en effet comme contrats conclus en dehors des locaux de l'entreprise, uniquement les ventes dans les salons, foires et expositions dont le prix dépassait 200 euros et dont le paiement n'était pas totalement payé sur place.

À titre d'exemple, sous l'empire de la LPMC, une vente de 400 euros, non intégralement payés sur place, dans un salon, était considérée comme une vente hors des locaux de l'entreprise. Pour cette vente, l'interdiction d'unacompte n'était pas d'application et il pouvait donc en être demandé un au consommateur. Par contre, les dispositions de protection du consommateur s'appliquaient (notamment l'information du consommateur et le droit de rétractation). À l'inverse, une vente de 199 euros, intégralement payés sur place, dans un salon, n'était tout simplement pas considérée comme une vente hors des locaux de l'entreprise et ne bénéficiait donc pas de la protection des dispositions y relatives.

Dans le projet de loi, qu'elle soit de 199 euros ou de 400 euros, que le paiement soit intégralement payé sur place ou non, une vente dans un salon sera toujours considérée comme une vente hors du lieu habituel d'exercice de la profession, pour autant évidemment que, pour l'entreprise en question, le salon ne puisse pas être considéré comme un établissement au sens de l'article I, 8, 29°, en présentant un caractère de permanence ou d'habitude, ce qui ne devrait pas être souvent le cas. Etant considérée comme une vente hors établissement, la vente dans un salon bénéficiera de toute la protection prévue, avec toutefois la possibilité d'exiger unacompte.

Le texte a été adapté de manière à ce que l'article s'applique à tous les contrats hors du lieu habituel d'exercice de la profession.

L'article XIV. 42 transpose, comme pour les contrats à distance, l'article 10 de la directive et prévoit la même sanction que celle prévue pour les contrats à distance lorsque la personne exerçant une profession libérale a omis d'informer le consommateur de son droit de rétractation, conformément à l'article XIV. 39. Si la personne exerçant une profession libérale a omis d'informer correctement le consommateur avant la conclusion d'un contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession, le délai de rétractation est prolongé, tout comme pour les contrats à distance: il expire au terme d'une période de douze mois à compter de la fin du délai de rétractation initial.

beschouwde immers als overeenkomsten gesloten buiten de lokalen van de onderneming enkel de verkopen op salons, beurzen en tentoonstellingen waarvan de prijs meer bedroeg dan 200 euro en waarvan de integrale betaling niet ter plaatse gebeurde.

Onder de WMPC kan volgend voorbeeld worden gegeven: een verkoop op een salon voor een bedrag van 400 euro, dat niet volledig ter plaatse werd betaald, wordt beschouwd als een verkoop buiten de lokalen van de onderneming. Voor een dergelijke verkoop geldt er geen verbod op een voorschot dat dus aan de consument kan worden gevraagd. Daarentegen gelden wel de beschermingsmaatregelen van de consument (in het bijzonder de informatie van de consument en het herroepingsrecht). Omgekeerd, een verkoop tijdens een salon ter waarde van 199 euro die volledig ter plaatse werden betaald, wordt gewoonweg niet beschouwd als een verkoop buiten de lokalen van de onderneming en geniet dus niet van de bescherming van de betrokken bepalingen.

In het wetsontwerp zal een verkoop tijdens een salon, of de waarde nu 199 euro of 400 euro bedraagt, of er volledige betaling of niet ter plaatse gebeurt, steeds als een verkoop buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening worden beschouwd, uiteraard voor zover het salon voor de betrokken beoefenaar van een vrij beroep niet kan worden beschouwd als een gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening in de zin van artikel I. 8, 29°, doordat het een permanent of gewoonlijk karakter heeft, wat echter niet vaak het geval zou moeten zijn. Wanneer de verkoop op een salon als een verkoop buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening moet worden beschouwd, zal ze genieten van de volledige voorziene bescherming, met echter wel de mogelijkheid om een voorschot te eisen.

De tekst werd aangepast zodat het artikel van toepassing is voor alle overeenkomsten buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening .

Artikel XIV. 42 zet, zoals voor overeenkomsten op afstand, artikel 10 van de richtlijn om en voorziet dezelfde sanctie als voor overeenkomsten op afstand wanneer de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten de consument te informeren over zijn herroepingsrecht, overeenkomstig artikel XIV. 39. Als de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten de consument correct te informeren vóór de sluiting van een overeenkomst buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening , dan wordt de herroepingstermijn verlengd, zoals voor overeenkomsten op afstand: hij verstrijkt twaalf maanden na het einde van de oorspronkelijke herroepingstermijn.

L'article XIV. 43 transpose, comme pour les contrats à distance, l'article 11 de la directive concernant l'exercice du droit de rétractation par le consommateur. L'exercice du droit de rétractation a pour effet d'éteindre l'obligation qui incombe aux parties contractantes en matière d'exécution du contrat.

L'article XIV. 44 transpose, comme pour les contrats à distance, l'article 13 de la directive et définit les obligations de la personne exerçant une profession libérale en cas de rétractation.

L'article XIV. 45 transpose, comme pour les contrats à distance, l'article 14 de la directive relatif aux obligations du consommateur en cas de rétractation.

L'article XIV. 46 transpose, comme pour les contrats à distance, l'article 12 de la directive concernant les effets de la rétractation.

L'article XIV. 47 transpose, comme pour les contrats à distance, l'article 16 de la directive relatif aux exceptions au droit de rétractation.

Le titre 3, chapitre 4, "De l'offre conjointe", reproduit l'article 71 de la LPMC.

Le titre 3, chapitre 5, "Des clauses abusives", correspond aux articles 73 à 78 de la LPMC, à l'exception de l'article 74, 6° et 23°, LPMC, remplacés par l'article XIV. 50, 6° et 23°.

L'article XIV. 50, 6°, vise à corriger une erreur matérielle à l'article 74, 6° LPMC en remplaçant les termes "bien" et "service" par le terme "produit", dès lors que cette notion est plus large et vise aussi les biens immeubles, les droits et les obligations.

L'article 74, 23°, LPMC, considère comme abusive, une clause d'élection de domicile désignant un juge autre que celui désigné par l'article 624, 1°, 2° et 4°, du Code judiciaire dans le seul cas où l'entreprise agissait comme demandeur. A contrario, l'entreprise pouvait, par une clause d'élection de domicile dans le contrat, obliger le consommateur à l'assigner (l'entreprise étant alors défendeur) devant un juge autre que celui désigné par l'article 624, 1°, 2° et 4°, du Code judiciaire, même si cela était au détriment du consommateur. Or, tel n'était certainement pas le but du législateur.

Par souci de clarté, l'article XIV. 50, 23°, a donc été réécrit afin de considérer expressément comme abusive la clause, ou la combinaison de clauses et conditions,

Artikel XIV. 43 zet, net zoals voor overeenkomsten op afstand, artikel 11 van de richtlijn om betreffende de uitvoering van het herroepingsrecht voor de consument. De uitoefening van het herroepingsrecht beëindigt de verplichting voor de partijen om de overeenkomst uit te voeren.

Artikel XIV. 44 zet, zoals voor overeenkomsten op afstand, artikel 13 van de richtlijn om en verduidelijkt de verplichtingen van de beoefenaar van een vrij beroep in geval van herroeping.

Artikel XIV. 45 zet, voor alle overeenkomsten op afstand, artikel 14 van de richtlijn om betreffende de verplichtingen van de consument in geval van herroeping.

Artikel XIV. 46 zet, zoals voor overeenkomsten op afstand, artikel 12 van de richtlijn om betreffende de gevlogen van herroeping.

Artikel XIV. 47 zet zoals voor overeenkomsten op afstand, artikel 16 van de richtlijn om betreffende de uitzonderingen op het herroepingsrecht.

Titel 3, hoofdstuk 4, "Gezamenlijk aanbod", is een overname van artikel 71 van de WMPC.

Titel 3, hoofdstuk 5, "Onrechtmatige bedingen" stemt overeen met de artikelen 73 tot 78 van de WMPC, met uitzondering van artikel 74, 6° en 23, dat wordt vervangen door artikel XIV. 50, 6° en 23°.

Artikel XIV. 50, 6°, beoogt een correctie van een materiële fout in artikel 74, 6°, WMPC door het vervangen van de woorden "goed" en "dienst" door het woord "product", gezien dit begrip ruimer is en evengoed onroerende goederen, rechten en verplichtingen omvat.

Artikel 74, 23°, WMPC beschouwt als onrechtmatig een beding van woonstkeuze dat een andere rechter dan deze aangewezen door artikel 624, 1°, 2° en 4°, van het Gerechtelijk Wetboek aanwijst in het enkele geval dat de onderneming optreedt als verzoeker. Daarentegen kan een onderneming, op grond van een beding van woonstkeuze in de overeenkomst, de consument verplichten hem (de onderneming is dan verweerde) voor een andere rechter te dagen dan deze aangewezen door artikel 624, 1°, 2° en 4°, van het Gerechtelijk Wetboek, zelfs wanneer dit in het nadeel van de consument is. Dit is echter zeker niet de bedoeling geweest van de wetgever.

Uit zorg voor duidelijkheid, werd artikel XIV. 50, 23°, dus herschreven om uitdrukkelijk als onrechtmatig te beschouwen het beding of de combinatie van bedingen

qui a pour objet de désigner un juge autre que celui désigné par l'article 624, 1°, 2° et 4°, du Code judiciaire.

Ainsi, sous peine d'être abusive, une clause contractuelle prévoyant une élection de domicile devra au moins reprendre une des trois possibilités suivantes:

- le juge du domicile du défendeur ou d'un des défendeurs; ou

- le juge du lieu dans lequel les obligations en litige ou l'une d'elles sont nées ou dans lequel elles sont, ont été ou doivent être exécutées; ou

- le juge du lieu où l'huissier de justice a parlé à la personne du défendeur si celui-ci ni, le cas échéant, aucun des défendeurs, n'a de domicile en Belgique ou à l'étranger.

L'article VI. 88, relatif au bon de commande reprend l'article 79, LPMC.

Le titre 3, chapitre 8, "Des documents justificatifs", n'a pas été modifié et correspond aux articles 80 et 81 de la LPMC.

Le titre 3, chapitre 9, "Reconductio[n] du contrat de service", n'a pas été modifié sauf pour la mention de "personne exerçant une profession libérale" et correspond à l'article 82 de la LPMC.

Le titre 4, "Pratiques interdites", transpose à l'égard des personnes exerçant une profession libérale la directive 2005/29/CE sur les pratiques commerciales déloyales. Il n'a pas été modifié sauf pour la mention de "personne exerçant une profession libérale" et reprend les articles 83 à 103 de la LPMC, à l'exception cependant de la disposition sur la vente à perte qui sera applicable aux titulaires de professions libérales via le Livre VI, et ce, dans la mesure où les titulaires de professions libérales exerceront des activités qui ne relèvent pas des prestations intellectuelles caractéristiques de ces professions.

Il est à noter que le chapitre 2 relatif aux pratiques professionnelles déloyales à l'égard de personnes autres que les consommateurs couvre tant les pratiques à l'encontre d'autres titulaires de professions libérales que celles à l'encontre d'entreprises. Une action pourra donc le cas échéant être intentée tant par un titulaire d'une profession libérale que par une entreprise.

die tot voorwerp hebben een andere rechter aan te wijzen dan deze aangewezen door artikel 624, 1°, 2° en 4°, van het Gerechtelijk Wetboek.

Zodoende zal, wanneer een contractueel beding een woonstkeuze vastlegt, minstens een van de drie volgende mogelijkheden moeten voorzien, zonet dat het beding onrechtmatig zijn:

- de rechter van de woonplaats van de verweerde: of

- de rechter van de plaats waar de verplichtingen waarop het geschil slaat of een ervan is ontstaan, of waar ze worden, zijn of moeten worden uitgevoerd; of

- de rechter van de plaats waar de gerechtsdeurwaarder met de persoon van de verweerde heeft gesproken indien deze, of desgevallend geen van de verweerders, geen woonplaats heeft in België of in het buitenland.

Artikel VI. 88, betreffende de bestelbon herneemt artikel 79, WMPC.

Titel 3, hoofdstuk 8, "Bewijsstukken" werd niet gewijzigd en stemt overeen met de artikelen 80 en 81 van de WMPC.

Titel 3, hoofdstuk 9, "Verlenging van dienstenovereenkomsten" werd behoudens de vermelding van de "beoefenaar van een vrij beroep", niet gewijzigd en stemt overeen met artikel 82 van de WMPC.

Titel 4, "Verboden praktijken", zet ten aanzien van de beoefenaars van een vrij beroep de richtlijn 2005/29/EG betreffende oneerlijke handelspraktijken. Het werd behoudens de vermelding van de "beoefenaar van een vrij beroep" niet gewijzigd en herneemt de artikelen 83 tot 103 van de WMPC, met uitzondering evenwel van de bepaling over verkoop met verlies die van toepassing zal zijn op de beoefenaars van een vrij beroep via Boek VI, en zulks voor zover de beoefenaars van een vrij beroep activiteiten zullen uitoefenen die niet vallen onder de intellectuele prestaties die kenmerkend zijn voor deze beroepen.

Er moet worden opgemerkt dat hoofdstuk 2 betreffende de oneerlijke beroepspraktijken jegens andere personen dan consumenten zowel betrekking heeft op de praktijken jegens andere beoefenaars van een vrij beroep als op die jegens ondernemingen. In voorkomend geval zal zowel een beoefenaar van een vrij beroep als een onderneming een vordering kunnen instellen.

Les articles 104 à 109 de la LPMC concernant les accords collectifs de consommation n'ont pas été repris. Ces dispositions ne sont *de facto* pas pertinentes pour l'exercice d'une profession libérale.

Le chapitre 6 de la LPMC, "De l'action en cessation", fait l'objet du livre XVII du présent code.

Le titre 6 "Dispositions particulières en matière d'appellation d'origine" du Livre VI n'a pas été repris dans le Livre XIV. Les articles en question ne sont de facto pas pertinents pour l'exercice d'une profession libérale.

Le titre 7 "Dispositions finales" reprend l'article 141, LPMC, en l'adaptant.

Le Roi peut exercer des compétences spécifiques sur proposition des ministres en charge de l'Économie, des Classes moyennes et des Consommateurs et du ministre de la Justice. Ce dernier est compétent dans le cadre de l'exercice de professions libérales.

Article 4

Livre XV du Code de droit économique

La majorité des dispositions du chapitre 10, LPMC, relatif à la recherche et à la constatation des infractions, sont reprises principalement dans les dispositions générales du livre XV. Les articles 69, 103, § 1er, 133, § 5, 134, 135, 137, § 2, LPMC, sont eux aussi repris dans le livre XV, sous les dispositions particulières au livre VI.

Art XV. 27

Pour garantir la relation de confiance particulière qui lie la personne exerçant une profession libérale et le consommateur, le présent article prévoit une intervention obligatoire de l'autorité disciplinaire compétente si une personne exerçant une profession libérale fait l'objet d'une mesure d'enquête ou de mesures visant à constater des infractions potentielles au Livre XIV du Code de droit économique et à condition que cette mesure soit de nature à porter atteinte au secret professionnel, par exemple parce qu'elle impliquerait la remise de documents couverts par le secret professionnel.

La disposition reprise dans le Livre XV se rattache à l'intervention des autorités disciplinaires qui existent déjà aujourd'hui en cas de mesures d'enquête à l'encontre de personnes exerçant une profession libérale qui mettent potentiellement en péril le secret professionnel.

De artikelen 104 tot 109 van de WMPC betreffende de collectieve consumentenovereenkomsten werden niet overgenomen. Deze bepalingen zijn *de facto* niet relevant voor de beoefening van een vrij beroep.

Hoofdstuk 6 van de WMPC, "Vordering tot staking" maakt deel uit van boek XVII van dit wetboek.

Titel 6, "Bijzondere regels inzake benamingen van oorsprong" van Boek VI werd niet overgenomen in Boek XIV. De desbetreffende artikelen zijn *de facto* irrelevant ten aanzien van de vrije beroepsbeoefenaar.

Titel 5 "Slotbepalingen" herneemt een gewijzigd artikel 141, WMPC.

De Koning kan specifieke bevoegdheden uitoefenen op voordracht van de Ministers bevoegd voor Economie, Middenstand en Consumentenzaken en de Minister van Justitie. Deze laatste is bevoegd in het kader van de uitoefening van vrije beroepen.

Artikel 4

Boek XV van het Wetboek van economisch recht

De meeste van de bepalingen van hoofdstuk 10, WMPC, betreffende opsporing en vaststelling van inbreuken, zijn voornamelijk opgenomen in de algemene bepalingen van boek XV. Artikelen 69, 103, § 1, 133, § 5, 134, 135, 137, § 2, WMPC bevinden zich ook in boek XV, onder voor boek XIV geldende specifieke bepalingen.

Artikel XV.27

Met het oog op het garanderen van de bijzondere vertrouwelijkheidsrelatie tussen de beoefenaar van een vrij beroep en de consument wordt er in dit artikel een verplichte tussenkomst voorzien van de bevoegde tuchtrechtelijke overheid indien een beoefenaar van een vrij beroep voorwerp is van een onderzoeksmaatregel of maatregelen tot vaststelling van potentiële inbreuken op Boek XIV van het Wetboek economisch recht en op voorwaarde dat deze maatregel van dien aard is dat hij het beroepsgeheim schendt, bijvoorbeeld omdat hij de afgifte van door het beroepsgeheim gedekte documenten zou inhouden.

Deze bepaling die wordt opgenomen in Boek XV sluit aan bij de reeds vandaag bestaande tussenkomst van de bevoegde tuchtoverheden bij onderzoeksmaatregelen ten aanzien van beoefenaars van een vrij beroep die potentieel het beroepsgeheim in het gedrang brengen.

Pour les affaires fiscales par exemple, ce principe est contenu dans l'article 334 du Code des impôts sur les revenus. Dans la jurisprudence de la Cour européenne des Droits de l'Homme également, une telle protection du secret professionnel est explicitement reconnue (par exemple l'affaire n° 18603/03 du 24/07/2008, André t./France). Enfin, il convient également d'indiquer que dans le droit des consommateurs également, une intervention des autorités disciplinaires n'est pas un fait étrange. L'article L.311-8 du Code de la consommation luxembourgeois indique par exemple une présence obligatoire du bâtonnier ou de son représentant, en tant qu'autorité disciplinaire, d'un avocat. Dans le cas où la personne exerçant la profession libérale invoque le secret professionnel, l'autorité disciplinaire locale jugera si, et le cas échéant dans quelle mesure, la demande d'informations ou la remise de livres et de documents est compatible avec le respect du secret professionnel.

La prévision d'un système semblable dans le droit des consommateurs belge est jugée opportune afin de protéger efficacement le consommateur dans sa relation avec la personne exerçant une profession libérale.

Comme suite à l'observation du Conseil d'État , cet article a été déplacé vers la section relative aux compétences particulières pour l'application du livre XIV, et il a été précisé dans son libellé qu'il n'a vocation à s'appliquer que pour les actes relevant du livre XIV. Il n'est donc pas applicable aux activités des professions libérales qui relèveraient du livre VI par application de l'article XIV.1, § 1er, alinéa 2, précité (cfr ci-dessus le commentaire relatif à ce dernier article).

Article 5

Le livre XV établit 6 niveaux de peines pour l'ensemble des livres du Code. Les sanctions prévues dans la LPMC ont été adaptées à ces niveaux.

A l'article XV. 124, l'amende de 250 à 10 000 euros prévue à l'article 124, LPMC, devient une sanction de niveau 2, soit une amende pénale de 26 à 10 000 euros.

Un point 11° a été ajouté. En effet, comme l'Union européenne intervient de plus en plus souvent dans certains secteurs au moyen de règlements, notamment dans le secteur du textile, nous avons repris une disposition permettant de sanctionner les infractions à ces règlements pour des matières ayant trait à l'ensemble

Dit beginsel ligt bijvoorbeeld voor fiscale zaken vervat in artikel 334 van het Wetboek Inkomstenbelastingen. Ook in de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens wordt een dergelijke bescherming van het beroepsgeheim uitdrukkelijk erkend (bijvoorbeeld: zaak nr 18603/03 van 24/07/2008, André t./ Franse Staat). Ten slotte dient er tevens op te worden gewezen dat ook in het consumentenrecht een tussenkomst van tuchtrechtelijke overheden niet vreemd is. Artikel L.311-8 van het Luxemburgse Consumentenwetboek bepaalt zo bijvoorbeeld een verplichte aanwezigheid van de stafhouder of zijn vertegenwoordiger, als bevoegde tuchtoverheid, van een advocaat. In geval de beoefenaar van het vrij beroep het beroepsgeheim inroeft zal de lokaal bevoegde tuchtoverheid oordelen of, en gebeurlijk in welke mate, de vraag om inlichtingen of de overlegging van boeken en bescheiden verzoenbaar is met het eerbiedigen van het beroepsgeheim.

Het voorzien van een gelijkaardig systeem in het Belgische consumentenrecht wordt opportuun geacht teneinde de consument in zijn vertrouwelijkheidsrelatie met de beoefenaar van een vrij beroep afdoende te beschermen.

Gevolg gevend aan de opmerking van de Raad van State , is dit artikel verplaatst naar de afdeling betreffende de bijzondere bevoegdheden voor de toepassing op boek XIV, en is in de formulering ervan nader bepaald dat het enkel bedoeld is om van toepassing te zijn op de handelingen die onder boek XIV vallen. Het is dus niet van toepassing op de activiteiten van de vrije beroepen die zouden vallen onder boek VI overeenkomstig voornoemd artikel XIV.1, § 1, tweede lid (cf. supra de commentaar betreffende dit laatste artikel).

Artikel 5

Boek XV voert 6 niveaus van straffen in voor het geheel van de boeken van het Wetboek. De sancties voorzien in de WMPC aangepast zijn aan deze niveaus.

In artikel XV. 124, wordt de geldboete van 250 tot 10 000 euro voorzien in artikel 124, WMPC, een sanctie van niveau 2, zijnde een strafrechtelijke geldboete van 26 tot 10 000 euro.

Een punt 11° werd toegevoegd. Aangezien de Europese Unie meer en meer intervenieert in bepaalde sectoren door middelen van verordeningen, in het bijzonder in de textielsector, hebben we een bepaling hernomen die toelaat de inbreuken op deze verordeningen te sanctioneren voor het geheel van de materies

du livre XIV. Ce type de disposition existe déjà pour les matières relevant de la santé publique.

De cette manière, si une directive transposée par un arrêté royal est modifiée et remplacée par un règlement directement applicable dans le droit national, le non-respect de ce règlement pourra faire l'objet de sanctions pénales et /ou d'action en cessation à l'instant du non-respect de l'AR de transposition de la directive que le règlement vient remplacer et qui sera de ce fait abrogé.

A l'article XV. 124/1, l'amende de 500 à 20 000 euros prévue à l'article 125, LPMC, devient une sanction de niveau 3, soit une amende pénale de 26 à 25 000 euros.

A l'article XV. 124/2, l'amende de 1 000 à 20 000 euros prévue à l'article 126, LPMC, devient une sanction de niveau 3, soit un amende pénale de 26 à 25 000 euros. Il reprend les points 1° et 3° de l'article 126, LPMC. Le point 2° de l'article 126, LPMC, est repris à l'article XV. 126.

A l'article XV. 124/3, l'amende de 26 à 20 000 euros et d'un emprisonnement d'un mois à cinq ans, ou d'une de ces peines seulement, prévues à l'article 127, LPMC, devient une sanction de niveau 6, soit une amende pénale de 500 à 1 00 000 euros et d'un emprisonnement d'un an à cinq ans ou d'une de ces peines seulement.

Les articles 128 à 132 LPMC sont repris dans le livre XV du présent Code.

Article 6

A ce jour, dans le cas d'une condamnation d'une entreprise, la LPMC prévoit la possibilité de publier la décision judiciaire par voie d'affichage ou d'une autre manière (article 130). L'article 6 du présent projet de loi pourvoit au maintien de cette possibilité.

CHAPITRE III

Disposition abrogatoire

La loi du 2 août 2002 relative à la publicité trompeuse et à la publicité comparative, aux clauses abusives et aux contrats à distance en ce qui concerne les professions libérales, modifiée par la loi du 19 avril 2007, est abrogée.

die betrekking hebben op boek XIV. Dit soort bepaling bestaat reeds in materies die betrekking hebben op de volksgezondheid.

Wanneer een richtlijn omgezet door een koninklijk besluit gewijzigd wordt en vervangen wordt door een rechtstreeks in het nationaal recht toepasbare verordening, kan het niet respecteren van deze verordening het voorwerp uitmaken van strafrechtelijke sancties en/of een vordering tot staking op het ogenblik van niet respecteren van het KB tot omzetting van de richtlijn dat door de verordening vervangen wordt en dat opgeheven zal worden.

In artikel XV. 124/1, de geldboete van 500 tot 20 000 euro voorzien door artikel 125 WMPC, wordt een sanctie van niveau 3, zijnde een strafrechtelijke geldboete van 26 tot 25 000 euro.

In artikel XV. 124/2, de geldboete van 1000 tot 20 000 euro voorzien in artikel 126, WMPC wordt een sanctie van niveau 3, zijnde een strafrechtelijke geldboete van 26 tot 25 000 euro. Het herneemt de punten 1° en 3° van artikel 126 WMPC. Het punt 2° van artikel 126, WMPC, is hernoemd in artikel XV. 126.

In artikel XV. 124/3, de geldboete van 26 tot 20 000 euro en een gevangenisstraf van een maand tot vijf jaar, of een van deze straffen alleen, voorzien in artikel 127, WMPC wordt een sanctie van niveau 6, zijnde een strafrechtelijke geldboete van 500 tot 1 00 000 euro en een gevangenisstraf van een tot vijf jaar of een van deze straffen alleen.

De artikelen 128 tot 132 WMPC zijn hernoemd in boek XV van dit Wetboek.

Artikel 6

Vandaag voorziet de WMPC in de mogelijkheid bij veroordeling van een onderneming de gerechtelijke uitspraak bekend te maken via aanplakking of op een andere wijze (artikel 130). Artikel 6 van voorliggend wetsontwerp zorgt ervoor dat deze mogelijkheid wordt behouden.

HOOFDSTUK III

Opheffingsbepaling

De wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije beroepen, gewijzigd bij de wet van 19 april 2007, wordt opgeheven.

CHAPITRE IV**Attribution de compétences**

Ce chapitre n'appelle pas de commentaire particulier.

CHAPITRE V**Dispositions finales****Article 9**

Afin de coordonner l'entrée en vigueur de l'ensemble des dispositions du Code de droit économique, le Roi fixera l'entrée en vigueur de chacune des dispositions de la présente loi et/ou chacune des dispositions insérées par la présente loi dans le Code de droit économique.

*Le ministre de l'Économie
et des Consommateurs,*

Johan VANDE LANOTTE

*La ministre des Classes moyennes, des PME
et des Indépendants,*

Sabine LARUELLE

La ministre de la Justice,

Annemie TURTELBOOM

HOOFDSTUK IV**Bevoegdheidstoewijzing**

Dit hoofdstuk behoeft geen bijzondere commentaar.

HOOFDSTUK V**Slotbepalingen****Artikel 9**

Met het oog op de inwerkingtreding van het geheel van de bepalingen van het Wetboek van economisch recht, zal de Koning de inwerkingtreding van elke bepaling van deze wet en/of elke bepaling ingevoegd door deze wet in het Wetboek van economisch recht, bepalen.

*De minister van Economie
en Consumenten,*

Johan VANDE LANOTTE

*De minister van Middenstand, KMO's
en Zelfstandigen,*

Sabine LARUELLE

De minister van Justitie,

Annemie TURTELBOOM

AVANT-PROJET DE LOI**soumis à l'avis du Conseil d'État**

**Avant-projet de loi portant insertion du Livre XIV
“Pratiques du marché et protection du consommateur
relatives aux personnes exerçant une profession
libérale” dans le Code de droit économique et portant
insertion des définitions propres au livre XIV, et des
dispositions d'application au livre XIV, dans les livres I
et XV du Code de droit économique**

CHAPITRE IER**Disposition générale****Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II**Le Code de droit économique****Art. 2**

Dans le livre I, titre 2, du Code de droit économique, il est inséré un chapitre 5, rédigé comme suit:

“Chapitre 5. – Définitions particulières au livre XIV

Art. I. 8. Pour l'application du livre XIV, les définitions suivantes sont d'application:

1° services homogènes: tous services dont les caractéristiques et les modalités sont identiques ou similaires, indépendamment notamment du moment ou du lieu de l'exécution, du prestataire de services ou de la personne à qui ils sont destinés;

2° étiquetage: les mentions, indications, modes d'emploi, marques, images ou signes se rapportant à un bien ou à un service homogène et figurant sur le bien lui-même ou sur tout emballage, document, écriveau, étiquette, bague ou collier accompagnant ce bien ou ce service ou s'y référant;

3° mise sur le marché: l'importation en vue de la vente, la détention en vue de la vente, l'offre en vente, la vente, l'offre de louage de biens et de services, le louage de biens et de services, la cession à titre onéreux ou gratuit, lorsque ces opérations sont effectuées par une personne exerçant une profession libérale;

4° biens vendus en vrac: les biens qui ne font l'objet d'aucun conditionnement et qui sont mesurés ou pesés par le consommateur ou en sa présence;

VOORONTWERP VAN WET**onderworpen aan het advies van de Raad van State**

**Voorontwerp van wet houdende invoeging
van Boek XIV “Marktpraktijken en
consumentenbescherming betreffende de beoefenaars
van een vrij beroep” in het Wetboek van economisch
recht en houdende invoeging van de definities eigen
aan boek XIV, en van de rechtshandhavingsbepalingen
eigen aan boek XIV, in de boeken I en XV
van het Wetboek van economisch recht**

HOOFDSTUK I**Algemene bepaling****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II**Het Wetboek van economisch recht****Art. 2**

In boek I, titel 2, van het Wetboek van economisch recht, wordt een hoofdstuk 5 ingevoegd, luidende:

“Hoofdstuk 5. – Definities eigen aan boek XIV

Art. I. 8. Voor de toepassing van boek XIV gelden de volgende definities:

1° homogene diensten: alle diensten waarvan de eigenschappen en de modaliteiten identiek of gelijkaardig zijn, ongeacht onder meer het ogenblik, de plaats van de uitvoering, de dienstverstreker of de persoon voor wie ze bestemd zijn;

2° etikettering: de vermeldingen, aanwijzingen, gebruiksaanwijzingen, merken, afbeeldingen of tekens die betrekking hebben op een goed of op een homogene dienst en die voorkomen op het goed zelf of op enig verpakkingsmiddel, document, bordje, etiket, band of label dat bij dit goed of bij deze dienst is gevoegd of daarop betrekking heeft;

3° op de markt brengen: de invoer met het oog op de verkoop, het bezit met het oog op de verkoop, de tekoop-aanbieding, de verkoop, het huuraanbod van goederen en diensten, de verhuring van goederen en diensten, de afstand onder bezwarende titel of gratis, als deze verrichtingen worden gedaan door een beoefenaar van een vrij beroep;

4° los verkochte goederen: goederen die niet vooraf worden verpakt en die door of in tegenwoordigheid van de consument worden gemeten of gewogen;

5° biens vendus à la pièce: les biens qui ne peuvent faire l'objet d'un fractionnement sans en changer la nature ou les propriétés;

6° biens conditionnés: les biens ayant subi des opérations de fractionnement, de pesage, de comptage ou de mesurage, opérées même en cours de fabrication, suivies ou non d'une opération d'emballage et destinées à rendre inutiles ces opérations au moment de l'offre en vente;

7° biens préemballés: les biens conditionnés qui sont emballés avant qu'ils soient offerts en vente dans un emballage de quelque nature que ce soit, qui les recouvre entièrement ou partiellement, mais de telle façon que le contenu ne puisse être changé sans que l'emballage subisse une ouverture ou une modification.

Sont visés:

a) les biens préemballés en quantités préétablies: biens qui sont préemballés de telle sorte que la quantité contenue dans l'emballage corresponde à une valeur choisie à l'avance;

b) les biens préemballés en quantités variables: biens qui sont préemballés de telle sorte que la quantité contenue dans l'emballage ne corresponde pas à une valeur choisie à l'avance;

8° unité de mesure: l'unité visée au livre VIII;

9° conditionneur: la personne qui conditionne les biens en vue de l'offre en vente;

10° quantité nominale: la masse ou le volume indiqué sur un préemballage et correspondant à la qualité nette que ce préemballage est censé contenir;

11° publicité: toute communication ayant comme but direct ou indirect de promouvoir la vente de produits quels que soient le lieu ou les moyens de communication mis en oeuvre;

12° publicité comparative: toute publicité qui, explicitement ou implicitement, identifie un concurrent ou des biens ou services offerts par un concurrent;

13° contrat à distance: tout contrat conclu entre la personne exerçant une profession libérale et le consommateur, dans le cadre d'un système organisé de vente ou de prestation de service à distance, sans la présence physique simultanée de la personne exerçant une profession libérale et du consommateur, par le recours exclusif à une ou plusieurs techniques de communication à distance, jusqu'au moment, et y compris au moment, où le contrat est conclu;

14° technique de communication à distance: tout moyen qui, sans présence physique et simultanée de la personne exerçant une profession libérale et du consommateur, peut être utilisé pour la conclusion du contrat entre ces parties;

5° per stuk verkochte goederen: goederen die niet kunnen worden gefractioneerd zonder hun aard of eigenschappen te wijzigen;

6° geconditioneerde goederen: goederen die een fracti-onering, weging, telling of meting ondergaan hebben, zelfs tijdens het fabricageproces, al dan niet gevolgd door een verpakking, en met het doel die verrichting overbodig te maken bij de tekoopaanbieding;

7° voorverpakte goederen: de geconditioneerde goede-ren die verpakt zijn alvorens te koop te worden aangeboden ongeacht de aard van de verpakking, die het goed geheel of slechts ten dele bedekt, maar op zo'n wijze dat de inhoud niet kan worden veranderd zonder dat de verpakking wordt geopend of gewijzigd.

Daaronder vallen:

a) voorverpakte goederen in vooraf bepaalde hoeveelhe-den: zodanig voorverpakte goederen dat de in de verpakking aanwezige hoeveelheid overeenstemt met een vooraf gekozen waarde;

b) voorverpakte goederen in variabele hoeveelheden: zodanig voorverpakte goederen dat de in de verpakking aanwezige hoeveelheid niet overeenstemt met een vooraf gekozen waarde;

8° meeteenheid: de eenheid als bedoeld in boek VIII;

9° conditioneerder: de persoon die de goederen conditio-neert met het oog op de tekoopaanbieding ervan;

10° nominale hoeveelheid: het op een voorverpakking aangegeven gewicht of volume dat overeenstemt met de netto-hoeveelheid die deze voorverpakking wordt geacht te bevatten;

11° reclame: iedere mededeling die rechtstreeks of onrechtstreeks ten doel heeft de verkoop van producten te bevorderen, ongeacht de plaats of de aangewende communicatiemiddelen;

12° vergelijkende reclame: elke vorm van reclame waarbij een concurrent dan wel door een concurrent aangeboden goede-ren of diensten uitdrukkelijk of impliciet worden genoemd.

13° overeenkomst op afstand: iedere overeenkomst die tussen de beoefenaar van een vrij beroep en de consument wordt gesloten in het kader van een georganiseerd systeem voor verkoop of dienstverlening op afstand zonder gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep en de consument en waarbij, tot op en met inbegrip van het moment waarop de overeenkomst wordt gesloten, uitsluitend gebruik wordt gemaakt van een of meer technieken voor communicatie op afstand;

14° techniek voor communicatie op afstand: ieder middel dat, zonder gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep en consument, kan worden gebruikt voor de sluiting van de overeenkomst tussen deze partijen;

15° opérateur de technique de communication: toute personne physique ou morale, publique ou privée, dont l'activité professionnelle consiste à mettre à la disposition des personnes exerçant une profession libérale une ou plusieurs techniques de communication à distance;

16° service financier: tout service ayant trait à la banque, au crédit, à l'assurance, aux retraites individuelles, aux investissements et aux paiements;

17° support durable: tout instrument permettant au consommateur ou à la personne exerçant une profession libérale de stocker des informations qui lui sont adressées personnellement d'une manière permettant de s'y reporter ultérieurement pendant un laps de temps adapté aux fins auxquelles les informations sont destinées et qui permet la reproduction à l'identique des informations stockées;

18° fournisseur: toute personne exerçant une profession libérale qui est le fournisseur contractuel des services faisant l'objet de contrats à distance;

19° offre conjointe: offre liant à l'acquisition de biens ou de services, gratuite ou non, l'acquisition d'autres biens ou services;

20° clause abusive: toute clause ou toute condition dans un contrat entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur qui, à elle seule ou combinée avec une ou plusieurs autres clauses ou conditions, crée un déséquilibre manifeste entre les droits et les obligations des parties au détriment du consommateur;

21° pratique professionnelle: toute action, omission, conduite, démarche ou communication commerciale, y compris la publicité et le marketing, de la part d'une personne exerçant une profession libérale, en relation directe avec la promotion, la vente ou la fourniture d'un produit;

22° altération substantielle du comportement économique des consommateurs: l'utilisation d'une pratique professionnelle compromettant sensiblement l'aptitude du consommateur à prendre une décision en connaissance de cause et l'amenant, par conséquent, à prendre une décision commerciale qu'il n'aurait pas prise autrement;

23° diligence professionnelle: le niveau de compétence spécialisée et de soins dont la personne exerçant une profession libérale est raisonnablement censée faire preuve dans son domaine d'activité vis-à-vis du consommateur, conformément aux usages honnêtes en matière professionnelle;

24° invitation à l'achat: une communication commerciale indiquant les caractéristiques du produit et son prix de façon appropriée en fonction du moyen utilisé pour cette communication commerciale et permettant ainsi au consommateur de faire un achat;

25° influence injustifiée: l'utilisation d'une position de force vis-à-vis du consommateur de manière à faire pression sur celui-ci, même sans avoir recours à la force physique ou

15° communicatietechniek-exploitant: iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon, publiekrechtelijk of privaatrechtelijk, wiens beroepsactiviteit erin bestaat één of meer technieken voor communicatie op afstand aan de beoefenaar van een vrij beroep ter beschikking te stellen;

16° financiële dienst: iedere dienst van bancaire aard of op het gebied van kredietverstreking, verzekering, individuele pensioenen, beleggingen en betalingen;

17° duurzame gegevensdrager: ieder hulpmiddel dat de consument of de beoefenaar van een vrij beroep in staat stelt om persoonlijk aan hem gerichte informatie op te slaan op een wijze die deze informatie toegankelijk maakt voor toekomstig gebruik gedurende een periode die is aangepast aan het doel waarvoor de informatie is bestemd, en die een ongewijzigde weergave van de opgeslagen informatie mogelijk maakt;

18° aanbieder: iedere beoefenaar van een vrij beroep die optreedt als de contractuele verrichter van diensten op grond van overeenkomsten op afstand;

19° gezamenlijk aanbod: het aanbod waarbij de al dan niet kosteloze verkrijging van goederen of diensten gebonden is aan de verkrijging van andere goederen of diensten;

20° onrechtmatig beding: elk beding of elke voorwaarde in een overeenkomst tussen een beoefenaar van een vrij beroep en een consument die, alleen of in samenhang met een of meer andere bedingen of voorwaarden, een kennelijk onevenwicht schept tussen de rechten en plichten van de partijen ten nadele van de consument;

21° beroepspraktijk: iedere handeling, omissie, gedraging, voorstelling van zaken of commerciële communicatie, met inbegrip van reclame en marketing, van een beoefenaar van een vrij beroep, die rechtstreeks verband houdt met de verkoopbevordering, verkoop of levering van een product;

22° het economische gedrag van consumenten wezenlijk verstoren: een beroepspraktijk gebruiken om het vermogen van de consument om een geïnformeerd besluit te nemen merkbaar te beperken, waardoor de consument tot een transactie besluit waartoe hij anders niet had besloten;

23° professionele toewijding: het normale niveau van bijzondere vakkundigheid en zorgvuldigheid dat redelijkerwijs van een beoefenaar van een vrij beroep in zijn activiteitsdomain ten aanzien van de consument mag worden verwacht, overeenkomstig de eerlijke beroepsgebruiken;

24° uitnodiging tot aankoop: een commerciëleboodschap die de kenmerken en de prijs van het product op een aan het gebruikte medium aangepaste wijze vermeldt en de consument aldus in staat stelt een aankoop te doen;

25° ongepaste beïnvloeding: het uitbuiten van een machtspositie ten aanzien van de consument om, zelfs zonder

menacer de le faire, de telle manière que son aptitude à prendre une décision en connaissance de cause soit limitée de manière significative;

26° décision commerciale: toute décision prise par un consommateur concernant l'opportunité, les modalités et les conditions relatives au fait d'acheter, de faire un paiement intégral ou partiel, de conserver, de se défaire ou d'exercer un droit contractuel en rapport avec le produit, qu'elle l'ait amené soit à agir, soit à s'abstenir d'agir;

27° bien fabriqué d'après les spécifications du consommateur: bien non préfabriqué réalisé sur la base d'un choix individuel ou d'une décision du consommateur;

28° contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession: tout contrat entre la personne exerçant une profession libérale et le consommateur:

a) conclu en la présence physique simultanée de la personne exerçant une profession libérale et du consommateur, dans un lieu qui n'est pas le lieu habituel d'exercice de la profession de la personne exerçant une profession libérale; ou

b) ayant fait l'objet d'une offre du consommateur dans les mêmes circonstances, comme indiqué au point a); ou

c) conclu dans le lieu habituel d'exercice de la profession de la personne exerçant une profession libérale ou au moyen d'une technique de communication à distance immédiatement après que le consommateur a été sollicité personnellement et individuellement dans un lieu qui n'est pas l'établissement de la personne exerçant une profession libérale, en la présence physique simultanée de la personne exerçant une profession libérale et du consommateur; ou

d) conclu pendant une excursion organisée par la personne exerçant une profession libérale ayant pour but ou pour effet de promouvoir et de vendre des biens ou des services au consommateur.

29° le lieu habituel d'exercice de la profession:

a) tout site immeuble d'exercice de la profession où la personne exerçant une profession libérale exerce son activité en permanence; ou

b) tout site meuble d'exercice de la profession où la personne exerçant une profession libérale exerce son activité de manière habituelle;

30° contrat de vente: tout contrat en vertu duquel la personne exerçant une profession libérale transfère ou s'engage à transférer la propriété des biens au consommateur et le consommateur paie ou s'engage à payer le prix de ceux-ci, y compris les contrats ayant à la fois pour objet des biens et des services;

31° contrat de service: tout contrat autre qu'un contrat de vente en vertu duquel la personne exerçant une profession

gebruik van of dreiging met fysiek geweld, druk uit te oefenen op een wijze die het vermogen van de consument om een geïnformeerd besluit te nemen, aanzienlijk beperkt;

26° besluit over een transactie: elk door een consument genomen besluit over de vraag of, en, zo ja, hoe en op welke voorwaarden hij een product koopt, geheel of gedeeltelijk betaalt, behoudt of van de hand doet, of een contractueel recht uitoefent in verband met het product, ongeacht of de consument wel of niet tot handelen overgaat;

27° volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen: goederen die niet geprefabriceerd zijn en die worden vervaardigd op basis van een individuele keuze of beslissing van de consument;

28° buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst: iedere overeenkomst tussen de beoefenaar van een vrij beroep en de consument:

a) die wordt gesloten in gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep en de consument op een andere plaats dan een gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening van de beoefenaar van een vrij beroep; of

b) waarvoor een aanbod werd gedaan door de consument onder dezelfde omstandigheden als bedoeld onder a); of

c) die gesloten wordt in de gebruikelijk plaats van beroepsuitoefening van de beoefenaar van een vrij beroep of met behulp van een techniek voor communicatie op afstand, onmiddellijk nadat de consument persoonlijk en individueel is aangesproken op een plaats die niet de gebruikelijke plaats van de beroepsuitoefening van de onderneming is, in gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep en de consument; of

d) die gesloten wordt tijdens een excursie die door de beoefenaar van een vrij beroep is georganiseerd met als doel of effect de promotie en de verkoop van goederen of diensten aan de consument.

29° de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening:

a) iedere onverplaatsbare ruimte voor beroepsuitoefening waar de beoefenaar van een vrij beroep op permanente basis zijn activiteiten uitvoert; of

b) iedere verplaatsbare ruimte voor beroepsuitoefening waar de beoefenaar van een vrij beroepgewoonlijk zijn activiteiten uitvoert;

30° verkoopovereenkomst: iedere overeenkomst waarbij de beoefenaar van een vrij beroepde eigendom van goederen aan de consument overdraagt of zich ertoe verbindt deze over te dragen en de consument de prijs daarvan betaalt of zich ertoe verbindt de prijs daarvan te betalen, met inbegrip van elke overeenkomst die zowel goederen als diensten betreft;

31° dienstenovereenkomst: iedere andere overeenkomst dan een verkoopovereenkomst, waarbij de beoefenaar van

libérale fournit ou s'engage à fournir un service au consommateur et le consommateur paie ou s'engage à payer le prix de celui-ci;

32° contenu numérique: des données produites et fournies sous forme numérique;

33° garantie commerciale: tout engagement de la personne exerçant une profession libérale ou d'un producteur à l'égard du consommateur, en plus de ses obligations légales tenant à la garantie de conformité, en vue du remboursement du prix d'achat, du remplacement ou de la réparation du bien ou de la prestation de tout autre service en relation avec le bien si ce dernier ne répond pas aux spécifications ou à d'autres éléments éventuels non liés à la conformité énoncés dans la déclaration de garantie ou dans la publicité correspondante faite au moment de la conclusion du contrat ou avant celle-ci;

34° contrat accessoire: un contrat en vertu duquel le consommateur acquiert des biens ou services afférents à un contrat, ces biens ou services étant fournis par la personne exerçant une profession libérale ou un tiers sur la base d'un accord conclu entre ce dernier et la personne exerçant une profession libérale;

35° personne exerçant une profession libérale: toute personne qui, de manière intellectuellement indépendante et sous sa propre responsabilité, exerce une activité professionnelle, effectue à titre principal des prestations intellectuelles, a suivi auparavant la formation exigée, est tenue de suivre une formation continue, est soumise à un organe disciplinaire créé par ou en vertu de la loi et n'est pas un commerçant au sens de l'article 1er du Code de commerce.

36° le Ministre: les ministres compétents pour la justice et le cas échéant pour l'économie, les PME et la Santé publique.

Art. 3

Dans le même Code, il est inséré un livre XIV, rédigé comme suit:

“Livre XIV. – Pratiques du marché et protection du consommateur relatives aux professions libérales

Titre 1er. – Principes généraux

Art. XIV. 1. § 1er. Le présent livre vise principalement la réglementation des pratiques du marché et la protection du consommateur concernant les personnes exerçant une profession libérale, sans préjudice des dispositions particulières y afférentes en vigueur pour les différentes professions libérales.

Le présent livre s'applique aux personnes exerçant une profession libérale pour les prestations intellectuelles caractéristiques de ces professions qu'elles fournissent.

een vrij beroepde consument een dienst levert of zich ertoe verbindt een dienst te leveren en de consument de prijs daarvan betaalt of zich ertoe verbindt de prijs daarvan te betalen;

32° digitale inhoud: gegevens die in digitale vorm geproduceerd en geleverd worden;

33° commerciële garantie: iedere verbintenis van de beoefenaar van een vrij beroep of een producent om boven hetgeen hij wettelijk verplicht is uit hoofde van het recht op conformiteit, aan de consument de betaalde prijs terug te betalen of de goederen op enigerlei wijze te vervangen, herstellen of onderhouden, wanneer die niet voldoen aan de specificaties of aan enige andere vereisten die geen verband houden met de conformiteit, die vermeld zijn in de garantieverklaring of in de desbetreffende reclameboodschappen ten tijde van of vóór de sluiting van de overeenkomst;

34° aanvullende overeenkomst: een overeenkomst waarbij een consument goederen of diensten verwerft in verband met een overeenkomst, en deze goederen of diensten door de beoefenaar van een vrij beroepworden geleverd of door een derde partij op basis van een afspraak tussen die derde partij en de beoefenaar van een vrij beroep;

35° beoefenaar van een vrij beroep: elke persoon die op intellectueel onafhankelijke wijze en onder eigen verantwoordelijkheid een beroepsactiviteit uitoefent, in hoofdzaak intellectuele prestaties levert, voorafgaand de vereiste opleiding heeft gevolgd, tot permanente vorming is gehouden, onderworpen is aan een bij of krachtens de wet opgericht tuchtorgaan en geen koopman is in de zin van artikel 1 van het Wetboek van Koophandel.

36° de Minister: de ministers bevoegd voor justitie en desgevallend economie, KMO en middenstand, en volksgezondheid.

Art. 3

In hetzelfde Wetboek wordt een boek XIV ingevoegd, luidende:

“Boek XIV. – Marktpriktijken en consumentenbescherming betreffende beoefenaars van een vrij beroep

Titel 1. – Algemene principes

Art. XIV. 1. § 1. Dit boek beoogt voornamelijk de regeling van de marktpriktijken en de bescherming van de consument betreffende de beoefenaars van een vrij beroep, onverminderd de bijzondere regels die hieromtrent zijn vastgesteld voor de verschillende vrije beroepen.

Dit boek is van toepassing op de beoefenaars van een vrij beroep voor de intellectuele prestaties kenmerkend aan deze beroepen die zij leveren.

Il vise la transposition de:

1. Directive 93/13/CEE du Conseil, du 5 avril 1993, concernant les clauses abusives dans les contrats conclus avec les consommateurs;
2. Directive 2002/58/CE du Parlement européen et du Conseil du 12 juillet 2002 concernant le traitement des données à caractère personnel et la protection de la vie privée dans le secteur des communications électroniques (directive vie privée et communications électroniques);
3. Directive 2004/48/CE du parlement européen et du conseil du 29 avril 2004 relative au respect des droits de propriété intellectuelle;
4. Règlement (CE) N° 2006/2004 du Parlement européen et du Conseil du 27 octobre 2004 relatif à la coopération entre les autorités nationales chargées de veiller à l'application de la législation en matière de protection des consommateurs ("Règlement relatif à la coopération en matière de protection des consommateurs");
5. Directive 2005/29/CE du Parlement européen et du Conseil du 11 mai 2005 relative aux pratiques commerciales déloyales des entreprises vis-à-vis des consommateurs dans le marché intérieur et modifiant la directive 84/450/CEE du Conseil et les directives 97/7/CE, 98/27/CE et 2002/65/CE du Parlement européen et du Conseil et le règlement (CE) n° 2006/2004 du Parlement européen et du Conseil ("directive sur les pratiques commerciales déloyales");
6. Directive 2006/114/CE du Parlement européen et du Conseil du 12 décembre 2006 en matière de publicité trompeuse et de publicité comparative (version codifiée);
- 7 Directive 2011/83/UE du Parlement européen et du Conseil du 25 octobre 2011 relative aux droits des consommateurs, modifiant la directive 93/13/CEE du Conseil et la directive 1999/44/CE du Parlement européen et du Conseil et abrogeant la directive 85/577/CEE du Conseil et la directive 97/7/CE du Parlement européen et du Conseil.

Titre 2. – Information au consommateur

Chapitre 1er. - Obligation générale d'information au consommateur

Art. XIV. 2. § 1er. Ce chapitre ne s'applique pas aux contrats rédigés par un officier public tenu par la loi à l'indépendance et à l'impartialité et devant veiller, en fournissant une information juridique complète, à ce que le consommateur ne conclue le contrat qu'après mûre réflexion juridique et en toute connaissance de sa portée juridique.

§ 2. Ce chapitre ne s'applique pas non plus aux contrats relatifs à l'octroi de l'aide judiciaire.

Het zet de bepalingen om van:

1. Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten;
2. Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie (richtlijn betreffende privacy en elektronische communicatie);
3. Richtlijn 2004/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten;
4. Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 27 oktober 2004 betreffende samenwerking tussen de nationale instanties die verantwoordelijk zijn voor handhaving van de wetgeving inzake consumentenbescherming („verordening betreffende samenwerking met betrekking tot consumentenbescherming”);
5. Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad („Richtlijn oneerlijke handelspraktijken”);
6. Richtlijn 2006/114/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 inzake misleidende reclame en vergelijkende reclame (gecodificeerde versie);
7. Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad.

Titel 2. – Informatie aan de consument

Hoofdstuk 1. - Algemene verplichting tot informatie aan de consument

Art. XIV. 2. § 1. Dit hoofdstuk is niet van toepassing op overeenkomsten opgesteld door een openbaar ambtenaar die volgens de wet onafhankelijk en onpartijdig moet zijn en die door het verstrekken van uitgebreide juridische informatie dient te verzekeren dat de consument de overeenkomst alleen na zorgvuldig juridisch beraad en met kennis van de juridische reikwijdte ervan sluit.

§ 2. Dit hoofdstuk is evenmin van toepassing op overeenkomsten met betrekking tot het verlenen van rechtsbijstand

Art. XIV. 3. Avant que le consommateur ne soit lié par un contrat autre qu'un contrat à distance ou hors du lieu habituel d'exercice de la profession la personne exerçant une profession libérale fournit au consommateur les informations suivantes, d'une manière claire et compréhensible, pour autant qu'elles ne ressortent pas du contexte:

1° les principales caractéristiques du produit, dans la mesure appropriée au moyen de communication utilisé et au produit concerné;

2° l'identité de la personne exerçant une profession libérale, notamment son numéro d'entreprise, l'adresse géographique de son établissement et son numéro de téléphone;

3° le prix total du produit toutes taxes comprises, et tous les services à payer obligatoirement en supplément par le consommateur, ou, lorsque le prix ne peut raisonnablement être calculé à l'avance du fait de la nature du produit, le mode de calcul du prix et, le cas échéant, tous les frais supplémentaires ou, lorsque ces frais ne peuvent raisonnablement être calculés à l'avance, la mention que ces frais peuvent être exigibles;

4° le cas échéant, les modalités de paiement, de livraison et d'exécution, la date à laquelle la personne exerçant une profession libérale s'engage à livrer le produit et les modalités prévues par la personne exerçant une profession libérale pour le traitement des réclamations;

5° outre le rappel de l'existence d'une garantie légale de conformité pour les biens, l'existence d'un service après-vente et de garanties commerciales, le cas échéant, ainsi que les conditions y afférentes;

6° le cas échéant, la durée du contrat, ou, s'il s'agit d'un contrat à durée indéterminée ou à reconduction automatique, les conditions de résiliation du contrat;

7° le cas échéant, les fonctionnalités du contenu numérique, y compris les mesures de protection technique applicables;

8° le cas échéant, toute interopérabilité pertinente du contenu numérique avec certains matériels ou logiciels et autres services dont la personne exerçant une profession libérale a ou devrait raisonnablement avoir connaissance.

Chapitre 2. – De l'indication des prix

Art. XIV 4. § 1er. Toute personne exerçant une profession libérale qui offre des biens en vente au consommateur, en indique le prix par écrit et d'une manière non équivoque.

Si les biens sont exposés en vente, le prix est en outre indiqué de manière lisible et apparente.

Art. XIV. 3. Vooraleer een consument wordt gebonden door een andere overeenkomst dan een overeenkomst op afstand of een buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomstverstrekt de beoefenaar van een vrij beroep de consument op duidelijke en begrijpelijke wijze de volgende informatie, indien die informatie al niet duidelijk is uit de context:

1° de voornaamste kenmerken van het product, op een wijze die is aangepast aan het gebruikte communicatiemiddel en aan het betrokken product;

2° de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep, onder meer zijn ondernemingsnummer, het geografische adres waar hij gevestigd is en zijn telefoonnummer;

3° de totale prijs van het product, met inbegrip van alle belastingen, en alle diensten die door de consument verplicht moeten worden bijbetaald, of, als door de aard van het product de prijs redelijkerwijs niet vooraf kan worden berekend, de manier waarop de prijs moet worden berekend, en, desgevallend, alle extra kosten of, indien deze kosten redelijkerwijs niet vooraf kunnen worden berekend, in ieder geval het feit dat er eventueel dergelijke extra kosten verschuldigd kunnen zijn;

4° desgevallend, de wijze van betaling, levering, uitvoering, de termijn waarbinnen de beoefenaar van een vrij beroep zich verbindt het product te leveren en het beleid van de beoefenaar van een vrij beroep inzake klachtenbehandeling;

5° naast een herinnering aan het bestaan van de wettelijke waarborg van conformiteit van de goederen, desgevallend het bestaan en de voorwaarden van diensten na verkoop en commerciële garanties;

6° desgevallend, de duur van de overeenkomst, of, wanneer de overeenkomst van onbepaalde duur is of automatisch verlengd wordt, de voorwaarden voor het opzeggen van de overeenkomst;

7° desgevallend, de functionaliteit van digitale inhoud, met inbegrip van toepasselijke technische beveiligingsvoorzieningen;

8° desgevallend, de relevante interoperabiliteit van digitale inhoud met hardware en software en andere diensten waarvan de beoefenaar van een vrij beroep op de hoogte is of redelijkerwijs kan worden verondersteld op de hoogte te zijn.

Hoofdstuk 2. – Prijsaanduiding

Art. XIV 4. § 1. Elke beoefenaar van een vrij beroep die aan de consument goederen te koop aanbiedt, duidt de prijs hiervan schriftelijk en ondubbelzinnig aan.

Indien de goederen te koop uitgestald zijn, is de prijs boven dien leesbaar en goed zichtbaar aangeduid.

§ 2. Toute personne exerçant une profession libérale qui offre au consommateur des services homogènes en indique le prix par écrit d'une manière lisible, apparente et non équivoquée.

Art. XIV 5. Le prix indiqué est le prix total à payer par le consommateur, en ce compris la taxe sur la valeur ajoutée, toutes autres taxes, ainsi que le coût de tous les services à payer obligatoirement en supplément par le consommateur.

Art. XIV. 6. Les prix pour les consommateurs sont indiqués au moins en euro.

Art. XIV. 7. Toute publicité pour les consommateurs faisant état d'un prix l'indique conformément aux prescriptions des articles XIV. 5 et XIV. 6, et des dispositions prises en application de l'article XIV. 8, 1°.

Art. XIV. 8. Pour les produits ou catégories de produits qu'il détermine, le Roi peut, par un arrêté délibéré en Conseil des Ministres et après concertation avec l'organisation professionnelle pertinente:

1° prescrire des modalités particulières de l'indication des prix;

2° dispenser de l'obligation d'indiquer le prix d'une manière apparente en cas d'exposition en vente et pour l'offre de services homogènes;

3° déterminer, pour les services ou les catégories de services autres que les services homogènes, dans quels cas et selon quelles modalités un devis préalable doit être délivré au consommateur, pour autant que celui-ci en fasse la demande et que la personne exerçant une profession libérale soit disposée à fournir le service.

Chapitre 3. – De la publicité comparative

Art. XIV. 9. § 1er. La publicité comparative est licite dès lors que les conditions suivantes sont satisfaites, en ce qui concerne la comparaison:

1° elle n'est pas trompeuse au sens des articles XIV. 64 à XIV. 67 et de l'article XIV. 72, 1°;

2° elle compare des biens ou services répondant aux mêmes besoins ou ayant le même objectif;

3° elle compare objectivement une ou plusieurs caractéristiques essentielles, pertinentes, vérifiables et représentatives de ces biens et services, dont le prix peut faire partie;

4° elle n'engendre pas de confusion parmi les personnes exerçant une profession libérale entre l'annonceur et un concurrent ou noms, autres signes distinctifs, biens ou services de l'annonceur et ceux d'un concurrent;

§ 2. Elke beoefenaar van een vrij beroep die aan de consument homogene diensten aanbiedt, duidt de prijs hiervan schriftelijk, leesbaar, goed zichtbaar en ondubbelzinnig aan.

Art. XIV 5. De aangeduide prijs is de door de consument totaal te betalen prijs, waaronder is begrepen: de belasting over de toegevoegde waarde, alle overige taksen en de kosten van alle diensten die door de consument verplicht moeten worden bijbetaald.

Art. XIV 6. De prijzen voor consumenten zijn minstens in euro vermeld.

Art. XIV. 7. Elke reclame voor consumenten die gewag maakt van een prijs, vermeldt die overeenkomstig de voorschriften van de artikelen XIV. 5 en XIV. 6, alsmede van de met toepassing van artikel XIV. 8, 1° vastgestelde bepalingen.

Art. XIV. 8. Voor de producten of categorieën van producten die Hij aanwijst, kan de Koning bij een besluit overlegd in ministerraad en na overleg met de relevante beroepsorganisatie:

1° bijzondere regels stellen inzake de prijsaanduiding;

2° vrijstelling verlenen van de verplichting de prijs goed zichtbaar aan te duiden in geval van uitstalling voor verkoop en voor het aanbieden van homogene diensten;

3° voor de diensten of de categorieën van diensten andere dan homogene diensten bepalen in welke gevallen en volgens welke regels een voorafgaand bestek aan de consument moet worden afgeleverd, voor zover deze hierom verzoekt en de beoefenaar van een vrij beroep bereid is de dienst te verlenen.

Hoofdstuk 3. – Vergelijkende reclame

Art. XIV. 9. § 1. Vergelijkende reclame is, wat de vergelijking betreft, geoorloofd op voorwaarde dat ze:

1° niet misleidend is in de zin van de artikelen XIV. 64 tot XIV. 67 en het artikel XIV. 72, 1°;

2° goederen of diensten vergelijkt die in dezelfde behoeften voorzien of voor hetzelfde doel zijn bestemd;

3° op objectieve wijze een of meer wezenlijke, relevante, controleerbare en representatieve kenmerken van deze goederen en diensten, waartoe ook de prijs kan behoren, met elkaar vergelijkt;

4° er niet toe leidt dat onder beoefenaars van een vrij beroep de adverteerder met een concurrent, of namen, andere onderscheidende kenmerken, goederen of diensten van de adverteerder met die van een concurrent worden verward;

5° elle n'entraîne pas le discrédit ou le dénigrement des noms, autres signes distinctifs, biens, services, activités ou situations d'un concurrent;

6° pour les biens ayant une appellation d'origine, elle se rapporte dans chaque cas à des biens ayant la même appellation;

7° elle ne tire pas indûment profit de la notoriété attachée à un nom ou à d'autres signes distinctifs d'un concurrent;

8° elle ne présente pas un bien ou un service comme une imitation ou une reproduction d'un bien ou d'un service portant une marque commerciale protégée.

§ 2. Est interdite, toute publicité comparative qui ne respecte pas les conditions fixées au § 1er.

Chapitre 4. – Des promotions en matière de prix

Section 1ère. – De la référence à son propre prix appliquée précédemment

Art. XIV. 10. Une personne exerçant une profession libérale ne peut, vis-à-vis du consommateur, procéder à l'annonce d'une réduction de prix par rapport au prix appliqué précédemment pour le même produit, que lorsque le nouveau prix est inférieur au prix de référence, qui est le prix le plus bas qu'elle a appliqué au cours du mois précédent le premier jour pour lequel le nouveau prix est annoncé. La charge de la preuve du respect de cette condition incombe à la personne exerçant une profession libérale .

Si la personne exerçant une profession libérale exploite plusieurs points de vente ou utilise plusieurs techniques de vente, le prix de référence est le prix le plus bas qu'elle a appliqué au cours de la période visée à l'alinéa premier dans le point de vente ou selon la technique de vente pour lesquels l'annonce est faite.

Lors de la mention du nouveau prix, l'annonce mentionne également le prix de référence, ou les informations données permettent au consommateur moyen de calculer ce prix de référence immédiatement et facilement.

Lorsque la personne exerçant une profession libérale applique un pourcentage de réduction uniforme sur des produits ou sur des catégories de produits, elle peut ne mentionner que le prix de référence. L'annonce indique si la réduction a été ou non effectuée.

Art. XIV. 11. La réduction de prix ne peut être annoncée que pour une période n'excédant pas un moisLa période pendant laquelle la réduction est annoncée ne peut être inférieure à une journée entière de vente.

La date à partir de laquelle le prix réduit est applicable reste indiquée pendant toute la période de vente pendant laquelle il est annoncé comme prix réduit.

5° niet de goede naam schaadt van en zich niet kleinerend uitlaat over de namen, andere onderscheidende kenmerken, goederen, diensten, activiteiten of omstandigheden van een concurrent;

6° voor goederen met een benaming van oorsprong in elk geval betrekking heeft op goederen met dezelfde benaming;

7° geen oneerlijk voordeel oplevert ten gevolge van de bekendheid van een naam of andere onderscheidende kenmerken van een concurrent;

8° goederen of diensten niet voorstelt als een imitatie of namaak van goederen of diensten met een beschermd handelsmerk.

§ 2. Verboden is elke vergelijkende reclame die de voorwaarden gesteld in § 1 niet naleeft.

Hoofdstuk 4 . – Promoties inzake prijzen

Afdeling 1. – Verwijzing naar de eigen, voorheen toegepaste prijs

Art. XIV. 10. Een beofenaar van een vrij beroep mag ten aanzien van de consument slechts overgaan tot de aankondiging van een prijsvermindering ten opzichte van de prijs die zij voorheen toepaste voor hetzelfde product, wanneer de nieuwe prijs lager is dan de referentieprijs, zijnde de laagste prijs die zij heeft toegepast in de loop van de maand voorafgaand aan de eerste dag waarvoor de nieuwe prijs wordt aangekondigd. De beofenaar van een vrij beroep draagt de bewijslast dat aan die voorwaarde is voldaan.

Indien de beofenaar van een vrij beroep meerdere verkooppunten uitbaat of verkooptechnieken gebruikt, is de referentieprijs de laagste prijs die zij in de in het eerste lid bedoelde periode heeft toegepast in het verkooppunt of via de verkooptechniek waarvoor de aankondiging wordt gedaan.

Bij vermelding van de nieuwe prijs vermeldt de aankondiging ook de referentieprijs, of wordt informatie gegeven die het de gemiddelde consument mogelijk maakt die referentieprijs onmiddellijk en gemakkelijk te berekenen.

Ingeval de beofenaar van een vrij beroep een eenvormig kortingspercentage toepast op producten of op categorieën van producten, mag zij alleen de referentieprijs vermelden. De aankondiging moet vermelden of de prijsvermindering al dan niet werd toegepast.

Art. XIV. 11. De prijsvermindering mag slechts worden aangekondigd voor een periode van ten hoogste één maand. De periode waarvoor de prijsvermindering wordt aangekondigd mag niet korter zijn dan een volle verkoopdag.

De datum vanaf welke de verminderde prijs wordt toegepast, blijft aangeduid gedurende de ganse periode waarvoor hij als een verminderde prijs wordt aangekondigd.

Art. XIV. 12. Le Roi peut, pour les biens et services ou les catégories de biens et services qu'il désigne, prescrire des modalités particulières en ce qui concerne la référence aux propres prix appliqués précédemment.

Art. XIV. 13. Le Roi désigne les biens, les services ou les catégories de biens ou de services pour lesquels les annonces visées à l'article VI. 18, alinéa 1er, sont interdites, et fixe les modalités et les périodes d'application de ces interdictions.

Avant de proposer un arrêté en application du précédent alinéa, le Ministre consulte le Conseil de la consommation et le Conseil supérieur des indépendants et des P.M.E. et fixe le délai raisonnable dans lequel l'avis doit être donné. Passé ce délai, l'avis n'est plus requis.

Section 2. – Des titres donnant droit à un remboursement ou à une réduction de prix

Art. XIV. 14. Les titres offerts par une personne exerçant une profession libérale lors de l'acquisition d'un bien ou d'un service et donnant droit à un remboursement ultérieur du prix ou d'une partie du prix mentionnent les données suivantes:

1° le nom, l'adresse et, le cas échéant, la forme de société et le numéro d'entreprise de l'émetteur;

2° le montant remboursé;

3° la limite éventuelle de leur durée de validité, sauf si celle-ci est illimitée;

4° les modalités et conditions de remboursement, y compris les démarches que le détenteur du titre doit entreprendre pour obtenir le remboursement et le délai dans lequel le remboursement sera effectué, sauf si ces informations sont communiquées en même temps que le titre dans un document séparé.

Art. XIV. 15. § 1er. Toute personne exerçant une profession libérale qui se voit présenter un titre qui a été diffusé gratuitement par elle-même ou par une autre personne exerçant une profession libérale et qui permet à son détenteur, à l'achat d'un ou de plusieurs biens et/ou services, d'obtenir immédiatement une réduction de prix, est obligée de l'accepter, pour autant que les conditions de l'offre soient remplies.

Si le titre a été émis par une autre personne exerçant une profession libérale que celle à laquelle il est présenté, l'obligation énoncée à l'alinéa 1er ne vaut toutefois que lorsque le titre mentionne les données énumérées au § 2.

§ 2. Les données visées au § 1er, alinéa 2, sont:

1° le nom, l'adresse et, le cas échéant, la forme de société et le numéro d'entreprise de l'émetteur;

2° le montant de la réduction;

Art. XIV. 12. De Koning kan, voor de goederen en diensten of categorieën van goederen en diensten die Hij aanwijst, bijzondere regels stellen inzake de verwijzing naar de eigen, voorheen toegepaste prijzen.

Art. XIV. 13. De Koning wijst de goederen, de diensten of de categorieën van goederen of diensten aan waarvoor de aankondigingen bedoeld in artikel VI. 18, eerste lid, verboden zijn en bepaalt de voorwaarden en de toepassingsperioden van dat verbood.

Alvorens een besluit ter uitvoering van het voorgaande lid voor te stellen, raadpleegt de Minister de Raad voor het Verbruik en de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de K.M.O. en bepaalt de redelijke termijn waarbinnen het advies moet worden gegeven. Eenmaal deze termijn is verstrekken, is het advies niet meer vereist.

Afdeling 2. – Titels die recht geven op terugbetaling of prijsvermindering

Art. XIV. 14. Titels die door een beofenaar van een vrij beroep worden aangeboden bij de aanschaf van een goed of een dienst en die recht geven op een latere terugbetaling van de prijs of een deel daarvan, vermelden de volgende gegevens:

1° de naam, het adres en, desgevallend, de vennootschapsvorm en het ondernemingsnummer van de uitgever;

2° het bedrag dat wordt terugbetaald;

3° de eventuele uiterste geldigheidsduur ervan, tenzij deze onbeperkt is;

4° de nadere regels en voorwaarden voor de terugbetaling, met inbegrip van de stappen die de houder van de titel moet ondernemen om terugbetaling te bekomen en de termijn waarbinnen zal worden terugbetaald, tenzij deze informatie in een afzonderlijk document tegelijkertijd met de titel wordt medegedeeld.

Art. XIV. 15. § 1. Elke beofenaar van een vrij beroep waar aan een titel wordt aangeboden die door haarzelf of een andere beofenaar van een vrij beroep gratis werd verspreid en die de houder ervan bij de aankoop van één of meerdere goederen en/of diensten de mogelijkheid biedt onmiddellijk een korting op de prijs te krijgen, is verplicht deze aan te nemen, voor zover aan de voorwaarden van het aanbod is voldaan.

In geval de titel werd uitgegeven door een andere beofenaar van een vrij beroep dan die waaraan hij wordt aangeboden, geldt de verplichting van het eerste lid evenwel slechts wanneer de titel de gegevens vermeldt die zijn opgesomd in § 2.

§ 2. De gegevens bedoeld in § 1, tweede lid, zijn:

1° de naam, het adres en, desgevallend, de vennootschapsvorm en het ondernemingsnummer van de uitgever;

2° het bedrag van de korting

3° les biens ou services qu'il faut acquérir pour pouvoir utiliser le titre;

4° les points de vente où le titre peut être utilisé, sauf s'il peut être utilisé dans tous les points de vente où les biens ou services sont offerts en vente;

5° la durée de validité du titre, sauf si celle-ci est illimitée.

Art. XIV. 16. Toute personne qui émet les titres visés dans cette section devient, aux conditions de leur émission, débiteur de la créance que représentent ces titres.

Pour autant que l'émetteur des titres visés à l'article XIV. 15, ne soit pas la personne exerçant une profession libérale à laquelle le titre a été présenté, l'émetteur est obligé de le rembourser dans un délai raisonnable à l'entreprise où le titre a été présenté.

Chapitre 5. – Dispositions diverses

Art. XIV 17. § 1er. Sans préjudice des pouvoirs qui Lui sont conférés en vertu d'une autre disposition légale, le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, pour les biens ou services ou les catégories de biens ou services qu'il détermine:

1° interdire ou restreindre la publicité, en vue d'assurer une protection accrue de la sécurité du consommateur et de l'environnement;

2° déterminer les mentions minimales de la publicité, en vue d'assurer une meilleure information du consommateur.

§ 2. Avant de proposer un arrêté en application du § 1er, le Ministre consulte le Conseil de la consommation ainsi que le Conseil supérieur des indépendants et des P.M.E. et les organisations interprofessionnelles pour les personnes exerçant une profession libérale et fixe le délai raisonnable dans lequel l'avis doit être donné. Passé ce délai, l'avis n'est plus requis.

Titre 3. – Des contrats avec les consommateurs

Chapitre 1er. – Dispositions générales

Art. XIV 18. § 1er. Lorsque toutes ou certaines clauses d'un contrat entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur sont écrites, ces clauses doivent être rédigées de manière claire et compréhensible.

§ 2. En cas de doute sur le sens d'une clause, l'interprétation la plus favorable au consommateur prévaut. Cette règle d'interprétation n'est pas d'application dans le cadre de l'action en cessation visée au livre XVII.

Un contrat entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur peut être interprété notamment

3° bij de verwerving van welke goederen of diensten de titel gebruikt kan worden;

4° de verkooppunten waar de titel gebruikt kan worden, tenzij hij kan worden gebruikt in alle verkooppunten waar de goederen of diensten te koop worden aangeboden;

5° de geldigheidsduur van de titel, tenzij deze onbeperkt is.

Art. XIV. 16. Eenieder die de in deze afdeling bedoelde titels uitgeeft, wordt, onder de voorwaarden van de uitgifte ervan, schuldenaar van de schuldbordering die deze titels vertegenwoordigen.

Voor zover de uitgever van de titels bedoeld in artikel XIV. 15, niet de beofenaar van een vrij beroep is aan wie de titel werd aangeboden, is de uitgever verplicht hem binnen een redelijke termijn terug te betalen aan de onderneming waar de titel werd aangeboden.

Hoofdstuk 5. – Diverse bepalingen

Art. XIV 17. § 1. Onverminderd de bevoegdheden die Hem krachtens een andere wetsbepaling zijn toegekend, kan de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, voor de goederen of diensten of de categorieën van goederen of diensten die Hij bepaalt:

1° de reclame verbieden of beperken, teneinde een betere bescherming van de veiligheid van de consument en van het leefmilieu te waarborgen;

2° de minimale vermeldingen van de reclame vaststellen, teneinde een betere voorlichting van de consument te verzekeren.

§ 2. Alvorens een besluit ter uitvoering van § 1 voor te stellen, raadpleegt de Minister de Raad voor het Verbruik en de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de K.M.O., en de interprofessionele organisaties voor de beoefenaars van een vrij beroep en bepaalt hij de redelijke termijn waarbinnen het advies moet worden gegeven. Eenmaal deze termijn is verstreken, is het advies niet meer vereist.

Titel 3. – Overeenkomsten met consumenten

Hoofdstuk 1. – Algemene bepalingen

Art. XIV 18. § 1. Indien alle of bepaalde bedingen van een overeenkomst tussen een beoefenaar van een vrij beroep en een consument schriftelijk zijn, moeten ze op duidelijke en begrijpelijke wijze zijn opgesteld.

§ 2. In geval van twijfel over de betekenis van een beding, prevaleert de voor de consument gunstigste interpretatie. Deze interpretatieregel is niet van toepassing in het kader van de vordering tot staking bedoeld in boek XVII.

Een overeenkomst tussen een beoefenaar van een vrij beroep en een consument kan onder meer worden

en fonction des pratiques professionnelles en relation directe avec celui-ci.

Art. XIV. 19. Lorsqu'un contrat avec un consommateur a été conclu à la suite d'une pratique professionnelle déloyale visée à l'article XIV. 67, 12°, 16° et 17°, et à l'article XIV. 70, 1°, 2° et 8°, le consommateur peut, dans un délai raisonnable à partir du moment où il a eu connaissance ou aurait dû avoir connaissance de son existence, exiger le remboursement des sommes payées, sans restitution du produit livré.

Lorsqu'un contrat avec un consommateur a été conclu à la suite d'une pratique professionnelle déloyale visée aux articles XIV. 60 à XIV. 62, XIV. 67, 1° à 11°, 13° à 15°, 18° à 23°, et à l'article XIV. 70, 3° à 7°, le juge peut, sans préjudice des sanctions de droit commun, ordonner le remboursement au consommateur des sommes qu'il a payées, complètement ou partiellement, sans restitution par celui-ci du produit livré.

En cas de fourniture non demandée au consommateur au sens de l'article XIV. 70, 6°, le consommateur est en tout cas dispensé du paiement du prix ou de toute autre contrepartie, l'absence de réponse ne valant pas consentement de celui-ci.

Art. XIV. 20. Sans préjudice de réglementations particulières qui l'autorisent expressément, il est interdit à toute personne exerçant une profession libérale de faire signer par le consommateur une lettre de change pour se faire promettre ou se faire garantir le paiement des engagements de celui-ci.

Art. XIV. 21. Il est interdit à l'entreprise de facturer des appels téléphoniques pour lesquels le consommateur paie le contenu du message, en plus du tarif d'appel, lorsque ces appels concernent l'exécution d'un contrat déjà conclu.

Art. XIV. 22. Avant que le consommateur soit lié par un contrat ou une offre, la personne exerçant une profession libérale doit obtenir le consentement exprès du consommateur à tout paiement supplémentaire à la rémunération convenue au titre de l'obligation contractuelle principale de la personne exerçant une profession libérale. Si la personne exerçant une profession libérale n'a pas obtenu le consentement exprès du consommateur, mais qu'il l'a déduit en ayant recours à des options par défaut que le consommateur doit rejeter pour éviter le paiement supplémentaire, le consommateur a droit au remboursement de ces montants payés.

Art. XIV. 23. En cas d'utilisation d'un moyen de paiement, il est interdit à la personne exerçant une profession libérale de facturer au consommateur des frais supérieurs aux coûts qu'elle supporte pour l'utilisation de ces mêmes moyens.

Art. XIV. 24. § 1er. Sauf si les parties en disposent autrement concernant le moment de la livraison, la personne exerçant une profession libérale livre les biens en en transférant la possession physique ou le contrôle au consommateur sans

geïnterpreteerd aan de hand van de beroepspraktijken die er rechtstreeks verband mee houden.

Art. XIV. 19. Wanneer een overeenkomst met een consument werd gesloten ingevolge een oneerlijke beroepspraktijk bedoeld in artikel XIV 67 , 12°, 16° en 17°, en artikel XIV. 70, 1°, 2° en 8°, kan de consument de terugbetaling van de betaalde bedragen eisen binnen een redelijke termijn vanaf het ogenblik waarop hij kennis had of hoorde te hebben van het bestaan ervan, zonder teruggave van het reeds geleverde product.

Wanneer een overeenkomst met een consument werd gesloten ingevolge een oneerlijke beroepsspraktijk bedoeld in de artikelen XIV. 60 tot XIV. 62, XIV. 67, 1° tot 11°, 13° tot 15°, 18° tot 23°, en artikel XIV. 70, 3° tot 7°, kan de rechter, onvermindert de gemeenrechtelijke sancties, de terugbetaling aan de consument van de door hem betaalde bedragen bevelen, geheel dan wel gedeeltelijk zonder teruggave van het reeds geleverde product.

In geval van niet-gevraagde levering aan de consument in de zin van artikel XIV. 70, 6°, is de consument in elk geval vrijgesteld van betaling van de prijs en van elke andere tegenprestatie. Het feit dat hij niet reageert op de levering betekent niet dat hij ermee instemt.

Art. XIV. 20. Onvermindert bijzondere reglementeringen die het uitdrukkelijk toelaten, is het aan elke beoefenaar van een vrij beroep verboden de consument een wisselbrief ter ondertekening voor te leggen om deze laatste de betaling van zijn verplichtingen te laten beloven of waarborgen.

Art. XIV. 21. Het is een onderneming verboden telefoonoproepen aan te rekenen waarbij de consument, naast de prijs voor de oproep, ook betaalt voor de inhoud, wanneer het oproepen betreft over de uitvoering van een reeds gesloten overeenkomst.

Art. XIV. 22. Voordat de consument gebonden is door een overeenkomst of een aanbod, vraagt de beoefenaar van een vrij beroepde uitdrukkelijke toestemming van de consument voor elke betaling boven de vergoeding die is overeengekomen voor de contractuele hoofdverbintenis van de beoefenaar van een vrij beroep. Wanneer de beoefenaar van een vrij beroep niet de uitdrukkelijke toestemming van de consument heeft verkregen, maar deze toestemming heeft afgeleid door het gebruik van standaardopties die de consument moet afgwijzen om extra betaling te vermijden, heeft de consument recht op terugbetaling van deze betaalde bedragen.

Art. XIV. 23. Voor het gebruik van een bepaald betaalmiddel is het de beoefenaar van een vrij beroep verboden om consumenten voor het gebruik van een bepaald betaalmiddel vergoedingen aan te rekenen die de kosten voor de beoefenaar van een vrij beroep als gevolg van het gebruik van dit middel overschrijden.

Art. XIV. 24. § 1. Tenzij de partijen een ander tijdstip voor de levering zijn overeengekomen, levert de beoefenaar van een vrij beroep de goederen door het fysieke bezit van of de controle over de goederen onverwijd, doch in ieder geval niet

retard injustifié, mais au plus tard 30 jours après la conclusion du contrat.

§ 2. En cas de manquement de la personne exerçant une profession libérale à l'obligation de livraison du bien au moment convenu avec le consommateur ou dans les délais visés au paragraphe 1er, le consommateur lui enjoint d'effectuer la livraison dans un délai supplémentaire adapté aux circonstances. Si la personne exerçant une profession libérale n'a pas effectué la livraison dans ledit délai supplémentaire, le consommateur a le droit de mettre fin au contrat.

Le premier alinéa du présent paragraphe n'est pas applicable aux contrats de vente lorsque la personne exerçant une profession libérale a refusé de livrer le bien ou lorsque la livraison dans le délai de livraison convenu est essentielle compte tenu de toutes les circonstances qui entourent la conclusion du contrat ou lorsque le consommateur informe la personne exerçant une profession libérale, avant la conclusion du contrat, que la livraison à une date précise ou au plus tard à une date déterminée est essentielle. Dans ces cas, si la personne exerçant une profession libérale n'effectue pas la livraison du bien au moment convenu avec le consommateur ou dans les délais prévus au paragraphe 1er, le consommateur a le droit de mettre fin au contrat immédiatement.

§ 3. Lorsqu'il est mis fin au contrat, la personne exerçant une profession libérale rembourse, sans retard excessif, toute somme payée en application du contrat.

§ 4. Le présent article s'applique sans préjudice des sanctions de droit commun.

Art. XIV. 25. Pour ce qui est des contrats prévoyant que la personne exerçant une profession libérale expédie les biens au consommateur, le risque de perte ou d'endommagement des biens est transféré au consommateur lorsque ce dernier, ou un tiers désigné par le consommateur et autre que le transporteur, prend physiquement possession de ces biens. Cependant, le risque est transféré au consommateur à la livraison du bien au transporteur dès lors que ce dernier a été chargé du transport des biens par le consommateur et que le choix n'a pas été proposé par la personne exerçant une profession libérale, sans préjudice des droits dont le consommateur dispose à l'égard du transporteur.

Chapitre 2. – Contrats à distance

Art. XIV. 26. § 1er Ce chapitre ne s'applique pas aux contrats rédigés par un officier public tenu par la loi à l'indépendance et à l'impartialité et devant veiller, en fournissant une information juridique complète, à ce que le consommateur ne conclue le contrat qu'après mûre réflexion juridique et en toute connaissance de sa portée juridique.

§ 2. Ce chapitre ne s'applique pas non plus aux contrats relatifs à l'octroi de l'aide judiciaire.

later dan 30 dagen na de sluiting van de overeenkomst over te dragen aan de consument.

§ 2. Indien de beoefenaar van een vrij beroep niet voldaan heeft aan zijn verplichting om de goederen op het met de consument overeengekomen tijdstip of binnen de in paragraaf 1 bedoelde termijnen te leveren, verzoekt de consument hem de levering te verrichten binnen een aanvullende termijn die gezien de omstandigheden passend is. Indien de beoefenaar van een vrij beroep de goederen niet binnen de aanvullende termijn levert, heeft de consument het recht de overeenkomst te beëindigen.

Het eerste lid van deze paragraaf is niet van toepassing op verkoopovereenkomsten waarbij de beoefenaar van een vrij beroep heeft geweigerd de goederen te leveren, of waarbij de levering binnen de overeengekomen levertermijn essentieel is, alle omstandigheden rond de sluiting van de overeenkomst in aanmerking genomen, dan wel waarbij de consument de beoefenaar van een vrij beroep vóór de sluiting van de overeenkomst ervan in kennis stelt dat levering uiterlijk op of op een bepaalde datum essentieel is. In deze gevallen, als de beoefenaar van een vrij beroep de goederen niet op het met de consument overeengekomen tijdstip of binnen de in paragraaf 1 bepaalde termijn levert, heeft de consument het recht de overeenkomst onverwijd te beëindigen.

§ 3. Bij beëindiging van de overeenkomst vergoedt de beoefenaar van een vrij beroep onverwijd alle uit hoofde van de overeenkomst betaalde bedragen.

§ 4. Dit artikel is van toepassing onverminderd de gemeenrechtelijke sancties.

Art. XIV. 25. Voor overeenkomsten waarbij de beoefenaar van een vrij beroep de goederen opstuurt naar de consument, gaat het risico van verlies of beschadiging van de goederen over op de consument zodra hij of een door hem aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, de goederen fysiek in bezit heeft gekregen. Het risico gaat echter over op de consument bij levering aan de vervoerder, als deze van de consument de opdracht heeft gekregen de goederen te vervoeren en deze keuze niet door de beoefenaar van een vrij beroep was geboden, onverminderd de rechten van de consument ten aanzien van de vervoerder.

Hoofdstuk 2. – Overeenkomsten op afstand

Art. XIV 26. § 1 Dit hoofdstuk is niet van toepassing op overeenkomsten opgesteld door een openbare ambtenaar die volgens de wet onafhankelijk en onpartijdig moet zijn en die door het verstrekken van uitgebreide juridische informatie dient te verzkeren dat de consument de overeenkomst alleen na zorgvuldig juridisch beraad en met kennis van de juridische reikwijdte ervan sluit.

§ 2. Dit hoofdstuk is evenmin van toepassing op overeenkomsten met betrekking tot het verlenen van rechtsbijstand.

Art. XIV. 27. § 1er. Avant que le consommateur ne soit lié par un contrat à distance, la personne exerçant une profession libérale lui fournit, sous une forme claire et compréhensible, les informations suivantes:

1° les principales caractéristiques du bien ou du service, dans la mesure appropriée au support de communication utilisé et au bien ou service concerné;

2° l'identité de la personne exerçant une profession libérale, notamment son numéro d'entreprise, son nom;

3° l'adresse géographique où la personne exerçant une profession libérale est établie ainsi que son numéro de téléphone, son numéro de télécopieur et son adresse électronique, lorsqu'ils sont disponibles, pour permettre au consommateur de la contacter rapidement et de communiquer avec elle efficacement et, le cas échéant, l'adresse géographique et l'identité de la personne exerçant une profession libérale pour le compte de laquelle elle agit;

4° si elle diffère de l'adresse fournie conformément au point 3°, l'adresse géographique du lieu d'exercice de la personne exerçant une profession libérale, et le cas échéant, celui de la personne exerçant une profession libérale pour le compte de laquelle elle agit, à laquelle le consommateur peut adresser une éventuelle réclamation;

5° le prix total des biens ou services toutes taxes comprises ou, lorsque le prix ne peut être raisonnablement calculé à l'avance du fait de la nature du bien ou du service, le mode de calcul du prix et, le cas échéant, tous les frais supplémentaires ou, lorsque de tels frais supplémentaires ne peuvent raisonnablement être calculés à l'avance, la mention qu'ils peuvent être exigibles. Dans le cas d'un contrat à durée indéterminée ou d'un contrat assorti d'un abonnement, le prix total inclut le total des frais par période de facturation. Lorsque de tels contrats sont facturés à un tarif fixe, le prix total inclut également le total des coûts mensuels. Lorsque le coût total ne peut être raisonnablement calculé à l'avance, le mode de calcul du prix est communiqué;

6° le coût de l'utilisation de la technique de communication à distance pour la conclusion du contrat, lorsque ce coût est calculé sur une base autre que le tarif de base;

7° les modalités de paiement, de livraison et d'exécution, la date à laquelle la personne exerçant une profession libérale s'engage à livrer les biens ou à exécuter les services et, le cas échéant, les modalités prévues par la personne exerçant une profession libérale pour le traitement des réclamations;

8° lorsque le droit de rétractation existe, les conditions, le délai et les modalités d'exercice de ce droit conformément à l'article XIV. 31, paragraphe 1er, ainsi que le modèle de formulaire de rétractation figurant à l'annexe 2 du présent livre;

Art. XIV 27. § 1. Voordat de consument door een overeenkomst op afstand daartoe gebonden is, verstrekt de beoefenaar van een vrij beroep de consument op duidelijke en begrijpelijke wijze de volgende informatie:

1° de voornaamste kenmerken van de goederen en de diensten voor zover aangepast is aan de gebruikte drager en de goederen of diensten;

2° de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep, onder meer zijn ondernemingsnummer, zjinnaam;

3° het geografisch adres waar de beoefenaar van een vrij beroep gevestigd is, het telefoonnummer, fax en e-mailadres van de beoefenaar van een vrij beroep, indien beschikbaar, zodat de consument snel contact met de beoefenaar van een vrij beroep kan opnemen en er efficiënt mee kan communiceren alsmede, desgevallend, het geografische adres en de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep voor wiens rekening ze optreedt;

4° wanneer dat verschilt van het overeenkomstig punt 3° verstrekte adres, het geografische adres van de vestiging van de beoefenaar van een vrij beroep, en desgevallend dat van de beoefenaar van een vrij beroep voor wiens rekening ze optreedt, waaraan de consument eventuele klachten kan richten;

5° de totale prijs van de goederen of diensten, met inbegrip van alle belastingen, of, als door de aard van het goed of de dienst de prijs redelijkerwijs niet vooraf kan worden berekend, de manier waarop de prijs moet worden berekend, en, desgevallend, alle extra kosten of, indien deze kosten redelijkerwijs niet vooraf kunnen worden berekend, het feit dat er eventueel dergelijke extra kosten verschuldigd kunnen zijn. In het geval van een overeenkomst van onbepaalde duur of een overeenkomst die een abonnement inhoudt, omvat de totale prijs de totale kosten per factureringsperiode. Indien voor dergelijke overeenkomsten een vast tarief van toepassing is, omvat de totale prijs ook de totale maandelijkse kosten. Indien de totale kosten niet redelijkerwijs vooraf kunnen worden berekend, wordt de manier waarop de prijs moet worden berekend, meegedeeld;

6° de kosten voor het gebruik van technieken voor communicatie op afstand voor het sluiten van de overeenkomst wanneer deze kosten op een andere grondslag dan het basistarief worden berekend;

7° de wijze van betaling, levering, uitvoering, de termijn waarbinnen de beoefenaar van een vrij beroep zich verbindt het goed te leveren of de diensten te verlenen en, desgevallend, het beleid van de beoefenaar van een vrij beroep inzake klachtenbehandeling;

8° wanneer een herroepingsrecht bestaat, de voorwaarden, de termijn en de modaliteiten voor de uitoefening van dat recht overeenkomstig artikel XIV. 31, § 1, alsmede het modelformulier voor herroeping opgenomen als bijlage 2 bij dit boek;

9° le cas échéant, le fait que le consommateur devra supporter les frais de renvoi du bien en cas de rétractation et si le bien, en raison de sa nature, ne peut normalement être renvoyé par la poste, le coût de renvoi du bien;

10° au cas où le consommateur exercerait le droit de rétractation après avoir présenté une demande conformément à l'article XIV 28, § 8, l'information selon laquelle le consommateur est tenu de payer des frais raisonnables à l'entreprise, conformément à l'article XIV 33, § 3;

11° lorsque le droit de rétractation n'est pas prévu conformément à l'article XIV. 35, l'information selon laquelle le consommateur ne bénéficiera pas de ce droit ou, le cas échéant, les circonstances dans lesquelles le consommateur perd son droit de rétractation;

12° un rappel de l'existence d'une garantie légale de conformité pour les biens;

13° le cas échéant, l'existence d'une assistance après-vente au consommateur, d'un service après-vente et de garanties commerciales, ainsi que les conditions y afférentes;

14° le cas échéant, l'existence de codes de conduite applicables et comment en obtenir une copie;

15° la durée du contrat, le cas échéant, ou, s'il s'agit d'un contrat à durée indéterminée ou à reconduction automatique, les conditions de résiliation du contrat;

16° le cas échéant, la durée minimale des obligations du consommateur au titre du contrat;

17° le cas échéant, l'existence d'une caution ou d'autres garanties financières à payer ou à fournir par le consommateur à la demande de la personne exerçant une profession libérale, ainsi que les conditions y afférentes;

18° le cas échéant, les fonctionnalités du contenu numérique, y compris les mesures de protection technique applicables;

19° le cas échéant, toute interopérabilité pertinente du contenu numérique avec certains matériels ou logiciels dont la personne exerçant une profession libérale a ou devrait raisonnablement avoir connaissance;

20° le cas échéant, la possibilité de recourir à une procédure extrajudiciaire de réclamation et de réparation à laquelle la personne exerçant une profession libérale est soumise et les modalités d'accès à celle-ci.

§ 2. Les informations visées au paragraphe 1er, 8°, 9° et 10°, peuvent être fournies au moyen des informations standardisées sur la rétractation figurant sur le modèle visé à l'annexe 1 du présent livre. La personne exerçant une profession

9° desgevallend, het feit dat de consument de kosten van het terugzenden van de goederen zal moeten dragen in geval van herroeping en, indien de goederen door hun aard niet per gewone post kunnen worden teruggezonden, de kosten van het terugzenden van de goederen;

10° ingeval de consument het herroepingsrecht uitoefent nadat hij een verzoek overeenkomstig artikel XIV. 28, § 8, heeft gedaan, dat de consument gebonden is de onderneming zijn redelijke kosten te vergoeden overeenkomstig artikel XIV. 33, § 3;

11° indien er niet voorzien is in een herroepingsrecht overeenkomstig artikel XIV. 35, de informatie dat de consument geen herroepingsrecht heeft of, desgevallend, de omstandigheden waarin de consument zijn herroepingsrecht verliest;

12° een herinnering aan het bestaan van de wettelijke waarborg van conformiteit van de goederen;

13° desgevallend, het bestaan en de voorwaarden van bijstand aan de consument na verkoop, diensten na verkoop en commerciële garanties;

14° desgevallend, het bestaan van relevante gedragscodes en hoe kopieën daarvan verkrijgbaar zijn;

15° de duur van de overeenkomst, desgevallend, of, wanneer de overeenkomst van onbepaalde duur is of automatisch verlengd wordt, de voorwaarden voor het opzeggen van de overeenkomst;

16° desgevallend, de minimumduur van de verplichtingen van de consument uit hoofde van de overeenkomst;

17° desgevallend, het bestaan en de voorwaarden van waarborgsommen of andere financiële garanties die de consument op verzoek van de beoefenaar van een vrij beroep moet betalen of bieden;

18° desgevallend, de functionaliteit van digitale inhoud met inbegrip van toepasselijke technische beveiligingsvoorzieningen;

19° desgevallend, de relevante interoperabiliteit van digitale inhoud met hardware en software waarvan de beoefenaar van een vrij beroep op de hoogte is of redelijkerwijs kan worden verondersteld op de hoogte te zijn;

20° desgevallend, de mogelijkheid van toegang tot buiten gerechtelijke klachten- en geschillenbeslechtingsprocedures waaraan de beoefenaar van een vrij beroep is onderworpen, en de wijze waarop daar toegang toe is.

§ 2. De in paragraaf 1, 8°, 9° en 10°, bedoelde informatie kan worden verstrekt door middel van de modelinstructies voor herroeping vermeld in bijlage 1 bij dit boek. De beoefenaar van een vrij beroep die deze instructies correct ingevuld aan

libérale a respecté les obligations d'information énoncées aux points précités du paragraphe 1er, 8°, 9e et 10°, si elle a fourni lesdites informations au consommateur, correctement complétées.

§ 3. Les informations visées au paragraphe 1er font partie intégrante du contrat à distance et ne peuvent être modifiées, à moins que les parties contractantes n'en décident autrement de manière expresse.

§ 4. Si la personne exerçant une profession libérale n'a pas respecté les obligations d'information relatives aux frais supplémentaires et aux autres frais visés au paragraphe 1er, 5°, ou aux frais de renvoi du bien, visés au paragraphe 1er, 9°, le consommateur ne supporte pas ces frais.

§ 5. La charge de la preuve concernant le respect des obligations d'information énoncées dans le présent article incombe à la personne exerçant une profession libérale.

Art. XIV. 28. § 1er. La personne exerçant une profession libérale fournit au consommateur les informations prévues à l'article XIV. 27, § 1er, ou met ces informations à sa disposition sous une forme adaptée à la technique de communication à distance utilisée dans un langage clair et compréhensible. Dans la mesure où ces informations sont fournies sur un support durable, elles doivent être lisibles.

§ 2. Si un contrat à distance devant être conclu par voie électronique oblige le consommateur à payer, la personne exerçant une profession libérale informe le consommateur d'une manière claire et apparente, et directement avant que le consommateur ne passe sa commande, des informations prévues à l'article XIV. 27, § 1er, 1°, 5°, 15° et 16°.

La personne exerçant une profession libérale veille à ce que le consommateur, lorsqu'il passe sa commande, reconnaît explicitement que celle-ci implique une obligation de payer. Si, pour passer une commande, il faut activer un bouton ou une fonction similaire, le bouton ou la fonction similaire porte uniquement la mention facilement lisible "commande avec obligation de paiement" ou une formule analogue, dénuée d'ambiguïté, indiquant que passer la commande oblige à payer la personne exerçant une profession libérale. Si la personne exerçant une profession libérale ne respecte pas le présent alinéa, le consommateur n'est pas lié par le contrat ou par la commande.

§ 3. Les sites de commerce en ligne indiquent clairement et lisiblement, au plus tard lors du début du processus de commande, si des restrictions de livraison s'appliquent et quels moyens de paiement sont acceptés.

§ 4. Si le contrat est conclu selon une technique de communication à distance qui impose des contraintes d'espace ou de temps pour la présentation des informations, la personne exerçant une profession libérale fournit, sur la technique en question et avant la conclusion du contrat, au minimum les informations précontractuelles concernant les principales

de consument heeft verstrekt, heeft voldaan aan de informatievoorschriften vastgelegd in paragraaf 1, 8°, 9° en 10°.

§ 3. De in paragraaf 1 bedoelde informatie vormt een integraal onderdeel van de overeenkomst op afstand en wordt niet gewijzigd, tenzij de partijen bij de overeenkomst uitdrukkelijk anders overeenkomen.

§ 4. Indien de beoefenaar van een vrij beroep niet voldaan heeft aan de informatievoorschriften betreffende extra lasten en andere kosten zoals bedoeld in paragraaf 1, 5°, of betreffende de kosten van het terugzenden van de goederen zoals bedoeld in paragraaf 1, 9°, draagt de consument deze lasten of kosten niet.

§ 5. De bewijslast voor de naleving van de in dit artikel neergelegde informatievoorschriften ligt bij de beoefenaar van een vrij beroep.

Art. XIV. 28. § 1. De beoefenaar van een vrij beroep verstrekt de in artikel XIV. 27, § 1, genoemde informatie aan de consument of stelt deze beschikbaar, op een wijze die passend is voor de gebruikte techniek voor communicatie op afstand, in een duidelijke en begrijpelijke taal. Voor zover deze informatie op een duurzame gegevensdrager wordt verstrekt, is zij in leesbare vorm.

§ 2. Indien een overeenkomst op afstand die op elektronische wijze wordt gesloten een betalingsverplichting voor de consument inhoudt, wijst de beoefenaar van een vrij beroep de consument op duidelijke en in het oog springende manier en onmiddellijk voordat de consument zijn bestelling plaatst, op de in artikel XIV. 27, § 1, 1°, 5°, 15° en 16°, genoemde informatie.

De beoefenaar van een vrij beroep ziet erop toe dat de consument bij het plaatsen van zijn bestelling, uitdrukkelijk erkent dat de bestelling een betalingsverplichting inhoudt. Indien het plaatsen van een bestelling inhoudt dat een knop of een soortgelijke functie moet worden aangeklikt, wordt de knop of soortgelijke functie op een goed leesbare wijze aangemerkt met alleen de woorden "bestelling met betalingsverplichting" of een overeenkomstige ondubbelzinnige formulering waaruit blijkt dat het plaatsen van de bestelling een verplichting inhoudt om de beoefenaar van een vrij beroep te betalen. Indien aan de bepalingen van dit lid niet is voldaan is de consument niet door de overeenkomst of de bestelling gebonden.

§ 3. Op de websites waarop handel wordt gedreven wordt uiterlijk aan het begin van het bestelproces duidelijk en leesbaar aangegeven of er beperkingen gelden voor de levering en welke betaalmiddelen worden aanvaard.

§ 4. Wanneer de overeenkomst gesloten wordt met behulp van een techniek voor communicatie op afstand die beperkte ruimte of tijd biedt voor het tonen van de informatie, verstrekt de beoefenaar van een vrij beroep, via die specifieke techniek voordat de overeenkomst gesloten wordt, ten minste de precontractuele informatie betreffende de voornaamste

caractéristiques des biens ou des services, l'identité de la personne exerçant une profession libérale, le prix total, le droit de rétractation, la durée du contrat et, dans le cas des contrats à durée indéterminée, les modalités pour mettre fin au contrat, telles qu'énoncées à l'article XIV. 27, § 1er, 1°, 2°, 5°, 8° et 15°. La personne exerçant une profession libérale fournit au consommateur les autres informations visées à l'article XIV. 27, § 1er, sous une forme adaptée conformément au paragraphe 1er du présent article.

§ 5. Sans préjudice du paragraphe 4, lorsque la personne exerçant une profession libérale contacte par téléphone le consommateur en vue de conclure un contrat à distance, elle décline, au début de la conversation avec le consommateur, son identité et, le cas échéant, l'identité de la personne au nom de laquelle elle effectue cet appel téléphonique et précise la nature de l'appel.

§ 6. Le Roi peut, pour les secteurs d'activité professionnelle ou les catégories de produits, qu'il détermine, prévoir que, lorsqu'un contrat est conclu par téléphone, la personne exerçant une profession libérale doit confirmer l'offre auprès du consommateur et que celui-ci n'est lié par l'offre qu'après l'avoir signée ou l'avoir acceptée par écrit. Une telle confirmation peut, le cas échéant, avoir lieu sur un support durable.

§ 7. La personne exerçant une profession libérale fournit au consommateur la confirmation du contrat conclu, sur un support durable et dans un délai raisonnable après la conclusion du contrat et, au plus tard, au moment de la livraison du bien ou avant le début de l'exécution du service.

Cette confirmation comprend:

a) toutes les informations visées à l'article XIV. 27, § 1er, sauf si la personne exerçant une profession libérale a déjà fourni ces informations au consommateur sur un support durable avant la conclusion du contrat à distance, et

b) le cas échéant, la confirmation de l'accord préalable exprès et la reconnaissance par le consommateur conformément à l'article XIV. 35, 8°.

§ 8. Lorsqu'un consommateur veut que la prestation d'un service commence pendant le délai de rétractation prévu à l'article XIV. 29, § 2, la personne exerçant une profession libérale exige du consommateur qu'il en fasse la demande expresse.

Art. XIV. 29. § 1er. Sans préjudice de l'article XIV. 35, le consommateur dispose d'un délai de 14 jours pour se rétracter d'un contrat à distance, sans avoir à motiver sa décision et sans encourir d'autres coûts que ceux prévus à l'article XIV. 32, § 2, et à l'article XIV. 33.

§ 2. Sans préjudice de l'article XIV. 30, le délai de rétractation visé au paragraphe 1er expire après une période de 14 jours à compter:

1° en ce qui concerne les contrats de service du jour de la conclusion du contrat;

kenmerken van de goederen of de diensten, de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep, de totale prijs, het herroepingsrecht, de duur van de overeenkomst en, in geval van overeenkomsten voor onbepaalde tijd, de voorwaarden om de overeenkomst op te zeggen, zoals bedoeld in artikel XIV. 27, § 1, 1°, 2°, 5°, 8° en 15°. De overige in artikel XIV. 27, § 1, bedoelde informatie wordt door de beoefenaar van een vrij beroep verstrekt, overeenkomstig paragraaf 1 van dit artikel.

§ 5. Onverminderd paragraaf 4 maakt de beoefenaar van een vrij beroep, indien hij de consument opbelt met het oogmerk een overeenkomst op afstand te sluiten, aan het begin van het gesprek met de consument, zijn identiteit, en desgevallend, de identiteit van de persoon namens wie hij opbelt, alsmede het doel van de oproep kenbaar.

§ 6. De Koning kan, voor de sectoren van de professionele activiteit of voor de categorieën van producten die Hij aanwijst, bepalen dat wanneer een overeenkomst per telefoon wordt gesloten, de beoefenaar van een vrij beroep het aanbod moet bevestigen aan de consument, die alleen gebonden is nadat hij het aanbod heeft getekend of zijn schriftelijke instemming heeft gestuurd. Dergelijke bevestiging kan, desgevallend, worden gedaan op een duurzame gegevensdrager.

§ 7. De beoefenaar van een vrij beroep verstrekt de consument op een duurzame gegevensdrager de bevestiging van de gesloten overeenkomst binnen een redelijke periode na sluiting van de overeenkomst en uiterlijk bij de levering van de goederen of voordat de uitvoering van de dienst begint.

Deze bevestiging omvat:

a) alle in artikel XIV. 27, § 1, bedoelde informatie, tenzij de beoefenaar van een vrij beroep die informatie al vóór de sluiting van de overeenkomst op afstand op een duurzame gegevensdrager aan de consument heeft verstrekt, en

b) desgevallend, de bevestiging van de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming en de erkenning van de consument overeenkomstig artikel XIV. 35, 8°.

§ 8. Indien de consument wenst dat de verrichting van diensten aanvangt tijdens de in artikel XIV. 29, § 2, bepaalde herroepingstermijn, eist de beoefenaar van een vrij beroep dat de consument daar uitdrukkelijk om verzoekt.

Art. XIV 29. § 1. Onverminderd artikel XIV. 35 beschikt de consument over een termijn van 14 dagen om de overeenkomst op afstand zonder opgave van redenen te herroepen, en zonder andere kosten te moeten dragen dan die welke in artikel XIV. 32, § 2, en artikel XIV. 33.

§ 2. Onverminderd artikel XIV. 30, verstrijkt de in paragraaf 1 bedoelde herroepingstermijn 14 dagen na:

1° voor dienstenovereenkomsten, de dag waarop de overeenkomst wordt gesloten;

2° en ce qui concerne les contrats de vente, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du bien ou:

a) dans le cas de biens multiples commandés par le consommateur dans une seule commande et livrés séparément, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du dernier bien;

b) dans le cas de la livraison d'un bien composé de lots ou de pièces multiples, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du dernier lot ou de la dernière pièce;

c) dans le cas des contrats portant sur la livraison régulière de biens pendant une période de temps définie, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du premier bien.

3° en ce qui concerne les contrats portant sur la fourniture d'eau, de gaz et d'électricité lorsqu'ils ne sont pas conditionnés dans un volume délimité ou en quantité déterminée, ainsi que de chauffage urbain, du jour de la conclusion du contrat.

Art. XIV. 30. Si la personne exerçant une profession libérale omet d'informer le consommateur de son droit de rétractation comme l'exige l'article XIV. 27, § 1er, 8°, le délai de rétractation expire au terme d'une période de douze mois à compter de la fin du délai de rétractation initial, déterminé conformément à l'article XIV. 29, § 2.

Si la personne exerçant une profession libérale a communiqué au consommateur les informations prévues à l'alinéa 1er dans un délai de douze mois à compter du jour visé à l'article XIV. 29, § 2, le délai de rétractation expire au terme d'une période de 14 jours à compter du jour où le consommateur a reçu ces informations.

Art. XIV. 31. § 1er. Le consommateur informe la personne exerçant une profession libérale, avant l'expiration du délai de rétractation, de sa décision de se rétracter du contrat. Pour ce faire, le consommateur peut soit:

1° utiliser le modèle de formulaire de rétractation figurant à l'annexe 2, du présent livre, ou

2° faire une autre déclaration dénuée d'ambiguïté exposant sa décision de se rétracter du contrat.

§ 2. Le consommateur a exercé son droit de rétractation dans le délai de rétractation visé à l'article XIV. 29, § 2, et à l'article XIV. 30, s'il adresse la communication concernant l'exercice du droit de rétractation avant l'expiration de ce délai.

§ 3. La personne exerçant une profession libérale peut donner au consommateur, en plus des possibilités visées au

2° voor verkoopovereenkomsten, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, de goederen fysiek in bezit neemt of:

a) indien de consument in dezelfde bestelling meerdere goederen heeft besteld die afzonderlijk worden geleverd, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, het laatste goed fysiek in bezit neemt;

b) indien de levering van een goed bestaat uit verschillende zendingen of onderdelen, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, de laatste zending of het laatste onderdeel fysiek in bezit neemt;

c) voor overeenkomsten betreffende regelmatige levering van goederen gedurende een bepaalde periode, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, het eerste goed fysiek in bezit neemt.

3° wat betreft overeenkomsten voor de levering van water, gas of elektriciteit, die niet gereed voor verkoop zijn gemaakt in een beperkt volume of in een bepaalde hoeveelheid, van stadsverwarming, de dag van de sluiting van de overeenkomst.

Art. XIV. 30. Indien de beoefenaar van een vrij beroep de consument niet of ingevolge artikel XIV. 27, § 1, 8°, verplichte informatie over het herroepingsrecht heeft verstrekt, loopt de herroepingstermijn af twaalf maanden na het einde van de oorspronkelijke, overeenkomstig artikel XIV. 29, § 2, vastgestelde herroepingstermijn.

Indien de beoefenaar van een vrij beroep de in het eerste lid van dit artikel bedoelde informatie aan de consument heeft verstrekt binnen twaalf maanden na de in artikel XIV. 29, § 2, bedoelde dag, verstrijkt de herroepingstermijn 14 dagen na de dag waarop de consument die informatie heeft ontvangen.

Art. XIV. 31. § 1. Voor het verstrijken van de herroepingstermijn stelt de consument de beoefenaar van een vrij beroep op de hoogte van zijn beslissing de overeenkomst te herroepen. Daartoe kan de consument:

1° gebruikmaken van het modelformulier voor herroeping, opgenomen in bijlage 2, bij dit boek, of

2° een andere ondubbelzinnige verklaring afgeven waarin hij verklaart de overeenkomst te herroepen.

§ 2. De consument heeft zijn herroepingsrecht binnen de in artikel XIV. 29, § 2 en artikel XIV. 30, bedoelde herroepingstermijn uitgeoefend indien de consument de mededeling betreffende de uitoefening van het herroepingsrecht verzendt voordat deze termijn is verstreken.

§ 3. De beoefenaar van een vrij beroep kan, naast de in paragraaf 1 bedoelde mogelijkheden, de consument de

paragraphhe 1er, la faculté de remplir et de transmettre en ligne, sur le site internet de la personne exerçant une profession libérale, soit le modèle de formulaire de rétractation figurant à l'annexe 2 du présent livre, soit une autre déclaration dénuée d'ambiguïté. Dans ces cas, la personne exerçant une profession libérale communique sans délai au consommateur un accusé de réception de la rétractation sur un support durable.

§ 4. La charge de la preuve concernant l'exercice du droit de rétractation conformément au présent article incombe au consommateur.

Art. XIV 32. § 1er. La personne exerçant une profession libérale rembourse tous les paiements reçus de la part du consommateur, y compris, le cas échéant, les frais de livraison, sans retard excessif et en tout état de cause dans les 14 jours suivant celui où elle est informée de la décision du consommateur de se rétracter du contrat conformément à l'article XIV. 31.

La personne exerçant une profession libérale effectue le remboursement visé au premier alinéa en utilisant le même moyen de paiement que celui utilisé par le consommateur pour la transaction initiale, sauf accord exprès du consommateur pour un autre moyen de paiement et pour autant que le remboursement n'occasionne pas de frais pour le consommateur.

§ 2. Nonobstant le paragraphe 1er, la personne exerçant une profession libérale n'est pas tenue de rembourser les frais supplémentaires si le consommateur a expressément choisi un mode de livraison autre que le mode moins coûteux de livraison standard proposé par l'entreprise.

§ 3. S'agissant des contrats de vente, à moins qu'elle ne propose de récupérer elle-même les biens, la personne exerçant une profession libérale peut différer le remboursement jusqu'à récupération des biens, ou jusqu'à ce que le consommateur ait fourni une preuve d'expédition des biens, la date retenue étant celle du premier de ces faits.

Art. XIV. 33. § 1er. À moins que la personne exerçant une profession libérale ne propose de récupérer elle-même ces biens, le consommateur renvoie ou rend les biens à la personne exerçant une profession libérale ou à une personne habilitée par celle-ci à recevoir les biens, sans retard excessif et, en tout état de cause, au plus tard quatorze jours suivant la communication de sa décision de se rétracter du contrat à la personne exerçant une profession libérale conformément à l'article XIV. 31. Ce délai est respecté si le consommateur renvoie les biens avant l'expiration du délai de 14 jours.

Le consommateur supporte uniquement les coûts directs engendrés par le renvoi des biens, sauf si la personne exerçant une profession libérale accepte de les prendre à sa charge ou si elle a omis d'informer le consommateur qu'il doit les prendre en charge.

mogelijkheid bieden het modelformulier voor herroeping opgenomen in bijlage 2 bij dit boek, of een andere ondubbelzinnige verklaring op de website van de beoefenaar van een vrij beroep elektronisch in te vullen en toe te zenden. In deze gevallen deelt de beoefenaar van een vrij beroep de consument onverwijd op een duurzame gegevensdrager de bevestiging van de ontvangst van de herroeping mee.

§ 4. De bewijslast ten aanzien van de uitoefening van het herroepingsrecht overeenkomstig dit artikel ligt bij de consument.

Art. XIV. 32. § 1. De beoefenaar van een vrij beroep vergoedt alle van de consument ontvangen betalingen, inclusief, desgevallend, de leveringskosten, onverwijd en in elk geval 14 dagen na de dag waarop ze wordt geïnformeerd van de beslissing van de consument om de overeenkomst overeenkomstig artikel XIV. 31 te herroepen.

De beoefenaar van een vrij beroep verricht de terugbetaling als bedoeld in het eerste lid onder gebruikmaking van hetzelfde betaalmiddel als hetgeen door de consument tijdens de oorspronkelijke transactie werd gebruikt, tenzij de consument uitdrukkelijk met een ander betaalmiddel heeft ingestemd en met dien verstande dat de consument als gevolg van zulke terugbetaling geen kosten mag hebben.

§ 2. Onverminderd paragraaf 1 wordt van de beoefenaar van een vrij beroep niet verlangd de bijkomende kosten terug te betalen, als de consument uitdrukkelijk voor een andere wijze van levering dan de door de onderneming aangeboden goedkoopste standaardlevering heeft gekozen.

§ 3. Behoudens wanneer de beoefenaar van een vrij beroep heeft aangeboden de goederen zelf af te halen, mag de onderneming, voor wat betreft verkoopovereenkomsten, wachten met de terugbetaling totdat zij alle goederen heeft teruggekregen, of totdat de consument heeft aangetoond dat hij de goederen heeft teruggezonden, naar gelang welk tijdstip eerst valt.

Art. XIV. 33. § 1. Onverwijd en in elk geval binnen 14 dagen na de dag waarop hij zijn beslissing om de overeenkomst te herroepen overeenkomstig artikel XIV. 31 aan de beoefenaar van een vrij beroep heeft meegedeeld, zendt de consument de goederen terug of overhandigt die aan de beoefenaar van een vrij beroep of aan een persoon die door de beoefenaar van een vrij beroep gemachtigd is om de goederen in ontvangst te nemen, tenzij de beoefenaar van een vrij beroep aangeboden heeft de goederen zelf af te halen. De termijn is in acht genomen wanneer de consument de goederen terugstuurt voordat de termijn van 14 dagen is verstreken.

De consument draagt alleen de directe kosten van het terugzenden van de goederen, tenzij de beoefenaar van een vrij beroep ermee instemt deze kosten te dragen of de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten de consument mee te delen dat deze laatste de kosten moet dragen.

§ 2. De consument is alleen aansprakelijk voor de

§ 2. La responsabilité du consommateur n'est engagée qu'à l'égard de la dépréciation des biens résultant de manipulations des biens autres que celles nécessaires pour établir la nature, les caractéristiques et le bon fonctionnement de ces biens. Le consommateur n'est pas responsable, en tout état de cause, de la dépréciation des biens lorsque la personne exerçant une profession libérale a omis de l'informer de son droit de rétractation conformément à l'article XIV. 27, § 1er, 8°.

§ 3. Lorsque le consommateur exerce son droit de rétractation après avoir présenté une demande conformément à l'article XIV 28, § 8, il paie à la personne exerçant une profession libérale un montant qui est proportionnel à ce qui a été fourni jusqu'au moment où il a informé la personne exerçant une profession libérale de l'exercice du droit de rétractation par rapport à l'ensemble des prestations prévues par le contrat. Le montant proportionnel à payer par le consommateur à la personne exerçant une profession libérale est calculé sur la base du prix total convenu dans le contrat. Si le prix total est excessif, le montant approprié est calculé sur la base de la valeur marchande de ce qui a été fourni.

§ 4. Le consommateur n'est redevable daucun coût:

1° pour la prestation de services en tout ou partie, pendant le délai de rétractation, lorsque:

a) la personne exerçant une profession libérale a omis de fournir les informations visées à l'article XIV 27, § 1er, 8° ou 10°; ou

b) lorsque le consommateur n'a pas expressément demandé que l'exécution commence pendant le délai de rétractation en application de l'article VI. 28, § 8; ou

2° pour la fourniture, en tout ou partie, d'un contenu numérique qui n'est pas fourni sur un support matériel, lorsque:

a) le consommateur n'a pas donné son accord préalable exprès pour que l'exécution commence avant la fin du délai de 14 jours visé à l'article XIV. 29; ou

b) le consommateur n'a pas reconnu perdre son droit de rétractation en donnant son accord; ou

c) l'entreprise a omis de fournir une confirmation conformément à l'article XIV. 28, § 7.

§ 5. Sauf disposition contraire de l'article XIV. 32, § 2, et du présent article, le consommateur n'encourt aucune responsabilité du fait de l'exercice du droit de rétractation.

Art. XIV.34. § 1er. L'exercice du droit de rétractation a pour effet d'éteindre l'obligation des parties:

a) d'exécuter le contrat à distance, ou

waardevermindering van de goederen die het gevolg is van het behandelen van de goederen dat verder gaat dan nodig was om de aard, de kenmerken en de werking van de goederen vast te stellen. De consument is in geen geval aansprakelijk voor waardevermindering van de goederen wanneer de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten om overeenkomstig artikel XIV. 27, § 1, 8°, informatie over het herroepingsrecht te verstrekken.

§ 3. Indien een consument het herroepingsrecht uitoefent nadat hij een verzoek overeenkomstig artikel XIV. 28, § 8, heeft gedaan, betaalt de consument de beoefenaar van een vrij beroep een bedrag dat evenredig is aan hetgeen reeds is geleverd op het moment dat de consument de beoefenaar van een vrij beroep ervan in kennis heeft gesteld dat hij zijn herroepingsrecht uitoefent, vergeleken met de volledige uitoefening van de overeenkomst. Het evenredige bedrag dat de consument aan de beoefenaar van een vrij beroep moet betalen wordt berekend op grondslag van de totale prijs zoals vastgelegd in de overeenkomst. Als de totale prijs excessief is, wordt het evenredige bedrag berekend op grondslag van de marktwaarde van het geleverde.

§ 4. De consument draagt geen enkele kost voor:

1° de uitvoering van diensten die geheel of ten dele, tijdens de herroepingstermijn zijn verleend, indien

a) de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten de informatie overeenkomstig artikel XIV. 27, § 1, 8° of 10° te verstrekken, of

b) de consument er niet uitdrukkelijk om heeft verzocht met de uitvoering van de dienst te beginnen tijdens de herroepingstermijn overeenkomstig artikel XIV. 28, § 8; of

2° de volledige of gedeeltelijke levering van digitale inhoud die niet op een materiële drager is geleverd, indien:

a) de consument er van te voren niet uitdrukkelijk mee heeft ingestemd dat de uitvoering kan beginnen vóór het einde van de in artikel XIV. 29 bedoelde periode van 14 dagen; of

b) de consument niet heeft erkend zijn recht op herroeping te verliezen bij het verlenen van zijn toestemming, of

c) de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten bevestiging te verstrekken overeenkomstig artikel XIV. 28, § 7.

§ 5. Tenzij anders bepaald in artikel XIV. 32, § 2, en in dit artikel, kan de consument in geen enkel opzicht aansprakelijk worden gesteld ingevolge de uitoefening van zijn herroepingsrecht.

Art. XIV. 34. § 1. De uitoefening van het herroepingsrecht beëindigt de verplichting voor de partijen om:

1° de overeenkomst op afstand uit te voeren, of

b) de conclure le contrat à distance, dans les cas où le consommateur a fait une offre.

§ 2. Sans préjudice de l'article VII ... (art. 24, alinéa 1er et 2, de la loi du 12 juin 1991 relative au crédit à la consommation), l'exercice par le consommateur de son droit de rétractation d'un contrat à distance conformément aux articles XIV. 29 à XIV. 34, § 1er, a pour effet de mettre automatiquement fin à tout contrat accessoire, sans frais pour le consommateur, à l'exception de ceux visés à l'article XIV. 32, § 2, et à l'article XIV. 33.

Art. XIV. 35. Le consommateur ne peut exercer le droit de rétractation prévu à l'article XIV. 29 pour:

1° les contrats de service après que le service a été pleinement exécuté si l'exécution a commencé avec l'accord préalable exprès du consommateur, lequel a également reconnu qu'il perdra son droit de rétractation une fois que le contrat aura été pleinement exécuté par la personne exerçant une profession libérale;

2° la fourniture de biens ou de services dont le prix dépend de fluctuations sur le marché financier échappant au contrôle de la personne exerçant une profession libérale et susceptibles de se produire pendant le délai de rétractation;

3° la fourniture de biens confectionnés selon les spécifications du consommateur ou nettement personnalisés;

4° la fourniture de biens susceptibles de se détériorer ou de se périmer rapidement;

5° la fourniture de biens scellés ne pouvant être renvoyés pour des raisons de protection de la santé ou d'hygiène et qui ont été descellés par le consommateur après la livraison;

6° la fourniture de biens qui, après avoir été livrés, et de par leur nature, sont mélangés de manière indissociable avec d'autres articles;

7° les contrats dans lesquels le consommateur a expressément demandé à la personne exerçant une profession libérale de lui rendre visite afin d'effectuer des travaux urgents d'entretien ou de réparation. Si, à l'occasion de cette visite, la personne exerçant une profession libérale fournit des services venant s'ajouter à ceux spécifiquement requis par le consommateur ou des biens autres que les pièces de rechange indispensables aux travaux d'entretien ou de réparation, le droit de rétractation s'applique à ces services ou biens supplémentaires;

8° la fourniture d'un contenu numérique non fourni sur un support matériel si l'exécution a commencé avec l'accord préalable exprès du consommateur, lequel a également reconnu qu'il perdra ainsi son droit de rétractation;

2° een overeenkomst op afstand te sluiten, in het geval de consument een aanbod heeft gedaan.

§ 2. Onvermindert artikel VII... (art. 24, eerste en tweede lid, van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet) stelt de uitoefening door de consument van zijn herroepingsrecht voor een overeenkomst op afstand overeenkomstig de artikelen XIV. 29 tot en met XIV. 34, § 1, van deze wet, automatisch een einde aan elke aanvullende overeenkomst, zonder kosten voor de consument, behoudens de kosten bedoeld in artikel XIV. 32, § 2, en artikel XIV. 33.

Art. XIV 35. De consument kan het herroepingsrecht waarin artikel XIV. 29 voorziet niet uitoefenen voor:

1° dienstenovereenkomsten na volledige uitvoering van de dienst als de uitvoering is begonnen met uitdrukkelijke voorafgaande instemming van de consument, en mits de consument heeft erkend dat hij zijn herroepingsrecht verliest zodra de beoefenaar van een vrij beroep de overeenkomst volledig heeft uitgevoerd;

2° de levering of verstrekking van goederen of diensten waarvan de prijs gebonden is aan schommelingen op de financiële markt waarop de beoefenaar van een vrij beroep geen invloed heeft en die zich binnen de herroepingstermijn kunnen voordoen;

3° de levering van volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen, of die duidelijk voor een specifieke persoon bestemd zijn;

4° de levering van goederen die snel bederven of met een beperkte houdbaarheid;

5° de levering van verzegelde goederen die niet geschikt zijn om te worden teruggezonden om redenen van gezondheidsbescherming of hygiëne en waarvan de verzegeling na de levering is verbroken;

6° de levering van goederen die na levering door hun aard onherroepelijk vermengd zijn met andere producten;

7° overeenkomsten waarbij de consument de beoefenaar van een vrij beroep specifiek verzocht heeft hem te bezoeken om daar dringende herstellingen of onderhoud te verrichten; wanneer echter de beoefenaar van een vrij beroep bij een dergelijk bezoek aanvullende diensten verleent waar de consument niet explicet om heeft gevraagd, of andere goederen levert dan vervangstukken die noodzakelijk gebruikt worden om het onderhoud of de herstellingen uit te voeren, is het herroepingsrecht op die aanvullende diensten of goederen van toepassing;

8° de levering van digitale inhoud die niet op een materiële drager is geleverd, als de uitvoering is begonnen met uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de consument en mits de consument heeft erkend dat hij zijn herroepingsrecht daarmee verliest;

Art. XIV. 36. Il incombe à la personne exerçant une profession libérale de fournir la preuve qu'elle a satisfait aux obligations concernant l'information du consommateur, le respect des délais, le consentement du consommateur à la conclusion du contrat et, le cas échéant, à son exécution pendant le délai de rétractation.

Art. XIV. 37. Les clauses et conditions, ou les combinaisons de clauses et conditions qui ont pour objet de mettre à la charge du consommateur la preuve du respect de tout ou partie des obligations, visées dans le présent chapitre, incombaient à la personne exerçant une profession libérale sont interdites et nulles.

Toute clause par laquelle le consommateur renonce au bénéfice des droits qui lui sont conférés par la présente section est réputée non écrite.

Toute clause déclarant applicable au contrat la loi d'un État tiers à l'Union européenne est interdite et nulle en ce qui concerne les matières régies par la présente section lorsque, en l'absence de cette clause, la loi d'un État membre de l'Union européenne serait applicable et que cette loi procurerait une protection plus élevée au consommateur dans lesdites matières.

Chapitre 3. - Des contrats hors du lieu habituel d'exercice de la profession

Art. XIV 38. § 1er. Ce chapitre ne s'applique pas aux contrats rédigés par un officier public tenu par la loi à l'indépendance et à l'impartialité et devant veiller, en fournissant une information juridique complète, à ce que le consommateur ne conclue le contrat qu'après mûre réflexion juridique et en toute connaissance de sa portée juridique.

§ 2. Ce chapitre ne s'applique pas non plus aux contrats relatifs à l'octroi de l'aide judiciaire.

Art. XIV. 39. § 1er. Avant que le consommateur ne soit lié par un contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession, la personne exerçant une profession libérale lui fournit, sous une forme claire et compréhensible, les informations suivantes:

1° les principales caractéristiques du bien ou du service, dans la mesure appropriée au support de communication utilisé et au bien ou service concerné;

2° l'identité de la personne exerçant une profession libérale notamment son numéro d'entreprise, son nom;

3° l'adresse géographique où la personne exerçant une profession libérale est établie ainsi que son numéro de téléphone, son numéro de télécopieur et son adresse électronique, lorsqu'ils sont disponibles, pour permettre au consommateur de la contacter rapidement et de communiquer avec elle efficacement et, le cas échéant, l'adresse géographique et l'identité de la personne exerçant une profession libérale pour le compte de laquelle elle agit;

Art. XIV. 36. Het komt aan de beroefenaar van een vrij beroep toe het bewijs te leveren dat ze heeft voldaan aan de verplichtingen inzake de informatie aan de consument, de naleving van de termijnen, de toestemming van de consument met het sluiten van de overeenkomst en, desgevallend, met de uitvoering ervan gedurende de herroepingstermijn.

Art. XIV. 37 . De bedingen en voorwaarden, of de combinaties van bedingen en voorwaarden die ertoe strekken de bewijslast voor de naleving van alle of een deel van de in dit hoofdstuk bedoelde verplichtingen die rusten op de beroefenaar van een vrij beroep op de consument te leggen, zijn verboden en nietig.

Elk beding waarbij de consument verzaakt aan het voordeel van de rechten die hem door deze afdeling worden toegekend, wordt voor niet geschreven gehouden.

Elk beding dat de wet van een staat die geen lid is van de Europese Unie op de overeenkomst toepasselijk verklaart, is verboden en nietig voor wat de in deze afdeling geregeld aangelegenheden betreft, wanneer bij gebreke van dat beding de wet van een lidstaat van de Europese Unie van toepassing zou zijn en die wet de consumenten in de genoemde aangelegenheden een hogere bescherming zou bieden.

Hoofdstuk 3. - Buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomsten

Art. XIV 38. § 1. Dit hoofdstuk is niet van toepassing op overeenkomsten opgesteld door een openbaar ambtenaar die volgens de wet onafhankelijk en onpartijdig moet zijn en die door het verstrekken van uitgebreide juridische informatie dient te te verzekeren dat de consument de overeenkomst alleen na zorgvuldig juridisch beraad en met kennis van de juridische reikwijdte ervan sluit.

§ 2. Dit hoofdstuk is evenmin van toepassing op overeenkomsten met betrekking tot het verlenen van rechtsbijstand.

Art. XIV. 39. § 1. Voordat de consument door een buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefeninggesloten overeenkomst, daartoe gebonden is, verstrekt de beroefenaar van een vrij beroep de consument op duidelijke en begrijpelijke wijze de volgende informatie:

1° de voornaamste kenmerken van de goederen en de diensten voor zover aangepast is aan de gebruikte drager en de goederen of diensten;

2° de identiteit van de beroefenaar van een vrij beroep, onder meer zijn ondernemingsnummer, zijnnaam;

3° het geografisch adres waar de beroefenaar van een vrij beroep gevestigd is, het telefoonnummer, fax en e-mailadres van de beroefenaar van een vrij beroep, indien beschikbaar, zodat de consument snel contact met de beroefenaar van een vrij beroep kan opnemen en er efficiënt mee kan communiceren alsmede, indien van toepassing, het geografisch adres en de identiteit van de beroefenaar van een vrij beroep voor wiens rekening hij optreedt;

4° si elle diffère de l'adresse fournie conformément au point 3°, l'adresse géographique du siège commercial de la personne exerçant une profession libérale et, le cas échéant, celle de la personne exerçant une profession libérale pour le compte de laquelle elle agit, à laquelle le consommateur peut adresser une éventuelle réclamation;

5° le prix total des biens ou services toutes taxes comprises ou, lorsque le prix ne peut être raisonnablement calculé à l'avance du fait de la nature du bien ou du service, le mode de calcul du prix et, le cas échéant, tous les frais supplémentaires ou, lorsque de tels frais supplémentaires ne peuvent raisonnablement être calculés à l'avance, la mention qu'ils peuvent être exigibles. Dans le cas d'un contrat à durée indéterminée ou d'un contrat assorti d'un abonnement, le prix total inclut le total des frais par période de facturation. Lorsque de tels contrats sont facturés à un tarif fixe, le prix total inclut également le total des coûts mensuels. Lorsque le coût total ne peut être raisonnablement calculé à l'avance, le mode de calcul du prix est communiqué;

6° les modalités de paiement, de livraison et d'exécution, la date à laquelle la personne exerçant une profession libérale s'engage à livrer les biens ou à exécuter les services et, le cas échéant, les modalités prévues par la personne exerçant une profession libérale pour le traitement des réclamations;

7° lorsque le droit de rétractation existe, les conditions, le délai et les modalités d'exercice de ce droit conformément à l'article XIV. 43, paragraphe 1er, ainsi que le modèle de formulaire de rétractation figurant à l'annexe 2 du présent livre;

8° le cas échéant, le fait que le consommateur devra supporter les frais de renvoi du bien en cas de rétractation;

9° au cas où le consommateur exercerait le droit de rétractation après avoir présenté une demande conformément à l'article XIV. 40, § 2, 2ème alinéa, l'information selon laquelle le consommateur est tenu de payer des frais raisonnables à la personne exerçant une profession libérale, conformément à l'article XIV. 45, § 3;

10° lorsque le droit de rétractation n'est pas prévu conformément à l'article XIV. 47, l'information selon laquelle le consommateur ne bénéficiera pas de ce droit ou, le cas échéant, les circonstances dans lesquelles le consommateur perd son droit de rétractation;

11° un rappel de l'existence d'une garantie légale de conformité pour les biens;

12° le cas échéant, l'existence d'une assistance après-vente au consommateur, d'un service après-vente et de garanties commerciales, ainsi que les conditions y afférentes;

13° le cas échéant, l'existence de codes de conduite déontologiques applicables et comment en obtenir une copie;

4° wanneer dat verschilt van het overeenkomstig punt 3° verstrekte adres, het geografisch adres van de vestiging van de beoefenaar van een vrij beroep, en desgevallend dat van de beoefenaar van een vrij beroep voor wiens rekening ze optreedt, waaraan de consument eventuele klachten kan richten;

5° de totale prijs van de goederen of diensten, met inbegrip van alle belastingen, of, als door de aard van het goed of de dienst de prijs redelijkerwijze niet vooraf kan worden berekend, de manier waarop de prijs moet worden berekend en, desgevallend, alle extra kosten of, indien deze kosten redelijkerwijs niet vooraf kunnen worden berekend, het feit dat er eventueel dergelijke extra kosten verschuldigd zijn. In het geval van een overeenkomst die een abonnement inhoudt, omvat de totale prijs de totale kosten per factureringsperiode. Indien voor dergelijke overeenkomsten een vast tarief van toepassing is, omvat de totale prijs ook de totale maandelijkse kosten. Indien de totale kosten niet redelijkerwijze vooraf kunnen worden berekend, wordt de manier waarop de prijs moet worden berekend, meegeleid;

6° de wijze van betaling, levering, uitvoering, de termijn waarbinnen de beoefenaar van een vrij beroep zich verbindt het goed te leveren of de diensten te verlenen, en desgevallend, het beleid van de beoefenaar van een vrij beroep inzake klachtenbehandeling

7° wanneer een herroepingsrecht bestaat, de voorwaarden, de termijn en de modaliteiten voor de uitoefening van dat recht overeenkomstig artikel XIV. 43, § 1, alsmede het modelformulier voor herroeping opgenomen in bijlage 2 bij dit boek;

8° desgevallend, het feit dat de consument de kosten van het terugzenden van de goederen zal moeten dragen in geval van herroeping;

9° ingeval de consument het herroepingsrecht uitoefent nadat hij een verzoek overeenkomstig artikel VI. 40, § 2, tweede lid, heeft gedaan, dat de consument gebonden is de beoefenaar van een vrij beroep zijn redelijke kosten te vergoeden overeenkomstig artikel XIV. 45, § 3;

10° indien er niet voorzien is in een herroepingsrecht overeenkomstig artikel XIV. 47, de informatie dat de consument geen herroepingsrecht heeft of, desgevallend, de omstandigheden waarin de consument zijn herroepingsrecht verliest;

11° een herinnering aan het bestaan van de wettelijke waarborg van conformiteit van de goederen;

12° desgevallend, het bestaan en de voorwaarden van bijstand aan de consument na verkoop, diensten na verkoop en commerciële garanties;

13° desgevallend, het bestaan van relevante deontologische gedragscodes en hoe daarvan kopie verkrijgbaar is;

14° le cas échéant, la durée du contrat ou, s'il s'agit d'un contrat à durée indéterminée ou à reconduction automatique, les conditions de résiliation du contrat;

15° le cas échéant, la durée minimale des obligations du consommateur au titre du contrat;

16° le cas échéant, l'existence d'une caution ou d'autres garanties financières à payer ou à fournir par le consommateur à la demande de la personne exerçant une profession libérale, ainsi que les conditions y afférentes;

17° le cas échéant, les fonctionnalités du contenu numérique, y compris les mesures de protection technique applicables;

18° le cas échéant, toute interopérabilité pertinente du contenu numérique avec certains matériels ou logiciels dont la personne exerçant une profession libérale a ou devrait raisonnablement avoir connaissance;

19° le cas échéant, la possibilité de recourir à une procédure extrajudiciaire de réclamation et de réparation à laquelle la personne exerçant une profession libérale est soumise et les modalités d'accès à celle-ci.

§ 2. Les informations visées au paragraphe 1er, points 7°, 8° et 9°, peuvent être fournies au moyen des informations standardisées sur la rétractation figurant sur le modèle visé à l'annexe 1 du présent livre. La personne exerçant une profession libérale a respecté les obligations d'information énoncées au paragraphe 1er, 7°, 8° et 9°, si l'a fourni lesdites informations au consommateur, correctement complétées.

§ 3. Les informations visées au paragraphe 1er font partie intégrante du contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession et ne peuvent être modifiées, à moins que les parties contractantes n'en décident autrement de manière expresse.

§ 4. Si la personne exerçant une profession libérale n'a pas respecté les obligations d'information relatives aux frais supplémentaires et aux autres frais visés au paragraphe 1er, 5°, ou aux frais de renvoi du bien, visés au paragraphe 1er, 8°, le consommateur ne supporte pas ces frais.

§ 5. La charge de la preuve concernant le respect des obligations d'information énoncées dans le présent article incombe à la personne exerçant une profession libérale.

Art. XIV. 40. § 1er. La personne exerçant une profession libérale fournit les informations prévues à l'article XIV. 39, § 1er, au consommateur sur papier ou, moyennant accord du consommateur, sur un autre support durable. Ces informations sont lisibles et rédigées dans un langage clair et compréhensible.

§ 2. La personne exerçant une profession libérale fournit au consommateur une copie du contrat signé ou la confirmation

14° desgevallend, de duur van de overeenkomst of, wanneer de overeenkomst van onbepaalde duur is of automatisch verlengd wordt, de voorwaarden voor het opzeggen van de overeenkomst;

15° desgevallend, de minimumduur van de verplichtingen van de consument uit hoofde van de overeenkomst;

16° desgevallend, het bestaan en de voorwaarden van waarborgsommen of andere financiële garanties die de consument op verzoek van de beoefenaar van een vrij beroep moet betalen of bieden;

17° desgevallend, de functionaliteit van digitale inhoud met inbegrip van toepasselijke technische beveiligingsvoorzieningen;

18° desgevallend, de relevante interoperabiliteit van digitale inhoud met hardware en software waarvan de beoefenaar van een vrij beroep de hoogte is of redelijkerwijs kan worden verondersteld op de hoogte te zijn;

19° desgevallend, de mogelijkheid van toegang tot buiten-gerechtelijke klachten- en geschillenbeslechtingsprocedures waaraan de beoefenaar van een vrij beroeps onderworpen, en de wijze waarop daar toegang toe is.

§ 2. De in paragraaf 1, onder 7°, 8° en 9°, bedoelde informatie kan worden verstrekt door middel van de modelinstructies voor herroeping vermeld in het model opgenomen als bijlage 1 bij dit boek. De beoefenaar van een vrij beroep die deze instructies correct ingevuld aan de consument heeft verstrekt, heeft voldaan aan de informatievoorschriften vastgelegd in paragraaf 1, onder 7°, 8° en 9°.

§ 3. De in paragraaf 1 bedoelde informatie vormt een integraal onderdeel van de buiten de gebruikelijk plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst en wordt niet gewijzigd, tenzij de partijen bij de overeenkomst uitdrukkelijk anders overeenkomen.

§ 4. Indien de beoefenaar van een vrij beroep niet voldaan heeft aan de informatievoorschriften betreffende extra lasten en andere kosten zoals bedoeld in paragraaf 1, 5°, of betreffende de kosten van het terugzenden van de goederen zoals bedoeld in paragraaf 1, 8°, draagt de consument deze lasten of kosten niet.

§ 5. De bewijslast voor de naleving van de in dit artikel neergelegde informatievoorschriften ligt bij de beoefenaar van een vrij beroep.

Art. XIV. 40. § 1. De beoefenaar van een vrij beroep verstrekt de in artikel XIV. 39, § 1, genoemde informatie aan de consument op papier of, indien de consument hiermee instemt, op een andere duurzame gegevensdrager. Die informatie wordt verstrekt in een leesbare vorm en in een duidelijke en begrijpelijke taal.

§ 2. De beoefenaar van een vrij beroep verstrekt de consument een kopie van de ondertekende overeenkomst of

du contrat sur papier ou, moyennant accord du consommateur, sur un autre support durable, y compris, le cas échéant, la confirmation de l'accord exprès préalable et de la reconnaissance par le consommateur conformément à l'article XIV. 47, 6°.

Lorsqu'un consommateur veut que la prestation d'un service commence pendant le délai de rétractation prévu à l'article XIV. 41, § 2, la personne exerçant une profession libérale exige du consommateur qu'il en fasse la demande expresse sur un support durable.

Art. XIV. 41. § 1er. Sans préjudice de l'article XIV. 47, le consommateur dispose d'un délai de 14 jours pour se rétracter d'un contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession, sans avoir à motiver sa décision et sans encourir d'autres coûts que ceux prévus à l'article XIV. 44, § 1er, alinéa 2, et à l'article XIV. 45.

§ 2. Sans préjudice de l'article XIV. 42, le délai de rétractation visé au paragraphe 1er, expire après une période de 14 jours à compter:

1° en ce qui concerne les contrats de service du jour de la conclusion du contrat;

2° en ce qui concerne les contrats de vente, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du bien ou:

a) dans le cas de biens multiples commandés par le consommateur dans une seule commande et livrés séparément, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du dernier bien;

b) dans le cas de la livraison d'un bien composé de lots ou de pièces multiples, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du dernier lot ou de la dernière pièce;

c) dans le cas des contrats portant sur la livraison régulière de biens pendant une période de temps définie, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du premier bien.

Un acompte ou paiement ne peut, sous aucun prétexte, sous quelque forme que ce soit, être exigé ou accepté du consommateur avant l'écoulement d'un délai de sept jours ouvrables, à dater du lendemain du jour de la signature du contrat. Le présent alinéa ne s'applique pas aux contrats hors établissements conclus dans les salons, foires et expositions.

Art. XIV. 42. Si la personne exerçant une profession libérale omet d'informer le consommateur de son droit de rétractation comme l'exige l'article XIV. 39, § 1er, 7°, le délai de rétractation expire au terme d'une période de douze mois à compter de

de bevestiging van de overeenkomst op papier of, indien de consument hiermee instemt, op een andere duurzame gegevensdrager, desgevallend met inbegrip van de bevestiging van de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming en de erkenning van de consument overeenkomstig artikel XIV 47, 6°.

Indien de consument wenst dat de verrichting van diensten aanvangt tijdens de in artikel XIV. 41, § 2, voorziene herroepingstermijn, eist de beoefenaar van een vrij beroep dat de consument daar uitdrukkelijk om verzoekt op een duurzame gegevensdrager.

Art. XIV. 41. § 1. Onverminderd artikel XIV . 47 beschikt de consument over een termijn van 14 dagen om de buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst zonder opgave van redenen te herroepen, en zonder andere kosten te moeten dragen dan die welke in artikel XIV. 44, § 1, tweede lid, en artikel XIV. 45 zijn vastgesteld.

§ 2. Onverminderd artikel XIV. 42 verstrijkt de in paragraaf 1 bedoelde herroepingstermijn 14 dagen na:

1° voor dienstenovereenkomsten, de dag waarop de overeenkomst wordt gesloten;

2° voor verkoopovereenkomsten, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, de goederen fysiek in bezit neemt of:

a) indien de consument in dezelfde bestelling meerdere goederen heeft besteld die afzonderlijk worden geleverd, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, het laatste goed fysiek in bezit neemt;

b) indien de levering van een goed bestaat uit verschillende zendingen of onderdelen, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, de laatste zending of het laatste onderdeel fysiek in bezit neemt;

c) voor overeenkomsten betreffende regelmatige levering van goederen gedurende een bepaalde periode, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, het eerste goed fysiek in bezit neemt.

Onder geen enkel voorwendsel mag een voorschot of betaling, in welke vorm ook, van de consument worden geëist noch ontvangen voor het verstrijken van een termijn van zeven werkdagen, te rekenen vanaf de dag volgend op de dag van de ondertekening van de overeenkomst. Dit lid is niet van toepassing op buiten verkoopruimten gesloten overeenkomst gesloten in salons, beurzen en tentoonstellingen.

Art. XIV. 42. Indien de beoefenaar van een vrij beroep de consument niet de ingevolge artikel XIV. 39, § 1, 7°, verplichte informatie over het herroepingsrecht heeft verstrekt, loopt de herroepingstermijn af twaalf maanden na het einde

la fin du délai de rétractation initial, déterminé conformément à l'article XIV. 41, § 2.

Si la personne exerçant une profession libérale a communiqué au consommateur les informations prévues à l'alinéa 1er dans un délai de douze mois à compter du jour visé à l'article XIV. 41, § 2, le délai de rétractation expire au terme d'une période de quatorze jours à compter du jour où le consommateur a reçu ces informations.

Art. XIV. 43. § 1er. Le consommateur informe la personne exerçant une profession libérale, avant l'expiration du délai de rétractation, de sa décision de se rétracter du contrat. Pour ce faire, le consommateur peut soit:

1° utiliser le modèle de formulaire de rétractation figurant à l'annexe 2 du présent livre, ou

2° faire une autre déclaration dénuée d'ambiguïté exposant sa décision de se rétracter du contrat.

§ 2. Le consommateur a exercé son droit de rétractation dans le délai de rétractation visé à l'article XIV. 41, § 2, et à l'article XIV. 42, s'il adresse la communication concernant l'exercice du droit de rétractation avant l'expiration de ce délai.

§ 3. La personne exerçant une profession libérale peut donner au consommateur, en plus des possibilités visées au paragraphe 1er, la faculté de remplir et de transmettre en ligne, sur le site internet de la personne exerçant une profession libérale, soit le modèle de formulaire de rétractation figurant à l'annexe 2 du présent livre, soit une autre déclaration dénuée d'ambiguïté. Dans ces cas, la personne exerçant une profession libérale communique sans délai au consommateur un accusé de réception de la rétractation sur un support durable.

§ 4. La charge de la preuve concernant l'exercice du droit de rétractation conformément au présent article incombe au consommateur.

Art. XIV. 44. § 1er. La personne exerçant une profession libérale rembourse tous les paiements reçus de la part du consommateur, y compris, le cas échéant, les frais de livraison, sans retard excessif et en tout état de cause dans les quatorze jours suivant celui où elle est informée de la décision du consommateur de se rétracter du contrat conformément à l'article XIV. 43.

La personne exerçant une profession libérale effectue le remboursement visé au premier alinéa en utilisant le même moyen de paiement que celui utilisé par le consommateur pour la transaction initiale, sauf accord exprès du consommateur pour un autre moyen de paiement et pour autant que le remboursement n'occasionne pas de frais pour le consommateur.

§ 2. Nonobstant le paragraphe 1er, la personne exerçant une profession libérale n'est pas tenue de rembourser les frais supplémentaires si le consommateur a expressément choisi un mode de livraison autre que le mode moins coûteux

van de oorspronkelijke in artikel XIV. 41, § 2, vastgestelde herroepingstermijn.

Indien de beoefenaar van een vrij beroep de in het eerste lid van dit artikel bedoelde informatie aan de consument heeft verstrekt binnen twaalf maanden na de in artikel XIV. 41, § 2, bedoelde dag, verstrijkt de herroepingstermijn veertien dagen na de dag waarop de consument die informatie heeft ontvangen.

Art. XIV. 43 § 1. Voor het verstrijken van de herroepingstermijn stelt de consument de beoefenaar van een vrij beroep op de hoogte van zijn beslissing de overeenkomst te herroepen. Daartoe kan de consument:

1° gebruikmaken van het modelformulier voor herroeping opgenomen in bijlage 2 bij dit boek, of

2° een andere ondubbelzinnige verklaring afgeven waarin hij verklaart de overeenkomst te herroepen.

§ 2. De consument heeft zijn herroepingsrecht binnen de in artikel XIV. 41, § 2, en artikel XIV. 42, bedoelde herroepingstermijn uitgeoefend indien de consument de mededeling betreffende de uitoefening van het herroepingsrecht verzendt voordat deze termijn is verstreken.

§ 3. De beoefenaar van een vrij beroep kan, naast de in paragraaf 1 bedoelde mogelijkheden, de consument de mogelijkheid bieden om het modelformulier voor herroeping opgenomen in bijlage 2 bij dit boek, of een andere ondubbelzinnige verklaring op de website van de beoefenaar van een vrij beroep elektronisch in te vullen en toe te zenden. In deze gevallen deelt de beoefenaar van een vrij beroep de consument onverwijd en op een duurzame gegevensdrager de bevestiging van de ontvangst van de herroeping mee.

§ 4. De bewijslast ten aanzien van de uitoefening van het herroepingsrecht overeenkomstig dit artikel ligt bij de consument.

Art. XIV. 44 . § 1. De beoefenaar van een vrij beroep vergoedt alle van de consument ontvangen betalingen, inclusief, desgevallend, de leveringskosten, onverwijd en in elk geval veertien dagen na de dag waarop ze wordt geïnformeerd van de beslissing van de consument om de overeenkomst overeenkomstig artikel XIV. 43 te herroepen.

De beoefenaar van een vrij beroep verricht de terugbetaling als bedoeld in het eerste lid onder gebruikmaking van hetzelfde betaalmiddel als hetgeen door de consument tijdens de oorspronkelijke transactie werd gebruikt, tenzij de consument uitdrukkelijk met een ander betaalmiddel heeft ingestemd en met dien verstande dat de consument als gevolg van zulke terugbetaling geen kosten mag hebben.

§ 2. Onverminderd paragraaf 1 wordt van de beoefenaar van een vrij beroep niet verlangd de bijkomende kosten terug te betalen, als de consument uitdrukkelijk voor een andere wijze van levering dan de door de beoefenaar van

de livraison standard proposé par la personne exerçant une profession libérale.

§ 3. S'agissant des contrats de vente, à moins qu'elle ne propose de récupérer elle-même les biens, la personne exerçant une profession libérale peut différer le remboursement jusqu'à récupération des biens, ou jusqu'à ce que le consommateur ait fourni une preuve d'expédition des biens, la date retenue étant celle du premier de ces faits.

Art. XIV. 45. § 1er. A moins que la personne exerçant une profession libérale ne propose de récupérer elle-même ces biens, le consommateur renvoie ou rend les biens à la personne exerçant une profession libérale ou à une personne habilitée par celle-ci à recevoir les biens, sans retard excessif et, en tout état de cause, au plus tard 14 jours suivant la communication de sa décision de se rétracter du contrat à la personne exerçant une profession libérale conformément à l'article XIV. 43. Ce délai est respecté si le consommateur renvoie les biens avant l'expiration du délai de quatorze jours.

Le consommateur supporte uniquement les coûts directs engendrés par le renvoi des biens, sauf si la personne exerçant une profession libérale accepte de les prendre à sa charge ou si elle a omis d'informer le consommateur qu'il doit les prendre en charge.

En ce qui concerne les contrats hors du lieu habituel d'exercice de la profession, lorsque les biens ont été livrés au domicile du consommateur au moment de la conclusion du contrat, la personne exerçant une profession libérale récupère les biens à ses frais s'ils ne peuvent pas être renvoyés normalement par la poste en raison de leur nature.

§ 2. La responsabilité du consommateur n'est engagée qu'à l'égard de la dépréciation des biens résultant de manipulations des biens autres que celles nécessaires pour établir la nature, les caractéristiques et le bon fonctionnement de ces biens. Le consommateur n'est pas responsable, en tout état de cause, de la dépréciation des biens lorsque la personne exerçant une profession libérale a omis de l'informer de son droit de rétractation conformément à l'article XIV. 39, § 1er, 7°.

§ 3. Lorsque le consommateur exerce son droit de rétraction après avoir présenté une demande expresse conformément à l'article XIV. 40, § 2, alinéa 2, il paie à la personne exerçant une profession libérale un montant qui est proportionnel à ce qui a été fourni jusqu'au moment où il a informé la personne exerçant une profession libérale de l'exercice du droit de rétractation par rapport à l'ensemble des prestations prévues par le contrat. Le montant proportionnel à payer par le consommateur à la personne exerçant une profession libérale est calculé sur la base du prix total convenu dans le contrat. Si le prix total est excessif, le montant approprié est calculé sur la base de la valeur marchande de ce qui a été fourni.

§ 4. Le consommateur n'est redevable daucun coût:

een vrij beroep geboden goedkoopste standaardlevering heeft gekozen.

§ 3. Behoudens wanneer de beoefenaar van een vrij beroep heeft aangeboden zelf de goederen af te halen, mag de onderneming, voor wat betreft verkoopovereenkomsten, wachten met de terugbetaling totdat hij alle goederen heeft teruggekregen, of totdat de consument heeft aangetoond dat hij de goederen heeft teruggezonden, naar gelang welk tijdstip eerst valt.

Art. XIV. 45. § 1. Onverwijd en in elk geval binnen 14 dagen na de dag waarop hij zijn beslissing om de overeenkomst te herroepen overeenkomstig artikel XIV. 43 aan de beoefenaar van een vrij beroep heeft meegedeeld, zendt de consument de goederen terug of overhandigt die aan de beoefenaar van een vrij beroep of aan een persoon die door de onderneming gemachtigd is om de goederen in ontvangst te nemen, tenzij de beoefenaar van een vrij beroep aangeboden heeft de goederen zelf af te halen. De termijn is in acht genomen wanneer de consument de goederen terugstuurt voordat de termijn van 14 dagen is verstreken.

De consument draagt alleen de directe kosten van het terugzenden van de goederen, tenzij de beoefenaar van een vrij beroep ermee instemt deze kosten te dragen of de onderneming heeft nagelaten de consument mee te delen dat deze laatste de kosten moet dragen.

Wat buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomsten betreft, haalt de beoefenaar van een vrij beroep, indien de goederen bij de consument thuis zijn geleverd bij het sluiten van de overeenkomst, deze op eigen kosten af indien de goederen door hun aard niet per gewone post kunnen worden teruggezonden.

§ 2. De consument is alleen aansprakelijk voor de waardevermindering van de goederen die het gevolg is van het behandelen van de goederen dat verder gaat dan nodig was om de aard, de kenmerken en de werking van de goederen vast te stellen. De consument is in geen geval aansprakelijk voor waardevermindering van de goederen wanneer de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten om overeenkomstig artikel XIV. 39, § 1, 7°, informatie over het herroepingsrecht te verstrekken.

§ 3. Indien een consument het herroepingsrecht uitoefent nadat hij een uitdrukkelijk verzoek overeenkomstig artikel XIV. 40, § 2, heeft gedaan, betaalt de consument de beoefenaar van een vrij beroep een bedrag dat evenredig is aan hetgeen reeds is geleverd op het moment dat de consument de beoefenaar van een vrij beroep ervan in kennis heeft gesteld dat hij zijn herroepingsrecht uitoefent, vergeleken met de volledige uitoefening van de overeenkomst. Het evenredige bedrag dat de consument aan de beoefenaar van een vrij beroep moet betalen wordt berekend op grondslag van de totale prijs zoals vastgelegd in de overeenkomst. Als de totale prijs excessief is, wordt het evenredige bedrag berekend op grondslag van de marktwaarde van het geleverde.

§ 4. De consument draagt geen kosten voor:

1° pour la prestation de services, en tout ou partie, pendant le délai de rétractation, lorsque:

a) la personne exerçant une profession libérale a omis de fournir les informations visées à l'article XIV. 39 , § 1er, 7° et 9°, ou

b) lorsque le consommateur n'a pas expressément demandé que l'exécution commence pendant le délai de rétractation en application de l'article XIV. 40 § 2, alinéa 2, ou

2° pour la fourniture, en tout ou partie, d'un contenu numérique qui n'est pas fourni sur un support matériel, lorsque:

a) le consommateur n'a pas donné son accord préalable exprès pour que l'exécution commence avant la fin du délai de 14 jours visé à l'article XIV. 41; ou

b) le consommateur n'a pas reconnu perdre son droit de rétractation en donnant son accord; ou

c) la personne exerçant une profession libérale n'a pas satisfait aux obligations visées à l'article XIV. 40, § 2.

§ 5. Sauf disposition contraire de l'article XIV. 44, § 2, et du présent article, le consommateur n'encourt aucune responsabilité du fait de l'exercice du droit de rétractation.

Art. XIV. 46. § 1er. L'exercice du droit de rétractation a pour effet d'éteindre l'obligation des parties:

1° d'exécuter le contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession, ou

2° de conclure le contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession, dans les cas où le consommateur a fait une offre.

§ 2. Sans préjudice de l'article VII ... (article 24, alinéa 1er et 2, de la loi du 12 juin 1991 relative au crédit à la consommation), l'exercice par le consommateur de son droit de rétractation d'un contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession, conformément aux articles XIV. 41 à XIV. 45, a pour effet de mettre automatiquement fin à tout contrat accessoire, sans frais pour le consommateur, à l'exception de ceux visés à l'article XIV. 44, § 2 et à l'article XIV. 45.

Art. XIV. 47. Le consommateur ne peut exercer le droit de rétractation prévu à l'article XIV. 41 pour:

1° les contrats de service après que le service a été pleinement exécuté si l'exécution a commencé avec l'accord préalable exprès du consommateur, lequel a également reconnu qu'il perdra son droit de rétractation une fois que le contrat aura été pleinement exécuté par la personne exerçant une profession libérale;

2° la fourniture de biens ou de services dont le prix dépend de fluctuations sur le marché financier échappant au contrôle de la personne exerçant une profession libérale'entreprise

1° de uitvoering van dienstendie geheel of ten dele tijdens de herroepingstermijn zijn verleend, indien:

a) de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten de informatie overeenkomstig artikel XIV. 39, § 1, 7° en 9° te verstrekken, of

b) de consument er niet uitdrukkelijk om heeft verzocht met de uitvoering van de dienst te beginnen tijdens de herroepingstermijn overeenkomstig artikel XIV. 40, § 2, tweede lid, of

2° de volledige of gedeeltelijke levering van digitale inhoud die niet op een materiële drager is geleverd, indien:

a) de consument er van te voren niet uitdrukkelijk mee heeft ingestemd dat de uitvoering kan beginnen vóór het einde van de in artikel XIV. 41 bedoelde periode van 14 dagen,

b) de consument niet erkend zijn recht op herroeping te verliezen bij het verlenen van zijn toestemming, of

c) de beoefenaar van een vrij beroep heeft niet voldaan aan de verplichtingen van artikel XIV. 40, § 2.

§ 5. Tenzij anders bepaald in artikel XIV. 44, § 2, en in dit artikel, kan de consument in geen enkel opzicht aansprakelijk worden gesteld ingevolge de uitoefening van zijn herroepingsrecht.

Art. XIV. 46. § 1. De uitoefening van het herroepingsrecht beëindigt de verplichting voor de partijen om:

1° de buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst uit te voeren, of

2° de buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening overeenkomst te sluiten, in het geval de consument een aanbod heeft gedaan.

§ 2. Onverminderd artikel VII ... (artikel 24, lid 1 en 2, van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet) stelt de uitoefening door de consument van zijn herroepingsrecht voor een buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst overeenkomstig de artikelen XIV. 41 tot en met XIV. 45, automatisch een einde aan elke aanvullende overeenkomst, zonder kosten voor de consument, behoudens de kosten bedoeld in artikel XIV. 44, § 2 en artikel XIV. 45.

Art. XIV. 47. De consument kan het herroepingsrecht waarin artikel XIV. 41 voorziet niet uitoefenen voor:

1° dienstenovereenkomsten na volledige uitvoering van de dienst als de uitvoering is begonnen met uitdrukkelijke voorafgaande instemming van de consument, en mits de consument heeft erkend dat hij zijn herroepingsrecht verliest zodra de beoefenaar van een vrij beroep de overeenkomst volledig heeft uitgevoerd;

2° de levering of verstrekking van goederen of diensten waarvan de prijs gebonden is aan schommelingen op de financiële markt waarop de beoefenaar van een vrij

et susceptibles de se produire pendant le délai de rétractation;

3° la fourniture de biens confectionnés selon les spécifications du consommateur ou nettement personnalisés;

4° la fourniture de biens susceptibles de se détériorer ou de se périmér rapidement;

5° la fourniture de biens scellés ne pouvant être renvoyés pour des raisons de protection de la santé ou d'hygiène et qui ont été descellés par le consommateur après la livraison;

6° la fourniture de biens qui, après avoir été livrés, et de par leur nature, sont mélangés de manière indissociable avec d'autres articles;

7° les contrats dans lesquels le consommateur a expressément demandé à la personne exerçant une profession libérale de lui rendre visite afin d'effectuer des travaux urgents d'entretien ou de réparation. Si, à l'occasion de cette visite, la personne exerçant une profession libérale fournit des services venant s'ajouter à ceux spécifiquement requis par le consommateur ou des biens autres que les pièces de rechange indispensables aux travaux d'entretien ou de réparation, le droit de rétractation s'applique à ces services ou biens supplémentaires;

8° la fourniture d'un contenu numérique non fourni sur un support matériel si l'exécution a commencé avec l'accord préalable exprès du consommateur, lequel a également reconnu qu'il perdra ainsi son droit de rétractation;

9° les contrats portant sur la construction d'immeubles neufs et la transformation importante d'immeubles existants.

Chapitre 4. - De l'offre conjointe

Art. XIV. 48. L'offre conjointe au consommateur est autorisée pour autant qu'elle ne constitue pas une pratique professionnelle déloyale au sens des articles XIV. 60 et suivants

Chapitre 5. - Des clauses abusives

Art. XIV. 49. Le caractère abusif d'une clause contractuelle est apprécié en tenant compte de la nature des produits qui font l'objet du contrat et en se référant, au moment de la conclusion du contrat, à toutes les circonstances qui entourent sa conclusion, de même qu'à toutes les autres clauses du contrat, ou d'un autre contrat dont il dépend.

beroepsonderneming geen invloed heeft en die zich binnen de herroepingstermijn kunnen voordoen;

3° de levering van volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen, of die duidelijk voor een specifieke persoon bestemd zijn;

4° de levering van goederen die snel bederven of met een beperkte houdbaarheid;

5° de levering van verzegelde goederen die niet geschikt zijn om te worden teruggezonden om redenen van gezondheidsbescherming of hygiëne en waarvan de verzegeling na de levering is verbroken;

6° de levering van goederen die na levering door hun aard onherroepelijk vermengd zijn met andere producten;

7° overeenkomsten waarbij de consument de beofenaar van een vrij beroep specifiek verzocht heeft hem te bezoeken om daar dringende herstellingen of onderhoud te verrichten; wanneer echter de beofenaar van een vrij beroep bij een dergelijk bezoek aanvullende diensten verleent waar de consument niet explicet om heeft gevraagd, of andere goederen levert dan vervangstukken die noodzakelijk gebruikt worden om het onderhoud of de herstellingen uit te voeren, is het herroepingsrecht op die aanvullende diensten of goederen van toepassing;

8° de levering van digitale inhoud die niet op een materiële drager is geleverd, als de uitvoering is begonnen met uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de consument en mits de consument heeft erkend dat hij zijn herroepingsrecht daarmee verliest;

9° de overeenkomsten betreffende de constructie van nieuwe gebouwen en de ingrijpende verbouwing van bestaande gebouwen.

Hoofdstuk 4. - Gezamenlijk aanbod

Art. XIV. 48. Het gezamenlijk aanbod aan de consument is toegelaten voor zover het geen oneerlijke beroepspraktijk in de zin van de artikelen XIV. 60 en volgende uitmaakt

Hoofdstuk 5. - Onrechtmatige bedingen

Art. XIV. 49. Voor de beoordeling van het onrechtmatige karakter van een beding van een overeenkomst worden alle omstandigheden rond de sluiting van de overeenkomst, alsmede alle andere bedingen van de overeenkomst of van een andere overeenkomst waarvan deze afhankelijk is, op het ogenblik waarop de overeenkomst is gesloten in aanmerking genomen, rekening houdend met de aard van de producten waarop de overeenkomst betrekking heeft.

Pour l'appréciation du caractère abusif, il est également tenu compte de l'exigence de clarté et de compréhension visée à l'article XIV. 18, § 1er.

L'appréciation du caractère abusif des clauses ne porte ni sur la définition de l'objet principal du contrat, ni sur l'adéquation entre le prix et la rémunération d'une part, et les biens ou services à fournir en contrepartie, d'autre part, pour autant que ces clauses soient rédigées de manière claire et compréhensible.

Art. XIV. 50. Dans les contrats conclus entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur, sont en tout cas abusives, les clauses et conditions ou les combinaisons de clauses et conditions qui ont pour objet de:

1° prévoir un engagement irrévocable du consommateur, alors que l'exécution des prestations de la personne exerçant une profession libérale est soumise à une condition dont la réalisation dépend de sa seule volonté;

2° déterminer, dans les contrats à durée indéterminée, que le prix des produits est fixé au moment de la livraison ou permettre à la personne exerçant une profession libérale d'augmenter unilatéralement le prix ou de modifier les conditions au détriment du consommateur sur la base d'éléments qui dépendent de sa seule volonté, sans que le consommateur ait le droit, dans tous ces cas, avant que le nouveau prix ou les nouvelles conditions s'appliquent, de mettre fin au contrat sans frais ou dommages-intérêts et sans lui laisser un délai raisonnable à cet effet.

Sont toutefois autorisées et valides:

les clauses d'indexation de prix pour autant qu'elles ne soient pas illicites et que le mode d'adaptation du prix soit explicitement décrit dans le contrat;

3° déterminer, dans les contrats à durée déterminée, que le prix des produits est fixé au moment de la livraison ou permettre à la personne exerçant une profession libérale d'augmenter unilatéralement le prix ou de modifier les conditions au détriment du consommateur sur la base d'éléments qui dépendent de sa seule volonté, même si la possibilité de mettre fin au contrat est alors offerte au consommateur.

Les exceptions prévues au 2°, alinéa 2, s'appliquent également en ce qui concerne le cas visé à l'alinéa 1er;

4° réservé à la personne exerçant une profession libérale le droit de modifier unilatéralement les caractéristiques du produit à livrer, si ces caractéristiques revêtent un caractère essentiel pour le consommateur ou pour l'usage auquel le consommateur destine le produit, pour autant du moins que cet usage ait été communiqué à la personne exerçant une profession libérale et accepté par elle ou qu'à défaut d'une telle spécification, cet usage ait été raisonnablement prévisible;

Voor de beoordeling van het onrechtmatige karakter wordt tevens rekening gehouden met het in artikel XIV. 18, § 1, bepaalde vereiste van duidelijkheid en begrijpelijkheid van het beding.

De beoordeling van het onrechtmatige karakter van bedingen heeft geen betrekking op de bepaling van het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst, noch op de gelijkwaardigheid van, enerzijds, de prijs of vergoeding, en, anderzijds, de als tegenprestatie te leveren goederen of te verrichten diensten, voor zover die bedingen duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd.

Art. XIV. 50. In de overeenkomsten gesloten tussen een beoefenaar van een vrij beroep en een consument zijn in elk geval onrechtmatig, de bedingen en voorwaarden of de combinaties van bedingen en voorwaarden die ertoe strekken:

1° te voorzien in een onherroepelijke verbintenis van de consument terwijl de uitvoering van de prestaties van de beoefenaars van een vrij beroep onderworpen is aan een voorwaarde waarvan de verwezenlijking uitsluitend afhankelijk is van haar wil;

2° in overeenkomsten van onbepaalde duur te bepalen dat de prijs van de producten wordt vastgelegd op het ogenblik van levering, dan wel de beoefenaar van een beroep toe te laten eenzijdig de prijs te verhogen of de voorwaarden ten nadele van de consument te wijzigen op basis van elementen die enkel afhangen van zijn wil, zonder dat de consument in al deze gevallen het recht heeft om vooraleer de nieuwe prijs of de nieuwe voorwaarden van kracht worden, de overeenkomst zonder kosten of schadevergoeding te beëindigen en hem daartoe een redelijke termijn wordt gelaten.

Zijn echter geoorloofd en geldig:

de bedingen van prijsindexering, voor zover deze niet onwettig zijn en de wijze waarop de prijzen worden aangepast explicet beschreven is in de overeenkomst;

3° in overeenkomsten van bepaalde duur te bepalen dat de prijs van de producten wordt vastgelegd op het ogenblik van levering, dan wel de beoefenaar van een vrij beroep toe te laten eenzijdig de prijs te verhogen of de voorwaarden ten nadele van de consument te wijzigen op basis van elementen die enkel afhangen van haar wil, zelfs indien op dat ogenblik de consument de mogelijkheid wordt geboden om de overeenkomst te beëindigen.

De in het 2°, tweede lid, bepaalde uitzonderingen zijn ook van toepassing met betrekking tot het in het eerste lid bedoelde geval;

4° de beoefenaar van een vrij beroep het recht te verlenen om de kenmerken van het te leveren product te wijzigen, indien die kenmerken wezenlijk zijn voor de consument, of voor het gebruik waartoe hij het product bestemd, althans voor zover dit gebruik aan de beoefenaar van een vrij beroep was medegedeeld en door haar aanvaard of voor zover, bij gebrek aan een dergelijke specificatie, dit gebruik redelijkerwijze was te voorzien;

5° fixer ou modifier unilatéralement le délai de livraison d'un produit;

6° accorder à la personne exerçant une profession libérale le droit de déterminer unilatéralement si le produit livré est conforme au contrat, ou lui conférer le droit exclusif d'interpréter une quelconque clause du contrat;

7° interdire au consommateur de demander la résolution du contrat dans le cas où la personne exerçant une profession libérale n'exécute pas ses obligations;

8° restreindre le droit du consommateur de résilier le contrat lorsque, dans le cadre de son obligation de garantie contractuelle, la personne exerçant une profession libérale ne respecte pas ou ne respecte pas dans un délai raisonnable son obligation de réparer ou de remplacer le bien;

9° obliger le consommateur à exécuter ses obligations, alors que la personne exerçant une profession libérale n'aurait pas exécuté les siennes ou serait en défaut d'exécuter les siennes;

10° sans préjudice de l'article 1184 du Code civil, autoriser la personne exerçant une profession libérale à mettre fin unilatéralement au contrat à durée déterminée, sans dédommagement pour le consommateur, hormis le cas de force majeure;

11° sans préjudice de l'article 1184 du Code civil, autoriser la personne exerçant une profession libérale à mettre fin unilatéralement au contrat à durée indéterminée sans un délai de préavis raisonnable, hormis le cas de force majeure;

12° en cas de force majeure, n'autoriser le consommateur à rompre le contrat que moyennant le paiement de dommages-intérêts;

13° libérer la personne exerçant une profession libérale de sa responsabilité du fait de son dol, de sa faute lourde ou de celle de ses préposés ou mandataires, ou, sauf en cas de force majeure, du fait de toute inexécution d'une obligation consistant en une des prestations principales du contrat;

14° supprimer ou diminuer la garantie légale en matière de vices cachés, prévue par les articles 1641 à 1649 du Code civil, ou l'obligation légale de délivrance d'un bien conforme au contrat, prévue par les articles 1649bis à 1649octies du Code civil;

15° fixer un délai déraisonnablement court pour signaler à la personne exerçant une profession libérale des défauts dans le produit livré;

16° interdire au consommateur de compenser sa dette envers la personne exerçant une profession libérale par une créance qu'il aurait sur elle;

5° de leveringstermijn van een product eenzijdig te bepalen of te wijzigen;

6° de beoefenaar van een vrij beroep het recht te geven eenzijdig te bepalen of het geleverde product aan de bepalingen van de overeenkomst beantwoorden of hem het exclusieve recht te geven om een of ander beding van de overeenkomst te interpreteren;

7° de consument te verbieden de ontbinding van de overeenkomst te vragen ingeval de beoefenaar van een vrij beroep zijn verbintenis niet nakomt;

8° het recht van de consument te beperken om de overeenkomst op te zeggen, wanneer de beoefenaar van een vrij beroep, in het raam van een contractuele garantieverplichting, zijn verbintenis om het goed te herstellen of te vervangen niet of niet binnen een redelijke termijn nakomt;

9° de consument ertoe te verplichten zijn verbintenissen na te komen, terwijl de beoefenaar van een vrij beroep de zijne niet is nagekomen, of in gebreke zou zijn deze na te komen;

10° onverminderd artikel 1184 van het Burgerlijk Wetboek, de beoefenaar van een vrij beroep toe te staan de overeenkomst voor bepaalde duur eenzijdig te beeindigen zonder schadeloosstelling voor de consument, behoudens overmacht;

11° onverminderd artikel 1184 van het Burgerlijk Wetboek, de beoefenaar van een vrij beroep toe te staan een overeenkomst van onbepaalde duur op te zeggen zonder redelijke opzegtermijn, behoudens overmacht;

12° de consument niet toe te staan bij overmacht de overeenkomst te ontbinden, tenzij tegen betaling van een schadevergoeding;

13° de beoefenaar van een vrij beroep te ontslaan van zijn aansprakelijkheid voor zijn opzet, zijn grove schuld of voor die van haar aangestelden of lasthebbers, of, behoudens overmacht, voor het niet-uitvoeren van een verbintenis die een van de voornaamste prestaties van de overeenkomst vormt;

14° de wettelijke waarborg voor verborgen gebreken, bepaald bij de artikelen 1641 tot 1649 van het Burgerlijk Wetboek, of de wettelijke verplichting tot levering van een goed dat met de overeenkomst in overeenstemming is, bepaald bij de artikelen 1649bis tot 1649octies van het Burgerlijk Wetboek, op te heffen of te verminderen;

15° een onredelijk korte termijn te bepalen om gebreken in het geleverde product aan de beoefenaar van een vrij beroep te melden;

16° de consument te verbieden zijn schuld tegenover de beoefenaar van een vrij beroep te compenseren met een schuldbordering die hij op haar zou hebben;

17° déterminer le montant de l'indemnité due par le consommateur qui n'exécute pas ses obligations, sans prévoir une indemnité du même ordre à charge de la personne exerçant une profession libérale qui n'exécute pas les siennes;

18° engager le consommateur pour une durée indéterminée, sans spécification d'un délai raisonnable de résiliation;

19° proroger le contrat à durée déterminée de livraison successive de biens pour une durée déraisonnable si le consommateur ne résilie pas à temps;

20° proroger automatiquement un contrat à durée déterminée en l'absence d'une notification contraire du consommateur, alors qu'une date excessivement éloignée de la fin du contrat a été fixée comme date limite pour exprimer cette volonté de non-prorogation de la part du consommateur;

21° limiter de manière non autorisée les moyens de preuve que le consommateur peut utiliser ou lui imposer une charge de la preuve qui incombe normalement à une autre partie au contrat;

22° faire renoncer le consommateur, en cas de conflit, à tout moyen de recours contre la personne exerçant une profession libérale;

23° désigner un juge autre que celui désigné par l'article 624, 1°, 2° et 4°, du Code judiciaire, sans préjudice de l'application du Règlement (CE) n° 44/2001 du Conseil du 22 décembre 2000 concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale;

24° fixer des montants de dommages et intérêts réclamés en cas d'inexécution ou de retard dans l'exécution des obligations du consommateur qui dépassent manifestement l'étendue du préjudice susceptible d'être subi par la personne exerçant une profession libérale;

25° exclure ou de limiter la responsabilité légale de la personne exerçant une profession libérale en cas de mort du consommateur ou de dommages corporels causés à celui-ci et résultant d'un acte ou d'une omission de cette personne exerçant une profession libérale;

26° constater de manière irréfragable l'adhésion du consommateur à des clauses dont il n'a pas eu, effectivement, l'occasion de prendre connaissance avant la conclusion du contrat;

27° permettre à la personne exerçant une profession libérale de retenir des sommes versées par le consommateur lorsque celui-ci renonce à conclure ou à exécuter le contrat, sans prévoir le droit, pour le consommateur, de percevoir une indemnité d'un montant équivalent de la part de la personne exerçant une profession libérale lorsque c'est cette dernière qui renonce;

17° het bedrag vast te leggen van de vergoeding verschuldigd door de consument die zijn verplichtingen niet nakomt, zonder in een gelijkwaardige vergoeding te voorzien ten laste van de beoefenaar van een vrij beroep die in gebreke blijft;

18° de consument voor een onbepaalde termijn te binden, zonder duidelijke vermelding van een redelijke opzeggingstermijn;

19° de overeenkomst van bepaalde duur voor de opeenvolgende levering van goederen voor een onredelijke termijn te verlengen indien de consument niet tijdig opzet;

20° een overeenkomst van bepaalde duur automatisch te verlengen bij het ontbreken van een tegengestelde kennisgeving van de consument, terwijl een al te ver van het einde van de overeenkomst verwijderde datum is vastgesteld als uiterste datum voor de kennisgeving van de wil van de consument om de overeenkomst niet te verlengen;

21° de bewijsmiddelen waarop de consument een beroep kan doen op ongeoorloofde wijze te beperken of hem een bewijslast op te leggen die normaliter op een andere partij bij de overeenkomst rust;

22° in geval van betwisting, de consument te doen afzien van elk middel van verhaal tegen de beoefenaar van een vrij beroep;

23° een andere rechter aan te wijzen dan deze die is aangewezen door artikel 624, 1°, 2° et 4° van het Gerechtelijk Wetboek, onvermindert de toepassing van Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechtelijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken;

24° in geval van niet-uitvoering of vertraging in de uitvoering van de verbintenissen van de consument, schadevergoedingsbedragen vast te stellen die duidelijk niet evenredig zijn aan het nadeel dat door de beoefenaar van een vrij beroep kan worden geleden;

25° de wettelijke aansprakelijkheid van de beoefenaar van een vrij beroep uit te sluiten of te beperken bij overlijden of lichamelijk letsel van de consument ten gevolge van een doen of nalaten van deze onderneming;

26° op onweerlegbare wijze de instemming van de consument vast te stellen met bedingen waarvan deze niet daadwerkelijk kennis heeft kunnen nemen vóór het sluiten van de overeenkomst;

27° de beoefenaar van een vrij beroep toe te staan door de consument betaalde bedragen te behouden wanneer deze afziet van het sluiten of het uitvoeren van de overeenkomst, zonder erin te voorzien dat de consument een gelijkwaardig bedrag aan schadevergoeding mag ontvangen van de beoefenaar van een vrij beroep wanneer deze laatste zich terugtrekt;

28° permettre à l'entreprise de retenir les sommes versées par le consommateur lorsque c'est la personne exerçant une profession libérale elle-même qui résilie le contrat;

29° restreindre l'obligation de la personne exerçant une profession libérale de respecter les engagements pris par ses mandataires, ou de soumettre ses engagements au respect d'une formalité particulière;

30° exclure ou limiter de façon inappropriée les droits légaux du consommateur vis-à-vis de la personne exerçant une profession libérale ou d'une autre partie en cas de non-exécution totale ou partielle ou d'exécution défectueuse par l'entreprise d'une quelconque de ses obligations contractuelles;

31° prévoir la possibilité de cession du contrat de la part de la personne exerçant une profession libérale, lorsque cette session est susceptible d'engendrer une diminution des garanties pour le consommateur, sans l'accord de ce dernier;

32° augmenter le prix annoncé d'un produit en raison du refus du consommateur de payer par domiciliation bancaire;

33° augmenter le prix annoncé pour un produit en raison du refus du consommateur de recevoir ses factures par courrier électronique.

Art. XIV. 51. § 1er. Toute clause abusive est interdite et nulle.

Le contrat reste contraignant pour les parties s'il peut subsister sans les clauses abusives.

Le consommateur ne peut renoncer au bénéfice des droits qui lui sont conférés par la présente section.

§ 2. Une clause déclarant applicable au contrat la loi d'un État tiers à l'Union européenne est réputée non écrite en ce qui concerne les matières régies par la présente section lorsqu'en l'absence de cette clause, la loi d'un État membre de l'Union européenne serait applicable et que cette loi procurerait une protection plus élevée au consommateur dans lesdites matières.

Art. XIV. 52. En vue d'assurer l'équilibre des droits et obligations entre les parties dans les ventes de produits au consommateur ou en vue d'assurer la loyauté des transactions commerciales, le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des Ministres, pour les secteurs d'activité professionnelle ou les catégories de produits qu'il détermine, prescrire ou interdire l'usage de certaines clauses dans les contrats conclus entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur. Il peut aussi imposer l'utilisation de contrats types.

Avant de proposer un arrêté en application de l'alinéa 1er, le ministre consulte la Commission des clauses abusives et le Conseil supérieur des indépendants et des PME et fixe le

28° de beoefenaar van een vrij beroep toe te staan de door de consument betaalde voorschotten te behouden ingeval de beoefenaar van een vrij beroep zelf de overeenkomst opzegt;

29° de verplichting van de beoefenaar van een vrij beroep te beperken om de verbintenissen na te komen die door zijn gevolmachtigden zijn aangegaan, of zijn verbintenissen te laten afhangen van het naleven van een bijzondere formaliteit;

30° op ongepaste wijze de wettelijke rechten van de consument ten aanzien van de beoefenaar van een vrij beroep of een andere partij uit te sluiten of te beperken in geval van volledige of gedeeltelijke wanprestatie of van gebrekke uitvoering door de beoefenaar van een vrij beroep van een van zijn contractuele verplichtingen;

31° te voorzien in de mogelijkheid van overdracht van de overeenkomst door de beoefenaar van een vrij beroep, wanneer hierdoor de garanties voor de consument zonder diens instemming geringer kunnen worden;

32° de voor een product aangekondigde prijs te verhogen omwille van de weigering van de consument om via bankdomiciliëring te betalen;

33° de voor een product aangekondigde prijs te verhogen omwille van de weigering van de consument om zijn facturen via elektronische post te ontvangen.

Art. XIV. 51. § 1. Elk onrechtmatig beding is verboden en nietig.

De overeenkomst blijft bindend voor de partijen indien ze zonder de onrechtmatige bedingen kan voortbestaan.

De consument kan geen afstand doen van de rechten die hem bij deze afdeling worden toegekend.

§ 2. Een beding dat de wet van een Staat die geen lid is van de Europese Unie op de overeenkomst toepasselijk verklaart, wordt wat de in deze afdeling geregelde aangelegenheden betreft voor niet geschreven gehouden wanneer, bij gebreke van dat beding, de wet van een lidstaat van de Europese Unie toepasselijk zou zijn en die wet de consument in de genoemde aangelegenheden een hogere bescherming zou bieden.

Art. XIV. 52. Teneinde het evenwicht van de rechten en de plichten tussen partijen te verzekeren bij de verkoop van producten aan de consument of teneinde de eerlijkheid bij commerciële transacties te verzekeren, kan de Koning, bij een in Ministerraad overlegd besluit, voor de sectoren van de professionele activiteit of voor de categorieën van producten die Hij aanwijst, het gebruik van bepaalde bedingen voorschrijven of verbieden in de overeenkomsten aangegaan tussen een beoefenaar van een vrij beroep en een consument. Hij kan ook het gebruik van typecontracten opleggen.

Alvorens een besluit ter uitvoering van het eerste lid voor te stellen, raadpleegt de minister de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen en de Hoge Raad voor de

délai raisonnable dans lequel l'avis doit être donné. Passé ce délai, l'avis n'est plus requis.

Art. XIV. 53. § 1er. La Commission des clauses abusives connaît des clauses et conditions utilisées dans les offres en vente et ventes de produits entre personnes exerçant une profession libérale et consommateurs.

§ 2. La Commission peut être saisie par le ministre, par les organisations de consommateurs, et par les groupements professionnels et interprofessionnels intéressés.

Elle peut également se saisir d'office.

Art. XIV 54. § 1er. La Commission recommande:

1° la suppression ou la modification des clauses et conditions qui lui paraissent créer un déséquilibre manifeste entre les droits et les obligations des parties, au détriment du consommateur;

2° l'insertion de mentions, clauses et conditions qui lui paraissent nécessaires pour l'information du consommateur ou dont l'absence lui paraît créer un déséquilibre manifeste entre les droits et les obligations des parties, au détriment du consommateur;

3° une rédaction et une présentation des clauses et conditions qui soient de nature à permettre au consommateur d'en comprendre le sens et la portée.

Les groupements professionnels et interprofessionnels ou les organisations de consommateurs peuvent demander l'avis de la Commission sur des projets de clauses ou conditions utilisées dans les offres en vente et ventes de produits entre personnes exerçant une profession libérale et consommateurs.

§ 2. Dans le cadre de ses compétences, la Commission propose au ministre les modifications législatives ou réglementaires qui lui paraissent souhaitables.

§ 3. La Commission établit et publie chaque année un rapport de son activité. Celui-ci contient notamment le texte intégral des recommandations et des propositions formulées pendant l'année.

Chapitre 7. - Du bon de commande

Art. XIV. 55. Lors de la vente, toute personne exerçant une profession libérale est tenue de délivrer un bon de commande lorsque la livraison du bien ou la fourniture du service est différée, en tout ou partie, et qu'un acompte est payé par le consommateur.

Les énonciations du bon de commande obligent celui qui l'a établi, nonobstant toutes conditions générales ou particulières, autres ou contraires.

Zelfstandigen en de KMO en bepaalt de redelijke termijn waarbinnen het advies moet worden gegeven. Eenmaal deze termijn is verstreken, is het advies niet meer vereist.

Art. XIV. 53. § 1. De Commissie voor Onrechtmatige Bedingen neemt kennis van de bedingen en voorwaarden die in tekoopaanbiedingen en in verkopen van producten van beroefenaar van een vrij beroep aan consumenten voorkomen.

§ 2. Op de Commissie kan een beroep worden gedaan door de minister, de consumentenorganisaties en de betrokken interprofessionele en bedrijfsgroeperingen.

Zij kan ook van ambtswege optreden.

Art. XIV. 54. § 1. De Commissie beveelt aan:

1° de schrapping of wijziging van bedingen en voorwaarden die haar kennelijk het evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de partijen lijken te verstören, ten nadele van de consument;

2° de invoeging van vermeldingen, bedingen en voorwaarden die haar voor de voorlichting van de consument noodzakelijk lijken of waarvan de ontstentenis haar kennelijk het evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de partijen lijkt te verstören, ten nadele van de consument;

3° de bedingen en voorwaarden zo op te stellen en op te maken dat de consument de betekenis en de draagwijdte ervan kan begrijpen.

Interprofessionele en bedrijfsgroeperingen of consumentenorganisaties kunnen de Commissie om advies verzoeken over ontwerpen van bedingen of voorwaarden die in tekoopaanbiedingen en in verkopen van producten tussen beroefenaars van een vrij beroepen consumenten voorkomen.

§ 2. In het raam van haar bevoegdheden stelt de Commissie aan de minister wijzigingen in de wetten of verordeningen voor die haar wenselijk lijken.

§ 3. De Commissie stelt jaarlijks een verslag op over haar werkzaamheden en maakt dit verslag bekend. Dat verslag omvat onder meer de volledige tekst van de aanbevelingen en voorstellen die zij in de loop van het jaar gedaan heeft.

Hoofdstuk 7. - Bestelbon

Art. XIV. 55. Bij verkoop is elke beroefenaar van een vrij beroep verplicht een bestelbon af te geven wanneer de levering van het goed of de verlening van de dienst, of een deel daarvan, uitgesteld wordt en er door de consument een voorschot wordt betaald

De gegevens van de bestelbon binden hem die de bon heeft opgemaakt, ongeacht algemene of bijzondere, andere of strijdige voorwaarden.

Le Roi peut déterminer les mentions qui doivent figurer sur le bon de commande.

Chapitre 8. - Des documents justificatifs

Art. XIV. 56. § 1er. Toute une personne exerçant une profession libérale qui fournit des services au consommateur est tenue de délivrer gratuitement au consommateur qui en fait la demande un document justificatif. Cette obligation est levée lorsque le prix du service a été communiqué conformément à l'article XIV. 4, § 2, ou lorsqu'est délivré un devis ou une facture comprenant les mentions visées au § 2.

N'entrent pas dans le champ d'application du présent article, les contrats conclus sous la dénomination "forfait" ou sous toute autre dénomination équivalente, ayant pour objet la prestation d'un service pour un prix global fixe, convenu préalablement à la prestation et couvrant la totalité de ce service.

§ 2. Le Roi:

- détermine, soit de façon générale, soit pour les services ou catégories de services qu'il désigne, les mentions qui doivent figurer sur le document justificatif;

- peut dispenser les services ou catégories de services qu'il désigne de l'application de la présente section;

- peut désigner les biens ou catégories de biens auxquels la présente section s'appliquera;

- peut, par dérogation au § 1er, pour les services ou catégories de services qu'il détermine, imposer à la personne exerçant une profession libérale de délivrer gratuitement au consommateur un document justificatif dont il détermine les mentions et les modalités.

§ 3. Les arrêtés pris en application du § 2, quatrième tiret, sont soumis par le Ministre à l'avis du Conseil de la consommation et à l'avis du Conseil supérieur des indépendants et des P.M.E.. Le Ministre fixe le délai raisonnable dans lequel l'avis doit être rendu. A défaut d'avoir été émis dans le délai prévu, l'avis n'est plus requis.

Art. XIV. 57. Le consommateur n'est tenu de payer les services prestés qu'à la remise du document justificatif demandé, lorsque cette remise est imposée par l'article VI. 89.

Chapitre 9. - Reconduction du contrat de service

Art. XIV. 58. § 1er. Lorsqu'un contrat de service conclu à durée déterminée entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur comprend une clause de reconduction tacite, cette clause figure en caractères gras et dans un cadre distinct du texte, au recto de la première page.

De Koning kan de vermeldingen vaststellen die op de bestelbon moeten voorkomen.

Hoofdstuk 8. - Bewijsstukken

Art. XIV. 56. § 1. Elke beoefenaar van een vrij beroep die diensten verleent aan de consument is verplicht aan de consument die erom verzoekt, gratis een bewijsstuk af te geven. Deze verplichting vervalt indien de prijs van de dienst werd medegedeeld overeenkomstig artikel XIV. 4, § 2, of indien een bestek of factuur die de in § 2 genoemde vermeldingen bevat, wordt afgegeven.

Onder de toepassing van dit artikel vallen niet de overeenkomsten die onder de benaming "forfaitair bedrag" of onder enige andere gelijkwaardige benaming zijn aangegaan en die het verlenen van een dienst tot voorwerp hebben voor een vast totaalbedrag dat vóór de dienstverlening is overeengekomen en dat op deze dienst in zijn geheel betrekking heeft.

§ 2. De Koning:

- bepaalt, hetzij op algemene wijze, hetzij voor de diensten of categorieën van diensten die Hij aanwijst, de vermeldingen die op het bewijsstuk moeten voorkomen;

- kan de diensten of categorieën van diensten die Hij aanwijst, ontheffen van de toepassing van deze afdeling;

- kan de goederen of categorieën van goederen aanwijzen waarop deze afdeling van toepassing zal zijn;

- kan, in afwijking van § 1, voor de diensten of categorieën van diensten die Hij bepaalt, de beoefenaar van een vrij beroep verplichten aan de consument gratis een bewijsstuk af te geven waarvan Hij de vermeldingen en de nadere regels bepaalt.

§ 3. De besluiten uitgevaardigd met toepassing van § 2, vierde gedachtenstreep, worden door de Minister onderworpen aan het advies van de Raad voor het Verbruik en van de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de K.M.O. De Minister bepaalt de redelijke termijn waarbinnen het advies moet verstrekt worden. Indien het advies niet verstrekt werd binnen de bepaalde termijn, is het niet meer vereist.

Art. XIV. 57. De consument moet de geleverde diensten slechts betalen bij de afgifte van het gevraagde bewijsstuk, indien deze afgifte dwingend is voorgeschreven krachtens artikel VI. 89.

Hoofdstuk 9. - Verlenging van dienstenovereenkomsten

Art. XIV. 58. § 1. Wanneer een dienstenovereenkomst van bepaalde duur afgesloten tussen een beoefenaar van een vrij beroep en een consument een beding tot stilzwijgende verlenging bevat, wordt dit beding geplaatst in vetgedrukte letters en in een kader los van de tekst, op de voorzijde van de eerste bladzijde.

Cette clause mentionne les conséquences de la reconduction tacite, et notamment la disposition du paragraphe 2, ainsi que la date ultime à laquelle le consommateur peut s'opposer à la reconduction tacite du contrat et les modalités selon lesquelles il notifie cette opposition.

§ 2. Sans préjudice de la loi du 25 juin 1992 sur le contrat d'assurance terrestre, le consommateur peut, après la reconduction tacite d'un contrat de service à durée déterminée, résilier le contrat à tout moment, sans indemnité, au terme d'un délai de préavis déterminé dans le contrat, sans que ce délai puisse être supérieur à deux mois.

§ 3. Pour autant qu'aucune loi ne fixe de règles particulières relatives à la reconduction tacite de contrats de service, le Roi peut, pour les services ou catégories de services qu'il détermine, par arrêté délibéré en Conseil des ministres:

1. fixer des modalités particulières pour la reconduction tacite d'un contrat;
2. dispenser des obligations visées aux §§ 1er et 2.

§ 4. Le champ d'application du présent chapitre peut être étendu par le Roi, par arrêté délibéré en Conseil des Ministres, à certaines catégories de biens qu'il désigne.

Titre 4. - Pratiques interdites

Chapitre 1er. – Pratiques professionnelles déloyales à l'égard des consommateurs

Section 1ère. - Champ d'application

Art. XIV. 59. La présente section s'applique aux pratiques professionnelles déloyales des entreprises vis-à-vis des consommateurs avant, pendant et après l'offre en vente et la vente de produits.

Section 2. - Des pratiques professionnelles déloyales

Art. XIV. 60 Une pratique professionnelle est déloyale lorsqu'elle:

a) est contraire aux exigences de la diligence professionnelle

Et

b) altère ou est susceptible d'altérer de manière substantielle le comportement économique du consommateur moyen qu'elle touche ou auquel elle s'adresse, ou si elle s'adresse à un groupe de consommateurs déterminé, le comportement économique du membre moyen de ce groupe, par rapport au produit concerné.

Dit beding vermeldt de gevolgen van de stilzwijgende verlenging waaronder de bepaling van paragraaf 2, evenals de uiterste datum waarop de consument zich kan verzetten tegen de stilzwijgende verlenging van de overeenkomst en de wijze waarop hij kennis geeft van dit verzet.

§ 2. Onverminderd de wet van 25 juni 1992 op de landsverzekeringsovereenkomst, kan de consument, na de stilzwijgende verlenging van een dienstenovereenkomst van bepaalde duur, op elk ogenblik zonder vergoeding de overeenkomst opzeggen met inachtneming van de opzeggingstermijn die in de overeenkomst is bepaald, zonder dat deze termijn meer dan twee maanden mag bedragen.

§ 3. Voor zover een wet geen specifieke regels over de stilzwijgende verlenging van dienstenovereenkomsten vaststelt, kan de Koning voor de diensten of categorieën van diensten die Hij aanwijst, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad:

1. bijzondere regels stellen inzake de stilzwijgende verlenging van een overeenkomst;
2. vrijstelling verlenen van de verplichtingen bedoeld in de §§ 1 en 2.

§ 4. Het toepassingsgebied van dit hoofdstuk kan door de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, worden uitgebreid tot bepaalde categorieën van goederen die Hij aanwijst.

Titel 4. - Verboden praktijken

Hoofdstuk 1. – Oneerlijke beroeps praktijken jegens consumenten

Afdeling 1. - Toepassingsgebied

Art. XIV. 59. Deze afdeling is van toepassing op oneerlijke beroepspraktijken van beoefenaars van een vrij beroep jegens consumenten vóór, gedurende en na de tekoopaanbieding en de verkoop van producten.

Afdeling 2. - Oneerlijke beroepsspraktijken

Art. XIV. 60. Een beroepspraktijk is oneerlijk wanneer zij:

a) in strijd is met de vereisten van professionele toewijding

En

b) het economische gedrag van de gemiddelde consument die zij bereikt of op wie zij gericht is of, indien zij op een bepaalde groep consumenten gericht is, het economische gedrag van het gemiddelde lid van deze groep, met betrekking tot het onderliggende product wezenlijk verstoort of kan verstoren.

Une pratique professionnelle qui est susceptible d'altérer de manière substantielle le comportement économique d'un seul groupe clairement identifiable de consommateurs, parce que ceux-ci sont particulièrement vulnérables à la pratique utilisée ou au produit qu'elle concerne en raison d'une infirmité mentale ou physique, de leur âge ou de leur crédulité, alors que l'on pourrait raisonnablement attendre des personnes exerçant une profession libérale qu'elle prévoie cette conséquence, est évaluée du point de vue du membre moyen de ce groupe. Cette disposition est sans préjudice de la pratique publicitaire courante et légitime consistant à formuler des déclarations exagérées ou des déclarations qui ne sont pas destinées à être comprises au sens littéral.

Art. XIV. 61. Sont déloyales, les pratiques professionnelles des personnes exerçant une profession libérale à l'égard des consommateurs qui:

1° sont trompeuses au sens des articles XIV. 64 à XIV. 67, ou

2° sont agressives au sens des articles XIV. 68 à XIV. 70.

Art. XIV. 62. Les pratiques professionnelles déloyales des personnes exerçant une profession libérale à l'égard des consommateurs sont interdites.

Art. XIV. 63. Est également interdit, tout acte ou toute omission contraire aux lois protégeant les intérêts des consommateurs - c'est-à-dire aux règlements mentionnés dans l'Annexe du Règlement (CE) n° 2006/2004 du Parlement européen et du Conseil du 27 octobre 2004 relatif à la coopération entre les autorités nationales chargées de veiller à l'application de la législation en matière de protection des consommateurs ou aux directives également mentionnées à l'Annexe susdite telles qu'elles ont été transposées - qui porte atteinte ou est susceptible de porter atteinte aux intérêts collectifs des consommateurs domiciliés dans un autre État membre de l'Union européenne que celui où l'acte ou l'omission en question a son origine ou a eu lieu, sur le territoire duquel la personne exerçant une profession libérale ou le fournisseur responsable est établi ou dans lequel se trouvent des preuves ou des actifs en rapport avec l'acte ou l'omission.

Section 3. - Des pratiques professionnelles trompeuses

Art. XIV. 64. Une pratique professionnelle est réputée trompeuse si elle contient des informations fausses et qu'elle est donc mensongère ou que, d'une manière quelconque, y compris par sa présentation générale, elle induit ou est susceptible d'induire en erreur le consommateur moyen en ce qui concerne un ou plusieurs des éléments suivants, même si les informations présentées sont factuellement correctes, et que, dans un cas comme dans l'autre, elle l'amène ou est susceptible de l'amener à prendre une décision commerciale qu'il n'aurait pas prise autrement:

1° l'existence ou la nature du produit;

Een beroepspraktijk die op voor de beoefenaar van een vrij beroep redelijkerwijs voorzienbare wijze het economische gedrag van slechts een duidelijk herkenbare groep consumenten wezenlijk verstoort of kan verstören, namelijk van consumenten die wegens een mentale of lichamelijke handicap, hun leeftijd of goedgelovigheid bijzonder vatbaar zijn voor die beroepspraktijk of voor de onderliggende producten, wordt beoordeeld vanuit het gezichtspunt van het gemiddelde lid van die groep. Dit laat onverlet de gangbare, legitieme reclamepraktijk waarbij overdreven uitspraken worden gedaan of uitspraken die niet letterlijk dienen te worden genomen.

Art. XIV. 61. Zijn oneerlijk, de beroepspraktijken van beoefenaars van een vrij beroep jegens consumenten die:

1° misleidend zijn in de zin van de artikelen XIV 64 tot en met XIV. 67, of

2° agressief zijn in de zin van de artikelen XIV. 68 tot en met XIV. 70.

Art. XIV. 62. Oneerlijke beroepspraktijken van beoefenaars van een vrij beroep jegens consumenten zijn verboden.

Art. XIV. 63. Is eveneens verboden elke handeling of omissie die strijdig is met de wetgeving ter bescherming van de belangen van de consument, - namelijk met de verordeningen vermeld in de Bijlage van Verordening (EG) Nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 27 oktober 2004 betreffende samenwerking tussen de nationale instanties die verantwoordelijk zijn voor handhaving van de wetgeving inzake consumentenbescherming, of met de eveneens in voornoemde Bijlage vermelde richtlijnen zoals omgezet - en die schade toebrengt of kan toebrengen aan de collectieve belangen van consumenten die woonachtig zijn in een andere lidstaat van de Europese Unie dan de lidstaat waar de handeling of omissie haar oorsprong vond of plasshad, waar de verantwoordelijke beoefenaar van een vrij beroep of dienstverlener gevestigd is of waar bewijsmateriaal of vermogensbestanddelen met betrekking tot de handeling of omissie gevonden kunnen worden.

Afdeling 3. - Misleidende beroepsspraktijken

Art. XIV. 64. Als misleidend wordt beschouwd een beroepspraktijk die gepaard gaat met onjuiste informatie en derhalve op onwaarheden berust of, zelfs als de informatie feitelijk correct is, de gemiddelde consument op enigerlei wijze, inclusief door de algemene presentatie, bedriegt of kan bedriegen ten aanzien van een of meer van de volgende elementen, en de gemiddelde consument er zowel in het ene als in het andere geval toe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen:

1° het bestaan of de aard van het product;

2° les caractéristiques principales du produit, telles que sa disponibilité, ses avantages, les risques qu'il présente, son exécution, sa composition, ses accessoires, le service après vente et le traitement des réclamations, le mode et la date de fabrication ou de prestation, sa livraison, son aptitude à l'usage, son utilisation, sa quantité, ses spécifications, son origine géographique ou commerciale ou les résultats qui peuvent être attendus de son utilisation, ou les résultats et les caractéristiques essentielles des tests ou contrôles effectués sur celui-ci;

3° l'étendue des engagements de la personne exerçant une profession libérale, la motivation de la pratique professionnelle et la nature du processus de vente, ainsi que toute affirmation ou tout symbole faisant croire que la personne exerçant une profession libérale ou le produit bénéficie d'un parrainage ou d'un appui direct ou indirect;

4° le prix ou le mode de calcul du prix, ou l'existence d'un avantage spécifique quant au prix;

5° la nécessité d'un service, d'une pièce détachée, d'un remplacement ou d'une réparation;

6° la nature, les qualités et les droits de la personne exerçant une profession libérale ou de son intermédiaire, tels que son identité et son patrimoine, ses qualifications, son statut, son agrément, son affiliation ou ses liens et ses droits de propriété industrielle, commerciale ou intellectuelle ou ses récompenses et distinctions;

7° les droits du consommateur, en particulier le droit de remplacement ou de remboursement en application des dispositions de la loi du 1er septembre 2004 relative à la protection des consommateurs en cas de vente de biens de consommation, ou les risques qu'il peut encourir.

Art. XIV. 65. Est également réputée trompeuse, une pratique professionnelle qui, dans son contexte factuel, compte tenu de toutes ses caractéristiques et des circonstances, amène ou est susceptible d'amener le consommateur moyen à prendre une décision commerciale qu'il n'aurait pas prise autrement, lorsqu'elle implique:

1° toute activité de marketing concernant un produit, y compris la publicité comparative, créant une confusion avec un autre produit, marque, nom commercial ou autre signe distinctif d'un concurrent;

2° le non-respect par la personne exerçant une profession libérale d'engagements contenus dans un code de conduite par lequel elle s'est engagée à être liée, dès lors:

a) que ces engagements ne sont pas des déclarations d'intention, mais sont fermes et vérifiables, et

b) que la personne exerçant une profession libérale, dans le cadre d'une pratique professionnelle indique qu'elle est liée par le code.

Art. XIV. 66. § 1er. Une pratique professionnelle est considérée comme une omission trompeuse si, dans son contexte

2° de voornaamste kenmerken van het product, zoals beschikbaarheid, voordeelen, risico's, uitvoering, samenstelling, accessoires, klantenservice en klachtenbehandeling, procédé en datum van fabricage of verrichting, levering, geschiktheid voor het gebruik, gebruiksmogelijkheden, hoeveelheid, specificatie, geografische of commerciële oorsprong, van het gebruik te verwachten resultaten, of de resultaten en wezenlijke kenmerken van op het product verrichte tests of controles;

3° de reikwijdte van de verplichtingen van de beoefenaar van een vrij beroep de motieven voor de beroepspraktijk en de aard van het verkoopproces, elke verklaring of symbool dat doet geloven dat de onderneming of het product sponsoring of directe of indirecte steun krijgt;

4° de prijs of de wijze waarop de prijs wordt berekend, of het bestaan van een specifiek prijsvoordeel;

5° de noodzaak van een dienst, onderdeel, vervanging of reparatie;

6° de hoedanigheid, kenmerken en rechten van de beoefenaar van een vrij beroep zijn tussenpersoon, zoals zijn identiteit, vermogen, kwalificaties, status, erkenning, affiliatie, connecties, industriële, commerciële of intellectuele eigendomsrechten of zijn bekroningen en onderscheidingen;

7° de rechten van de consument, met inbegrip van het recht op vervanging of terugbetaling met toepassing van de bepalingen van de wet van 1 september 2004 betreffende de bescherming van de consumenten bij verkoop van consumptiegoederen, of de risico's die hij eventueel loopt.

Art. XIV. 65. Als misleidend wordt eveneens beschouwd een beroepspraktijk die in haar feitelijke context, al haar kenmerken en omstandigheden in aanmerking genomen, de gemiddelde consument ertoe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen, en die het volgende behelst:

1° marketing van een product, onder andere door vergelijkende reclame, op zodanige wijze dat verwarring wordt geschapen met producten, handelsmerken, handelsnamen en andere onderscheidende kenmerken van een concurrent;

2° niet-nakoming door de beoefenaar van een vrij beroep van verplichtingen die opgenomen zijn in een gedragscode waaraan hij zich heeft gebonden, voor zover:

a) het niet gaat om een intentieverklaring maar om een verplichting die verifieerbaar is, en

b) de beoefenaar van een vrij beroep in de context van een beroepsspraktijk aangeeft dat hij door de gedragscode gebonden is.

Art. XIV. 66. § 1. Als misleidende omissie wordt beschouwd een beroepspraktijk die in haar feitelijke context, al haar

factuel, compte tenu de toutes ses caractéristiques et des circonstances ainsi que des limites propres au moyen de communication utilisé, elle omet une information substantielle dont le consommateur moyen a besoin, compte tenu du contexte, pour prendre une décision commerciale en connaissance de cause et, par conséquent, l'amène ou est susceptible de l'amener à prendre une décision commerciale qu'il n'aurait pas prise autrement.

§ 2. Est également considérée comme une omission trompeuse, une pratique commerciale par laquelle une entreprise dissimule une information substantielle visée au § 1er, ou la fournit de façon peu claire, inintelligible, ambiguë ou à contretemps, ou n'indique pas son intention commerciale dès lors que celle-ci ne ressort pas déjà du contexte et lorsque, dans l'un ou l'autre cas, le consommateur moyen est ainsi amené ou est susceptible d'être amené à prendre une décision commerciale qu'il n'aurait pas prise autrement.

§ 3. Lorsque le moyen de communication utilisé aux fins de la pratique professionnelle impose des limites d'espace ou de temps, il convient, en vue de déterminer si des informations ont été omises, de tenir compte de ces limites ainsi que de toute mesure prise par la personne exerçant une profession libérale pour mettre les informations à la disposition du consommateur par d'autres moyens.

§ 4. Lors d'une invitation à l'achat, sont considérées comme substantielles, dès lors qu'elles ne ressortent pas déjà du contexte, les informations suivantes:

1° les caractéristiques principales du produit, dans la mesure appropriée eu égard au moyen de communication utilisé et au produit concerné;

2° l'adresse géographique et l'identité de la personne exerçant une profession libérale, et, le cas échéant, l'adresse géographique et l'identité de la personne exerçant une profession libérale pour le compte de laquelle elle agit;

3° le prix toutes taxes comprises, ou, lorsque la nature du produit implique que le prix ne peut raisonnablement être calculé à l'avance, la manière dont le prix est calculé, ainsi que, le cas échéant, tous les coûts supplémentaires ou, lorsque ces coûts ne peuvent raisonnablement pas être calculés à l'avance, la mention que ces coûts peuvent être à la charge du consommateur;

4° les modalités de paiement, de livraison, d'exécution et de traitement des réclamations, si elles diffèrent des conditions de la diligence professionnelle;

5° le cas échéant, l'existence d'un droit de rétractation ou d'annulation.

§ 5. Sont également réputées substantielles, les informations qui sont relatives aux communications commerciales, y compris la publicité et le marketing, et prévues par le droit communautaire, notamment les articles des directives visées à l'annexe II de la Directive 2005/29/CE du Parlement européen et du Conseil du 11 mai 2005 relative aux pratiques commerciales déloyales des entreprises vis-à-vis

kenmerken en omstandigheden en de beperkingen van het communicatiemedium in aanmerking genomen, essentiële informatie welke de gemiddelde consument, naargelang de context, nodig heeft om een geïnformeerd besluit over een transactie te nemen, weglaat en die de gemiddelde consument er toe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen.

§ 2. Als misleidende omissie wordt voorts beschouwd een handelspraktijk die essentiële informatie als bedoeld in § 1, rekening houdend met de in die paragraaf geschetste details, verborgen houdt, op onduidelijke, onbegrijpelijke, dubbelzinnige wijze dan wel laattijdig verstrekt, of het commerciële oogmerk, indien dit niet reeds duidelijk uit de context blijkt, niet laat blijken, en de gemiddelde consument er zowel in het ene als in het andere geval toe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen.

§ 3. Indien het voor de beroepspraktijk gebruikte medium beperkingen qua ruimte of tijd meebrengt, wordt bij de beoordeling of er informatie werd weggelaten met deze beperkingen rekening gehouden, alsook met maatregelen die de beoefenaar van een vrij beroep genomen heeft om de informatie langs andere wegen ter beschikking van de consument te stellen.

§ 4. In het geval van een uitnodiging tot aankoop wordt de volgende informatie als essentieel beschouwd, indien deze niet reeds uit de context blijkt:

1° de voornaamste kenmerken van het product, in de mate waarin zulks gezien het gebruikte medium en het betrokken product passend is;

2° het geografische adres en de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep, desgevallend, het geografische adres en de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep namens wie hij optreedt;

3° de prijs, inclusief belastingen, of, als het om een soort product gaat waarvan de prijs redelijkerwijs niet vooraf kan worden berekend, de manier waarop de prijs wordt berekend, en, desgevallend, alle extraokosten of, indien deze kosten redelijkerwijs niet vooraf kunnen worden berekend, het feit dat deze kosten ten laste van de consument kunnen worden gelegd;

4° de wijze van betaling, levering, uitvoering en het beleid inzake klachtenbehandeling, indien deze afwijken van de vereisten van professionele toewijding;

5° desgevallend, het bestaan van een herroepings- of annuleringsrecht.

§ 5. Wordt eveneens als essentieel beschouwd de informatie met betrekking tot commerciëlecommunicatie, inclusief reclame en marketing, opgenomen in het Europees recht, onder meer de artikelen van de richtlijnen bedoeld in bijlage II van de Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de

des consommateurs dans le marché intérieur et modifiant la Directive 84/450/CEE du Conseil et les Directives 97/7/CE, 98/27/CE et 2002/65/CE du Parlement européen et du Conseil et le Règlement (CE) n° 2006/2004 du Parlement européen et du Conseil.

Art. XIV. 67. Sont des pratiques commerciales déloyales, en toutes circonstances, les pratiques professionnelles trompeuses qui ont pour objet de:

1° se prétendre signataire d'un code de conduite alors que ce n'est pas le cas;

2° afficher un certificat, un label de qualité ou un équivalent sans avoir obtenu l'autorisation nécessaire;

3° affirmer qu'un code de conduite a reçu l'approbation d'un organisme public ou autre alors que ce n'est pas le cas;

4° affirmer qu'une personne exerçant une profession libérale y compris ses pratiques professionnelles, ou qu'un produit a été agréé, approuvé ou autorisé par un organisme public ou privé alors que ce n'est pas le cas ou sans respecter les conditions de l'agrément, de l'approbation ou de l'autorisation reçue;

5° proposer l'achat de produits à un prix indiqué sans révéler les raisons plausibles que pourrait avoir la personne exerçant une profession libérale de penser qu'elle ne pourra fournir elle-même, ou faire fournir par une autre personne exerçant une profession libérale, les produits en question ou des produits équivalents au prix indiqué, pendant une période et dans des quantités qui soient raisonnables compte tenu du produit, de l'ampleur de la publicité faite pour le produit et du prix proposé;

6° proposer l'achat de produits à un prix indiqué, et ensuite, dans le but de faire la promotion d'un produit différent:

a) soit refuser de présenter au consommateur le produit proposé;

b) soit refuser de prendre des commandes concernant ce produit ou de le livrer dans un délai raisonnable;

c) soit en présenter un échantillon défectueux;

7° déclarer faussement que le produit ne sera disponible que pendant une période très limitée ou qu'il ne sera disponible que sous des conditions particulières pendant une période très limitée, afin d'obtenir une décision immédiate et priver le consommateur d'une possibilité ou d'un délai suffisant pour opérer un choix en connaissance de cause;

8° s'engager à fournir un service après-vente aux consommateurs, avec lesquels la personne exerçant une profession libérale a communiqué avant la transaction, dans une langue qui n'est pas une des langues nationales et, ensuite, assurer

interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad.

Art. XIV. 67. Worden onder alle omstandigheden als oneerlijk beschouwd, de volgende misleidende beroepspraktijken:

1° beweren een gedragscode te hebben ondertekend wanneer dit niet het geval is;

2° een vertrouwens-, kwaliteits- of ander soortgelijk label aanbrengen zonder daarvoor de vereiste toestemming te hebben gekregen;

3° beweren dat een gedragscode door een publieke of andere instantie is erkend wanneer dit niet het geval is;

4° beweren dat een beoefenaar van een vrij beroep, met inbegrip van zijn beroepspraktijken, of een product door een openbare of particuliere instelling is aanbevolen, erkend, goedgekeurd of toegeheten terwijl zulks niet het geval is, of iets dergelijks beweren zonder dat aan de voorwaarde voor de aanbeveling, erkenning, goedkeuring of toelating wordt voldaan;

5° producten tegen een genoemde prijs te koop aanbieden zonder dat de beoefenaar van een vrij beroepaangeeft dat er een gegronde vermoeden bestaat dat zij deze producten of gelijkwaardige producten niet tegen die prijs kan leveren of door een andere beoefenaar van een vrij beroepkan doen leveren gedurende een periode en in hoeveelheden die, rekening houdend met het product, de omvang van de voor het product gevoerde reclame en de aangeboden prijs, redelijk zijn;

6° producten tegen een genoemde prijs te koop aanbieden en vervolgens, met de bedoeling een ander product aan te prijzen:

a) weigeren het aangeboden product aan de consument te tonen; of

b) weigeren een bestelling op te nemen of het product binnen een redelijke termijn te leveren; of

c) een exemplaar van het product met gebreken tonen;

7° bedrieglijk beweren dat het product slechts gedurende een zeer beperkte tijd beschikbaar zal zijn of dat het slechts onder speciale voorwaarden gedurende een zeer beperkte tijd beschikbaar zal zijn, om de consument onmiddellijk te doen beslissen en hem geen kans of onvoldoende tijd te geven een geïnformeerd besluit te nemen;

8° beloven aan de consumenten, met wie de beoefenaar van een vrij beroepvóór de transactie heeft gecommuniceerd in een taal die geen nationale taal is, een naverkoopdienst te verschaffen en deze dienst vervolgens enkel beschikbaar

ce service uniquement dans une autre langue, sans clairement en informer le consommateur avant que celui ci ne s'engage dans la transaction;

9° déclarer ou donner l'impression que la vente d'un produit est licite alors qu'elle ne l'est pas;

10° présenter les droits conférés au consommateur par des dispositions légales ou réglementaires comme constituant une caractéristique propre à la proposition faite par la personne exerçant une profession libérale;

11° utiliser un contenu rédactionnel dans les médias pour faire la promotion d'un produit, alors que la personne exerçant une profession libérale a financé celle-ci elle-même, sans l'indiquer clairement dans le contenu ou à l'aide d'images ou de sons clairement identifiables par le consommateur;

12° formuler des affirmations factuellement inexactes en ce qui concerne la nature et l'ampleur des risques auxquels s'expose le consommateur sur le plan de sa sécurité personnelle ou de celle de sa famille s'il n'achète pas le produit;

13° promouvoir un produit similaire à celui d'un fabricant particulier de manière à inciter délibérément le consommateur à penser que le produit provient de ce même fabricant, alors que tel n'est pas le cas;

14° créer, exploiter ou promouvoir un système de promotion pyramidale dans lequel le consommateur verse une participation en échange de la possibilité de percevoir une contrepartie provenant plutôt de l'entrée de nouveaux consommateurs dans le système que de la vente ou de la consommation de produits;

15° déclarer que la personne exerçant une profession libérale est sur le point de cesser ses activités ou de les établir ailleurs, alors que tel n'est pas le cas;

16° affirmer d'un produit qu'il augmente les chances de gagner aux jeux de hasard;

17° affirmer faussement qu'un produit est de nature à guérir des maladies, des dysfonctionnements ou des malformations;

18° communiquer des informations factuellement inexactes sur les conditions de marché ou sur les possibilités de trouver le produit, dans le but d'inciter le consommateur à acquérir le produit à des conditions moins favorables que les conditions normales du marché;

19° affirmer, dans le contexte d'une pratique professionnelle qu'un concours est organisé ou qu'un prix peut être gagné sans attribuer les prix décrits ou un équivalent raisonnable;

20° décrire un produit comme étant "gratuit", "à titre gracieux", "sans frais" ou autres termes similaires si le

stellen in een andere taal zonder dit duidelijk aan de consument te laten weten alvorens deze zich tot de transactie verbindt;

9° beweren of anderszins de indruk wekken dat een product legaal kan worden verkocht wanneer dit niet het geval is;

10° wettelijke en reglementaire rechten van consumenten voorstellen als een onderscheidend kenmerk van het aanbod van de beoefenaar van een vrij beroep;

11° redactionele inhoud in de media, waarvoor de beoefenaar van een vrij beroep heeft betaald, gebruiken om reclame te maken voor een product, zonder dat dit duidelijk uit de inhoud of uit duidelijk door de consument identificeerbare beelden of geluiden blijkt;

12° feitelijk onjuiste beweringen doen betreffende de aard en de omvang van het gevaar dat de persoonlijke veiligheid van de consument of zijn gezin zou bedreigen indien de consument het product niet koopt;

13° een product dat lijkt op een door een bepaalde fabrikant vervaardigd product op een zodanige wijze promoten dat bij de consument doelbewust de verkeerde indruk wordt gewekt dat het product ingeraden door die fabrikant is vervaardigd, terwijl zulks niet het geval is;

14° een piramidesysteem opzetten, beheren of promoten waarbij de consument tegen betaling kans maakt op een vergoeding die eerder voortkomt uit het aanbrengen van nieuwe consumenten in het systeem dan uit de verkoop of het verbruik van producten;

15° beweren dat de beoefenaar van een vrij beroep het punt staat zijnzaak stop te zetten of te verhuizen, indien zulks niet het geval is;

16° beweren dat producten het winnen bij kansspelen kunnen vergemakkelijken;

17° bedrieglijk beweren dat een product ziekten, gebreken of misvormingen kan genezen;

18° feitelijk onjuiste informatie verstrekken over marktomschuldigheden of de mogelijkheid het product te bemachtigen met de bedoeling de consument het product te doen aanschaffen tegen voorwaarden die minder gunstig zijn dan de normale marktvoorwaarden;

19° in de context van een beroepspraktijk beweren dat er een wedstrijd wordt georganiseerd of prijzen worden uitgeleefd zonder de aangekondigde prijzen of een redelijk alternatief daadwerkelijk toe te kennen;

20° een product als "gratis", "voor niets", "kosteloos" en dergelijke omschrijven als de consument iets anders moet betalen

consommateur doit payer quoi que ce soit d'autre que les coûts inévitables liés à la réponse à l'offre et au fait de prendre possession ou livraison de l'article;

21° inclure dans le matériel promotionnel une facture ou un document similaire demandant paiement, qui donne au consommateur l'impression qu'il a déjà commandé le produit promu, alors que ce n'est pas le cas;

22° affirmer faussement ou donner l'impression que la personne exerçant une profession libérale n'agit pas à des fins qui entrent dans le cadre de son activité professionnelle, ou se présenter faussement comme un consommateur;

23° créer faussement l'impression que le service après-vente en rapport avec un produit est disponible dans un État membre de l'Union européenne autre que celui dans lequel il est vendu.

Section 4. - Des pratiques professionnelles agressives

Art. XIV. 68. Une pratique professionnelle est réputée agressive si, dans son contexte factuel, compte tenu de toutes ses caractéristiques et des circonstances, elle altère ou est susceptible d'altérer de manière significative, du fait du harcèlement, de la contrainte, y compris le recours à la force physique, ou d'une influence injustifiée, la liberté de choix ou de conduite du consommateur moyen à l'égard du produit et, par conséquent, l'amène ou est susceptible de l'amener à prendre une décision commerciale qu'il n'aurait pas prise autrement.

Art. XIV. 69. Afin de déterminer si une pratique professionnelle recourt au harcèlement, à la contrainte, y compris la force physique, ou à une influence injustifiée, il est tenu compte des éléments suivants:

1° le moment, l'endroit, la nature et la persistance de la pratique professionnelle;

2° le recours à la menace physique ou verbale;

3° l'exploitation en connaissance de cause par la personne exerçant une profession libérale de tout malheur ou circonstance particulière d'une gravité propre à altérer le jugement du consommateur, dans le but d'influencer la décision du consommateur concernant le produit;

4° tout obstacle non contractuel, payant ou disproportionné, imposé par la personne exerçant une profession libérale lorsque le consommateur souhaite faire valoir ses droits contractuels, et notamment celui de mettre fin au contrat ou de changer de produit ou de personne exerçant une profession libérale;

5° toute menace d'action alors que cette action n'est pas légalement possible.

dan de onvermijdelijke kosten om in te gaan op het aanbod en het product af te halen dan wel dit te laten bezorgen;

21° marketingmateriaal voorzien van een factuur of een soortgelijk document waarin om betaling wordt gevraagd, waardoor bij de consument de indruk wordt gewekt dat hij het aangeprezen product al heeft besteld, terwijl dat niet het geval is;

22° op bedrieglijke wijze beweren of de indruk wekken dat de beoefenaar van een vrij beroep niet optreedt ten behoeve van zijn beroepsactiviteit, of zich op bedrieglijke wijze voor doen als consument;

23° op bedrieglijke wijze de indruk wekken dat voor een bepaald product de dienst na verkoop beschikbaar is in een andere lidstaat van de Europese Unie dan die waar het product wordt verkocht.

Afdeling 4. - Agressieve beroepspraktijken

Art. XIV. 68. Als agressief wordt beschouwd een beroepspraktijk jegens consumenten die, in haar feitelijke context, al haar kenmerken en omstandigheden in aanmerking genomen, door intimidatie, dwang, inclusief het gebruik van lichamelijk geweld, of ongepaste beïnvloeding, de keuzevrijheid of de vrijheid van handelen van de gemiddelde consument met betrekking tot het product aanzienlijk beperkt of kan beperken, waardoor hij ertoe wordt gebracht of kan worden gebracht over een transactie een besluit te nemen dat hij anders niet had genomen.

Art. XIV. 69. Om te bepalen of er bij een beroepspraktijk gebruik wordt gemaakt van intimidatie, dwang, inclusief lichamelijk geweld, of ongepaste beïnvloeding, wordt rekening gehouden met:

1° het tijdstip, de plaats, de aard en de persistentie van de beroepspraktijk;

2° het gebruik van dreigende of grove taal of gedragingen;

3° het bewust uitbuiten door de beoefenaar van een vrij beroep van bepaalde tegenslagen of omstandigheden die zo ernstig zijn dat zij het beoordelingsvermogen van de consument kunnen beperken, met het oogmerk het besluit van de consument met betrekking tot het product te beïnvloeden;

4° door de beoefenaar van een vrij beroep gelegde, kosten meebringende of bovenmatige niet-contractuele belemmeringen ten aanzien van rechten die de consument uit hoofde van het contract wil uitoefenen, waaronder het recht om het contract te beëindigen of een ander product of een andere beoefenaar van een vrij beroep te kiezen;

5° het dreigen met maatregelen die wettelijk niet kunnen worden genomen.

Art. XIV. 70. Sont des pratiques professionnelles déloyales en toutes circonstances, les pratiques professionnelles agressives qui ont pour objet de:

1° donner au consommateur l'impression qu'il ne pourra quitter les lieux avant qu'un contrat n'ait été conclu;

2° effectuer des visites personnelles au domicile du consommateur, en ignorant sa demande de voir l'entreprise quitter les lieux ou ne pas y revenir, sans préjudice de dispositions légales ou réglementaires l'autorisant en vue d'assurer l'exécution d'une obligation contractuelle;

3° se livrer à des sollicitations répétées et non souhaitées par téléphone, télécopieur, courrier électronique ou tout autre outil de communication à distance, sans préjudice:

a) de dispositions légales ou réglementaires l'autorisant en vue d'assurer l'exécution d'une obligation contractuelle;

b) de l'article XIV. 77; et

c) de l'article XII. 13;

4° obliger un consommateur qui souhaite demander une indemnité au titre d'une police d'assurance à produire des documents qui ne peuvent raisonnablement être considérés comme pertinents pour établir la validité de la demande, ou s'abstenir systématiquement de répondre à des correspondances pertinentes, dans le but de dissuader ce consommateur d'exercer ses droits contractuels;

5° dans une publicité, inciter directement les enfants à acheter ou à persuader leurs parents ou d'autres adultes de leur acheter le produit faisant l'objet de la publicité;

6° exiger le paiement immédiat ou différé de produits fournis par la personne exerçant une profession libérale sans que le consommateur les ait demandés, ou exiger leur renvoi ou leur conservation;

7° informer explicitement le consommateur que s'il n'achète pas le produit ou le service, l'emploi de la personne concernée ou les moyens d'existence de la personne exerçant une profession libérale seront menacés;

8° donner la fausse impression que le consommateur a déjà gagné ou gagnera, moyennant ou non l'accomplissement d'une formalité, un prix ou un autre avantage équivalent,

— alors que, en fait, soit il n'existe pas de prix ou d'autre avantage équivalent,

— soit l'accomplissement de la formalité en rapport avec la demande du prix ou d'un autre avantage équivalent est subordonnée à l'obligation pour le consommateur de verser de l'argent ou de supporter un coût.

Art. XIV. 70. Worden onder alle omstandigheden, als oneerlijke beroepsspraktijken beschouwd, de volgende agressieve beroepsspraktijken:

1° de indruk geven dat de consument het pand niet mag verlaten alvorens er een overeenkomst is opgesteld;

2° de consument thuis opzoeken en zijn verzoek om weg te gaan of niet meer terug te komen negeren, behalve indien, en voor zover gerechtvaardigd volgens de wettelijke of reglementaire bepalingen, wordt beoogd een contractuele verplichting te doen naleven;

3° hardnekkig en ongewenst aandringen per telefoon, fax, e-mail of andere afstandsmedia, onverminderd:

a) de wettelijke of reglementaire bepalingen die dit toelaten om de uitvoering van een contractuele verplichting te verzekeren;

b) artikel XIV. 77; en

c) artikel XII. 13;

4° een consument die op grond van een verzekeringspolis een vordering indient, om documenten vragen die redelijkerwijs niet relevant kunnen worden geacht om de geldigheid van de vordering te beoordelen, dan wel systematisch weigeren antwoord te geven op daaromtrent gevoerde correspondentie, met de bedoeling de consument ervan te weerhouden zijn contractuele rechten uit te oefenen;

5° kinderen er in reclame rechtstreeks toe aanzetten om geadverteerde producten te kopen of om hun ouders of andere volwassenen ertoe over te halen die producten voor hen te kopen;

6° vragen om onmiddellijke dan wel uitgestelde betaling of om terugzending of bewaring van producten die de beoefenaar van een vrij beroep heeft geleverd, maar waar de consument niet om heeft gevraagd;

7° de consument uitdrukkelijk mededelen dat, als hij het product niet koopt, de baan van de betrokkenen of de bestaansmiddelen van de beoefenaar van een vrij beroep het gedrang komen;

8° de bedrieglijke indruk wekken dat de consument al een prijs heeft gewonnen of zal winnen dan wel door een bepaalde handeling te verrichten een prijs zal winnen of een ander soortgelijk voordeel zal behalen,

— als er in feite geen sprake is van een prijs of een ander soortgelijk voordeel; of

— als het ondernemen van stappen om in aanmerking te kunnen komen voor de prijs of voor een ander soortgelijk voordeel afhankelijk is van de betaling van een bedrag door de consument of indien daaraan voor hem kosten zijn verbonden.

Chapitre 2. – Pratiques professionnelles déloyales à l'égard de personnes autres que les consommateurs

Art. XIV. 71. Est interdit, tout acte contraire aux pratiques professionnelles honnêtes par lequel une personne exerçant une profession libérale porte atteinte ou peut porter atteinte aux intérêts professionnels d'une ou de plusieurs autres personnes exerçant une profession libérale ou d'une ou plusieurs autres entreprises .

Art. XIV. 72. Sans préjudice d'autres dispositions légales ou réglementaires, est interdite toute publicité d'une personne exerçant une profession libérale qui:

1° tous les éléments pris en compte, d'une manière quelconque, y compris sa présentation ou l'omission d'informations, induit en erreur ou est susceptible d'induire en erreur la personne à laquelle elle s'adresse ou qu'elle touche, notamment sur:

a) les caractéristiques des biens ou services, telles que leur disponibilité, leur nature, leur exécution, leur composition, le mode et la date de fabrication ou de prestation, les effets sur l'environnement, leur caractère approprié, leurs utilisations, leur quantité, leurs spécifications, leur origine géographique ou commerciale, les résultats qui peuvent être attendus de leur utilisation, les résultats et les caractéristiques essentielles des tests ou contrôles effectués sur les biens ou les services;

b) le prix ou son mode d'établissement et les conditions de fourniture des biens ou de prestation des services;

c) la nature, les qualités, les qualifications et les droits d'une personne exerçant une profession libérale, tels que son identité, son patrimoine, ses compétences et ses droits de propriété industrielle, commerciale ou intellectuelle ou les prix qu'elle a reçus et ses distinctions;

et qui, pour ces raisons, est susceptible d'affecter son comportement économique ou qui, pour ces raisons, porte préjudice ou est susceptible de porter préjudice à une personne exerçant une profession libérale;

2° comporte des éléments dénigrants à l'égard d'une autre personne exerçant une profession libérale, de ses biens, de ses services ou de son activité;

3° permet sans motif légitime d'identifier une ou plusieurs autres entreprises;

4° favorise un acte qui doit être considéré comme un manquement au présent livre ou comme une infraction en application des articles XV. 83 à 86 et XV. 126.

Art. XIV. 73 . Sans préjudice d'autres dispositions légales ou réglementaires, est interdite toute publicité d'une personne exerçant une profession libérale qui:

Hoofdstuk 2. - Oneerlijke beroepspraktijken jegens andere personen dan consumenten

Art. XIV. 71. Verboden is elke met de eerlijke beroepspraktijken strijdige daad waardoor een beoefenaar van een vrij beroep de beroepsbelangen van een of meer andere beoefenaars van een vrij beroep of van een of meer andere ondernemingenschaadt of kan schaden.

Art. XIV. 72. Onverminderd andere wettelijke of reglementaire bepalingen is verboden elke reclame van een beoefenaar van een vrij beroep die:

1° alle bestanddelen in acht genomen, op enigerlei wijze, met inbegrip van haar voorstellingswijze of de weglating van informatie, de persoon tot wie zij zich richt of die zij bereikt, misleidt of kan misleiden omtrent, onder meer:

a) de kenmerken van de goederen of diensten, zoals beschikbaarheid, aard, uitvoering, samenstelling, procédé en datum van fabricage of levering, de gevolgen voor het leefmilieu, geschiktheid voor het gebruik, de gebruiksmogelijkheden, hoeveelheid, specificatie, geografische of commerciële oorsprong of van het gebruik te verwachten resultaten, of de resultaten en wezenlijke kenmerken van op de goederen of diensten verrichte tests of controles;

b) de prijs of de wijze waarop hij wordt berekend, alsmede de voorwaarden waaronder de goederen worden geleverd of de diensten worden verricht;

c) de hoedanigheid, kwaliteiten, kwalificaties en rechten van een beoefenaar van een vrij beroep, zoals zijn identiteit en zijn vermogen, zijn bekwaamheden en zijn industriële commerciële of intellectuele eigendomsrechten of zijn bekroningen en onderscheidingen;

en die daardoor haar economisch gedrag kan beïnvloeden, of die om die redenen een beoefenaar van een vrij beroep schade toebrengt of kan toebrengen;

2° afbrekende gegevens bevat over een anderebeoefenaar van een vrij beroep, zijgoederen, diensten of activiteit;

3° het zonder gerechtvaardigde reden mogelijk maakt één of meer andere ondernemingen te identificeren;

4° een daad in de hand werkt die als een overtreding van dit boek of als een inbreuk met toepassing van de artikelen XV. 83 tot 86 et XV. 126 moet worden beschouwd.

Art. XIV. 73. Onverminderd andere wettelijke of reglementaire bepalingen is verboden elke reclame van een beoefenaar van een vrij beroep die:

1° inclut une facture ou un document similaire demandant paiement, qui donne l'impression que le bien ou le service a déjà été commandé, alors que ce n'est pas le cas;

2° dissimule ou fournit de façon peu claire une information substantielle relative aux conséquences résultant de la réponse donnée par le destinataire ou qui dissimule, fournit de façon peu claire ou n'indique pas sa véritable intention, dès lors que celle-ci ne ressort pas clairement du contexte.

Art. XIV. 74. Il est interdit à toute personne exerçant une profession libérale de prospecter, soit directement, soit par le biais d'un formulaire de paiement, d'un formulaire de commande, d'une facture ou d'un document équivalent, d'une offre, de conditions générales, d'une proposition de correction ou de tout autre document similaire, des annonceurs en vue de les faire figurer dans des guides, des fichiers d'adresses, des annuaires téléphoniques ou des listes ou fichiers similaires, sans indiquer explicitement que cette prospection constitue une offre de contrat payant et sans mentionner dans le document, en caractères gras et dans le plus grand caractère utilisé dans le document, la durée du contrat et le prix y afférent.

Art. XIV. 75. Il est interdit à toute personne exerçant une profession libérale de faire parvenir à une autre personne, sans demande préalable de sa part, un bien quelconque, en l'invitant à acquérir ce bien contre paiement de son prix, à le conserver ou à le renvoyer à son expéditeur, même sans frais.

Il est également interdit à toute personne exerçant une profession libérale de fournir à une autre personne, sans demande préalable de sa part, un service quelconque en l'invitant à accepter ce service contre paiement de son prix.

Le ministre peut accorder des dérogations à ces interdictions pour les offres faites dans un but philanthropique. Dans ce cas, le numéro d'autorisation obtenu et la mention suivante "Le destinataire n'a aucune obligation, ni de paiement, ni de renvoi" doivent figurer de manière lisible, apparente et non équivoque sur les documents relatifs à l'offre.

En aucun cas, le destinataire n'est tenu de payer le service fourni ou le bien envoyé ni de restituer ce dernier, l'absence de réponse du destinataire concernant la prestation de service ou la fourniture du bien ne valant pas consentement de celui-ci.

Art. XIV. 76. Il est interdit de créer, exploiter ou promouvoir un système de promotion pyramidale dans lequel une personne exerçant une profession libérale verse une participation en échange de la possibilité de percevoir une contrepartie provenant plutôt de l'entrée de nouvelles entreprises dans le système que de la vente ou de la consommation de produits.

1° een factuur of gelijkaardig document waarbij om betaling wordt gevraagd, bevat, die of dat de indruk wekt dat het goed of de dienst reeds werd besteld, terwijl dat niet het geval is;

2° essentiële informatie over de gevolgen van het door de bestemming gegeven antwoord verborgen houdt of op weinig duidelijke wijze weergeeft, of die de eigenlijke bedoeling, wanneer die niet duidelijk blijkt uit de context, verborgen houdt of op weinig duidelijke wijze weergeeft.

Art. XIV. 74. Het is verboden voor een beoefenaar van een vrij beroep ofwel rechtstreeks, ofwel via een betalingsformulier, een bestelformulier, een factuur of een gelijkaardig document, een aanbod, algemene voorwaarden, een voorstel tot verbetering of elk ander soortgelijk document, adverteerders te werven om hen in gidsen, adressenbestanden, telefoonboeken of soortgelijke lijsten of bestanden op te nemen, zonder ondubbelzinnig aan te geven dat deze werving een aanbod van overeenkomst tegen betaling uitmaakt en zonder in het vet en in het grootste lettertype dat in het document wordt gebruikt de duur van de overeenkomst en de hieraan verbonden prijs te vermelden.

Art. XIV. 75. Het is verboden voor een beoefenaar van een vrij beroepom aan een andere persoon, zonder dat deze hierom eerst heeft verzocht, enig goed toe te zenden, met het verzoek dit tegen betaling van zijn prijs te verwerven, het te bewaren of het, zelfs kosteloos, aan de afzender terug te zenden.

Het is eveneens verboden voor een beoefenaar van een vrij beroepom aan een andere persoon, zonder dat deze hierom eerst heeft verzocht, enige dienst te verlenen met het verzoek die dienst, tegen betaling van zijn prijs, te aanvaarden.

De minister kan van deze verbodsbeperkingen afwijkingen toestaan voor aanbiedingen met een liefdadig doel. In dat geval moet het vergunningsnummer en de volgende vermelding "De geadresseerde heeft geen enkele verplichting, noch tot betaling, noch tot terugzending" leesbaar, goed zichtbaar en ondubbelzinnig vermeld zijn op de documenten die op het aanbod betrekking hebben.

In geen geval is de geadresseerde verplicht de verleende dienst of het toegezonden goed te betalen noch het terug te zenden. Het feit dat de geadresseerde niet reageert op de prestatie van de dienst of de levering van het goed betekent niet dat hij er mee instemt.

Art. XIV. 76. Het is verboden een piramidesysteem op te zetten, te beheren of te promoten waarbij een beoefenaar van een vrij beroep tegen betaling kans maakt op een vergoeding die eerder voorkomt uit het aanbrengen van nieuwe ondernemingen in het systeem dan uit de verkoop of het verbruik van producten.

Chapitre 3. - Communications non souhaitées

Art. XIV. 77. § 1er. L'utilisation de systèmes automatisés d'appel sans intervention humaine et de télécopieurs à des fins de prospection directe est interdite sans le consentement préalable, libre, spécifique et informé du destinataire des messages.

La personne qui a donné son consentement peut le retirer à tout moment, sans donner de motifs et sans qu'aucun frais puisse être mis à sa charge.

La charge de la preuve du fait que la communication effectuée au moyen d'une technique mentionnée au présent paragraphe, ou déterminée en application de celui-ci a été sollicitée, incombe à l'émetteur

Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, étendre l'interdiction visée à l'alinéa 1er à d'autres techniques de communication que celles y mentionnées, compte tenu de leur évolution.

§ 2. Sans préjudice de l'article XII. 13, les communications non sollicitées à des fins de prospection directe, effectuées par d'autres techniques que celles mentionnées au paragraphe 1er ou déterminées en application de celui-ci, sont autorisées moyennant le respect des dispositions prévues aux articles XIV. 78 à XIV. 82.

Art. XIV. 78. § 1er. L'opérateur offre à son abonné la possibilité de communiquer, à tout moment, qu'il s'oppose à l'utilisation du numéro de téléphone ou des numéros de téléphone qui lui sont attribués pour des raisons de marketing direct.

L'abonné exerce gratuitement ce droit d'opposition et peut au moins le communiquer par téléphone, par lettre ou par e-mail.

Lors de la conclusion du contrat, l'opérateur attire l'attention de l'abonné sur ce droit de manière expresse et particulière.

§ 2. L'opérateur enregistre chaque opposition d'un abonné, telle que visée au § 1er, dans les cinq jours ouvrables dans un fichier destiné à cet effet et communique à l'abonné la date de l'enregistrement.

L'opérateur met à la disposition des personnes, qui veulent faire du marketing direct par téléphone, le fichier qui contient les numéros de téléphone pour lesquels les abonnés ne veulent pas d'appels pour des raisons de marketing direct.

Un opérateur peut déléguer l'exécution des obligations fixées au présent article à un organisme sans but lucratif avec lequel il conclut un contrat à cet effet.

Hoofdstuk 3. - Ongewenste communicaties

Art. XIV. 77. § 1. Het gebruik van geautomatiseerdeoproep-systemen zonder menselijke tussenkomst en het gebruik van faxen met het oog op direct marketing, zijn verboden zonder de voorafgaande, vrije, specifieke en geïnformeerde toestemming van de geadresseerde van de boodschap.

De persoon die zijn toestemming heeft gegeven kan deze te allen tijde terugtrekken, zonder daarvoor een reden op te geven en zonder dat hem daarvoor enige kosten kunnen worden ten laste gelegd.

De bewijslast dat om de overgebrachte communicatie werd verzocht via een techniek vermeld in of vastgesteld met toepassing van deze paragraaf, berust op de afzender.

Bij een besluit, vastgesteld na overleg in de Ministerraad, kan de Koning het verbod bedoeld in het eerste lid uitbreiden tot andere dan de aldaar vermelde communicatietechnieken, rekening houdend met de evolutie ervan.

§ 2. Onverminderd artikel XII. 13 is het gebruik van andere dan de in paragraaf 1 bedoelde technieken voor het overbrengen van ongevraagde communicatie met het oog op direct marketing aan abonnees toegestaan met inachtneming van de bepalingen opgenomen in artikelen XIV. 78 tot XIV. 82.

Art. XIV. 78. § 1. De operator biedt aan zijn abonnee de mogelijkheid om op elk ogenblik mede te delen dat hij zich verzet tegen het gebruik van het telefoonnummer of de telefoonnummers die hem zijn toegekend voor redenen van direct marketing.

De abonnee oefent dit recht van verzet gratis uit en kan dit minstens telefonisch, per brief of per e-mail mededelen.

Bij het aangaan van de overeenkomst vestigt de operator de aandacht van de abonnee op een uitdrukkelijke en opvallende wijze op dit recht.

§ 2. De operator registreert elk verzet van een abonnee zoals bedoeld in § 1, binnen vijf werkdagen in een daartoe bestemd gegevensbestand en deelt de datum van registratie mee aan de abonnee.

De operator stelt het gegevensbestand dat de telefoonnummers bevat waarop de abonnees geen oproepen voor redenen van direct marketing wil ontvangen ter beschikking van personen die aan direct marketing via telefoon willen doen.

Een operator kan de uitvoering van de verplichtingen zoals bedoeld in paragraaf 1 delegeren aan een instelling zonder winstgevend doel met dewelke hij hieromtrent een overeenkomst afsluit.

Art. XIV. 79. § 1er. Tout appel téléphonique pour des raisons de marketing direct vers un numéro de téléphone qui est repris dans le fichier visé à l'article XIV. 78, § 2, est interdit.

Pour tout appel téléphonique pour des raisons de marketing direct, l'appelant vérifie préalablement si le numéro concerné n'est pas repris dans ce fichier.

§ 2. L'interdiction visée au § 1er ne s'applique pas aux appels vers des numéros de téléphone d'abonnés qui ont donné leur accord exprès aux personnes qui font des appels téléphoniques pour des raisons de marketing direct ou au nom desquelles de tels appels sont faits, pour utiliser leurs données personnelles à de telles fins.

Art. XIV. 80. Les opérateurs et les personnes qui font du marketing direct ou pour le compte desquelles cela se produit, supportent la charge de la preuve du respect des dispositions du présent chapitre.

Art. XIV. 81. § 1er. Le Roi peut, après avis de la Commission de la protection de la vie privée, prendre des mesures pour:

1° déterminer le contenu, la forme et le fonctionnement du fichier visé à l'article XIV. 78, § 2;

2° déterminer les conditions et les modalités d'accès à ces fichiers des personnes qui veulent faire des appels téléphoniques pour des raisons de marketing direct, y compris l'identification de ces personnes;

3° maintenir les modalités de communication de l'abonné, visée à l'article XIV. 78, § 1er, aussi simples que possible.

§ 2. Le Roi peut également, après avis de la Commission de la protection de la vie privée, agréer une association ou organisation qui reprend les obligations de tous les opérateurs visés à l'article XIV. 78.

Cette association ou organisation ne peut être agréée que sur base des critères d'agrément que le Roi détermine et qui offre au moins les garanties suivantes:

1° la facilité d'utilisation pour l'abonné;

2° l'utilisation exclusive des données du fichier en vue du respect des droits de l'abonné conformément à l'article XIV. 78, § 1er;

3° l'absence de tout but de lucre de l'association ou de l'organisation;

4° l'accès continu et simple aux données, moyennant un prix réduit, pour les personnes qui veulent faire des appels téléphoniques pour des raisons de marketing direct;

5° le respect des règles imposées en vertu du paragraphe 1er.

Art. XIV. 79. § 1. Elke telefonisch oproep voor redenen van direct marketing naar een telefoonnummer dat is opgenomen in het gegevensbestand bedoeld in artikel XIV. 78, § 2, is verboden.

Voor elke telefoonoproep om redenen van direct marketing gaat de oproeper voorafgaandelijk na of het desbetreffende nummer niet is opgenomen in dit gegevensbestand.

§ 2. Het verbod bedoeld in § 1 geldt niet voor oproepen naar telefoonnummers van abonnees die aan de persoon die telefoonoproepen om redenen van direct marketing doet of namens wie dergelijke oproepen worden gedaan, zijn uitdrukkelijke toelating hebben verleend om zijn persoonsgegevens voor dergelijke doeleinden te gebruiken.

Art. XIV. 80. De operatoren en de personen die aan direct marketing doen of voor wiens rekening dit gebeurt, dragen de bewijslast van de naleving van de bepalingen van dit hoofdstuk.

Art. XIV. 81. § 1. De Koning kan, na advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, maatregelen nemen om:

1° de inhoud, de vorm en de werking van het gegevensbestand bedoeld in artikel XIV. 78, § 2, te bepalen;

2° de toegangsvooraarden en -wijzen tot deze gegevensbestanden te bepalen voor personen die telefoonoproepen om redenen van direct marketing willen doen, met inbegrip van de identificatie van deze personen;

3° de mededelingsvormen door de abonnee bedoeld in artikel XIV. 78, § 1, zo eenvoudig mogelijk te houden.

§ 2. De Koning kan, na advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, eveneens een vereniging of organisatie erkennen die de verplichtingen van alle operatoren bedoeld in artikel XIV. 78 op zich neemt.

Deze vereniging of organisatie kan enkel worden erkend op basis van de erkenningscriteria die de Koning bepaalt en die minstens de volgende waarborgen bieden:

1° het gebruiksgemak voor de abonnee;

2° het uitsluitende gebruik van de gegevens uit het gegevensbestand met het oog op het naleven van de rechten van de abonnee overeenkomstig artikel XIV. 78, § 1;

3° de afwezigheid van elk winstgevend doel van de vereniging of de organisatie;

4° de continue en eenvoudige toegang tot de gegevens, tegen een beperkte prijs, voor de personen die telefoonoproepen om redenen van direct marketing willen doen;

5° de naleving van de regels die krachtens paragraaf 1 worden opgelegd.

Art. XIV. 82. Pour l'application du présent chapitre, il y a lieu d'entendre par "opérateur" et par "abonné", un opérateur et un abonné tels que définis à l'article 2, 11e et 15e de la loi du 13 juin 2005 relative aux communications électroniques.

Titre 7. Dispositions finales

Art. XIV. 83. Le Roi exerce les pouvoirs à Lui confiés par les dispositions du livre XIV, titres 1, 2, 3, 4, chapitres 1er sur la proposition du Ministre

Le Roi exerce les pouvoirs à Lui confiés par les dispositions du livre XIV, titre 4, chapitres 2 et 3, sur la proposition du Ministre.

Lorsque des mesures à prendre en exécution du livre XIV, concernant des biens ou services qui, dans les domaines visés par les titres 1 à 4 sont réglementés ou susceptibles d'être réglementés à l'initiative d'autres Ministres, ces mesures doivent porter dans leur préambule, référence à l'accord des ministres intéressés. Le cas échéant, ces mesures sont proposées conjointement par les ministres intéressés et exécutées par eux, d'un commun accord, chacun en ce qui le concerne.

Il en est de même lorsque, dans les domaines visés par les titres 1 à 4, des mesures à prendre, à l'initiative d'autres Ministres que le ministre, concernant des biens ou des services réglementés ou susceptibles d'être réglementés en exécution du présent livre."

Art. 4. Dans le livre XV, titre 1er, chapitre 1er, il est inséré un article XV.10bis rédigé comme suit:

"Art. XV.10bis. Lorsqu'une mesure d'instruction ou une mesure de constat d'une infraction est exécutée vis-à-vis de la personne exerçant une profession libérale au sens de l'article I.8 35e, une telle chose se produit le cas échéant exclusivement en présence de la personne qui exerce une autorité disciplinaire sur la personne exerçant la profession libérale, ou après qu'elle ait été dûment appelée, afin qu'elle puisse juger si, et éventuellement dans quelle mesure, la demande d'information ou de remise de livres et de documents est compatible avec le respect du secret professionnel..

En outre, cette mesure est exécutée dans le respect du droit de la protection de la vie privée du client de la personne exerçant la profession libérale.

Les dossiers et les autres documents de la personne exerçant la profession libérale ne peuvent être saisis. Une copie peut en être faite qui peut être déclarée conforme par la personne exerçant la profession libérale, sous réserve des alinéas précédents et dans le respect du secret professionnel.

Le représentant de l'autorité disciplinaire compétente peut adresser toutes ses remarques concernant le respect du secret professionnel aux autorités qui ont ordonné ces mesures. Les actes de saisie et les procès-verbaux de perquisition mentionnent sous peine de nullité la présence

Art. XIV. 82. Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt verstaan onder "operator" en "abonnee", een operator en een abonnee zoals gedefinieerd in artikel 2, 11e en 15e van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie.

Titel 7. Slotbepalingen

Art. XIV. 83. De Koning oefent de bevoegdheden, Hem toegekend door de bepalingen van boek XIV, titels 1, 2, 3, 4, hoofdstuk 1, uit op de voordracht van de Minister.

De Koning oefent de bevoegdheden, Hem toegekend door de bepalingen van boek XIV, titel 4, hoofdstukken 2 en 3, uit op voordracht van de Minister.

Wanneer maatregelen, te nemen ter uitvoering van boek XIV betrekking hebben op de goederen of diensten waarvoor binnen het toepassingsgebied van de titels 1 tot 4 een regeling is getroffen of kan worden getroffen op initiatief van andere ministers moet in de aanhef van het besluit worden verwezen naar de instemming van de betrokken ministers. Die maatregelen worden desgevallend gezamenlijk door de betrokken ministers voorgesteld en door hen in onderlinge overeenstemming, ieder wat hem betreft, uitgevoerd.

Zulks geldt eveneens wanneer, op het gebied van de titels 1 tot 4, maatregelen die moeten worden genomen op initiatief van andere ministers dande minister, betrekking hebben op goederen of diensten waarvoor een regeling is getroffen of kan worden getroffen ter uitvoering van dit boek."

Art. 4. In boek XV, titel 1 hoofdstuk 1, wordt een artikel XV. 10bis ingevoegd, luidende:

"Art. XV.10bis. Wanneer een onderzoeksmaatregel of maatregel tot vaststelling van een misdrijf ten aanzien van de beoefenaar van een vrij beroep in de zin van artikel I.8 35^e ten uitvoer wordt gelegd, gebeurt zulks in voorkomend geval uitsluitend in aanwezigheid van de persoon met tuchtrechtelijk gezag ten aanzien van die beoefenaar of nadat die persoon behoorlijk werd opgeroepen, opdat deze zou oordelen of, en gebeurlijk in welke mate, de vraag om inlichtingen of de overlegging van boeken en bescheiden verzoenbaar is met het eerbiedigen van het beroepsgeheim.

Bovendien wordt die maatregel ten uitvoer gelegd met inachtneming van het recht op de persoonlijke levenssfeer van de cliënt van de beoefenaar van het vrij beroep.

De dossiers en andere documenten van de beoefenaar van het vrij beroep kunnen niet in beslag worden genomen. Er kan een afschrift van worden gemaakt dat door de beoefenaar van het vrij beroep voor eensluidend wordt verklaard, onder voorbehoud van voorgaande alinea's en met inachtneming van het beroepsgeheim.

De vertegenwoordiger van de bevoegde tuchtoverheid kan aan de overheden die deze maatregelen hebben uitgevaardigd alle opmerkingen betreffende het bewaren van het beroepsgeheim richten. De akten van beslag en de processen-verbaal van huiszoeking vermelden op straffe

du représentant de l'autorité disciplinaire compétente ou le fait que ce dernier a été dûment invité, et le cas échéant les remarques que le représentant de l'autorité disciplinaire a cru devoir faire".

Art. 5

Dans le livre XV, titre 1er, chapitre 2, du même Code, il est inséré une section 1^{re}bis, rédigée comme suit:

"Section 1^{re}bis. Les compétences particulières en matière de recherche et constatation des infractions au livre XIV

Art. XV. 11. § 1er. Les infractions visées à l'article XV.83, alinéa 2, peuvent être recherchées et constatées tant par les agents visés à l'article XV.2 que par ceux visés à l'article 11 de la loi du 24 janvier 1977 relative à la protection de la santé des consommateurs en ce qui concerne les denrées alimentaires et les autres produits.

Art. XV. 12. § 1er. Les agents visés à l'article XV.2 sont également compétents pour rechercher et constater les actes qui, sans être punissables, peuvent faire l'objet d'une action en cessation formée à l'initiative du ministre. Les procès-verbaux dressés à ce propos font foi jusqu'à preuve du contraire.

§ 2. Dans l'exercice de leurs fonctions, les agents visés au paragraphe 1er disposent des pouvoirs mentionnés à l'article XV.3, 1°, 2° et 7°.

Art. XV. 13. § 1er. Les agents commissionnés à cette fin par les ministres visés à l'article XVII.9 sont compétents pour rechercher et constater les infractions pouvant donner lieu à l'action prévue à l'article XVII.3. Les procès-verbaux dressés à ce propos font foi jusqu'à preuve du contraire.

§ 2. Dans l'exercice de leurs fonctions, les agents visés au paragraphe 1er disposent des pouvoirs mentionnés à l'article XV.3, 1°, 2° et 7°.

Art. XV. 14. Le juge d'instruction, au vu des procès-verbaux dressés en exécution de l'art. XV.2 et constatant des infractions aux dispositions visées à l'article XV.83, 7°, peut, par ordonnance motivée, enjoindre aux opérateurs de technique de communication, lorsqu'ils sont en mesure de le faire, de suspendre, dans les limites et pour la durée qu'il détermine et qui ne peut excéder un mois, la mise à la disposition du contrevenant de la technique de communication utilisée pour la commission de l'infraction.

Le juge peut prolonger une ou plusieurs fois les effets de son ordonnance; il doit y mettre fin dès que les circonstances qui l'ont justifiée ont disparu.

van nietigheid de aanwezigheid van de vertegenwoordiger van de bevoegde tuchtoverheid of het feit dat zij op correcte wijze werd uitgenodigd, alsook de opmerkingen die de vertegenwoordiger van de bevoegde tuchtoverheid desgevallend meende te moeten maken."

Art. 5

In boek XV, titel 1, hoofdstuk 2, van hetzelfde Wetboek, wordt een afdeling 1bis ingevoegd, luidende:

"Afdeling 1bis. De bijzondere bevoegdheden inzake opsporing en vaststelling van inbreuken op boek XIV

Art. XV 11. § 1. De inbreuken bedoeld in artikel XV.83, lid 2, kunnen worden opgespoord en vastgesteld zowel door de ambtenaren bedoeld in artikel XV.2, als door die bedoeld in artikel 11 van de wet van 24 januari 1977 betreffende de bescherming van de gezondheid van de verbruikers op het stuk van de voedingsmiddelen en andere producten.

Art. XV. 12. § 1. De ambtenaren bedoeld in artikel XV.2 zijn eveneens bevoegd voor het opsporen en het vaststellen van de daden die, zonder strafbaar te zijn, het voorwerp kunnen zijn van een vordering tot staking op initiatief van de minister. De processen-verbaal welke daaromtrent worden opgesteld, hebben bewijskracht tot het tegendeel is bewezen.

§ 2. In de uitoefening van hun ambt beschikken de in paragraaf 1 bedoelde ambtenaren over de bevoegdheden vermeld in artikel XV.3, 1°, 2° en 7°.

Art. XV. 13. § 1. De ambtenaren hiertoe aangesteld door de in artikel XVII.9 genoemde ministers zijn bevoegd voor het opsporen en het vaststellen van de inbreuken die het voorwerp kunnen zijn van de vordering bedoeld in artikel XVII.3. De processen-verbaal welke daaromtrent worden opgesteld, hebben bewijskracht tot het tegendeel is bewezen.

§ 2. In de uitoefening van hun ambt beschikken de in paragraaf 1 bedoelde ambtenaren over de bevoegdheden vermeld in artikel XV.3, 1°, 2° en 7°.

Art. XV. 14. Na kennismeting van de processen-verbaal opgemaakt op grond van artikel XV.2 en bij vaststelling van inbreuken op de bepalingen bedoeld in artikel XV.83, 7°, kan de onderzoeksrechter, middels een met redenen omklede beschikking, de communicatietechniek-exploitanten gelasten, indien deze daartoe in staat zijn, de terbeschikkingstelling van de communicatietechniek die door de overtreder is gebruikt om de inbreuk te plegen, op te schorten binnen de perken en voor de duur die hij bepaalt en die een maand niet kan overschrijden.

De onderzoeksrechter kan een of meer keren de uitwerking van zijn beschikking verlengen; hij moet er een einde aan maken zodra de omstandigheden, die ze rechtvaardigen, verdwenen zijn.

Art. XV. 15. Le ministre ou l'agent visé à l'article XV.2 peut demander à une personne exerçant une profession libérale qu'elle apporte les preuves concernant l'exactitude matérielle des données factuelles qu'elle communique dans le cadre d'une pratique professionnelle.

La personne exerçant une profession libérale doit apporter, dans un délai d'un mois maximum, les preuves concernant l'exactitude matérielle de ces données.

Si les preuves exigées en vertu de l'alinéa 1er ne sont pas apportées ou sont jugées insuffisantes, le ministre ou l'agent commissionné à cet effet peut considérer la pratique professionnelle comme contraire aux dispositions du livre XIV, titre 4.

Art. 6

Dans le livre XV, titre 3, chapitre 2, du même Code, il est insérée une section 4bis, rédigée comme suit:

“Section 4bis. Les peines relatives aux infractions au livre XIV”

Art. XV. 83. Sont punis d'une sanction de niveau 2, ceux qui commettent une infraction aux dispositions:

1° des articles XIV. 4 à XIV. 7 relatifs à l'indication des prix et des arrêtés pris en exécution de l'article XIV. 8;

2° des articles XIV. 10 et XIV. 11 relatifs à la référence à son propre prix appliqué précédemment et des arrêtés pris en exécution des articles XIV. 12 et XIV. 13

3° de l'article XIV. 20 relatif à la présentation au consommateur, pour signature, d'une lettre de change;

4° des articles XIV. 27 à XIV. 37 relatifs aux contrats à distance;

5° des articles XIV. 39 à XIV. 47 relatifs aux contrats hors des lieux habituels d'exercice de la profession;

6° des articles XIV. 55 et XIV. 56 relatifs au bon de commande et aux documents justificatifs et des arrêtés pris en exécution des articles XIV. 55 et XIV. 56;

7° des articles XIV. 62, XIV. 67 et XIV. 70 relatifs aux pratiques professionnelles déloyales à l'égard des consommateurs, à l'exception des articles XIV. 67, 12°, 14°, 16° et 17°, et XIV. 70, 1°, 2° et 8°;

8° de l'article XIV. 74 relatif à l'interdiction de pratiques du marché déloyales visant à proscrire des annonceurs;

9° de l'article XIV. 75 relatif aux achats forcés à l'égard des personnes exerçant une profession libérale;

Art. XV. 15. De minister of de ambtenaar bedoeld in artikel XV.2 kan een beoefenaar van een vrij beroep vragen dat zij de bewijzen levert betreffende de materiële juistheid van de feitelijke gegevens die zij meedeelt in het kader van een beroepspraktijk.

De beoefenaar van een vrij beroep moet binnen een termijn van maximum één maand het bewijs van de materiële juistheid van die gegevens leveren.

Wanneer de bewijzen vereist krachtens het eerste lid niet worden geleverd of onvoldoende worden geacht, kan de minister of de hiertoe aangestelde ambtenaar oordelen dat de beroepspraktijk in strijd is met de bepalingen van boek XIV, titel 4.

Art. 6

In boek XV, titel 3, hoofdstuk 2, van hetzelfde Wetboek, wordt een afdeling 4bis ingevoegd, luidende:

“Afdeling 4bis. De straffen voor de inbreuken op boek XIV”

Art. XV. 83. Met een sanctie van niveau 2 worden gestraft, zij die de bepalingen overtreden:

1° van de artikelen XIV. 4 tot XIV. 7 betreffende de prijsaanduiding en van de besluiten ter uitvoering van artikel XIV. 8;

2° van de artikelen XIV. 10 en XIV. 11 betreffende de verwijzing naar de eigen voorheen toegepaste prijs en van de besluiten genomen ter uitvoering van de artikelen XIV. 12 en XIV. 13;

3° van artikel XIV. 20 betreffende het aan een consument ter ondertekening voorleggen van een wisselbrief;

4° van de artikelen XIV. 27 tot XIV. 37 betreffende overeenkomsten op afstand;

5° van de artikelen XIV. 39 tot XIV. 47 betreffende buiten gebruikelijke plaatsen van beroepsuitoefening gesloten overeenkomsten;

6° van de artikelen XIV. 55 en XIV. 56 betreffende de bestelbon en de bewijsstukken en van de besluiten ter uitvoering van de artikelen XIV. 55 en XIV. 56;

7° van de artikelen XIV. 62, XIV. 67 en XIV. 70 betreffende de oneerlijke beroepspraktijken jegens de consumenten met uitzondering van de artikelen XIV. 67, 12°, 14°, 16° en 17°, en XIV. 70, 1°, 2° en 8°;

8° van artikel XIV. 74 betreffende het verbod van oneerlijke marktpraktijken om adverteerders te werven;

9° van artikel XIV. 75 betreffende de afgedwongen aankopen ten aanzien van de beoefenaars van een vrij beroep;

10° des articles XIV. 77 à XIV. 82 relatifs aux communications non souhaitées;

11° des règlements de l'Union européenne qui ont trait à des matières relevant, en vertu du livre XIV, du pouvoir réglementaire du Roi.

Art. XV. 84. Sont punis d'une sanction de niveau 3, ceux qui, de mauvaise foi, commettent une infraction aux dispositions du livre XIV du présent Code, à l'exception de celles visées aux articles XV. 83, XV. 85, XV. 86 et XV. 126 et à l'exception des infractions visées à l'article XIV. 71.

Art. XV. 85. Sont punis d'une sanction de niveau 3:

1° ceux qui ne se conforment pas à ce que dispose un jugement ou un arrêt rendu en vertu de l'article XVII. 1, à la suite d'une action en cessation;

2° ceux qui, volontairement, en personne ou par personne interposée, suppriment, dissimulent ou lacèrent totalement ou partiellement les affiches apposées en application des articles XVII. 5 et XV. 131 du présent Code

Art. XV. 86. Sont punis d'une sanction de niveau 6 , ceux qui commettent une infraction aux articles XIV. 67, 12°, 14°, 16° et 17°, et XIV. 70, 1°, 2° et 8° relatifs aux pratiques professionnelles déloyales et à l'article XIV. 76.”

Art. 7

A l'article XV. 131 du Code de droit économique le mot “XIV,” est inséré entre les mots “livres” et “VIII et IX”.

CHAPITRE III

Dispositions modificatives et abrogatoires

Art. 8

La loi du 2 août 2002 relative à la publicité trompeuse et à la publicité comparative, aux clauses abusives et aux contrats à distance en ce qui concerne les professions libérales, modifiée par la loi du 19 avril 2007 est abrogée.

CHAPITRE V

Attribution de compétences

Art. 9

Le Roi peut coordonner les dispositions du Code de droit économique, telles qu'insérées par la présente loi, avec les dispositions qui les auraient expressément ou implicitement modifiées au moment où la coordination sera établie.

10° van artikelen XIV. 77 tot XIV. 82 betreffende de ongewenste communicaties;

11° van de verordeningen van de Europese Unie die betrekking hebben op aangelegenheden, bedoeld in boek XIV, van de regelgevende bevoegdheid van de Koning.

Art. XV. 84. Met een sanctie van niveau 3 worden gestraft, zij die te kwader trouw de bepalingen van boek XIV van dit Wetboek overtreden, met uitzondering van die welke bedoeld zijn in de artikelen XV. 83, XV. 85, XV. 86 en XV. 126 en met uitzondering van de inbreuken bedoeld in artikel XIV. 71.

Art. XV. 85. Met een sanctie van niveau 3 worden gestraft:

1° zij die de beschikking niet naleven van een vonnis of een arrest gewezen krachtens artikel XVII. 1, als gevolg van een vordering tot staking;

2° zij die opzettelijk, zelf of door een tussenpersoon, de aanplakbrieven, aangebracht met toepassing van de artikelen XVII. 5 en XV. 131, geheel of gedeeltelijk vernietigen, verbergen of verscheuren.

Art. XV. 86. Met een sanctie van niveau 6 worden gestraft, zij die de artikelen XIV. 67, 12°, 14°, 16° en 17°, en XIV. 70, 1°, 2° en 8° betreffende de oneerlijke beroepspraktijken en artikel XIV. 76 overtreden.”

Art. 7

In artikel XV. 131 van het Wetboek van economisch recht wordt het woord “XIV,” ingevoegd tussen de woorden “boeken” en “VIII en IX”.

HOOFDSTUK III

Wijzigings- en opheffingsbepalingen

Art. 8

De wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake vrije beroepen, gewijzigd bij wet van 19 april 2007 wordt opgeheven.

HOOFDSTUK V

Bevoegdheidstoewijzing

Art. 9

De Koning kan de bepalingen van het Wetboek van economisch recht, zoals ingevoegd bij deze wet, coördineren met de bepalingen die daarin uitdrukkelijk of stilzwijgend wijzigingen hebben aangebracht tot het tijdstip van de coördinatie.

A cette fin, Il peut:

1° modifier l'ordre, la numérotation et, en général, la présentation des dispositions à coordonner;

2° modifier les références qui seraient contenues dans les dispositions à coordonner en vue de les mettre en concordance avec la numérotation nouvelle;

3° modifier la rédaction des dispositions à coordonner en vue d'assurer leur concordance et d'en unifier la terminologie sans qu'il puisse être porté atteinte aux principes inscrits dans ces dispositions.

CHAPITRE VI

Entrée en vigueur

Art. 10

Le Roi fixe l'entrée en vigueur de chacune des dispositions de la présente loi et/ou chacune des dispositions insérées par la présente loi dans le Code de droit économique.

Art. 11

Les dispositions du titre 3 du Livre XIV "Des contrats avec les consommateurs" relatives aux contrats entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur ne s'appliquent qu'aux contrats conclus après l'entrée en vigueur de la présente loi.

Daartoe kan Hij:

1° de volgorde en de nummering van de te coördineren bepalingen veranderen en in het algemeen de teksten naar de vorm wijzigen;

2° de verwijzingen die voorkomen in de te coördineren bepalingen met de nieuwe nummering doen overeenstemmen;

3° zonder afbreuk te doen aan de beginselen die in de te coördineren bepalingen vervat zijn, de redactie ervan wijzigen om ze onderling te doen overeenstemmen en eenheid in de terminologie te brengen.

HOOFDSTUK VI

Inwerkingtreding

Art. 10

De Koning bepaalt de inwerkingtreding van elke bepaling van deze wet en/of elke bepaling ingevoegd krachtens deze wet in het Wetboek van economisch recht.

Art. 11

De bepalingen van titel 3 van Boek XIV "overeenkomsten met consumenten" die betrekking hebben op overeenkomsten gesloten tussen beoefenaars van vrije beroepen en consumenten zijn slechts van toepassing op de overeenkomsten afgesloten na de inwerkingtreding van deze wet.

ANNEXE 1RE AU LIVRE XIV DU CODE DE DROIT ÉCONOMIQUE

INFORMATIONS STANDARDISÉES SUR LA RÉTRACTATION

Droit de rétractation

Vous avez le droit de vous rétracter du présent contrat sans donner de motif dans un délai de quatorze jours.

Le délai de rétractation expire 14 jours après le jour (1).

Pour exercer le droit de rétractation, vous devez nous notifier (2) votre décision de rétractation du présent contrat au moyen d'une déclaration dénuée d'ambiguïté (par exemple, lettre envoyée par la poste, télécopie ou courrier électronique). Vous pouvez utiliser le modèle de formulaire de rétractation mais ce n'est pas obligatoire. (3)

Pour que le délai de rétractation soit respecté, il suffit que vous transmettiez votre communication relative à l'exercice du droit de rétractation avant l'expiration du délai de rétractation.

Effets de la rétractation

En cas de rétractation de votre part du présent contrat, nous vous rembourserons tous les paiements reçus de vous, y compris les frais de livraison (à l'exception des frais supplémentaires découlant du fait que vous avez choisi, le cas échéant, un mode de livraison autre que le mode moins coûteux de livraison standard proposé par nous) sans retard excessif et, en tout état de cause, au plus tard quatorze jours à compter du jour où nous sommes informés de votre décision de rétractation du présent contrat. Nous procéderons au remboursement en utilisant le même moyen de paiement que celui que vous aurez utilisé pour la transaction initiale, sauf si vous convenez expressément d'un moyen différent; en tout état de cause, ce remboursement n'occasionnera pas de frais pour vous. (4)

(5)

(6)

Instructions à suivre pour remplir les informations

(1) Insérez l'un des passages suivants entre guillemets:

a) s'il s'agit d'un contrat de service ou d'un contrat portant sur la fourniture d'eau, de gaz ou d'électricité lorsqu'ils ne sont pas conditionnés dans un volume délimité ou en quantité déterminée, de chauffage urbain ou d'un contenu numérique non fourni sur un support matériel: "de la conclusion du contrat.";

b) s'il s'agit d'un contrat de vente: "où vous-même, ou un tiers autre que le transporteur et désigné par vous, prend physiquement possession du bien.";

c) s'il s'agit d'un contrat portant sur plusieurs biens commandés par le consommateur au moyen d'une seule

BIJLAGE 1 VAN BOEK XIV WETBOEK ECONOMISCH RECHT

MODELINSTRUCTIES VOOR HERROEPING

Herroepingsrecht

U heeft het recht om binnen een termijn van 14 dagen zonder opgave van redenen de overeenkomst te herroepen.

De herroepingstermijn verstrijkt 14 dagen na de dag (1).

Om het herroepingsrecht uit te oefenen, moet u ons (2) via een ondubbelzinnige verklaring (bv. schriftelijk per post, fax of e-mail) op de hoogte stellen van uw beslissing de overeenkomst te herroepen. U kunt hiervoor gebruikmaken van het bijgevoegde modelformulier voor herroeping, maar bent hiertoe niet verplicht (3).

Om de herroepingstermijn na te leven volstaat het om uw mededeling betreffende uw uitoefening van het herroepingsrecht te verzenden voordat de herroepingstermijn is verstreken.

Gevolgen van de herroeping

Als u de overeenkomst herroeft, ontvangt u alle betalingen die u tot op dat moment heeft gedaan, inclusief leveringskosten (met uitzondering van eventuele extra kosten ten gevolge van uw keuze voor een andere wijze van levering dan de door ons geboden goedkoopste standaard levering) onverwijd en in ieder geval niet later dan 14 dagen nadat wij op de hoogte zijn gesteld van uw beslissing de overeenkomst te herroepen, van ons terug. Wij betalen u terug met hetzelfde betaalmiddel als waarmee u de oorspronkelijke transactie heeft verricht, tenzij u uitdrukkelijk andersins heeft ingestemd; in ieder geval zullen u voor zulke terugbetaling geen kosten in rekening worden gebracht (4).

(5)

(6)

Instructies voor het invullen van het formulier

(1) Voeg hier één van de volgende tussen aanhalings-tekens vermelde tekst in:

a) in geval van dienstenovereenkomsten of overeenkomsten voor de levering van water, gas of elektriciteit, voor zover deze niet in een beperkt volume of in een bepaalde hoeveelheid gereed voor verkoop zijn gemaakt, van stadsverwarming of van digitale inhoud die niet op een materiële drager is geleverd: "van de sluiting van de overeenkomst";

b) voor verkoopovereenkomsten: "waarop u of een door u aangewezen derde, die niet de vervoerder is, het goed fysiek in bezit krijgt.>";

c) voor overeenkomsten waarbij de consument in dezelfde bestelling meerdere goederen heeft besteld die afzonderlijk

commande et si ces biens sont livrés séparément: "où vous-même, ou un tiers autre que le transporteur et désigné par vous, prend physiquement possession du dernier bien.";

d) s'il s'agit d'un contrat portant sur la livraison d'un bien en plusieurs lots ou pièces: "où vous-même, ou un tiers autre que le transporteur et désigné par vous, prend physiquement possession du dernier lot ou de la dernière pièce.";

e) s'il s'agit d'un contrat portant sur la livraison régulière de biens pendant une période de temps déterminée: "où vous-même, ou un tiers autre que le transporteur et désigné par vous, prend physiquement possession du premier bien.";

(2) Insérez votre nom, votre adresse géographique et, lorsqu'ils sont disponibles, votre numéro de téléphone, votre numéro de télécopieur et votre adresse électronique.

(3) Si vous donnez au consommateur la faculté de remplir et de transmettre électroniquement les informations sur sa rétractation du contrat sur votre site internet, insérez le texte suivant:

"Vous pouvez également remplir et transmettre le modèle de formulaire de rétractation ou toute autre déclaration dénuée d'ambiguïté sur notre site internet [insérer l'adresse du site internet]. Si vous utilisez cette option, nous vous enverrons sans délai un accusé de réception de la rétractation sur un support durable (par exemple, par courriel)."

(4) S'il s'agit d'un contrat de vente dans le cadre duquel vous n'avez pas proposé de récupérer le bien en cas de rétractation, insérez le texte suivant:

"Nous pouvons différer le remboursement jusqu'à ce que nous ayons reçu le bien ou jusqu'à ce que vous ayez fourni une preuve d'expédition du bien, la date retenue étant celle du premier de ces faits."

(5) Si le consommateur a reçu des biens dans le cadre du contrat:

a) insérez:

- "Nous récupérerons le bien"; ou
- "Vous devrez renvoyer ou rendre le bien, à nous-mêmes ou à ... [insérer le nom et l'adresse géographique, le cas échéant, de la personne habilitée par vous à réceptionner le bien] sans retard excessif et, en tout état de cause, au plus tard 14 jours après que vous nous aurez communiqué votre décision de rétractation du présent contrat. Ce délai est réputé respecté si vous renvoyez le bien avant l'expiration du délai de quatorze jours."

b) insérez:

- "Nous prendrons en charge les frais de renvoi du bien.";
- "Vous devrez prendre en charge les frais directs de renvoi du bien.";

worden geleverd: "waarop u of een door u aangewezen derde, die niet de vervoerder is, het laatste goed fysiek in bezit krijgt.;"

d) voor overeenkomsten betreffende de levering van een goed bestaat uit verschillende zendingen of onderdelen: "waarop u of een door u aangewezen derde, die niet de vervoerder is, de laatste zending of het laatste onderdeel fysiek in bezit krijgt.;"

e) voor overeenkomsten betreffende regelmatige levering van goederen gedurende een bepaalde periode: "waarop u of een door u aangewezen derde, die niet de vervoerder is, het eerste goed fysiek in bezit krijgt.;"

(2) Vul hier uw naam, woonadres en, indien mogelijk, uw telefoonnummer, fax en e-mailadres in.

(3) Indien u de consument de mogelijkheid biedt informatie over de herroeping van de overeenkomst elektronisch via uw website in te vullen en toe te zenden, dient u onderstaande tekst in te voegen:

"U kunt het modelformulier voor herroeping of een andere duidelijk geformuleerde verklaring ook elektronisch invullen en opsturen via onze website [webadres invullen]. Als u van deze mogelijkheid gebruik maakt zullen wij u onverwijd op een duurzame gegevensdrager (bijvoorbeeld per e-mail) een ontvangstbevestiging van uw herroeping sturen".

(4) Voor verkoopovereenkomsten waarbij u niet heeft aangeboden in geval van herroeping de goederen zelf af te halen, dient u onderstaande tekst in te voegen:

"Wij mogen wachten met terugbetaling tot wij de goederen hebben teruggekregen, of u heeft aangetoond dat u de goederen heeft teruggezonden, al naar gelang welk tijdstip eerst valt.".

(5) Indien de consument goederen heeft ontvangen in verband met de overeenkomst:

a) voeg in:

- "Wij zullen de goederen afhalen.", of
- "U dient de goederen onverwijd, doch in ieder geval niet later dan 14 dagen na de dag waarop u het besluit de overeenkomst te herroepen aan ons heeft medegedeeld, aan ons of aan ... [naam en, indien van toepassing, het adres van de persoon die door u gemachtigd is om de goederen in ontvangst te nemen terug te zenden of te overhandigen. U bent op tijd als u de goederen terugstuurt voordat de termijn van 14 dagen is verstrekken.]";

b) voeg in:

- "Wij zullen de kosten van het terugzenden van de goederen voor onze rekening nemen.";
- "De directe kosten van het terugzenden van de goederen komen voor uw rekening.";

— Si, dans le cas d'un contrat à distance, vous ne proposez pas de prendre en charge les frais de renvoi du bien et que le bien, en raison de sa nature, ne peut normalement être renvoyé par la poste: "Vous devrez prendre en charge les frais directs de renvoi du bien, ... EUR [insérer le montant]."; ou, si le coût de renvoi du bien ne peut raisonnablement être calculé à l'avance: "Vous devrez prendre en charge les frais directs de renvoi du bien. Ces frais sont estimés à un maximum d'environ ... EUR [insérer le montant]."; ou

— Si, dans le cas d'un contrat hors établissement, le bien, en raison de sa nature, ne peut normalement être renvoyé par la poste et a été livré au domicile du consommateur au moment de la conclusion du contrat: "Nous récupérerons le bien à nos propres frais." et

c) insérez:

"Votre responsabilité n'est engagée qu'à l'égard de la dépréciation du bien résultant de manipulations autres que celles nécessaires pour établir la nature, les caractéristiques et le bon fonctionnement de ce bien."

(6). Dans le cas d'un contrat de prestation de services ou de fourniture d'eau, de gaz ou d'électricité lorsqu'ils ne sont pas conditionnés dans un volume délimité ou en quantité déterminée, ou de chauffage urbain, insérez le texte suivant:

"Si vous avez demandé de commencer la prestation de services ou la fourniture d'eau/de gaz/d'électricité/de chauffage urbain [supprimer les mentions inutiles] pendant le délai de rétractation, vous devrez nous payer un montant proportionnel à ce qui vous a été fourni jusqu'au moment où vous nous avez informé de votre rétractation du présent contrat, par rapport à l'ensemble des prestations prévues par le contrat."

— Als u in het geval van een overeenkomst op afstand niet aanbiedt de kosten van het terugzenden van de goederen voor uw rekening te nemen, en de goederen door hun aard niet op normale wijze via de post teruggezonden kunnen worden: "De directe kosten van het terugzenden van de goederen, ... EUR [vul het bedrag in] komen voor uw rekening."; of indien de kosten van het terugzenden van de goederen redelijkerwijs niet vooraf kunnen worden berekend: "De directe kosten van het terugzenden van de goederen komen voor uw rekening. De kosten worden geraamd op een maximum van ongeveer ... EUR [vul het bedrag in].", of

— Indien bij een buiten de verkoopruimten gesloten overeenkomst de goederen door hun aard niet op normale wijze via de post teruggezonden kunnen worden en ten tijde van de sluiting van de overeenkomst aan het huisadres van de consument zijn bezorgd: "Wij zullen de goederen op onze kosten bij u afhalen.", en

c) voeg in:

"U bent alleen aansprakelijk voor de waardevermindering van de goederen die het gevolg is van het gebruik van de goederen, dat verder gaat dan nodig is om de aard, de kenmerken en het werkingsvermogen van de goederen vast te stellen."

(6) In geval van een overeenkomst voor de verrichting van diensten of de levering van water, gas of elektriciteit, voor zover deze niet in beperkte volumes of in een welbepaalde hoeveelheid gereed voor verkoop zijn gemaakt, of van stadsverwarming, voeg de volgende tekst in:

Als u heeft verzocht om de verrichting van diensten of de levering van water/gas/elektriciteit/stadsverwarming [doorhalen wat niet van toepassing is] te laten beginnen tijdens de herroepingstermijn, betaalt u een bedrag dat evenredig is aan hetgeen op het moment dat u ons ervan in kennis heeft gesteld dat u de overeenkomst herroep reeds geleverd is, vergeleken met de volledige uitvoering van de overeenkomst."

**"ANNEXE 2 AU LIVRE XIV CODE DE DROIT
ÉCONOMIQUE**

MODÈLE DE FORMULAIRE DE RÉTRACTATION

(Veuillez compléter et renvoyer le présent formulaire uniquement si vous souhaitez vous rétracter du contrat)

— À l'attention de [l'entreprise insère ici son nom, son adresse géographique et, lorsqu'ils sont disponibles, son numéro de télécopieur et son adresse électronique]:

— Je/Nous (*) vous notifie/notifions (*) par la présente ma/notre (*) rétractation du contrat portant sur la vente du bien (*)/pour la prestation de service (*) ci-dessous

- Commandé le (*)/reçu le (*);
- Nom du (des) consommateur(s);
- Adresse du (des) consommateur(s);
- Signature du (des) consommateur(s) (uniquement en cas de notification du présent formulaire sur papier);
- Date.

(*) Biffez la mention inutile."

"BIJLAGE 2 VAN BOEK XIV WETBOEK ECONOMISCH RECHT

MODELFORMULIER VOOR HERROEPING

(dit formulier alleen invullen en terugzenden als u de overeenkomst wilt herroepen)

— Aan [hier dient de handelaar zijn naam, adres en, indien van toepassing, zijn fax en e-mailadres in te vullen]:

— Ik/Wij (*) deel/delen (*) u hierbij mede dat ik/wij (*) onze overeenkomst betreffende de verkoop van de volgende goederen/levering van de volgende dienst (*) herroep/herroepen (*)

- Besteld op (*)/Ontvangen op (*);
- Naam/Namen consument(en);
- Adres consument(en);
- Handtekening van consument(en) (alleen wanneer dit formulier op papier wordt ingediend);
- Datum.

(*) Doorhalen wat niet van toepassing is."

AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT
N° 53.984/1 DU 5 DÉCEMBRE 2013

Le 2 août 2013, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par la Ministre de la Justice à communiquer un avis, dans un délai de trente jours sur un avant-projet de loi "portant insertion du Livre XIV "Pratiques du marché et protection du consommateur relatives aux personnes exerçant une profession libérale" dans le Code de droit économique et portant insertion des définitions propres au livre XIV, et des dispositions d'application au livre XIV, dans les livres I et XV du Code de droit économique".

L'avant-projet a été examiné par la première chambre le 21 novembre 2013. La chambre était composée de Marnix VAN DAMME, président de chambre, Wilfried VAN VAERENBERGH et Wouter PAS, conseillers d'État, Michel TISON, assesseur, et Wim GEURTS, greffier.

Le rapport a été présenté par Paul DEPUYDT, premier auditeur chef de section.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Marnix VAN DAMME, président de chambre.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 5 décembre 2013.

*

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique¹ et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTEE DE L'AVANT-PROJET DE LOI

2. L'avant-projet de loi soumis pour avis a pour objet d'insérer, dans le Code de droit économique, un livre XIV, "Pratiques du marché et protection du consommateur relatives aux personnes exerçant une profession libérale" (article 3 du projet). La réglementation inscrite dans le livre XIV "s'applique aux personnes exerçant une profession libérale pour les prestations intellectuelles caractéristiques de ces professions qu'elles fournissent", et ce "sans préjudice des dispositions particulières y afférentes en vigueur pour les différentes professions libérales" (article XIV.1, § 1er, alinéas 1er et 2, en projet, du code). Les dispositions du livre XIV en projet visent, d'une part, à intégrer la loi du 6 avril 2010 'relative aux pratiques du marché et à la protection du consommateur' (ci-après: LPMPC) dans le Code de droit économique, en ce qui concerne les titulaires d'une profession libérale, et,

¹ S'agissant d'un avant-projet de loi, on entend par "fondement juridique" la conformité aux normes supérieures.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE
NR. 53.984/1 VAN 5 DECEMBER 2013

Op 2 augustus 2013 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van Justitie verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van wet "houdende invoeging van Boek XIV "Marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende de beoefenaars van een vrij beroep" in het Wetboek van economisch recht en houdende invoeging van de definities eigen aan boek XIV, en van de rechtshandhavingsbepalingen eigen aan boek XIV, in de boeken I en XV van het Wetboek van economisch recht".

Het voorontwerp is door de eerste kamer onderzocht op 21 november 2013. De kamer was samengesteld uit Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter, Wilfried VAN VAERENBERGH en Wouter PAS, staatsraden, Michel TISON, assessor, en Wim GEURTS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Paul DEPUYDT, eerste auditeur-afdelingshoofd.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 5 december 2013.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

Strekking van het voorontwerp van wet

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt ertoe in het Wetboek van economisch recht een boek XIV, "Marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende beoefenaars van een vrij beroep", in te voegen (artikel 3 van het ontwerp). De regeling die in boek XIV wordt ingeschreven "is van toepassing op de beoefenaars van een vrij beroep voor de intellectuele prestaties kenmerkend aan deze beroepen die zij leveren" en geldt "onverminderd de bijzondere regels die hieromtrent zijn vastgesteld voor de verschillende vrije beroepen" (ontworpen artikel XIV.1, § 1, eerste en tweede lid, van het wetboek). Met de bepalingen van het ontworpen boek XIV wordt, enerzijds, beoogd de wet van 6 april 2010 'betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming' (hierna: WMPC) in het Wetboek van economisch recht te integreren, wat de beoefenaars van een vrij beroep betrifft,

¹ Aangezien het om een voorontwerp van wet gaat, wordt onder "rechtsgrond" de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

d'autre part, à transposer diverses directives européennes en droit interne².

Par ailleurs, le projet insère, dans le livre Ier du code, une série de définitions propres au livre XIV en projet (article 2) et incorpore dans le livre XV du code, un article XV.10bis, définissant certaines garanties pour le cas où les titulaires d'une profession libérale font l'objet de mesures d'instruction ou de mesures de constat d'une infraction (article 4). Le livre XV règle également les compétences particulières en matière de recherche et de constatation des infractions au livre XIV (article 5), et énonce les peines relatives aux infractions au livre XIV (article 6). L'article XV.131 du code adapte une référence interne eu égard à l'insertion du livre XIV (article 7).

La loi du 2 août 2002 ‘relative à la publicité trompeuse et à la publicité comparative, aux clauses abusives et aux contrats à distance en ce qui concerne les professions libérales’ (ci-après: LPL), est abrogée (article 8) et le Roi est habilité à coordonner les dispositions du Code de droit économique, telles qu'elles sont insérées par la loi en projet, avec les dispositions qui les auraient expressément ou implicitement modifiées au moment où la coordination sera établie (article 9).

Les derniers articles du projet chargent le Roi de fixer la date d'entrée en vigueur de chacune des dispositions de la loi en projet et/ou de chacune des dispositions insérées par la loi en projet dans le Code de droit économique (article 10) et disposent que les prescriptions du titre 3 du livre XIV, “Des contrats avec les consommateurs”, relatives aux contrats entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur ne s'appliquent qu'aux contrats conclus après l'entrée en vigueur de la loi en projet (article 11).

3. Jusqu'à présent, le législateur belge a toujours prévu une réglementation distincte en ce qui concerne le rapport entre le titulaire d'une profession libérale et son client, notamment à la suite de la transposition d'une série de directives européennes en matière de protection des consommateurs et de pratiques de commerce.

Ainsi, la loi du 14 juillet 1991 ‘sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur’ (ci-après: LPCPC) a utilisé la notion de “vendeur” pour délimiter son champ d'application. Bien que la notion de vendeur pût englober le titulaire d'une profession libérale, le législateur avait écarté ce dernier du champ d'application personnel de la LPCPC par la définition qu'il avait donnée à la notion de “service”. En vertu de l'article 1er, alinéa 1er, 2, LPCPC, cette notion couvrait en effet “toutes prestations qui constituent un acte de commerce ou une activité artisanale visée par la loi sur le registre de l'artisanat”. La notion d’“acte de commerce” renvoyait ainsi aux actes de commerce au sens du Code de commerce³.

² Voir l'énumération de directives (et d'un règlement) à l'article XIV.1, § 1er, alinéa 3, en projet, du code.

³ Voir articles 2 et 3 du Code de commerce.

en worden diverse EU-richtlijnen in de interne rechtsorde omgezet.²

Daarnaast worden in boek I van het wetboek een aantal definities ingevoegd die eigen zijn aan het ontworpen boek XIV (artikel 2) en wordt in boek XV van het wetboek een artikel XV.10bis ingevoegd, waarin sommige waarborgen worden omschreven ingeval beoefenaars van een vrij beroep het voorwerp uitmaken van onderzoeksmaatregelen of maatregelen tot vaststelling van een misdrijf (artikel 4). Nog in boek XV worden de bijzondere bevoegdheden inzake opsporing en vaststelling van inbreuken op boek XIV geregeld (artikel 5), en worden de straffen weergegeven voor de inbreuken op boek XIV (artikel 6). In artikel XV.131 van het wetboek wordt een interne verwijzing aangepast aan het invoegen van boek XIV (artikel 7).

De wet van 2 augustus 2002 ‘betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije beroepen’ (hierna: WVb), wordt opgeheven (artikel 8) en aan de Koning wordt de bevoegdheid verleend om de bepalingen van het Wetboek van economisch recht, zoals ingevoegd bij de ontworpen wet, te coördineren met de bepalingen die daarin uitdrukkelijk of stilzwijgend wijzigingen hebben aangebracht tot het tijdstip van de coördinatie (artikel 9).

In de slotbepalingen wordt de Koning belast met het vaststellen van de datum van inwerkingtreding van elke bepaling van de ontworpen wet en/of elke bepaling ingevoegd krachtens de ontworpen wet in het Wetboek van economisch recht (artikel 10) en wordt bepaald dat de voorschriften van titel 3 van boek XIV, “Overeenkomsten met consumenten”, die betrekking hebben op overeenkomsten gesloten tussen beoefenaars van vrije beroepen en consumenten, slechts van toepassing zijn op de overeenkomsten gesloten (niet: afgesloten) na de inwerkingtreding van de ontworpen wet (artikel 11).

3. De Belgische wetgever heeft, onder meer naar aanleiding van de omzetting van een reeks Europese richtlijnen op het vlak van consumentenbescherming en handelspraktijken, tot dusver steeds in een afzonderlijke regelgeving voorzien wat de verhouding betreft van de beoefenaar van een vrij beroep tot zijn cliënt.

Zo hanteerde de wet van 14 juli 1991 ‘betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument’ (hierna WHPC) het begrip ‘verkoper’ om haar toepassingsgebied af te bakenen. Hoewel het verkopersbegrip de vrije beroepsbeoefenaar kon omvatten, werd die laatste door de wetgever uit het personeel toepassingsgebied van de WHPC geweerd door middel van de omschrijving van het begrip “dienst”. Blijkens artikel 1, eerste lid, 2, WHPC omvatte het begrip “dienst” alle prestaties die een handelsdaad uitmaken of een ambachtsactiviteit bedoeld in de wet op het ambachtsregister”. Het begrip “handelsdaad” verwees daarbij naar daden van koophandel in de zin van het Wetboek van Koophandel.³

² Zie de opsomming van richtlijnen (en een verordening) in het ontworpen artikel XIV.1, § 1, derde lid, van het wetboek.

³ Zie de artikelen 2 en 3 van het Wetboek van Koophandel.

Toutefois, les titulaires d'une profession libérale fournissent toutefois en règle générale des services ne répondant pas à ces qualifications. Ils accomplissent en effet pour la plupart des services intellectuels qui ne peuvent pas être considérés comme des actes de commerce et certainement pas comme des activités artisanales. On peut par conséquent considérer que les titulaires d'une profession libérale ont en grande partie échappé au droit commercial, parce que leurs méthodes – eu égard notamment à l'existence de règles déontologiques auxquelles sont soumises certaines professions – ont été réputées incompatibles avec la technique des affaires et en raison de la nature de l'activité. La LPCPC s'appliquait toutefois exceptionnellement si le titulaire d'une profession libérale vendait des "produits".

Dès lors que différentes directives européennes entrées en vigueur après la LPCPC ne prévoient de régime distinct pour les titulaires d'une profession libérale, mais qu'il fallait néanmoins les transposer également à l'égard des titulaires concernés, une législation distincte a été élaborée à cet effet: la loi du 21 octobre 1992 "relative à la publicité trompeuse en ce qui concerne les professions libérales" et la loi du 3 avril 1997 "relative aux clauses abusives dans les contrats conclus avec leurs clients par les titulaires de professions libérales", qui ont ensuite été intégrées dans la LPL, dont l'article 8 du projet vise l'abrogation.

La LPL définit la notion de "profession libérale" uniquement par ce qu'elle n'est pas. Conformément à l'article 2, 1°, de cette loi, il faut en effet entendre par "profession libérale" "toute activité professionnelle indépendante de prestation de services ou de fourniture de biens, qui ne constitue pas un acte de commerce ou une activité artisanale visée par la loi du 18 mars 1965 sur le registre de l'artisanat et qui n'est pas visée par la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur, à l'exclusion des activités agricoles et d'élevage". La LPL utilise du reste également la notion de "client" et non la notion de "consommateur".

La LPMPC du 6 avril 2010 n'utilise plus la notion de "vendeur" pour délimiter son champ d'application, mais bien celle d'"entreprise", par laquelle il faut entendre "toute personne physique ou personne morale poursuivant de manière durable un but économique, y compris ses associations"⁵.

La LPMPC exclut, elle aussi, les titulaires d'une profession libérale de son champ d'application⁶. L'article 3, § 2, LPMPC, dispose en effet que "la présente loi ne s'applique pas aux titulaires d'une profession libérale, aux dentistes et aux kinésithérapeutes".

⁴ Définis, à l'article 1er, alinéa 1er, 1, LPCPC, comme "les biens meubles corporels". Un exemple classique d'un titulaire d'une profession libérale qui vend des produits est celui du pharmacien qui vend des produits de soins en plus des médicaments.

⁵ Article 2, 1°, LPMPC.

⁶ L'article 2, 2°, LPMPC, définit comme "titulaire d'une profession libérale": "toute entreprise qui n'est pas commerçante au sens de l'article 1er du Code de commerce et qui est soumise à un organe disciplinaire créé par la loi".

Beoefenaars van een vrij beroep verrichten in de regel echter diensten die niet aan die kwalificaties voldoen. Zij verrichten immers veelal intellectuele diensten die niet als handelsdaden kunnen worden beschouwd en zeker niet als ambachtsactiviteiten. Derhalve is aangenomen dat de vrije beroepsbeoefenaars grotendeels aan het handelsrecht ontsnappen, omdat hun methodes – mede gelet op het bestaan van deontologische regels waaraan sommige beroepen onderworpen zijn – onverenigbaar werden geacht met de techniek van het zakendoen en omwille van de aard van de activiteit. Uitzonderlijk was de WHPC wel van toepassing indien de beoefenaar van een vrij beroep "producten" verkocht.⁴

Aangezien verschillende Europese richtlijnen die na de WHPC van kracht werden niet in een afzonderlijke regeling voor de beoefenaars van de vrije beroepen voorzagen, maar die richtlijnen niettemin ook ten aanzien van de betrokken beoefenaars dienden te worden omgezet, kwam hiervoor afzonderlijke wetgeving tot stand: de wet van 21 oktober 1992 "betreffende de misleidende reclame inzake vrije beroepen" en de wet van 3 april 1997 "betreffende de oneerlijke bedingen in overeenkomsten gesloten tussen titularissen van vrije beroepen en hun cliënten", die nadien geïntegreerd werden in de WVB, waarvan artikel 8 van het ontwerp de opheffing beoogt.

In de WVB wordt het begrip "vrij beroep" uitsluitend in negatieve zin omschreven. Overeenkomstig artikel 2, 1°, van die wet dient immers onder het begrip "vrij beroep" te worden verstaan "elke zelfstandige beroepsactiviteit die dienstverlening of levering van goederen omvat welke geen daad van koophandel of ambachtsbedrijvigheid is, zoals bedoeld in de wet van 18 maart 1965 op het ambachtsregister en die niet wordt bedoeld in de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument, met uitsluiting van de landbouwbedrijvigheden en de veeteelt". In de WVB wordt trouwens ook het begrip "client" gebruikt en niet het begrip "consument".

De WMPC van 6 april 2010 hanteert ter afbakening van haar toepassingsgebied niet meer het begrip 'verkoper', maar wel het begrip 'onderneming', waaronder moet worden verstaan "elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen"⁵.

Ook in de WMPC worden de beoefenaars van een vrij beroep van het toepassingsgebied van de wet uitgesloten.⁶ In artikel 3, § 2, WMPC, wordt immers bepaald dat "deze wet niet van toepassing is op de beoefenaars van een vrij beroep, de tandartsen en de kinesisten".

⁴ In artikel 1, eerste lid, 1, WHPC, omschreven als "alle lichamelijke roerende zaken". Klassiek voorbeeld van een beoefenaar van een vrij beroep die producten verkoopt, is de apotheker die naast medicatie ook verzorgingsproducten verkoopt.

⁵ Artikel 2, 1°, WMPC.

⁶ Artikel 2, 2°, WMPC, omschrijft als "beoefenaar van een vrij beroep": "elke onderneming die geen koopman is in de zin van artikel 1 van het Wetboek van koophandel en die onderworpen is aan een bij wet opgericht tuchtorgaan".

Concernant cette dernière exclusion, une question préjudicielle a été posée à deux reprises à la Cour constitutionnelle, qui a chaque fois jugé que les articles 2, 1° et 2°, et 3, § 2, de la LPMPC, violent les articles 10 et 11 de la Constitution en ce qu'ils ont pour effet que les titulaires d'une profession libérale, ainsi que les dentistes et les kinésithérapeutes, sont exclus du champ d'application de cette loi⁷. Récemment, les dispositions légales précitées ont été annulées par la Cour constitutionnelle⁸. Cette annulation reposait sur l'une des considérations suivantes:

"Concernant la protection du consommateur, les titulaires d'une profession libérale et les autres entreprises se trouvent dans des situations suffisamment comparables, étant donné que ces deux catégories cherchent en premier lieu à subvenir professionnellement à leur subsistance. Elles poursuivent leur objectif économique seules ou au sein d'une association sous la forme juridique d'une société. Elles supportent les risques financiers liés à l'exercice de ces activités parce qu'elles doivent, en cas de différence entre les dépenses et les recettes, supporter elles-mêmes le déficit.

Même si les titulaires d'une profession libérale se limitent généralement ou doivent, en vertu de leur code de déontologie, se limiter à fournir des services intellectuels, il apparaît également qu'ils accomplissent des actes qui doivent être considérés comme des actes de commerce. Inversement, l'activité économique durable de plusieurs entreprises qui ne sont pas des titulaires d'une profession libérale consiste à proposer des services intellectuels.

Il convient dès lors, tant à l'égard des titulaires d'une profession libérale qu'à l'égard des autres entreprises, d'encadrer pareillement leur comportement sur les marchés économiques, d'assurer le bon fonctionnement du jeu de la concurrence et de protéger les intérêts des concurrents et des clients de biens et de services".⁹

En insérant, dans le Code de droit économique, un livre XIV distinct qui s'applique spécifiquement aux titulaires d'une profession libérale, l'auteur du projet entend répondre aux objections de constitutionnalité qui, d'après la Cour, entachent les dispositions d'exclusion telles qu'elles sont contenues, et lues conjointement, dans les articles 2, 1° et 2°, et 3, § 2, LPMPC. À cet égard, l'exposé des motifs du projet précise d'ailleurs que le droit européen distingue également les commerçants d'une part, et les personnes exerçant une profession libérale d'autre part, et fait référence, dans ce cadre, à l'article 3,

In verband met deze laatste uitsluiting werd tweemaal een prejudiciële vraag gesteld aan het Grondwettelijk Hof, dat telkens oordeelde dat de artikelen 2, 1° en 2°, en 3, § 2, WMPC, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schenden in zoverre zij als gevolg hebben dat de beoefenaars van een vrij beroep, alsook de tandartsen en de kinesisten, van het toepassingsgebied van die wet zijn uitgesloten.⁷ Recent werden de voornoemde wetsbepalingen door het Grondwettelijk Hof vernietigd.⁸ Dat gebeurde op grond van één van de volgende overwegingen:

"Ten aanzien van de bescherming van de consument bevinden de beoefenaars van een vrij beroep en de andere ondernemingen zich in voldoende vergelijkbare situaties, aangezien zij beiden in de eerste plaats beogen beroepsmaatig te voorzien in hun levensonderhoud. Beide categorieën streven hun economisch doel alleen of in een associatie in de rechtsform van een vennootschap na. Beide categorieën dragen de aan de uitvoering van die activiteiten verbonden financiële risico's, omdat zij in geval van een verschil tussen uitgaven en inkomsten zelf het tekort dienen te dragen.

Hoewel de beoefenaars van vrije beroepen zich doorgaans beperken of krachten hun deontologische codes dienen te beperken tot het leveren van intellectuele diensten, komt het eveneens voor dat zij daden stellen die als daden van koophandel zijn aan te merken. Omgekeerd bestaat de duurzame economische activiteit van verscheidene ondernemingen die geen beoefenaars van een vrij beroep zijn, erin intellectuele diensten aan te bieden.

Ten aanzien van zowel de beoefenaars van een vrij beroep als de andere ondernemingen dient bijgevolg op gelijke wijze hun gedrag op de economische markten in juiste banen te worden geleid, dient de goede werking van het concurrentiespel te worden verzekerd, en dienen de belangen van de concurrenten en de afnemers van goederen en diensten te worden beschermd."⁹

Door in het Wetboek van economisch recht een afzonderlijk boek XIV in te voegen dat specifiek van toepassing is op de beoefenaars van een vrij beroep, beoogt de steller van het ontwerp tegemoet te komen aan de grondwettelijke bezwaren die volgens het Grondwettelijk Hof kleven aan de uitsluitingsbepalingen zoals die, in hun onderlinge samenhang, zijn vervat in de artikelen 2, 1° en 2°, en 3, § 2, WMPC. In de memorie van toelichting bij het ontwerp wordt er in dat verband trouwens op gewezen dat het onderscheid tussen handelaars, enerzijds, en beoefenaars van een vrij beroep, anderzijds, nu

⁷ C.C., 6 avril 2011, n° 55/2011 et C.C., 15 décembre 2011, n° 192/2011.

⁸ C.C., 9 juillet 2013, n° 99/2013.

⁹ Considérant B.7 de l'arrêt n° 99/2013 précité.

⁷ GwH 6 april 2011, nr. 55/2011 en GwH 15 december 2011, nr. 192/2011.

⁸ GwH 9 juli 2013, nr. 99/2013.

⁹ Overweging B.7 van het voornoemde arrest nr. 99/2013.

paragraphé 8, de la directive sur les pratiques commerciales déloyales¹⁰, qui fait mention de "professions réglementées"¹¹.

OBSERVATIONS GÉNÉRALES

4. Le projet de loi soumis pour avis ne concerne que certaines parties du Code de droit économique, à savoir l'insertion d'un livre spécifique et des insertions dans d'autres livres. D'autres parties de la codification font l'objet de plusieurs autres projets de loi qui, répartis dans le temps, doivent être lus conjointement. Le Conseil d'État, section de législation, a déjà souligné dans des avis concernant un certain nombre de ces projets de loi que ce procédé rend malaisé l'examen des différents projets de loi, mais également du Code dans son ensemble. Il peut suffire de se reporter à cette observation en ce qui concerne le projet à l'examen¹².

5. Seules seront formulées dans le présent avis des observations concernant les dispositions du livre XIV, en projet, et les dispositions à insérer dans les livres Ier et XV qui sont nouvelles et ne consistent donc pas simplement à reproduire les dispositions des différentes lois figurant dans la codification¹³. Sur ce point également, il peut suffire de faire référence aux observations formulées dans des avis précédents du Conseil d'État, section de législation, concernant des projets de loi insérant d'autres subdivisions dans le Code de droit économique.

ook op Europeesrechtelijk vlak wordt erkend, in welk verband wordt gerefereerd aan artikel 3, lid 8, van de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken¹⁰, waarin van "gereglementeerde beroepen" melding wordt gemaakt.¹¹

ALGEMENE OPMERKINGEN

4. Het om advies voorgelegde ontwerp van wet betreft slechts een aantal onderdelen van het Wetboek van economisch recht, zijnde de invoeging van een specifiek boek en invoegingen in andere boeken. Andere onderdelen van de codificatie vormen het voorwerp van diverse andere ontwerpen van wet die, gespreid in de tijd, in hun onderlinge samenhang moeten worden gelezen. De Raad van State, afdeling Wetgeving, heeft er in adviezen over een aantal van die ontwerpen van wet reeds op gewezen dat dergelijke werkwijze het onderzoek van de onderscheiden ontwerpen van wet, maar ook van het wetboek als geheel bemoeilijkt. Met betrekking tot het voorliggend ontwerp kan worden volstaan met een verwijzing naar die opmerking.¹²

5. In dit advies worden enkel opmerkingen geformuleerd bij de bepalingen van het ontworpen boek XIV en de in te voegen bepalingen in de boeken I en XV die nieuw zijn en die derhalve niet louter neerkomen op een hernemen van de bepalingen van de diverse in de codificatie opgenomen wetten.¹³ Ook wat dat betreft, kan worden volstaan met een verwijzing naar hetgeen op dat punt is opgemerkt in vroegere adviezen van de Raad van State, afdeling Wetgeving, over ontwerpen van wet houdende invoeging van andere onderdelen in het Wetboek van economisch recht.

¹⁰ Directive 2005/29/CE du Parlement européen et du Conseil du 11 mai 2005 'relative aux pratiques commerciales déloyales des entreprises vis-à-vis des consommateurs dans le marché intérieur et modifiant la directive 84/450/CEE du Conseil et les directives 97/7/CE, 98/27/CE et 2002/65/CE du Parlement européen et du Conseil et le règlement (CE) n° 2006/2004 du Parlement européen et du Conseil'.

¹¹ Cette référence n'implique toutefois pas que la directive sur les pratiques commerciales déloyales prévoit d'emblée également un régime distinct pour les titulaires d'une profession libérale ou qu'elle prescrit un tel régime.

¹² Voir entre autres l'avis C.E. 52.128/1 du 25 octobre 2012 sur un avant-projet devenu la loi du 25 avril 2013 'portant insertion du livre IX "Sécurité des produits et des services" dans le Code de droit économique et portant insertion des définitions propres au livre IX dans le livre Ier du Code de droit économique', Doc. parl., Chambre, 2012-13, n° 53-2610/001, 32.

¹³ Lorsqu'il reproduit des dispositions légales existantes, l'auteur du projet serait bien avisé de vérifier si la terminologie des dispositions à reproduire est suffisamment adaptée au fait que l'on vise un régime spécifique aux titulaires d'une profession libérale. Ainsi, certaines dispositions du livre XIV, en projet, (voir également l'article XIV.21, en projet) mentionnent encore, par exemple, "une entreprise", alors que l'on peut se demander s'il ne vaudrait pas mieux faire état d'un "titulaire d'une profession libérale". L'auteur du projet devra vérifier s'il ne faut pas également adapter le texte du projet en d'autres endroits.

¹⁰ Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 'betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad'.

¹¹ Die verwijzing impliceert evenwel niet dat in de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken meteen ook in een afzonderlijke regeling voor beoefenaars van een vrij beroep is voorzien of dat dergelijke regeling erin wordt voorgeschreven.

¹² Zie onder meer adv.RvS 52.128/1 van 25 oktober 2012 over een voorontwerp dat geleid heeft tot de wet van 25 april 2013 'houdende invoeging van Boek IX 'Veiligheid van producten en diensten' in het Wetboek van economisch recht en houdende invoeging van de definities eigen aan boek IX in boek I van het Wetboek van economisch recht', Parl.St. Kamer 2012-13, nr. 53-2610/001, 32.

¹³ Bij het hernemen van bestaande wetsbepalingen doet de steller van het ontwerp er goed aan om na te gaan of de terminologie in de over te nemen bepalingen voldoende aangepast is aan het gegeven dat een specifieke regeling voor de beoefenaars van een vrij beroep wordt beoogd. Zo wordt bijvoorbeeld in sommige bepalingen van het ontworpen boek XIV (zie o.m. het ontworpen artikel XIV.21) nog melding gemaakt van "een onderneming", terwijl men zich kan afvragen of niet best van "een beoefenaar van een vrij beroep" melding wordt gemaakt. De steller van het ontwerp doet er goed aan om na te gaan of de tekst van het ontwerp terminologisch niet op nog andere plaatsen moet worden aangepast.

6.1. À la suite de l'insertion du livre XIV en projet dans le Code de droit économique, les titulaires d'une profession libérale sont soumis, sur le plan des pratiques du marché et de la protection du consommateur, à des régimes normatifs différents. Le livre XIV en projet a effectivement été conçu comme une réglementation qui s'applique spécifiquement aux titulaires d'une profession libérale mais il ne leur est néanmoins applicable que "pour les prestations intellectuelles caractéristiques de ces professions qu'elles fournissent" (article XIV.1, § 1er, alinéa 2, en projet). Les autres prestations, "non intellectuelles", qui peuvent être accomplies par ces titulaires, relèvent d'un livre VI "Pratiques du marché et protection du consommateur", à insérer également dans le Code de droit économique, comprenant les règles générales applicables à toutes les entreprises¹⁴. Enfin, il est possible que les titulaires d'une profession libérale soient soumis à "des dispositions particulières [...] en vigueur pour les différentes professions libérales" (article XIV.1, § 1er, alinéa 1er, en projet).

Un tel appareil législatif différencié ne constitue pas en soi un obstacle juridique s'il est possible pour les titulaires concernés de déterminer, avec une sécurité juridique suffisante et sur la base de dispositions dûment délimitées, qu'ils relèvent pour une prestation donnée de l'une ou l'autre réglementation. Un certain nombre d'observations doivent toutefois être formulées à ce sujet.

6.2. Les dispositions figurant dans le livre XIV en projet, doivent logiquement se distinguer de celles du livre VI précité. Alors que ces dernières ont un caractère général, les dispositions du livre XIV en projet, doivent se caractériser par leur aspect spécifique, axé sur les titulaires d'une profession libérale. Force est cependant de constater que différentes dispositions du livre XIV en projet sont peu ou pas pertinentes pour ces titulaires et qu'elles n'ont pas été conçues spécifiquement pour cette catégorie¹⁵. Plusieurs dispositions du livre XIV¹⁶ en projet se résument par contre à une transposition très littérale en droit interne de la directive 2011/83/UE du Parlement européen et du Conseil du 25 octobre 2011¹⁷. Une telle transposition a toutefois déjà eu lieu dans le cadre de l'insertion du livre VI dans le code.

6.1. Als gevolg van het invoegen van het ontworpen boek XIV in het Wetboek van economisch recht worden de beoefenaars van een vrij beroep, op het vlak van marktpraktijken en consumentenbescherming, onderworpen aan uiteenlopende regelgevende regimes. Het ontworpen boek XIV is weliswaar geconcieerd als een regeling die specifiek geldt voor de beoefenaars van een vrij beroep, maar is niettemin enkel op hen van toepassing "voor de intellectuele prestaties kenmerkend aan deze beroepen die zij leveren" (ontworpen artikel XIV.1, § 1, tweede lid). Wat de andere, "niet-intellectuele" prestaties betreft die door de beoefenaars van een vrij beroep kunnen worden verricht, vallen deze onder de toepassing van een eveneens in het Wetboek van economisch recht in te voegen boek VI, "Marktpraktijken en consumentenbescherming", waarin de algemene regels zijn opgenomen die gelden voor alle ondernemingen.¹⁴ Tot slot is het mogelijk dat beoefenaars van een vrij beroep onderworpen worden aan "bijzondere regels die [...] zijn vastgesteld voor de verschillende vrije beroepen" (ontworpen artikel XIV.1, § 1, eerste lid).

Dergelijk gedifferentieerd normenapparaat vormt op zich geen juridisch bezwaar indien het voor de betrokken beoefenaars van een vrij beroep mogelijk zou zijn om, op een voldoende rechtszekere manier en op grond van behoorlijk afgelijnde bepalingen, uit te maken dat zij voor een welbepaalde prestatie onder deze of gene regelgeving vallen. In dat verband moeten evenwel een aantal opmerkingen worden geformuleerd.

6.2. De regeling die is opgenomen in het ontworpen boek XIV dient, logischerwijze, te worden onderscheiden van die van het vooroemde boek VI. Waar deze laatste een algemeen karakter heeft, zou de regeling in het ontworpen boek XIV moeten zijn gekenmerkt door haar specifiek, op de beoefenaars van een vrij beroep toegespitst karakter. Er moet evenwel worden vastgesteld dat menige bepaling in het ontworpen boek XIV niet of weinig relevant is voor beoefenaars van een vrij beroep en niet specifiek voor die categorie is geconcieerd¹⁵. Diverse bepalingen van het ontworpen boek XIV¹⁶ komen integendeel neer op een vrij woordelijke omzetting in het interne recht van Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011.¹⁷ Dergelijke omzetting is evenwel ook al gebeurd naar aanleiding van het invoegen van boek VI in het wetboek.

¹⁴ Voir le projet de loi 'portant insertion du livre VI 'Pratiques du marché et protection du consommateur' dans le Code de droit économique et portant insertion des définitions propres au livre VI, et des dispositions d'application de la loi propres au livre VI, dans les livres I et XV du Code de droit économique' (Doc. parl. Chambre 2012-13, n° 53-3018/005).

¹⁵ On pense par exemple aux dispositions ayant trait à la vente de biens.

¹⁶ Voir plus spécialement les articles XIV.22 à XIV.47 en projet.

¹⁷ Directive 2011/83/UE du Parlement européen et du Conseil du 25 octobre 2011 'relative aux droits des consommateurs, modifiant la directive 93/13/CEE du Conseil et la directive 1999/44/CE du Parlement européen et du Conseil et abrogeant la directive 85/577/CEE du Conseil et la directive 97/7/CE du Parlement européen et du Conseil.

¹⁴ Zie het wetsontwerp 'houdende invoeging van boek VI 'Marktpraktijken en consumentenbescherming' in het Wetboek van economisch recht en houdende invoeging van de definities eigen aan boek VI, en van de rechtshandhavingsbepalingen eigen aan boek VI, in de boeken I en XV van het Wetboek van economisch recht' (Parl.St. Kamer 2012-13, nr. 53-3018/005).

¹⁵ Te denken valt bijvoorbeeld aan de bepalingen die betrekking hebben op de verkoop van goederen.

¹⁶ Zie meer in het bijzonder de ontworpen artikelen XIV.22 tot XIV.47.

¹⁷ Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 'betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad'.

La question est de savoir s'il a été tenu compte lors de la rédaction du livre XIV en projet de l'insertion en projet du livre VI dans le code, et dans quelle mesure, si, eu égard aux dispositions déjà envisagées en vue de la transposition de la directive précitée 2011/83/UE dans le livre VI prévu, il ne fallait pas opter dans le livre XIV en projet pour une réglementation encore plus spécifique¹⁸, visant les titulaires d'une profession libérale. L'articulation entre les livres VI et XIV à venir apparaîtrait en outre plus clairement, indépendamment même du constat que les dispositions légales risquent de perdre de leur efficacité et de leur effectivité à mesure qu'elles perdent de leur utilité et de leur pertinence en ce qui concerne la matière à régler.

6.3. En vertu de l'article XIV.1, § 1er, alinéa 1er, en projet, du code, la réglementation qui s'applique est celle contenue dans le livre XIV en projet "sans préjudice des dispositions particulières y afférentes en vigueur pour les différentes professions libérales". Les explications fournies à propos de cette disposition dans l'exposé des motifs, précisent notamment ce qui suit:

"Pour les raisons précitées il est rappelé, au paragraphe 1er que le livre XIV concerne une loi générale à action horizontale, qui s'applique dès lors sans préjudice de la réglementation plus spécifique et plus stricte qui existe en la matière pour les personnes exerçant une profession libérale. Ceci est une application pure et simple de la théorie de la '*lex specialis derogat legi generali*'".

Le commentaire précité de l'exposé des motifs doit faire apparaître plus clairement et de manière plus explicite qu'au cas où une interdiction de publicité à l'égard d'une profession libérale serait par exemple inscrite dans un code déontologique, c'est ce code qui devrait trouver à s'appliquer en priorité et non les règles qui sont inscrites sur ce point dans le livre XIV en projet. Dans un souci de sécurité juridique, mieux vaudra d'ailleurs faire expressément référence dans l'article XIV.1, § 1er, alinéa 1er, en projet, à la réserve formulée en ce qui concerne l'application de telles règles plus strictes.

6.4. En vertu de l'article XIV.1, § 1er, alinéa 2, en projet, le livre XIV en projet s'applique seulement aux titulaires d'une profession libérale "pour les prestations intellectuelles caractéristiques de ces professions qu'elles fournissent". Il sera dès lors très important d'un point de vue pratique de déterminer si la prestation accomplie par un titulaire d'une profession libérale est "intellectuelle" ou non et de vérifier si la prestation concernée est en outre "caractéristique" de la profession en question. En fonction des constatations opérées à ce sujet, le titulaire d'une profession libérale relèvera de la réglementation (générale) du livre VI en projet ou de

Vraag is of, en zo ja in welke mate, bij de redactie van het ontworpen boek XIV rekening is gehouden met de ontworpen invoeging van boek VI in het wetboek en of, gelet op de al ontworpen regelgeving met het oog op de omzetting van de vooroemde richtlijn 2011/83/EU in het geplande boek VI, in het ontworpen boek XIV niet diende te worden geopteerd voor een nog meer specifieke,¹⁸ op beoefenaars van een vrij beroep toegespitste regeling. Daardoor zou tevens de verhouding tussen de toekomstige boeken VI en XIV duidelijker tot uitdrukking kunnen worden gebracht, los nog van de vaststelling dat wetsbepalingen aan efficiëntie en effectiviteit dreigen te verliezen naarmate zij minder dienend of irrelevant worden voor de te regelen aangelegenheid.

6.3. Luidens het ontworpen artikel XIV.1, § 1, eerste lid, van het wetboek geldt de regeling die is vervat in het ontworpen boek XIV "onvermindert de bijzondere regels die hieromtrent zijn vastgesteld voor de verschillende vrije beroepen". In de commentaar die in de memorie van toelichting bij die bepaling wordt gegeven, wordt onder meer het volgende vermeld:

"Om voormelde redenen wordt in de eerste paragraaf in herinnering gebracht dat boek XIV een algemene wet betreft met horizontale werking, en [dat] de bepalingen [derhalve] gelden onvermindert de meer specifieke en strengere reglementering die hieromtrent bestaat voor beoefenaars van een vrij beroep. Dit is een loutere toepassing van de theorie van de '*lex specialis derogat legi generali*'."

De aangehaalde commentaar in de memorie van toelichting moet er duidelijker, en op een meer expliciete wijze van doen blijken dat, ingeval bijvoorbeeld in een deontologische code voor een vrij beroep in een reclameverbod zou worden voorzien, deze code bij voorrang toepassing dient te vinden en niet de regels die op dat punt zijn vervat in het ontworpen boek XIV. Ter wille van de rechtszekerheid zou in het ontworpen artikel XIV.1, § 1, eerste lid, best ook uitdrukkelijk worden gerefereerd aan het voorbehoud inzake de toepassing van dergelijke strengere regels.

6.4. Luidens het ontworpen artikel XIV.1, § 1, tweede lid, is het ontworpen boek XIV enkel van toepassing op de beoefenaars van een vrij beroep "voor de intellectuele prestaties kenmerkend aan deze beroepen die zij leveren". Het zal derhalve van een groot praktisch belang zijn om uit te maken of de door een beoefenaar van een vrij beroep verrichte prestatie al dan niet "intellectueel" is en om na te gaan of de betrokken prestatie bovendien "kenmerkend" is voor (niet: aan) het betrokken beroep. Afhankelijk van de bevindingen daaromtrent zal de beoefenaar van een vrij beroep onder de (algemene) regeling van het ontworpen boek VI, dan wel

¹⁸ "Encore plus spécifique" car l'exposé des motifs fait déjà état d'une suppression, dans le livre XIV en projet, des dispositions de la LPMPC qui ne sont "*de facto* pas pertinentes". Il n'empêche que l'on n'aperçoit pas toujours clairement la raison pour laquelle certaines dispositions de la LPMPC sont supprimées sans autre précision ni pourquoi elles ne sont pas maintenues dans le livre XIV en projet sous une forme adaptée ou non. Ainsi serait-il préférable que l'exposé des motifs indique les raisons pour lesquelles aucune disposition au sens des articles 10, 12, 36, 44 et 72 de la LPMPC n'y figure.

¹⁸ "Nog meer specifieke", want in de memorie van toelichting wordt al melding gemaakt van een "uitzuivering" van de "de facto niet relevante" bepalingen van de WMPC in het ontworpen boek XIV. Dat neemt niet weg dat niet steeds duidelijk is waarom sommige bepalingen van de WMPC zonder meer worden weggelaten en niet in een al dan niet aangepaste vorm zijn behouden in het ontworpen boek XIV. Zo zou het aanbeveling verdienbaar dat in de memorie van toelichting wordt verduidelijkt waarom geen bepalingen in de zin van de artikelen 10, 12, 36, 44 en 72 WMPC zijn opgenomen.

la réglementation (spécifique) du livre XIV en projet. Il est douteux qu'un tel critère de distinction double soit de nature à garantir pleinement la sécurité juridique, d'autant qu'il repose sur des notions vagues, susceptibles d'être en plus interprétées de manière subjective et, partant, différenciée.

Pour commencer, la portée des "prestations intellectuelles" visées à l'article XIV.1, § 1er, alinéa 2, en projet, devrait ressortir plus clairement du texte du projet. À cet effet, il conviendrait de préciser la définition légale de la notion de "personne exerçant une profession libérale" à l'article I.8, 35° en projet (article 2 du projet), où il est également fait référence aux "prestations intellectuelles", et de la compléter par le type d'acteurs relevant actuellement de cette définition. Ce point est d'autant plus important pour la compréhension du champ d'application de la loi que des tiers ne savent pas nécessairement qui par exemple est soumis aux obligations en matière de formation permanente (en effet, cet aspect figure souvent dans un code de déontologie).

Il est également recommandé d'étoffer davantage sur ce point les commentaires figurant dans l'exposé des motifs à propos de cette disposition en y apportant les précisions nécessaires, ne serait-ce que pour éviter de donner l'impression que la question des "prestations intellectuelles" des personnes exerçant une profession libérale ne se situerait dans la pratique que dans la sphère médicale et paramédicale¹⁹.

D'une manière plus générale, il est recommandé de mieux cerner les rapports entre les livres VI et XIV en projet. Ils ne pourront en effet pas toujours être clarifiés à la lumière du principe "*lex specialis derogat legi generali*". Plus spécifiquement, on pourrait préciser dans le code qu'une application cumulative des livres concernés est exclue en insérant, par exemple, dans le livre VI en projet, une disposition aux termes de laquelle les règles contenues dans ce livre ne s'appliquent pas aux personnes exerçant une profession libérale dans la mesure où le livre XIV s'applique à elles.

7. Plusieurs directives européennes relatives à la protection des consommateurs recourent aux notions de "biens" et de "services", de même que de "produits" comme terme générique pour les biens et services. Mieux vaudrait par conséquent préciser dans l'exposé des motifs la raison pour laquelle l'auteur du projet a estimé devoir opter pour la notion de "prestation". Cette suggestion est d'autant plus pertinente qu'à l'article I.1er, 5°, du Code de droit économique, la notion de "service" est définie comme étant "toute prestation effectuée par une entreprise [...]", ce qui implique qu'une "prestation" constitue un élément d'un "service".

onder de (specifieke) regeling van het ontworpen boek XIV vallen. Het is zeer de vraag of een dergelijk tweevoudig onderscheidingscriterium van aard is ten volle de rechtszekerheid te waarborgen, temeer daar het is gesteund op weinig afgebakende begrippen die bovendien vatbaar zijn voor een subjectieve en bijgevolg gedifferentieerde invulling.

Om te beginnen zou duidelijker uit de tekst van het ontwerp moeten blijken welke de draagwijdte is van de "intellectuele prestaties" die worden bedoeld in het ontworpen artikel XIV.1, § 1, tweede lid. Daartoe zou vooraf de wettelijke omschrijving van het begrip "beoefenaar van een vrij beroep", in het ontworpen artikel I.8, 35° (artikel 2 van het ontwerp), waarin eveneens wordt gerefereerd aan "intellectuele prestaties", moeten worden verduidelijkt en aangevuld met het soort actoren die thans onder die omschrijving vallen. Dit lijkt des te belangrijker voor de kenbaarheid van het toepassingsgebied van de wet, nu derden niet noodzakelijk weten wie bijvoorbeeld aan verplichtingen inzake permanente vorming is onderworpen (vaak zit dit immers vervat in bijvoorbeeld een deontologische code).

Ook verdient het aanbeveling om de commentaar die in de memorie van toelichting bij de betrokken bepaling op dat punt wordt gegeven, meer te stofferen met de nodige verduidelijkingen, al was het maar om niet de indruk te wekken dat de vraag inzake de "intellectuele prestaties" van beoefenaars van een vrij beroep in de praktijk enkel zou zijn te situeren binnen de medische en para-medische sfeer.¹⁹

Meer in het algemeen zou het aanbeveling verdienen om de onderlinge verhouding tussen de ontworpen boeken VI en XIV duidelijker tot uitdrukking te brengen. Die verhouding zal immers niet steeds louter volgens het principe "*lex specialis derogat legi generali*" kunnen worden uitgeklaard. Meer bepaald zou in het wetboek kunnen worden geëxpliciteerd dat een cumulatieve toepassing van de betrokken boeken uitgesloten is door middel van bijvoorbeeld het invoegen van een bepaling in het ontworpen boek VI volgens dewelke de in dat boek vervatte regelen niet toepasselijk zijn op beoefenaars van een vrij beroep in de mate boek XIV op hen van toepassing is.

7. Diverse Europese richtlijnen betreffende consumentenbescherming hanteren de begrippen "goederen" en "diensten", evenals "producten" als verzamelterm voor goederen en diensten. Het zou derhalve aanbeveling verdienen dat in de memorie van toelichting zou worden verduidelijkt waarom de steller van het ontwerp van oordeel is geweest om te moeten opteren voor het begrip "prestatie". Deze suggestie wint aan relevantie doordat in artikel I.1., 5°, van het Wetboek van economisch recht het begrip "dienst" wordt omschreven als zijnde "elke prestatie verricht door een onderneming ...", hetgeen impliceert dat een "prestatie" een onderdeel zou zijn van een "dienst".

¹⁹ Certes, les commentaires donnent également l'exemple du comptable qui vend des produits d'assurance de même que celui des notaires et des huissiers de justice.

¹⁹ Er wordt in de commentaar weliswaar ook melding gemaakt van het voorbeeld van de boekhouder die verzekeringsproducten verkoopt, evenals van notarissen en gerechtsdeurwaarders.

EXAMEN DU TEXTE

Article 2

8. L'article I.8, 21°, en projet, définit la notion de "pratique professionnelle" (beroepspraktijk). Il y a par conséquent lieu d'en faire un usage cohérent et uniforme. Tel n'est assurément pas le cas à l'article XIV.1 en projet ni dans l'intitulé du livre XIV en projet, qui le précède, où les termes "pratiques du marché" (marktpraktijken) semblent devoir être à chaque fois remplacés par "pratiques professionnelles" (beroepspraktijken).

9. Les textes français ("un lieu qui n'est pas l'établissement de la personne exerçant une profession libérale") et néerlandais ("een plaats die niet de gebruikelijke plaats van de beroepsuitoefening van de onderneming is") de l'article I.8, 28°, c), en projet, présentent une discordance. Il y a lieu de l'éliminer en harmonisant davantage le texte néerlandais – qui ne fait pas référence à une personne exerçant une profession libérale mais bien à une entreprise ("onderneming") – avec le texte français.

10. En ce qui concerne la définition de la notion de "personne exerçant une profession libérale" dans l'article I.8, 35°, en projet, l'exposé des motifs précise que tant les personnes physiques que les personnes morales sont visées. Il est recommandé également faire figurer cette précision dans la définition concernée.

Article 3

Article XIV.2 en projet

11. En ce qui concerne l'article XIV.2, § 1er, en projet, du code, l'exposé des motifs indique que "l'officier public", mentionné dans cette disposition, vise les notaires et les huissiers de justice. Si le texte ne vise effectivement exclusivement que ces deux catégories d'"officier public", il est recommandé de les mentionner comme telles dans la disposition en projet.

La même observation vaut pour l'article XIV.26, § 1er, en projet, du code.

12. L'article XIV.2, § 2, en projet, dispose que le chapitre en projet "ne s'applique pas non plus aux contrats relatifs à l'octroi de l'aide judiciaire".

Il pourrait se déduire du commentaire donné dans l'exposé des motifs pour l'article XIV.2, § 2, en projet, que seule "l'aide juridique apportée par un avocat" est visée dans cette disposition. Si tel est effectivement le cas, la sécurité juridique gagnerait à ce que cela soit précisé dans le texte du projet. La notion d'"aide juridique" peut, le cas échéant, être précisée au moyen d'une référence à l'article 508/1, 1er (aide juridique

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 2

8. In het ontworpen artikel I.8, 21°, wordt een omschrijving gegeven van het begrip "beroepspraktijk" (pratique professionnelle). Van dat begrip dient derhalve een consequent en eenvormig gebruik te worden gemaakt. Dat is alvast niet het geval in het ontworpen artikel XIV.1 en in het daarvan voorafgaand opschrift van het ontworpen boek XIV, waarin het woord "marktpraktijken" (pratiques du marché) telkens lijkt te moeten worden vervangen door het woord "beroepspraktijken" (pratiques professionnelles).

9. In het ontworpen artikel I.8, 28°, c), is er een gebrek aan overeenstemming tussen de Nederlandse ("een plaats die niet de gebruikelijke plaats van de beroepsuitoefening van de onderneming is") en de Franse tekst ("un lieu qui n'est pas l'établissement de la personne exerçant une profession libérale"). Deze discordantie moet worden verholpen door de Nederlandse tekst – waarin niet wordt gerefereerd aan een beoefenaar van een vrij beroep, doch wel aan een "onderneming" – beter af te stemmen op de Franse tekst.

10. In verband met de omschrijving van het begrip "beoefenaar van een vrij beroep", in het ontworpen artikel I.8, 35°, wordt in de memorie van toelichting verduidelijkt dat zowel natuurlijke personen als rechtspersonen worden bedoeld. Het verdient aanbeveling om deze verduidelijking ook in de betrokken definitie op te nemen.

Artikel 3

Ontworpen artikel XIV.2

11. In de memorie van toelichting wordt met betrekking tot het ontworpen artikel XIV.2, § 1, van het wetboek verduidelijkt dat met de in die bepaling vermelde "openbaar ambtenaar" de notarissen en gerechtsdeurwaarders worden bedoeld. Indien effectief uitsluitend de twee voornoemde categorieën "openbaar ambtenaar" worden beoogd, verdient het aanbeveling om deze als zodanig te vermelden in de ontworpen bepaling.

Dezelfde opmerking geldt voor het ontworpen artikel XIV.26, § 1, van het wetboek.

12. In het ontworpen artikel XIV.2, § 2, wordt bepaald dat het ontworpen hoofdstuk "evenmin van toepassing [is] op overeenkomsten met betrekking tot het verlenen van rechtsbijstand".

Uit de commentaar die in de memorie van toelichting wordt gegeven bij het ontworpen artikel XIV.2, § 2, zou kunnen worden afgeleid dat in die bepaling uitsluitend de "rechtsbijstand verleend door een advocaat" wordt beoogd. Indien dat effectief zo is, wordt dat ter wille van de rechtszekerheid best geëxpliciteerd in de tekst van het ontwerp. Het begrip "rechtsbijstand" kan in voorkomend geval worden gepreciseerd door

de première ligne) ou 2° (aide juridique de deuxième ligne), du Code judiciaire.

La même observation doit être formulée pour l'article XIV.26, § 2 en projet.

Article XIV.19 en projet

13. Eu égard à la justification donnée dans l'exposé des motifs concernant la faculté accordée au juge, par l'article XIV.19, alinéa 2, en projet d'ordonner le remboursement intégral ou partiel au consommateur des montants payés par celui-ci, la question se pose de savoir s'il n'y a pas lieu de prévoir – dans un souci d'égalité – une telle faculté d'ordonner un remboursement intégral ou partiel dans le livre VI, en projet, du code²⁰.

Article XIV.29 en projet

14. Dans un souci de lisibilité, il conviendra de compléter le texte néerlandais de l'article XIV.29, § 1er, en projet, par les mots "zijn voorzien".

Article 4

15. L'article XV.10bis en projet est reproduit dans le chapitre 1er, "Compétences générales" du titre 1er du livre XV, ce qui implique qu'il s'applique à toutes les parties du code. Pourtant, le commentaire consacré à l'article XV.10bis, en projet, dans l'exposé des motifs, précise qu'y sont visées les personnes exerçant une profession libérale qui font l'objet "d'une mesure d'enquête ou de mesures visant à constater des infractions potentielles au Livre XIV du Code de droit économique". L'auteur du projet serait bien avisé de soumettre à un examen supplémentaire la concordance de l'exposé des motifs et du texte du projet sur ce point.

Articles 10 et 11

16. Les articles 10 et 11 du projet font partie du chapitre VI, "Entrée en vigueur". Dès lors que l'article 11 du projet ne concerne cependant pas une disposition d'entrée en vigueur

²⁰ Voir l'article 38, alinéa 2, du projet de loi 'portant insertion du livre VI "Pratiques du marché et protection du consommateur" dans le Code de droit économique et portant insertion des définitions propres au livre VI, et des dispositions d'application de la loi propres au livre VI, dans les livres I et XV du Code de droit économique' (Doc. parl. Chambre 2012-2013, n° 53-3018/005). À l'instar de l'article 41 LPMPC, l'article 38, alinéa 2, précité, ne confère au juge que seulement la faculté d'ordonner le "remboursement" des montants concernés.

middel van een verwijzing naar artikel 508/1, 1° (juridische eerstelijnsbijstand) of 2° (juridische tweedelijnsbijstand), van het Gerechtelijk Wetboek.

Dezelfde opmerking dient te worden gemaakt bij het ontworpen artikel XIV.26, § 2.

Ontworpen artikel XIV.19

13. Rekening houdend met de verantwoording die in de memorie van toelichting wordt gegeven voor de mogelijkheid, waarin het ontworpen artikel XIV.19, tweede lid, voor de rechter voorziet om de gehele of gedeeltelijke terugbetaling aan de consument te bevelen van de door deze betaalde bedragen, rijst de vraag of – ter wille van de gelijkheid – niet tevens in dergelijke mogelijkheid van het bevelen van een gehele of gedeeltelijke terugbetaling moet worden voorzien in het ontworpen boek VI van het wetboek.²⁰

Ontworpen artikel XIV.29

14. Ter wille van de leesbaarheid dient het ontworpen artikel XIV.29, § 1, in de Nederlandse tekst te worden aangevuld met de woorden "zijn voorzien".

Artikel 4

15. Het ontworpen artikel XV.10bis wordt opgenomen in hoofdstuk 1, "Algemene bevoegdheden", van titel 1 van boek XV, hetgeen impliceert dat het van toepassing is op alle onderdelen van het wetboek. Nochtans wordt in de commentaar die in de memorie van toelichting wordt gegeven bij het ontworpen artikel XV.10bis vermeld dat erin beoefenaars van een vrij beroep worden beoogd die het voorwerp zijn "van een onderzoeksmaatregel of maatregelen tot vaststelling van potentiële inbreuken op Boek XIV van het Wetboek Economisch recht". De steller van het ontwerp doet er goed aan om de overeenstemming van de memorie van toelichting en de tekst van het ontwerp op dat punt aan een bijkomend onderzoek te onderwerpen.

Artikelen 10 en 11

16. De artikelen 10 en 11 van het ontwerp maken deel uit van hoofdstuk VI, "Inwerkingtreding". Daar evenwel artikel 11 van het ontwerp geen bepaling van inwerkingtreding betreft,

²⁰ Zie artikel 38, tweede lid, van het wetsontwerp 'houdende invoeging van boek VI 'Marktpraktijken en consumentenbescherming' in het Wetboek van economisch recht en houdende invoeging van de definities eigen aan boek VI, en van de rechtshandhavingsbepalingen eigen aan boek VI, in de boeken I en XV van het Wetboek van economisch recht' (Parl.St. Kamer 2012-13, nr. 53-3018/005). In navolging van artikel 41 WMPG wordt in het voornoemde artikel 38, tweede lid, aan de rechter enkel de mogelijkheid gegeven om de "terugbetaling" van de betrokken bedragen te bevelen.

mais plutôt une disposition transitoire, on remplacera les mots “Entrée en vigueur” dans l'intitulé du chapitre VI par le mot “Dispositions finales”.

Le greffier,

Wim GEURTS

Le président,

Marnix VAN DAMME

doch veeleer een overgangsbepaling, vervange men in het opschrift van hoofdstuk VI het woord “Inwerkingtreding” door het woord “Slotbepalingen”.

De griffier,

Wim GEURTS

De voorzitter,

Marnix VAN DAMME

PROJET DE LOI

PHILIPPE,
ROI DES BELGES,
À tous, présents et à venir,
SALUT.

Sur la proposition du ministre de l'Economie et des Consommateurs, du ministre des Classes moyennes et du ministre de la Justice

Nous avons arrêté et arrêtons:

Le ministre de l'Economie et des Consommateurs, le ministre des Classes moyennes et le ministre de la Justice sont chargés de présenter en Notre nom aux Chambres législatives et de déposer à la Chambre des représentants le projet de loi dont la teneur suit:

CHAPITRE IER**Disposition générale****Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II**Le Code de droit économique****Art. 2**

Dans le livre I, titre 2, du Code de droit économique, il est inséré un chapitre 5, rédigé comme suit:

“Chapitre 5. Définitions particulières au livre XIV

Art. I. 8. Pour l'application du livre XIV, les définitions suivantes sont d'application:

1° services homogènes: tous services dont les caractéristiques et les modalités sont identiques ou similaires, indépendamment notamment du moment ou du lieu de l'exécution, du prestataire de services ou de la personne à qui ils sont destinés;

WETSONTWERP

FILIP,
KONING DER BELGEN,
Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,

ONZE GROET.

Op de voordracht van de minister van Economie en Consumenten, van de minister van Middenstand en van de minister van Justitie

Hebbent wij besloten en besluiten wij:

De minister van Economie en Consumenten, de minister van Middenstand en de minister van Justitie zijn ermee belast, in Onze naam, het ontwerp van wet waarvan de tekst hierna volgt, aan de Wetgevende Kamers voor te leggen en bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers in te dienen:

HOOFDSTUK I**Algemene bepaling****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II**Het Wetboek van economisch recht****Art. 2**

In boek I, titel 2, van het Wetboek van economisch recht, wordt een hoofdstuk 5 ingevoegd, luidende:

“Hoofdstuk 5. Definities eigen aan boek XIV

Art. I. 8. Voor de toepassing van boek XIV gelden de volgende definities:

1° homogene diensten: alle diensten waarvan de eigenschappen en de modaliteiten identiek of gelijkaardig zijn, ongeacht onder meer het ogenblik, de plaats van uitvoering, de dienstverstrekker of de persoon voor wie ze bestemd zijn;

2° étiquetage: les mentions, indications, modes d'emploi, marques, images ou signes se rapportant à un bien ou à un service homogène et figurant sur le bien lui-même ou sur tout emballage, document, écritau, étiquette, bague ou collier accompagnant ce bien ou ce service ou s'y référant;

3° mise sur le marché: l'importation en vue de la vente, la détention en vue de la vente, l'offre en vente, la vente, l'offre de louage de biens et de services, le louage de biens et de services, la cession à titre onéreux ou gratuit, lorsque ces opérations sont effectuées par une personne exerçant une profession libérale;

4° biens vendus en vrac: les biens qui ne font l'objet d'aucun conditionnement et qui sont mesurés ou pesés par le consommateur ou en sa présence;

5° biens vendus à la pièce: les biens qui ne peuvent faire l'objet d'un fractionnement sans en changer la nature ou les propriétés;

6° biens conditionnés: les biens ayant subi des opérations de fractionnement, de pesage, de comptage ou de mesurage, opérées même en cours de fabrication, suivies ou non d'une opération d'emballage et destinées à rendre inutiles ces opérations au moment de l'offre en vente;

7° biens préemballés: les biens conditionnés qui sont emballés avant qu'ils soient offerts en vente dans un emballage de quelque nature que ce soit, qui les recouvre entièrement ou partiellement, mais de telle façon que le contenu ne puisse être changé sans que l'emballage subisse une ouverture ou une modification.

Sont visés:

a) les biens préemballés en quantités préétablies: biens qui sont préemballés de telle sorte que la quantité contenue dans l'emballage correspond à une valeur choisie à l'avance;

b) les biens préemballés en quantités variables: biens qui sont préemballés de telle sorte que la quantité contenue dans l'emballage ne correspond pas à une valeur choisie à l'avance;

8° unité de mesure: l'unité visée au livre VIII;

9° conditionneur: la personne qui conditionne les biens en vue de l'offre en vente;

2° etikettering: de vermeldingen, aanwijzingen, gebruiksaanwijzingen, merken, afbeeldingen of tekens die betrekking hebben op een goed of op een homogene dienst en die voorkomen op het goed zelf of op enig verpakkingsmiddel, document, bordje, etiket, band of label dat bij dit goed of bij deze dienst is gevoegd of daarop betrekking heeft;

3° op de markt brengen: de invoer met het oog op de verkoop, het bezit met het oog op de verkoop, de tekoopaanbieding, de verkoop, het huuraanbod van goederen en diensten, de verhuring van goederen en diensten, de afstand onder bezwarende titel of gratis, als deze verrichtingen worden gedaan door een beoefenaar van een vrij beroep;

4° los verkochte goederen: goederen die niet vooraf worden verpakt en die door of in tegenwoordigheid van de consument worden gemeten of gewogen;

5° per stuk verkochte goederen: goederen die niet kunnen worden gefractioneerd zonder hun aard of eigenschappen te wijzigen;

6° geconditioneerde goederen: goederen die een fractionering, weging, telling of meting ondergaan hebben, zelfs tijdens het fabricageproces, al dan niet gevolgd door een verpakking, en met het doel die verrichting overbodig te maken bij de tekoopaanbieding;

7° voorverpakte goederen: de geconditioneerde goederen die verpakt zijn alvorens te koop te worden aangeboden ongeacht de aard van de verpakking, die het goed geheel of slechts ten dele bedekt, maar op zo'n wijze dat de inhoud niet kan worden veranderd zonder dat de verpakking wordt geopend of gewijzigd.

Daaronder vallen:

a) voorverpakte goederen in vooraf bepaalde hoeveelheden: zodanig voorverpakte goederen dat de in de verpakking aanwezige hoeveelheid overeenstemt met een vooraf gekozen waarde;

b) voorverpakte goederen in variabele hoeveelheden: zodanig voorverpakte goederen dat de in de verpakking aanwezige hoeveelheid niet overeenstemt met een vooraf gekozen waarde;

8° meeteenheid: de eenheid als bedoeld in boek VIII;

9° conditioneerder: de persoon die de goederen condioneert met het oog op de tekoopaanbieding ervan;

10° quantité nominale: la masse ou le volume indiqué sur un préemballage et correspondant à la quantité nette que ce préemballage est censé contenir;

11° publicité: toute communication ayant comme but direct ou indirect de promouvoir la vente de produits quels que soient le lieu ou les moyens de communication mis en oeuvre;

12° publicité comparative: toute publicité qui, explicitement ou implicitement, identifie un concurrent ou des biens ou services offerts par un concurrent;

13° contrat à distance: tout contrat conclu entre la personne exerçant une profession libérale et le consommateur, dans le cadre d'un système organisé de vente ou de prestation de service à distance, sans la présence physique simultanée de la personne exerçant une profession libérale et du consommateur, par le recours exclusif à une ou plusieurs techniques de communication à distance, jusqu'au moment, et y compris au moment, où le contrat est conclu;

14° technique de communication à distance: tout moyen qui, sans présence physique et simultanée de la personne exerçant une profession libérale et du consommateur, peut être utilisé pour la conclusion du contrat entre ces parties;

15° opérateur de technique de communication: toute personne physique ou morale, publique ou privée, dont l'activité professionnelle consiste à mettre à la disposition des personnes exerçant une profession libérale une ou plusieurs techniques de communication à distance;

16° service financier: tout service ayant trait à la banque, au crédit, à l'assurance, aux retraites individuelles, aux investissements et aux paiements;

17° support durable: tout instrument permettant au consommateur ou à la personne exerçant une profession libérale de stocker des informations qui lui sont adressées personnellement d'une manière permettant de s'y reporter ultérieurement pendant un laps de temps adapté aux fins auxquelles les informations sont destinées et qui permet la reproduction à l'identique des informations stockées;

18° fournisseur: toute personne exerçant une profession libérale qui est le fournisseur contractuel des services faisant l'objet de contrats à distance;

10° nominale hoeveelheid: het op een voorverpakking aangegeven gewicht of volume dat overeenstemt met de nettohoeveelheid die deze voorverpakking wordt geacht te bevatten;

11° reclame: iedere mededeling die rechtstreeks of onrechtstreeks ten doel heeft de verkoop van producten te bevorderen, ongeacht de plaats of de aangewende communicatiemiddelen;

12° vergelijkende reclame: elke vorm van reclame waarbij een concurrent dan wel door een concurrent aangeboden goederen of diensten uitdrukkelijk of impliciet worden genoemd;

13° overeenkomst op afstand: iedere overeenkomst die tussen de beoefenaar van een vrij beroep en de consument wordt gesloten in het kader van een georganiseerd systeem voor verkoop of dienstverlening op afstand zonder gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep en de consument en waarbij, tot op en met inbegrip van het moment waarop de overeenkomst wordt gesloten, uitsluitend gebruik wordt gemaakt van een of meer technieken voor communicatie op afstand;

14° techniek voor communicatie op afstand: ieder middel dat, zonder gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep en consument, kan worden gebruikt voor de sluiting van de overeenkomst tussen deze partijen;

15° communicatietechniek-exploitant: iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon, publiekrechtelijk of privaatrechtelijk, wiens beroepsactiviteit erin bestaat één of meer technieken voor communicatie op afstand aan de beoefenaar van een vrij beroep ter beschikking te stellen;

16° financiële dienst: iedere dienst van bancaire aard of op het gebied van kredietverstrekking, verzekering, individuele pensioenen, beleggingen en betalingen;

17° duurzame gegevensdrager: ieder hulpmiddel dat de consument of de beoefenaar van een vrij beroep in staat stelt om persoonlijk aan hem gerichte informatie op te slaan op een wijze die deze informatie toegankelijk maakt voor toekomstig gebruik gedurende een periode die is aangepast aan het doel waarvoor de informatie is bestemd, en die een ongewijzigde weergave van de opgeslagen informatie mogelijk maakt;

18° aanbieder: iedere beoefenaar van een vrij beroep die optreedt als de contractuele verrichter van diensten op grond van overeenkomsten op afstand;

19° offre conjointe: offre liant à l'acquisition de biens ou de services, gratuite ou non, l'acquisition d'autres biens ou services;

20° clause abusive: toute clause ou toute condition dans un contrat entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur qui, à elle seule ou combinée avec une ou plusieurs autres clauses ou conditions, crée un déséquilibre manifeste entre les droits et les obligations des parties au détriment du consommateur;

21° pratique professionnelle: toute action, omission, conduite, démarche ou communication commerciale, y compris la publicité et le marketing, de la part d'une personne exerçant une profession libérale, en relation directe avec la promotion, la vente ou la fourniture d'un produit;

22° altération substantielle du comportement économique des consommateurs: l'utilisation d'une pratique professionnelle compromettant sensiblement l'aptitude du consommateur à prendre une décision en connaissance de cause et l'amenant, par conséquent, à prendre une décision commerciale qu'il n'aurait pas prise autrement;

23° diligence professionnelle: le niveau de compétence spécialisée et de soins dont la personne exerçant une profession libérale est raisonnablement censée faire preuve dans son domaine d'activité vis-à-vis du consommateur, conformément aux usages honnêtes en matière professionnelle;

24° invitation à l'achat: une communication commerciale indiquant les caractéristiques du produit et son prix de façon appropriée en fonction du moyen utilisé pour cette communication commerciale et permettant ainsi au consommateur de faire un achat;

25° influence injustifiée: l'utilisation d'une position de force vis-à-vis du consommateur de manière à faire pression sur celui-ci, même sans avoir recours à la force physique ou menacer de le faire, de telle manière que son aptitude à prendre une décision en connaissance de cause soit limitée de manière significative;

26° décision commerciale: toute décision prise par un consommateur concernant l'opportunité, les modalités et les conditions relatives au fait d'acheter, de faire un paiement intégral ou partiel, de conserver, de se défaire ou d'exercer un droit contractuel en rapport avec le produit, qu'elle l'ait amené soit à agir, soit à s'abstenir d'agir;

19° gezamenlijk aanbod: het aanbod waarbij de al dan niet kosteloze verkrijging van goederen of diensten gebonden is aan de verkrijging van andere goederen of diensten;

20° onrechtmatig beding: elk beding of elke voorwaarde in een overeenkomst tussen een beoefenaar van een vrij beroep en een consument die, alleen of in samenhang met een of meer andere bedingen of voorwaarden, een kennelijk onevenwicht schept tussen de rechten en plichten van de partijen ten nadele van de consument;

21° beroepspraktijk: iedere handeling, omissie, gedraging, voorstelling van zaken of commerciële communicatie, met inbegrip van reclame en marketing, van een beoefenaar van een vrij beroep, die rechtstreeks verband houdt met de verkoopbevordering, verkoop of levering van een product;

22° het economische gedrag van consumenten wezenlijk verstoren: een beroepspraktijk gebruiken om het vermogen van de consument om een geïnformeerd besluit te nemen merkbaar te beperken, waardoor de consument tot een transactie besluit waartoe hij anders niet had besloten;

23° professionele toewijding: het normale niveau van bijzondere vakkundigheid en zorgvuldigheid dat redelijkerwijs van een beoefenaar van een vrij beroep in zijn activiteitsdomein ten aanzien van de consument mag worden verwacht, overeenkomstig de eerlijke beroepsgebruiken;

24° uitnodiging tot aankoop: een commerciële boodschap die de kenmerken en de prijs van het product op een aan het gebruikte medium aangepaste wijze vermeldt en de consument aldus in staat stelt een aankoop te doen;

25° ongepaste beïnvloeding: het uitbuiten van een machtspositie ten aanzien van de consument om, zelfs zonder gebruik van of dreiging met fysiek geweld, druk uit te oefenen op een wijze die het vermogen van de consument om een geïnformeerd besluit te nemen, aanzienlijk beperkt;

26° besluit over een transactie: elk door een consument genomen besluit over de vraag of, en, zo ja, hoe en op welke voorwaarden hij een product koopt, geheel of gedeeltelijk betaalt, behoudt of van de hand doet, of een contractueel recht uitoefent in verband met het product, ongeacht of de consument wel of niet tot handelen overgaat;

27° bien fabriqué d'après les spécifications du consommateur: bien non préfabriqué réalisé sur la base d'un choix individuel ou d'une décision du consommateur;

28° contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession: tout contrat entre la personne exerçant une profession libérale et le consommateur:

a) conclu en la présence physique simultanée de la personne exerçant une profession libérale et du consommateur, dans un lieu qui n'est pas le lieu habituel d'exercice de la profession de la personne exerçant une profession libérale; ou

b) ayant fait l'objet d'une offre du consommateur dans les mêmes circonstances, comme indiqué au point a); ou

c) conclu dans le lieu habituel d'exercice de la profession de la personne exerçant une profession libérale ou au moyen d'une technique de communication à distance immédiatement après que le consommateur a été sollicité personnellement et individuellement dans un lieu qui n'est pas l'établissement de la personne exerçant une profession libérale, en la présence physique simultanée de la personne exerçant une profession libérale et du consommateur; ou

d) conclu pendant une excursion organisée par la personne exerçant une profession libérale ayant pour but ou pour effet de promouvoir et de vendre des biens ou des services au consommateur;

29° le lieu habituel d'exercice de la profession:

a) tout site immeuble d'exercice de la profession où la personne exerçant une profession libérale exerce son activité en permanence; ou

b) tout site meuble d'exercice de la profession où la personne exerçant une profession libérale exerce son activité de manière habituelle;

30° contrat de vente: tout contrat en vertu duquel la personne exerçant une profession libérale transfère ou s'engage à transférer la propriété des biens au consommateur et le consommateur paie ou s'engage à payer le prix de ceux-ci, y compris les contrats ayant à la fois pour objet des biens et des services;

31° contrat de service: tout contrat autre qu'un contrat de vente en vertu duquel la personne exerçant

27° volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen: goederen die niet geprefabriceerd zijn en die worden vervaardigd op basis van een individuele keuze of beslissing van de consument;

28° buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst: iedere overeenkomst tussen de beoefenaar van een vrij beroep en de consument:

a) die wordt gesloten in gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep en de consument op een andere plaats dan een gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening van de beoefenaar van een vrij beroep; of

b) waarvoor een aanbod werd gedaan door de consument onder dezelfde omstandigheden als bedoeld onder a); of

c) die gesloten wordt in de gebruikelijk plaats van beroepsuitoefening van de beoefenaar van een vrij beroep of met behulp van een techniek voor communicatie op afstand, onmiddellijk nadat de consument persoonlijk en individueel is aangesproken op een plaats die niet de gebruikelijke plaats van de beroepsuitoefening van de beoefenaar van een vrij beroep is, in gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep en de consument; of

d) die gesloten wordt tijdens een excursie die door de beoefenaar van een vrij beroep is georganiseerd met als doel of effect de promotie en de verkoop van goederen of diensten aan de consument;

29° de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening waar:

a) iedere onverplaatsbare ruimte voor beroepsuitoefening waar de beoefenaar van een vrij beroep op permanente basis zijn activiteiten uitvoert; of

b) iedere verplaatsbare ruimte voor beroepsuitoefening waar de beoefenaar van een vrij beroep gewoonlijk zijn activiteiten uitvoert;

30° verkoopovereenkomst: iedere overeenkomst waarbij de beoefenaar van een vrij beroep de eigendom van goederen aan de consument overdraagt of zich ertoe verbindt deze over te dragen en de consument de prijs daarvan betaalt of zich ertoe verbindt de prijs daarvan te betalen, met inbegrip van elke overeenkomst die zowel goederen als diensten betreft;

31° dienstenovereenkomst: iedere andere overeenkomst dan een verkoopovereenkomst, waarbij de

une profession libérale fournit ou s'engage à fournir un service au consommateur et le consommateur paie ou s'engage à payer le prix de celui-ci;

32° contenu numérique: des données produites et fournies sous forme numérique;

33° garantie commerciale: tout engagement de la personne exerçant une profession libérale ou d'un producteur à l'égard du consommateur, en plus de ses obligations légales tenant à la garantie de conformité, en vue du remboursement du prix d'achat, du remplacement ou de la réparation du bien ou de la prestation de tout autre service en relation avec le bien si ce dernier ne répond pas aux spécifications ou à d'autres éléments éventuels non liés à la conformité énoncés dans la déclaration de garantie ou dans la publicité correspondante faite au moment de la conclusion du contrat ou avant celle-ci;

34° contrat accessoire: un contrat en vertu duquel le consommateur acquiert des biens ou services afférents à un contrat, ces biens ou services étant fournis par la personne exerçant une profession libérale ou un tiers sur la base d'un accord conclu entre ce dernier et la personne exerçant une profession libérale;

35° personne exerçant une profession libérale: toute personne physique ou morale qui, de manière intellectuellement indépendante et sous sa propre responsabilité, exerce une activité professionnelle consistant principalement en des prestations intellectuelles, a suivi auparavant la formation exigée, est tenue de suivre une formation continue, est soumise à un organe disciplinaire créé par ou en vertu de la loi et n'est pas un commerçant au sens de l'article 1er du Code de commerce.

36° le ministre: les ministres compétents pour la justice et le cas échéant pour l'économie, les PME et classes moyennes et la Santé publique.

Art. 3

Dans le même Code, il est inséré un livre XIV, rédigé comme suit:

"Livre XIV. Pratiques du marché et protection du consommateur relatives aux professions libérales

beoefenaar van een vrij beroepde consument een dienst levert of zich ertoe verbindt een dienst te leveren en de consument de prijs daarvan betaalt of zich ertoe verbindt de prijs daarvan te betalen;

32° digitale inhoud: gegevens die in digitale vorm geproduceerd en geleverd worden;

33° commerciële garantie: iedere verbintenis van de beoefenaar van een vrij beroep of een producent om boven hetgeen hij wettelijk verplicht is uit hoofde van het recht op conformiteit, aan de consument de betaalde prijs terug te betalen of de goederen op enigerlei wijze te vervangen, herstellen of onderhouden, wanneer die niet voldoen aan de specificaties of aan enige andere vereisten die geen verband houden met de conformiteit, die vermeld zijn in de garantieverklaring of in de desbetreffende reclameboodschappen ten tijde van of vóór de sluiting van de overeenkomst;

34° aanvullende overeenkomst: een overeenkomst waarbij een consument goederen of diensten verwiert in verband met een overeenkomst, en deze goederen of diensten door de beoefenaar van een vrij beroep worden geleverd of door een derde partij op basis van een afspraak tussen die derde partij en de beoefenaar van een vrij beroep;

35° beoefenaar van een vrij beroep: elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op intellectueel onafhankelijke wijze en onder eigen verantwoordelijkheid een beroepsactiviteit uitoefent die hoofdzakelijk uit intellectuele prestaties bestaat, voorafgaand de vereiste opleiding heeft gevolgd, tot permanente vorming is gehouden, onderworpen is aan een bij of krachtens de wet opgericht tuchtorgaan en geen koopman is in de zin van artikel 1 van het Wetboek van Koophandel.

36° de minister: de ministers bevoegd voor justitie en desgevallend economie, KMO en middenstand, en volksgezondheid.

Art. 3

In hetzelfde Wetboek wordt een boek XIV ingevoegd, luidende:

"Boek XIV. Marktpraktijken en consumentenscherming betreffende beoefenaars van een vrij beroep

Titre 1er. Principes généraux

Art. XIV. 1. § 1er. Le présent livre vise principalement la réglementation des pratiques du marché et la protection du consommateur concernant les personnes exerçant une profession libérale, sans préjudice des dispositions particulières y afférentes en vigueur pour les différentes professions libérales.

Le présent livre s'applique aux personnes exerçant une profession libérale pour les prestations intellectuelles caractéristiques de ces professions qu'elles fournissent.

Il vise la transposition de:

1. Directive 93/13/CEE du Conseil, du 5 avril 1993, concernant les clauses abusives dans les contrats conclus avec les consommateurs;

2. Directive 2002/58/CE du Parlement européen et du Conseil du 12 juillet 2002 concernant le traitement des données à caractère personnel et la protection de la vie privée dans le secteur des communications électroniques (directive vie privée et communications électroniques);

3. Directive 2004/48/CE du parlement européen et du conseil du 29 avril 2004 relative au respect des droits de propriété intellectuelle;

4. Règlement (CE) N° 2006/2004 du Parlement européen et du Conseil du 27 octobre 2004 relatif à la coopération entre les autorités nationales chargées de veiller à l'application de la législation en matière de protection des consommateurs ("Règlement relatif à la coopération en matière de protection des consommateurs");

5. Directive 2005/29/CE du Parlement européen et du Conseil du 11 mai 2005 relative aux pratiques commerciales déloyales des entreprises vis-à-vis des consommateurs dans le marché intérieur et modifiant la directive 84/450/CEE du Conseil et les directives 97/7/CE, 98/27/CE et 2002/65/CE du Parlement européen et du Conseil et le règlement (CE) n° 2006/2004 du Parlement européen et du Conseil ("directive sur les pratiques commerciales déloyales");

6. Directive 2006/114/CE du Parlement européen et du Conseil du 12 décembre 2006 en matière de publicité trompeuse et de publicité comparative (version codifiée);

7 Directive 2011/83/UE du Parlement européen et du Conseil du 25 octobre 2011 relative aux droits des

Titel 1. Algemene principes

Art. XIV. 1. § 1. Dit boek beoogt voornamelijk de regeling van de marktpraktijken en de bescherming van de consument betreffende de beoefenaars van een vrij beroep, onverminderd de bijzondere regels die hieromtrent zijn vastgesteld voor de verschillende vrije beroepen.

Dit boek is van toepassing op de beoefenaars van een vrij beroep voor de intellectuele prestaties kenmerkend voor deze beroepen die zij leveren.

Het zet de bepalingen om van:

1. Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten;

2. Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie(richtlijn betreffende privacy en elektronische communicatie);

3. Richtlijn 2004/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten;

4. Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 27 oktober 2004 betreffende samenwerking tussen de nationale instanties die verantwoordelijk zijn voor handhaving van de wetgeving inzake consumentenbescherming („verordening betreffende samenwerking met betrekking tot consumentenbescherming”);

5. Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad („Richtlijn oneerlijke handelspraktijken”);

6. Richtlijn 2006/114/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 inzake misleidende reclame en vergelijkende reclame (gedecodificeerde versie);

7. Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende

consommateurs, modifiant la directive 93/13/CEE du Conseil et la directive 1999/44/CE du Parlement européen et du Conseil et abrogeant la directive 85/577/CEE du Conseil et la directive 97/7/CE du Parlement européen et du Conseil.

Titre 2. Information au consommateur

Chapitre 1er. Obligation générale d'information au consommateur

Art. XIV. 2. § 1er. Ce chapitre ne s'applique pas aux contrats rédigés par un notaire ou par un huissier de justice dans leur qualité d'officier public.

§ 2. Ce chapitre ne s'applique pas non plus aux contrats relatifs à l'aide juridique fournie par un avocat en application du Livre IIIbis du Code judiciaire.

Art. XIV. 3. Avant que le consommateur ne soit lié par un contrat autre qu'un contrat à distance ou hors du lieu habituel d'exercice de la profession, la personne exerçant une profession libérale fournit au consommateur les informations suivantes, d'une manière claire et compréhensible, pour autant qu'elles ne ressortent pas du contexte:

1° les principales caractéristiques du produit, dans la mesure appropriée au moyen de communication utilisé et au produit concerné;

2° l'identité de la personne exerçant une profession libérale, notamment son numéro d'entreprise, l'adresse géographique de son établissement et son numéro de téléphone;

3° le prix total du produit toutes taxes comprises, et tous les services à payer obligatoirement en supplément par le consommateur, ou, lorsque le prix ne peut raisonnablement être calculé à l'avance du fait de la nature du produit, le mode de calcul du prix et, le cas échéant, tous les frais supplémentaires ou, lorsque ces frais ne peuvent raisonnablement être calculés à l'avance, la mention que ces frais peuvent être exigibles;

4° le cas échéant, les modalités de paiement, de livraison et d'exécution, la date à laquelle la personne exerçant une profession libérale s'engage à livrer le produit et les modalités prévues par la personne exerçant une profession libérale pour le traitement des réclamations;

consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad.

Titel 2. Informatie aan de consument

Hoofdstuk 1. Algemene verplichting tot informatie aan de consument

Art. XIV. 2. § 1. Dit hoofdstuk is niet van toepassing op overeenkomsten opgesteld door een notaris of door een gerechtsdeurwaarder in hun hoedanigheid van openbaar ambtenaar.

§ 2. Dit hoofdstuk is evenmin van toepassing op overeenkomsten met betrekking tot juridische bijstand geleverd door een advocaat met toepassing van Boek IIIbis van het Gerechtelijk Wetboek.

Art. XIV. 3. Vooraleer een consument wordt gebonden door een andere overeenkomst dan een overeenkomst op afstand of een buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst verstrekt de beoefenaar van een vrij beroep de consument op duidelijke en begrijpelijke wijze de volgende informatie, indien die informatie al niet duidelijk is uit de context:

1° de voornaamste kenmerken van het product, op een wijze die is aangepast aan het gebruikte communicatiemiddel en aan het betrokken product;

2° de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep, onder meer zijn ondernemingsnummer, het geografische adres waar hij gevestigd is en zijn telefoonnummer;

3° de totale prijs van het product, met inbegrip van alle belastingen, en alle diensten die door de consument verplicht moeten worden bijbetaald, of, als door de aard van het product de prijs redelijkerwijs niet vooraf kan worden berekend, de manier waarop de prijs moet worden berekend, en, desgevallend, alle extra kosten of, indien deze kosten redelijkerwijs niet vooraf kunnen worden berekend, in ieder geval het feit dat er eventueel dergelijke extra kosten verschuldigd kunnen zijn;

4° desgevallend, de wijze van betaling, levering, uitvoering, de termijn waarbinnen de beoefenaar van een vrij beroep zich verbindt het product te leveren en het beleid van de beoefenaar van een vrij beroep inzake klachtenbehandeling;

5° outre le rappel de l'existence d'une garantie légale de conformité pour les biens, l'existence d'un service après-vente et de garanties commerciales, le cas échéant, ainsi que les conditions y afférentes;

6° le cas échéant, la durée du contrat, ou, s'il s'agit d'un contrat à durée indéterminée ou à reconduction automatique, les conditions de résiliation du contrat;

7° le cas échéant, les fonctionnalités du contenu numérique, y compris les mesures de protection technique applicables;

8° le cas échéant, toute interopérabilité pertinente du contenu numérique avec certains matériels ou logiciels et autres services dont la personne exerçant une profession libérale a ou devrait raisonnablement avoir connaissance.

Chapitre 2. De l'indication des prix

Art. XIV 4. § 1er. Toute personne exerçant une profession libérale qui offre des biens en vente au consommateur, en indique le prix par écrit et d'une manière non équivoque.

Si les biens sont exposés en vente, le prix est en outre indiqué de manière lisible et apparente.

§ 2. Toute personne exerçant une profession libérale qui offre au consommateur des services homogènes en indique le prix par écrit d'une manière lisible, apparente et non équivoque.

Art. XIV 5. Le prix indiqué est le prix total à payer par le consommateur, en ce compris la taxe sur la valeur ajoutée, toutes autres taxes, ainsi que le coût de tous les services à payer obligatoirement en supplément par le consommateur.

Art. XIV. 6. Les prix pour les consommateurs sont indiqués au moins en euro.

Art. XIV. 7. Toute publicité pour les consommateurs faisant état d'un prix l'indique conformément aux prescriptions des articles XIV. 5 et XIV. 6, et des dispositions prises en application de l'article XIV. 8, 1°.

Art. XIV. 8. Pour les produits ou catégories de produits qu'il détermine, le Roi peut, par un arrêté délibéré en Conseil des Ministres et après concertation avec l'organisation professionnelle pertinente:

5° naast een herinnering aan het bestaan van de wettelijke waarborg van conformiteit van de goederen, desgevallend het bestaan en de voorwaarden van diensten na verkoop en commerciële garanties;

6° desgevallend, de duur van de overeenkomst, of, wanneer de overeenkomst van onbepaalde duur is of automatisch verlengd wordt, de voorwaarden voor het opzeggen van de overeenkomst;

7° desgevallend, de functionaliteit van digitale inhoud, met inbegrip van toepasselijke technische beveiligingsvoorzieningen;

8° desgevallend, de relevante interoperabiliteit van digitale inhoud met hardware en software en andere diensten waarvan de beoefenaar van een vrij beroep op de hoogte is of redelijkerwijs kan worden verondersteld op de hoogte te zijn.

Hoofdstuk 2. Prijsaanduiding

Art. XIV 4. § 1. Elke beoefenaar van een vrij beroep die aan de consument goederen te koop aanbiedt, duidt de prijs hiervan schriftelijk en ondubbelzinnig aan.

Indien de goederen te koop uitgestald zijn, is de prijs bovendien leesbaar en goed zichtbaar aangeduid.

§ 2. Elke beoefenaar van een vrij beroep die aan de consument homogene diensten aanbiedt, duidt de prijs hiervan schriftelijk, leesbaar, goed zichtbaar en ondubbelzinnig aan.

Art. XIV 5. De aangeduide prijs is de door de consument totaal te betalen prijs, waaronder is begrepen: de belasting over de toegevoegde waarde, alle overige taksen en de kosten van alle diensten die door de consument verplicht moeten worden bijbetaald.

Art. XIV 6. De prijzen voor consumenten zijn minstens in euro vermeld.

Art. XIV. 7. Elke reclame voor consumenten die gewag maakt van een prijs, vermeldt die overeenkomstig de voorschriften van de artikelen XIV. 5 en XIV. 6, alsmede van de met toepassing van artikel XIV. 8, 1° vastgestelde bepalingen.

Art. XIV. 8. Voor de producten of categorieën van producten die Hij aanwijst, kan de Koning bij een besluit overlegd in ministerraad en na overleg met de relevante beroepsorganisatie:

1° prescrire des modalités particulières de l'indication des prix;

2° dispenser de l'obligation d'indiquer le prix d'une manière apparente en cas d'exposition en vente et pour l'offre de services homogènes;

3° déterminer, pour les services ou les catégories de services autres que les services homogènes, dans quels cas et selon quelles modalités un devis préalable doit être délivré au consommateur, pour autant que celui-ci en fasse la demande et que la personne exerçant une profession libérale soit disposée à fournir le service.

Chapitre 3. De la publicité comparative

Art. XIV. 9. § 1er. La publicité comparative est licite dès lors que les conditions suivantes sont satisfaites, en ce qui concerne la comparaison:

1° elle n'est pas trompeuse au sens des articles XIV. 64 à XIV. 67 et de l'article XIV. 72, 1°;

2° elle compare des biens ou services répondant aux mêmes besoins ou ayant le même objectif;

3° elle compare objectivement une ou plusieurs caractéristiques essentielles, pertinentes, vérifiables et représentatives de ces biens et services, dont le prix peut faire partie;

4° elle n'engendre pas de confusion parmi les personnes exerçant une profession libérale entre l'annonceur et un concurrent ou entre les noms, autres signes distinctifs, biens ou services de l'annonceur et ceux d'un concurrent;

5° elle n'entraîne pas le discrédit ou le dénigrement des noms, autres signes distinctifs, biens, services, activités ou situations d'un concurrent;

6° pour les biens ayant une appellation d'origine, elle se rapporte dans chaque cas à des biens ayant la même appellation;

7° elle ne tire pas indûment profit de la notoriété attachée à un nom ou à d'autres signes distinctifs d'un concurrent;

8° elle ne présente pas un bien ou un service comme une imitation ou une reproduction d'un bien ou d'un

1° bijzondere regels stellen inzake de prijsaanduiding;

2° vrijstelling verlenen van de verplichting de prijs goed zichtbaar aan te duiden in geval van uitstalling voor verkoop en voor het aanbieden van homogene diensten;

3° voor de diensten of de categorieën van diensten andere dan homogene diensten bepalen in welke gevallen en volgens welke regels een voorafgaand bestek aan de consument moet worden afgeleverd, voor zover deze hierom verzoekt en de beoefenaar van een vrij beroep bereid is de dienst te verlenen.

Hoofdstuk 3. Vergelijkende reclame

Art. XIV. 9. § 1. Vergelijkende reclame is, wat de vergelijking betreft, gegoorloofd op voorwaarde dat ze:

1° niet misleidend is in de zin van de artikelen XIV. 64 tot XIV. 67 en het artikel XIV. 72, 1°;

2° goederen of diensten vergelijkt die in dezelfde behoeften voorzien of voor hetzelfde doel zijn bestemd;

3° op objectieve wijze een of meer wezenlijke, relevante, controleerbare en representatieve kenmerken van deze goederen en diensten, waartoe ook de prijs kan behoren, met elkaar vergelijkt;

4° er niet toe leidt dat onder beoefenaars van een vrij beroep de adverteerder met een concurrent, of de namen, andere onderscheidende kenmerken, goederen of diensten van de adverteerder met die van een concurrent worden verward;

5° niet de goede naam schaadt van en zich niet kleinerend uitlaat over de namen, andere onderscheidende kenmerken, goederen, diensten, activiteiten of omstandigheden van een concurrent;

6° voor goederen met een benaming van oorsprong in elk geval betrekking heeft op goederen met dezelfde benaming;

7° geen oneerlijk voordeel oplevert ten gevolge van de bekendheid van een naam of andere onderscheidende kenmerken van een concurrent;

8° goederen of diensten niet voorstelt als een imitatie of namaak van goederen of diensten met een

service portant une marque ou un nom commercial protégés.

§ 2. Est interdite, toute publicité comparative qui ne respecte pas les conditions fixées au § 1er.

§ 3. Par dérogation au § 1er, le Roi peut, après avis des autorités professionnelles concernées, interdire ou restreindre la publicité comparative dans la mesure nécessaire pour préserver la dignité et la déontologie des professions libérales concernées.

Chapitre 4. Des promotions en matière de prix

Section 1re. De la référence à son propre prix appliqué précédemment

Art. XIV. 10. Une personne exerçant une profession libérale ne peut, vis-à-vis du consommateur, procéder à l'annonce d'une réduction de prix par rapport au prix appliqué précédemment pour le même produit, que lorsque le nouveau prix est inférieur au prix de référence, qui est le prix le plus bas qu'elle a appliqué au cours du mois précédent le premier jour pour lequel le nouveau prix est annoncé. La charge de la preuve du respect de cette condition incombe à la personne exerçant une profession libérale.

Si la personne exerçant une profession libérale exploite plusieurs points de vente ou utilise plusieurs techniques de vente, le prix de référence est le prix le plus bas qu'elle a appliqué au cours de la période visée à l'alinéa premier dans le point de vente ou selon la technique de vente pour lesquels l'annonce est faite.

Lors de la mention du nouveau prix, l'annonce mentionne également le prix de référence, ou les informations données permettent au consommateur moyen de calculer ce prix de référence immédiatement et facilement.

Lorsque la personne exerçant une profession libérale applique un pourcentage de réduction uniforme sur des produits ou sur des catégories de produits, elle peut ne mentionner que le prix de référence. L'annonce indique si la réduction a été ou non effectuée.

Art. XIV. 11. La réduction de prix ne peut être annoncée que pour une période n'excédant pas un mois. La période pendant laquelle la réduction est annoncée ne peut être inférieure à une journée entière de vente.

beschermde handelsmerk of beschermde handelsnaam.

§ 2. Verboden is elke vergelijkende reclame die de voorwaarden gesteld in § 1 niet naleeft.

§ 3. In afwijking van § 1 kan de Koning, na advies van de betrokken beroepsregulerende overheden, de vergelijkende reclame verbieden of beperken voorzover dit nodig is om de waardigheid en de deontologie van de betrokken vrije beroepen te vrijwaren.

Hoofdstuk 4 . Promoties inzake prijzen

Afdeling 1. Verwijzing naar de eigen, voorheen toegepaste prijs

Art. XIV. 10. Een beoefenaar van een vrij beroep mag ten aanzien van de consument slechts overgaan tot de aankondiging van een prijsvermindering ten opzichte van de prijs die zij voorheen toepaste voor hetzelfde product, wanneer de nieuwe prijs lager is dan de referentieprijs, zijnde de laagste prijs die hij heeft toegepast in de loop van de maand voorafgaand aan de eerste dag waarvoor de nieuwe prijs wordt aangekondigd. De beoefenaar van een vrij beroep draagt de bewijslast dat aan die voorwaarde is voldaan.

Indien de beoefenaar van een vrij beroep meerdere verkooppunten uitbaat of verkooptechnieken gebruikt, is de referentieprijs de laagste prijs die hij in de in het eerste lid bedoelde periode heeft toegepast in het verkooppunt of via de verkooptechniek waarvoor de aankondiging wordt gedaan.

Bij vermelding van de nieuwe prijs vermeldt de aankondiging ook de referentieprijs, of wordt informatie gegeven die het de gemiddelde consument mogelijk maakt die referentieprijs onmiddellijk en gemakkelijk te berekenen.

Ingeval de beoefenaar van een vrij beroep een eenvormig kortingspercentage toepast op producten of op categorieën van producten, mag hij alleen de referentieprijs vermelden. De aankondiging moet vermelden of de prijsvermindering al dan niet werd toegepast.

Art. XIV. 11. De prijsvermindering mag slechts worden aangekondigd voor een periode van ten hoogste één maand. De periode waarvoor de prijsvermindering wordt aangekondigd mag niet korter zijn dan een volle verkoopdag.

La date à partir de laquelle le prix réduit est applicable reste indiquée pendant toute la période de vente pendant laquelle il est annoncé comme prix réduit.

Art. XIV. 12. Le Roi peut, pour les biens et services ou les catégories de biens et services qu'il désigne, prescrire des modalités particulières en ce qui concerne la référence aux propres prix appliqués précédemment.

Art. XIV. 13. Le Roi désigne les biens, les services ou les catégories de biens ou de services pour lesquels les annonces visées à l'article XIV. 10, alinéa 1er, sont interdites, et fixe les modalités et les périodes d'application de ces interdictions.

Avant de proposer un arrêté en application du précédent alinéa, le ministre consulte le Conseil de la consommation et le Conseil supérieur des indépendants et des PME et fixe le délai raisonnable dans lequel l'avis doit être donné. Passé ce délai, l'avis n'est plus requis.

Section 2. Des titres donnant droit à un remboursement ou à une réduction de prix

Art. XIV. 14. Les titres offerts par une personne exerçant une profession libérale lors de l'acquisition d'un bien ou d'un service et donnant droit à un remboursement ultérieur du prix ou d'une partie du prix mentionnent les données suivantes:

1° le nom, l'adresse et, le cas échéant, la forme de société et le numéro d'entreprise de l'émetteur;

2° le montant remboursé;

3° la limite éventuelle de leur durée de validité, sauf si celle-ci est illimitée;

4° les modalités et conditions de remboursement, y compris les démarches que le détenteur du titre doit entreprendre pour obtenir le remboursement et le délai dans lequel le remboursement sera effectué, sauf si ces informations sont communiquées en même temps que le titre dans un document séparé.

Art. XIV. 15. § 1er. Toute personne exerçant une profession libérale qui se voit présenter un titre qui a été diffusé gratuitement par elle-même ou par une autre personne exerçant une profession libérale et qui permet à son détenteur, à l'achat d'un ou de plusieurs biens et/ou services, d'obtenir immédiatement une réduction de

De datum vanaf welke de verminderde prijs wordt toegepast, blijft aangeduid gedurende de ganse periode waarvoor hij als een verminderde prijs wordt aangekondigd.

Art. XIV. 12. De Koning kan, voor de goederen en diensten of categorieën van goederen en diensten die Hij aanwijst, bijzondere regels stellen inzake de verwijzing naar de eigen, voorheen toegepaste prijzen.

Art. XIV. 13. De Koning wijst de goederen, de diensten of de categorieën van goederen of diensten aan waarvoor de aankondigingen bedoeld in artikel XIV. 10, eerste lid, verboden zijn en bepaalt de voorwaarden en de toepassingsperioden van dat verbod.

Alvorens een besluit ter uitvoering van het voorstaande lid voor te stellen, raadpleegt de minister de Raad voor het Verbruik en de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de kmo en bepaalt de redelijke termijn waarbinnen het advies moet worden gegeven. Eenmaal deze termijn is verstreken, is het advies niet meer vereist.

Afdeling 2. Titels die recht geven op terugbetaling of prijsvermindering

Art. XIV. 14. Titels die door een beoefenaar van een vrij beroep worden aangeboden bij de aanschaf van een goed of een dienst en die recht geven op een latere terugbetaling van de prijs of een deel daarvan, vermelden de volgende gegevens:

1° de naam, het adres en, desgevallend, de vennootschapsvorm en het ondernemingsnummer van de uitgever;

2° het bedrag dat wordt terugbetaald;

3° de eventuele uiterste geldigheidsduur ervan, tenzij deze onbeperkt is;

4° de nadere regels en voorwaarden voor de terugbetaling, met inbegrip van de stappen die de houder van de titel moet ondernemen om terugbetaling te bekomen en de termijn waarbinnen zal worden terugbetaald, tenzij deze informatie in een afzonderlijk document tegelijkertijd met de titel wordt medegedeeld.

Art. XIV. 15. § 1. Elke beoefenaar van een vrij beroep waaraan een titel wordt aangeboden die door hemzelf of een andere beoefenaar van een vrij beroep gratis werd verspreid en die de houder ervan bij de aankoop van één of meerdere goederen en/of diensten de mogelijkheid biedt onmiddellijk een korting op de prijs te krijgen, is

prix, est obligée de l'accepter, pour autant que les conditions de l'offre soient remplies.

Si le titre a été émis par une autre personne exerçant une profession libérale que celle à laquelle il est présenté, l'obligation énoncée à l'alinéa 1er ne vaut toutefois que lorsque le titre mentionne les données énumérées au § 2.

§ 2. Les données visées au § 1er, alinéa 2, sont:

1° le nom, l'adresse et, le cas échéant, la forme de société et le numéro d'entreprise de l'émetteur;

2° le montant de la réduction;

3° les biens ou services qu'il faut acquérir pour pouvoir utiliser le titre;

4° les points de vente où le titre peut être utilisé, sauf s'il peut être utilisé dans tous les points de vente où les biens ou services sont offerts en vente;

5° la durée de validité du titre, sauf si celle-ci est illimitée.

Art. XIV. 16. Toute personne qui émet les titres visés dans cette section devient, aux conditions de leur émission, débiteur de la créance que représentent ces titres.

Pour autant que l'émetteur des titres visés à l'article XIV. 15, ne soit pas la personne exerçant une profession libérale à laquelle le titre a été présenté, l'émetteur est obligé de le rembourser dans un délai raisonnable à la personne exerçant une profession libérale à laquelle le titre a été présenté.

Chapitre 5. Dispositions diverses

Art. XIV 17. § 1er. Sans préjudice des pouvoirs qui Lui sont conférés en vertu d'une autre disposition légale, le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, pour les biens ou services ou les catégories de biens ou services qu'il détermine:

1° interdire ou restreindre la publicité, en vue d'assurer une protection accrue de la sécurité du consommateur et de l'environnement;

verplicht deze aan te nemen, voor zover aan de voorwaarden van het aanbod is voldaan.

In geval de titel werd uitgegeven door een andere beoefenaar van een vrij beroep dan die waaraan hij wordt aangeboden, geldt de verplichting van het eerste lid evenwel slechts wanneer de titel de gegevens vermeldt die zijn opgesomd in § 2.

§ 2. De gegevens bedoeld in § 1, tweede lid, zijn:

1° de naam, het adres en, desgevallend, de vennootschapsvorm en het ondernemingsnummer van de uitgever;

2° het bedrag van de korting;

3° bij de verwerving van welke goederen of diensten de titel gebruikt kan worden;

4° de verkooppunten waar de titel gebruikt kan worden, tenzij hij kan worden gebruikt in alle verkooppunten waar de goederen of diensten te koop worden aangeboden;

5° de geldigheidsduur van de titel, tenzij deze onbeperkt is.

Art. XIV. 16. Eenieder die de in deze afdeling bedoelde titels uitgeeft, wordt, onder de voorwaarden van de uitgifte ervan, schuldenaar van de schuldvordering die deze titels vertegenwoordigen.

Voor zover de uitgever van de titels bedoeld in artikel XIV. 15, niet de beoefenaar van een vrij beroep is aan wie de titel werd aangeboden, is de uitgever verplicht hem binnen een redelijke termijn terug te betalen aan de beoefenaar van een vrij beroep aan wie de titel werd aangeboden.

Hoofdstuk 5. – Diverse bepalingen

Art. XIV 17. § 1. Onverminderd de bevoegdheden die Hem krachtens een andere wetsbepaling zijn toegekend, kan de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, voor de goederen of diensten of de categorieën van goederen of diensten die Hij bepaalt:

1° de reclame verbieden of beperken, teneinde een betere bescherming van de veiligheid van de consument en van het leefmilieu te waarborgen;

2° déterminer les mentions minimales de la publicité, en vue d'assurer une meilleure information du consommateur.

§ 2. Avant de proposer un arrêté en application du § 1er, le ministre consulte le Conseil de la consommation ainsi que le Conseil supérieur des indépendants et des PME et les organisations interprofessionnelles pour les personnes exerçant une profession libérale et fixe le délai raisonnable dans lequel l'avis doit être donné. Passé ce délai, l'avis n'est plus requis.

Titre 3. – Des contrats avec les consommateurs

Chapitre 1er. – Dispositions générales

Art. XIV 18. § 1er. Lorsque toutes ou certaines clauses d'un contrat entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur sont écrites, ces clauses doivent être rédigées de manière claire et compréhensible.

§ 2. En cas de doute sur le sens d'une clause, l'interprétation la plus favorable au consommateur prévaut. Cette règle d'interprétation n'est pas d'application dans le cadre de l'action en cessation visée au livre XVII.

Un contrat entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur peut être interprété notamment en fonction des pratiques professionnelles en relation directe avec celui-ci.

Art. XIV. 19. Lorsqu'un contrat avec un consommateur a été conclu à la suite d'une pratique professionnelle déloyale visée à l'article XIV. 67, 12°, 16° et 17°, et à l'article XIV. 70, 1°, 2° et 8°, le consommateur peut, dans un délai raisonnable à partir du moment où il a eu connaissance ou aurait dû avoir connaissance de son existence, exiger le remboursement des sommes payées, sans restitution du produit livré.

Lorsqu'un contrat avec un consommateur a été conclu à la suite d'une pratique professionnelle déloyale visée aux articles XIV. 60 à XIV. 62, XIV. 67, 1° à 11°, 13° à 15°, 18° à 23°, et à l'article XIV. 70, 3° à 7°, le juge peut, sans préjudice des sanctions de droit commun, ordonner le remboursement au consommateur des sommes qu'il a payées, sans restitution par celui-ci du produit livré.

En cas de fourniture non demandée au consommateur au sens de l'article XIV. 70, 6°, le consommateur

2° de minimale vermeldingen van de reclame vaststellen, teneinde een betere voorlichting van de consument te verzekeren.

§ 2. Alvorens een besluit ter uitvoering van § 1 voor te stellen, raadpleegt de minister de Raad voor het Verbruik en de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de kmo, en de interprofessionele organisaties voor de beoefenaars van een vrij beroep en bepaalt hij de redelijke termijn waarbinnen het advies moet worden gegeven. Eenmaal deze termijn is verstreken, is het advies niet meer vereist.

Titel 3. Overeenkomsten met consumenten

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Art. XIV 18. § 1. Indien alle of bepaalde bedingen van een overeenkomst tussen een beoefenaar van een vrij beroep en een consument schriftelijk zijn, moeten ze op duidelijke en begrijpelijke wijze zijn opgesteld.

§ 2. In geval van twijfel over de betekenis van een beding, prevaleert de voor de consument gunstigste interpretatie. Deze interpretatieregel is niet van toepassing in het kader van de vordering tot staking bedoeld in boek XVII.

Een overeenkomst tussen een beoefenaar van een vrij beroep en een consument kan onder meer worden geïnterpreteerd aan de hand van de beroepspraktijken die er rechtstreeks verband mee houden.

Art. XIV. 19. Wanneer een overeenkomst met een consument werd gesloten ingevolge een oneerlijke beroepspraktijk bedoeld in artikel XIV 67 , 12°, 16° en 17°, en artikel XIV. 70, 1°, 2° en 8°, kan de consument de terugbetaling van de betaalde bedragen eisen binnen een redelijke termijn vanaf het ogenblik waarop hij kennis had of hoorde te hebben van het bestaan ervan, zonder teruggave van het reeds geleverde product.

Wanneer een overeenkomst met een consument werd gesloten ingevolge een oneerlijke beroepspraktijk bedoeld in de artikelen XIV. 60 tot XIV. 62, XIV. 67, 1° tot 11°, 13° tot 15°, 18° tot 23°, en artikel XIV. 70, 3° tot 7°, kan de rechter, onverminderd de gemeenrechtelijke sancties, de terugbetaling aan de consument van de door hem betaalde bedragen bevelen, zonder teruggave van het reeds geleverde product.

In geval van niet-gevraagde levering aan de consument in de zin van artikel XIV. 70, 6°, is de consument in

est en tout cas dispensé du paiement du prix ou de toute autre contreprestation, l'absence de réponse ne valant pas consentement de celui-ci.

Art. XIV. 20. Sans préjudice de réglementations particulières qui l'autorisent expressément, il est interdit à toute personne exerçant une profession libérale de faire signer par le consommateur une lettre de change pour se faire promettre ou se faire garantir le paiement des engagements de celui-ci.

Art. XIV. 21. Il est interdit à la personne exerçant une profession libérale de facturer des appels téléphoniques pour lesquels le consommateur paie le contenu du message, en plus du tarif d'appel, lorsque ces appels concernent l'exécution d'un contrat déjà conclu.

Art. XIV. 22. Avant que le consommateur soit lié par un contrat ou une offre, la personne exerçant une profession libérale doit obtenir le consentement exprès du consommateur à tout paiement supplémentaire à la rémunération convenue au titre de l'obligation contractuelle principale de la personne exerçant une profession libérale. Si la personne exerçant une profession libérale n'a pas obtenu le consentement exprès du consommateur, mais qu'il l'a déduit en ayant recours à des options par défaut que le consommateur doit rejeter pour éviter le paiement supplémentaire, le consommateur a droit au remboursement de ces montants payés.

Art. XIV. 23. En cas d'utilisation d'un moyen de paiement, il est interdit à la personne exerçant une profession libérale de facturer au consommateur des frais supérieurs aux coûts qu'elle supporte pour l'utilisation de ces mêmes moyens.

Art. XIV. 24. § 1er. Sauf si les parties en disposent autrement concernant le moment de la livraison, la personne exerçant une profession libérale livre les biens en en transférant la possession physique ou le contrôle au consommateur sans retard injustifié, mais au plus tard 30 jours après la conclusion du contrat.

§ 2. En cas de manquement de la personne exerçant une profession libérale à l'obligation de livraison du bien au moment convenu avec le consommateur ou dans les délais visés au paragraphe 1er, le consommateur lui enjoint d'effectuer la livraison dans un délai supplémentaire adapté aux circonstances. Si la personne exerçant une profession libérale n'a pas effectué la livraison dans ledit délai supplémentaire, le consommateur a le droit de mettre fin au contrat.

elk geval vrijgesteld van betaling van de prijs en van elke andere tegenprestatie. Het feit dat hij niet reageert op de levering betekent niet dat hij ermee instemt.

Art. XIV. 20. Onverminderd bijzondere reglementeringen die het uitdrukkelijk toelaten, is het aan elke beoefenaar van een vrij beroep verboden de consument een wisselbrief ter ondertekening voor te leggen om deze laatste de betaling van zijn verplichtingen te laten beloven of waarborgen.

Art. XIV. 21. Het is een beoefenaar van een vrij beroep verboden telefoonoproepen aan te rekenen waarbij de consument, naast de prijs voor de oproep, ook betaalt voor de inhoud, wanneer het oproepen betreft over de uitvoering van een reeds gesloten overeenkomst.

Art. XIV. 22. Voordat de consument gebonden is door een overeenkomst of een aanbod, vraagt de beoefenaar van een vrij beroep de uitdrukkelijke toestemming van de consument voor elke betaling boven de vergoeding die is overeengekomen voor de contractuele hoofdverbindtenis van de beoefenaar van een vrij beroep. Wanneer de beoefenaar van een vrij beroep niet de uitdrukkelijke toestemming van de consument heeft verkregen, maar deze toestemming heeft afgeleid door het gebruik van standaardopties die de consument moet afwijzen om extra betaling te vermijden, heeft de consument recht op terugbetaling van deze betaalde bedragen.

Art. XIV. 23. Voor het gebruik van een bepaald betaalmiddel is het de beoefenaar van een vrij beroep verboden om consumenten voor het gebruik van een bepaald betaalmiddel vergoedingen aan te rekenen die de kosten voor de beoefenaar van een vrij beroep als gevolg van het gebruik van dit middel overschrijden.

Art. XIV. 24. § 1. Tenzij de partijen een ander tijdstip voor de levering zijn overeengekomen, levert de beoefenaar van een vrij beroep de goederen door het fysieke bezit van of de controle over de goederen onverwijd, doch in ieder geval niet later dan 30 dagen na de sluiting van de overeenkomst over te dragen aan de consument.

§ 2. Indien de beoefenaar van een vrij beroep niet voldaan heeft aan zijn verplichting om de goederen op het met de consument overeengekomen tijdstip of binnen de in paragraaf 1 bedoelde termijnen te leveren, verzoekt de consument hem de levering te verrichten binnen een aanvullende termijn die gezien de omstandigheden passend is. Indien de beoefenaar van een vrij beroep de goederen niet binnen de aanvullende termijn levert, heeft de consument het recht de overeenkomst te beëindigen.

Le premier alinéa du présent paragraphe n'est pas applicable aux contrats de vente lorsque la personne exerçant une profession libérale a refusé de livrer le bien ou lorsque la livraison dans le délai de livraison convenu est essentielle compte tenu de toutes les circonstances qui entourent la conclusion du contrat ou lorsque le consommateur informe la personne exerçant une profession libérale, avant la conclusion du contrat, que la livraison à une date précise ou au plus tard à une date déterminée est essentielle. Dans ces cas, si la personne exerçant une profession libérale n'effectue pas la livraison du bien au moment convenu avec le consommateur ou dans les délais prévus au paragraphe 1er, le consommateur a le droit de mettre fin au contrat immédiatement.

§ 3. Lorsqu'il est mis fin au contrat, la personne exerçant une profession libérale rembourse, sans retard excessif, toute somme payée en application du contrat.

§ 4. Le présent article s'applique sans préjudice des sanctions de droit commun.

Art. XIV. 25. Pour ce qui est des contrats prévoyant que la personne exerçant une profession libérale expédie les biens au consommateur, le risque de perte ou d'endommagement des biens est transféré au consommateur lorsque ce dernier, ou un tiers désigné par le consommateur et autre que le transporteur, prend physiquement possession de ces biens. Cependant, le risque est transféré au consommateur à la livraison du bien au transporteur dès lors que ce dernier a été chargé du transport des biens par le consommateur et que le choix n'a pas été proposé par la personne exerçant une profession libérale, sans préjudice des droits dont le consommateur dispose à l'égard du transporteur.

Chapitre 2. Contrats à distance

Art. XIV. 26. § 1er. Ce chapitre ne s'applique pas aux contrats rédigés par un notaire ou par un huissier de justice dans leur qualité d'officier public.

§ 2. Ce chapitre ne s'applique pas non plus aux contrats relatifs à l'aide juridique fournie par un avocat en application du Livre IIIbis du Code judiciaire.

Art. XIV. 27. § 1er. Avant que le consommateur ne soit lié par un contrat à distance, la personne exerçant une profession libérale lui fournit, sous une forme claire et compréhensible, les informations suivantes:

Het eerste lid van deze paragraaf is niet van toepassing op verkoopovereenkomsten waarbij de beoefenaar van een vrij beroep heeft geweigerd de goederen te leveren, of waarbij de levering binnen de overeengekomen levertermijn essentieel is, alle omstandigheden rond de sluiting van de overeenkomst in aanmerking genomen, dan wel waarbij de consument de beoefenaar van een vrij beroep vóór de sluiting van de overeenkomst ervan in kennis stelt dat levering uiterlijk op of op een bepaalde datum essentieel is. In deze gevallen, als de beoefenaar van een vrij beroep de goederen niet op het met de consument overeengekomen tijdstip of binnen de in paragraaf 1 bepaalde termijn levert, heeft de consument het recht de overeenkomst onverwijd te beëindigen.

§ 3. Bij beëindiging van de overeenkomst vergoedt de beoefenaar van een vrij beroep onverwijd alle uit hoofde van de overeenkomst betaalde bedragen.

§ 4. Dit artikel is van toepassing onverminderd de gemeenrechtelijke sancties.

Art. XIV. 25. Voor overeenkomsten waarbij de beoefenaar van een vrij beroep de goederen opstuurt naar de consument, gaat het risico van verlies of beschadiging van de goederen over op de consument zodra hij of een door hem aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, de goederen fysiek in bezit heeft gekregen. Het risico gaat echter over op de consument bij levering aan de vervoerder, als deze van de consument de opdracht heeft gekregen de goederen te vervoeren en deze keuze niet door de beoefenaar van een vrij beroep was geboden, onverminderd de rechten van de consument ten aanzien van de vervoerder.

Hoofdstuk 2. Overeenkomsten op afstand

Art. XIV 26. § 1, Dit hoofdstuk is niet van toepassing op overeenkomsten opgesteld door een notaris of door een gerechtsdeurwaarder in hun hoedanigheid van openbaar ambtenaar.

§ 2. Dit hoofdstuk is evenmin van toepassing op overeenkomsten met betrekking tot juridische bijstand geleverd door een advocaat met toepassing van Boek IIIbis van het Gerechtelijk Wetboek.

Art. XIV 27. § 1. Voordat de consument door een overeenkomst op afstand daartoe gebonden is, verstrekt de beoefenaar van een vrij beroep de consument op duidelijke en begrijpelijke wijze de volgende informatie:

1° les principales caractéristiques du bien ou du service, dans la mesure appropriée au support de communication utilisé et au bien ou service concerné;

2° l'identité de la personne exerçant une profession libérale, notamment son numéro d'entreprise, son nom;

3° l'adresse géographique où la personne exerçant une profession libérale est établie ainsi que son numéro de téléphone, son numéro de télécopieur et son adresse électronique, lorsqu'ils sont disponibles, pour permettre au consommateur de la contacter rapidement et de communiquer avec elle efficacement et, le cas échéant, l'adresse géographique et l'identité de la personne exerçant une profession libérale pour le compte de laquelle elle agit;

4° si elle diffère de l'adresse fournie conformément au point 3°, l'adresse géographique du lieu d'exercice de la personne exerçant une profession libérale, et le cas échéant, celui de la personne exerçant une profession libérale pour le compte de laquelle elle agit, à laquelle le consommateur peut adresser une éventuelle réclamation;

5° le prix total des biens ou services toutes taxes comprises ou, lorsque le prix ne peut être raisonnablement calculé à l'avance du fait de la nature du bien ou du service, le mode de calcul du prix et, le cas échéant, tous les frais supplémentaires ou, lorsque de tels frais supplémentaires ne peuvent raisonnablement être calculés à l'avance, la mention qu'ils peuvent être exigibles. Dans le cas d'un contrat à durée indéterminée ou d'un contrat assorti d'un abonnement, le prix total inclut le total des frais par période de facturation. Lorsque de tels contrats sont facturés à un tarif fixe, le prix total inclut également le total des coûts mensuels. Lorsque le coût total ne peut être raisonnablement calculé à l'avance, le mode de calcul du prix est communiqué;

6° le coût de l'utilisation de la technique de communication à distance pour la conclusion du contrat, lorsque ce coût est calculé sur une base autre que le tarif de base;

7° les modalités de paiement, de livraison et d'exécution, la date à laquelle la personne exerçant une profession libérale s'engage à livrer les biens ou à exécuter les services et, le cas échéant, les modalités prévues par la personne exerçant une profession libérale pour le traitement des réclamations;

1° de voornaamste kenmerken van de goederen en de diensten voor zover aangepast is aan de gebruikte drager en de goederen of diensten;

2° de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep, onder meer zijn ondernemingsnummer, zijn naam;

3° het geografisch adres waar de beoefenaar van een vrij beroep gevestigd is, het telefoonnummer, fax en e-mailadres van de beoefenaar van een vrij beroep, indien beschikbaar, zodat de consument snel contact met de beoefenaar van een vrij beroep kan opnemen en er efficiënt mee kan communiceren alsmede, desgevallend, het geografische adres en de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep voor wiens rekening hij optreedt;

4° wanneer dat verschilt van het overeenkomstig punt 3° verstrekte adres, het geografische adres van de vestiging van de beoefenaar van een vrij beroep, en desgevallend dat van de beoefenaar van een vrij beroep voor wiens rekening hij optreedt, waaraan de consument eventuele klachten kan richten;

5° de totale prijs van de goederen of diensten, met inbegrip van alle belastingen, of, als door de aard van het goed of de dienst de prijs redelijkerwijs niet vooraf kan worden berekend, de manier waarop de prijs moet worden berekend, en, desgevallend, alle extra kosten of, indien deze kosten redelijkerwijs niet vooraf kunnen worden berekend, het feit dat er eventueel dergelijke extra kosten verschuldigd kunnen zijn. In het geval van een overeenkomst van onbepaalde duur of een overeenkomst die een abonnement inhoudt, omvat de totale prijs de totale kosten per factureringsperiode. Indien voor dergelijke overeenkomsten een vast tarief van toepassing is, omvat de totale prijs ook de totale maandelijkse kosten. Indien de totale kosten niet redelijkerwijs vooraf kunnen worden berekend, wordt de manier waarop de prijs moet worden berekend, meegeleid;

6° de kosten voor het gebruik van technieken voor communicatie op afstand voor het sluiten van de overeenkomst wanneer deze kosten op een andere grondslag dan het basistarief worden berekend;

7° de wijze van betaling, levering, uitvoering, de termijn waarbinnen de beoefenaar van een vrij beroep zich verbindt het goed te leveren of de diensten te verlenen en, desgevallend, het beleid van de beoefenaar van een vrij beroep inzake klachtenbehandeling;

8° lorsque le droit de rétractation existe, les conditions, le délai et les modalités d'exercice de ce droit conformément à l'article XIV. 31, paragraphe 1er, ainsi que le modèle de formulaire de rétractation figurant à l'annexe 2 du présent livre;

9° le cas échéant, le fait que le consommateur devra supporter les frais de renvoi du bien en cas de rétractation et si le bien, en raison de sa nature, ne peut normalement être renvoyé par la poste, le coût de renvoi du bien;

10° au cas où le consommateur exercerait le droit de rétractation après avoir présenté une demande conformément à l'article XIV 28, § 8, l'information selon laquelle le consommateur est tenu de payer des frais raisonnables à la personne exerçant une profession libérale, conformément à l'article XIV 33, § 3;

11° lorsque le droit de rétractation n'est pas prévu conformément à l'article XIV. 35, l'information selon laquelle le consommateur ne bénéficiera pas de ce droit ou, le cas échéant, les circonstances dans lesquelles le consommateur perd son droit de rétractation;

12° un rappel de l'existence d'une garantie légale de conformité pour les biens;

13° le cas échéant, l'existence d'une assistance après-vente au consommateur, d'un service après-vente et de garanties commerciales, ainsi que les conditions y afférentes;

14° le cas échéant, l'existence de codes de conduite applicables et comment en obtenir une copie;

15° la durée du contrat, le cas échéant, ou, s'il s'agit d'un contrat à durée indéterminée ou à reconduction automatique, les conditions de résiliation du contrat;

16° le cas échéant, la durée minimale des obligations du consommateur au titre du contrat;

17° le cas échéant, l'existence d'une caution ou d'autres garanties financières à payer ou à fournir par le consommateur à la demande de la personne exerçant une profession libérale, ainsi que les conditions y afférentes;

18° le cas échéant, les fonctionnalités du contenu numérique, y compris les mesures de protection technique applicables;

8° wanneer een herroepingsrecht bestaat, de voorwaarden, de termijn en de modaliteiten voor de uitoefening van dat recht overeenkomstig artikel XIV. 31, § 1, alsmede het modelformulier voor herroeping opgenomen als bijlage 2 bij dit boek;

9° desgevallend, het feit dat de consument de kosten van het terugzenden van de goederen zal moeten dragen in geval van herroeping en, indien de goederen door hun aard niet per gewone post kunnen worden teruggezonden, de kosten van het terugzenden van de goederen;

10° ingeval de consument het herroepingsrecht uitoefent nadat hij een verzoek overeenkomstig artikel XIV. 28, § 8, heeft gedaan, dat de consument gebonden is de beoefenaar van een vrij beroep zijn redelijke kosten te vergoeden overeenkomstig artikel XIV. 33, § 3;

11° indien er niet voorzien is in een herroepingsrecht overeenkomstig artikel XIV. 35, de informatie dat de consument geen herroepingsrecht heeft of, desgevallend, de omstandigheden waarin de consument zijn herroepingsrecht verliest;

12° een herinnering aan het bestaan van de wettelijke waarborg van conformiteit van de goederen;

13° desgevallend, het bestaan en de voorwaarden van bijstand aan de consument na verkoop, diensten na verkoop en commerciële garanties;

14° desgevallend, het bestaan van relevante gedrags-codes en hoe kopieën daarvan verkrijgbaar zijn;

15° de duur van de overeenkomst, desgevallend , of, wanneer de overeenkomst van onbepaalde duur is of automatisch verlengd wordt, de voorwaarden voor het opzeggen van de overeenkomst;

16° desgevallend, de minimumduur van de verplichtingen van de consument uit hoofde van de overeenkomst;

17° desgevallend, het bestaan en de voorwaarden van waarborgsommen of andere financiële garanties die de consument op verzoek van de beoefenaar van een vrij beroep moet betalen of bieden;

18° desgevallend, de functionaliteit van digitale inhoud met inbegrip van toepasselijke technische beveiligingsvoorzieningen;

19° le cas échéant, toute interopérabilité pertinente du contenu numérique avec certains matériels ou logiciels dont la personne exerçant une profession libérale a ou devrait raisonnablement avoir connaissance;

20° le cas échéant, la possibilité de recourir à une procédure extrajudiciaire de réclamation et de réparation à laquelle la personne exerçant une profession libérale est soumise et les modalités d'accès à celle-ci.

§ 2. Les informations visées au paragraphe 1er, 8°, 9° et 10°, peuvent être fournies au moyen des informations standardisées sur la rétractation figurant sur le modèle visé à l'annexe 1 du présent livre. La personne exerçant une profession libérale a respecté les obligations d'information énoncées aux points précités du paragraphe 1er, 8°, 9° et 10°, si elle a fourni lesdites informations au consommateur, correctement complétées.

§ 3. Les informations visées au paragraphe 1er font partie intégrante du contrat à distance et ne peuvent être modifiées, à moins que les parties contractantes n'en décident autrement de manière expresse.

§ 4. Si la personne exerçant une profession libérale n'a pas respecté les obligations d'information relatives aux frais supplémentaires et aux autres frais visés au paragraphe 1er, 5°, ou aux frais de renvoi du bien, visés au paragraphe 1er, 9°, le consommateur ne supporte pas ces frais.

§ 5. La charge de la preuve concernant le respect des obligations d'information énoncées dans le présent article incombe à la personne exerçant une profession libérale.

Art. XIV. 28. § 1er. La personne exerçant une profession libérale fournit au consommateur les informations prévues à l'article XIV. 27, § 1er, ou met ces informations à sa disposition sous une forme adaptée à la technique de communication à distance utilisée dans un langage clair et compréhensible. Dans la mesure où ces informations sont fournies sur un support durable, elles doivent être lisibles.

§ 2. Si un contrat à distance devant être conclu par voie électronique oblige le consommateur à payer, la personne exerçant une profession libérale informe le consommateur d'une manière claire et apparente, et directement avant que le consommateur ne passe sa commande, des informations prévues à l'article XIV. 27, § 1er, 1°, 5°, 15° et 16°.

19° desgevallend, de relevante interoperabiliteit van digitale inhoud met hardware en software waarvan de beoefenaar van een vrij beroep op de hoogte is of redelijkerwijs kan worden verondersteld op de hoogte te zijn;

20° desgevallend, de mogelijkheid van toegang tot buitengerechtelijke klachten- en geschillenbeslechtingsprocedures waaraan de beoefenaar van een vrij beroep is onderworpen, en de wijze waarop daar toegang toe is.

§ 2. De in paragraaf 1, 8°, 9° en 10°, bedoelde informatie kan worden verstrekt door middel van de modelinstructies voor herroeping vermeld in bijlage 1 bij dit boek. De beoefenaar van een vrij beroep die deze instructies correct ingevuld aan de consument heeft verstrekt, heeft voldaan aan de informatievoorschriften vastgelegd in paragraaf 1, 8°, 9° en 10°.

§ 3. De in paragraaf 1 bedoelde informatie vormt een integraal onderdeel van de overeenkomst op afstand en wordt niet gewijzigd, tenzij de partijen bij de overeenkomst uitdrukkelijk anders overeenkomen.

§ 4. Indien de beoefenaar van een vrij beroep niet voldaan heeft aan de informatievoorschriften betreffende extra lasten en andere kosten zoals bedoeld in paragraaf 1, 5°, of betreffende de kosten van het terugzenden van de goederen zoals bedoeld in paragraaf 1, 9°, draagt de consument deze lasten of kosten niet.

§ 5. De bewijslast voor de naleving van de in dit artikel neergelegde informatievoorschriften ligt bij de beoefenaar van een vrij beroep.

Art. XIV. 28. § 1. De beoefenaar van een vrij beroep verstrekt de in artikel XIV. 27, § 1, genoemde informatie aan de consument of stelt deze beschikbaar, op een wijze die passend is voor de gebruikte techniek voor communicatie op afstand, in een duidelijke en begrijpelijke taal. Voor zover deze informatie op een duurzame gegevensdrager wordt verstrekt, is zij in leesbare vorm.

§ 2. Indien een overeenkomst op afstand die op elektronische wijze wordt gesloten een betalingsverplichting voor de consument inhoudt, wijst de beoefenaar van een vrij beroep de consument op duidelijke en in het oog springende manier en onmiddellijk voordat de consument zijn bestelling plaatst, op de in artikel XIV. 27, § 1, 1°, 5°, 15° en 16°, genoemde informatie.

La personne exerçant une profession libérale veille à ce que le consommateur, lorsqu'il passe sa commande, reconnaît explicitement que celle-ci implique une obligation de payer. Si, pour passer une commande, il faut activer un bouton ou une fonction similaire, le bouton ou la fonction similaire porte uniquement la mention facilement lisible "commande avec obligation de paiement" ou une formule analogue, dénuée d'ambiguïté, indiquant que passer la commande oblige à payer la personne exerçant une profession libérale. Si la personne exerçant une profession libérale ne respecte pas le présent alinéa, le consommateur n'est pas lié par le contrat ou par la commande.

§ 3. Les sites de commerce en ligne indiquent clairement et lisiblement, au plus tard lors du début du processus de commande, si des restrictions de livraison s'appliquent et quels moyens de paiement sont acceptés.

§ 4. Si le contrat est conclu selon une technique de communication à distance qui impose des contraintes d'espace ou de temps pour la présentation des informations, la personne exerçant une profession libérale fournit, sur la technique en question et avant la conclusion du contrat, au minimum les informations précontractuelles concernant les principales caractéristiques des biens ou des services, l'identité de la personne exerçant une profession libérale, le prix total, le droit de rétractation, la durée du contrat et, dans le cas des contrats à durée indéterminée, les modalités pour mettre fin au contrat, telles qu'énoncées à l'article XIV. 27, § 1er, 1°, 2°, 5°, 8° et 15°. La personne exerçant une profession libérale fournit au consommateur les autres informations visées à l'article XIV. 27, § 1er, sous une forme adaptée conformément au paragraphe 1er du présent article.

§ 5. Sans préjudice du paragraphe 4, lorsque la personne exerçant une profession libérale contacte par téléphone le consommateur en vue de conclure un contrat à distance, elle décline, au début de la conversation avec le consommateur, son identité et, le cas échéant, l'identité de la personne au nom de laquelle elle effectue cet appel téléphonique et précise la nature de l'appel.

§ 6. Le Roi peut, pour les secteurs d'activité professionnelle ou les catégories de produits, qu'il détermine, prévoir que, lorsqu'un contrat est conclu par téléphone, la personne exerçant une profession libérale doit confirmer l'offre auprès du consommateur et que celui-ci n'est lié par l'offre qu'après l'avoir signée ou l'avoir acceptée par écrit. Une telle confirmation peut, le cas échéant, avoir lieu sur un support durable.

De beoefenaar van een vrij beroep ziet erop toe dat de consument bij het plaatsen van zijn bestelling, uitdrukkelijk erkent dat de bestelling een betalingsverplichting inhoudt. Indien het plaatsen van een bestelling inhoudt dat een knop of een soortgelijke functie moet worden aangeklikt, wordt de knop of soortgelijke functie op een goed leesbare wijze aangemerkt met alleen de woorden "bestelling met betalingsverplichting" of een overeenkomstige ondubbelzinnige formulering waaruit blijkt dat het plaatsen van de bestelling een verplichting inhoudt om de beoefenaar van een vrij beroep te betalen. Indien aan de bepalingen van dit lid niet is voldaan is de consument niet door de overeenkomst of de bestelling gebonden.

§ 3. Op de websites waarop handel wordt gedreven wordt uiterlijk aan het begin van het bestelproces duidelijk en leesbaar aangegeven of er beperkingen gelden voor de levering en welke betaalmiddelen worden aanvaard.

§ 4. Wanneer de overeenkomst gesloten wordt met behulp van een techniek voor communicatie op afstand die beperkte ruimte of tijd biedt voor het tonen van de informatie, verstrekt de beoefenaar van een vrij beroep, via die specifieke techniek voordat de overeenkomst gesloten wordt, ten minste de precontractuele informatie betreffende de voornaamste kenmerken van de goederen of de diensten, de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep, de totale prijs, het herroepingsrecht, de duur van de overeenkomst en, in geval van overeenkomsten voor onbepaalde tijd, de voorwaarden om de overeenkomst op te zeggen, zoals bedoeld in artikel XIV. 27, § 1, 1°, 2°, 5°, 8° en 15°. De overige in artikel XIV. 27, § 1, bedoelde informatie wordt door de beoefenaar van een vrij beroep verstrekt, overeenkomstig paragraaf 1 van dit artikel.

§ 5. Onverminderd paragraaf 4 maakt de beoefenaar van een vrij beroep, indien hij de consument opbelt met het oogmerk een overeenkomst op afstand te sluiten, aan het begin van het gesprek met de consument, zijn identiteit, en desgevallend, de identiteit van de persoon namens wie hij opbelt, alsmede het doel van de oproep kenbaar.

§ 6. De Koning kan, voor de sectoren van de professionele activiteit of voor de categorieën van producten die Hij aanwijst, bepalen dat wanneer een overeenkomst per telefoon wordt gesloten, de beoefenaar van een vrij beroep het aanbod moet bevestigen aan de consument, die alleen gebonden is nadat hij het aanbod heeft getekend of zijn schriftelijke instemming heeft gestuurd. Dergelijke bevestiging kan, desgevallend, worden gedaan op een duurzame gegevensdrager.

§ 7. La personne exerçant une profession libérale fournit au consommateur la confirmation du contrat conclu, sur un support durable et dans un délai raisonnable après la conclusion du contrat et, au plus tard, au moment de la livraison du bien ou avant le début de l'exécution du service.

Cette confirmation comprend:

- a) toutes les informations visées à l'article XIV. 27, § 1er, sauf si la personne exerçant une profession libérale a déjà fourni ces informations au consommateur sur un support durable avant la conclusion du contrat à distance, et
- b) le cas échéant, la confirmation de l'accord préalable exprès et la reconnaissance par le consommateur conformément à l'article XIV. 35, 8°.

§ 8. Lorsqu'un consommateur veut que la prestation d'un service commence pendant le délai de rétractation prévu à l'article XIV. 29, § 2, la personne exerçant une profession libérale exige du consommateur qu'il en fasse la demande expresse.

Art. XIV. 29. § 1er. Sans préjudice de l'article XIV. 35, le consommateur dispose d'un délai de 14 jours pour se rétracter d'un contrat à distance, sans avoir à motiver sa décision et sans encourir d'autres coûts que ceux prévus à l'article XIV. 32, § 2, et à l'article XIV. 33.

§ 2. Sans préjudice de l'article XIV. 30, le délai de rétractation visé au paragraphe 1er expire après une période de 14 jours à compter:

1° en ce qui concerne les contrats de service du jour de la conclusion du contrat;

2° en ce qui concerne les contrats de vente, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du bien ou:

a) dans le cas de biens multiples commandés par le consommateur dans une seule commande et livrés séparément, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du dernier bien;

b) dans le cas de la livraison d'un bien composé de lots ou de pièces multiples, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du dernier lot ou de la dernière pièce;

§ 7. De beoefenaar van een vrij beroep verstrekt de consument op een duurzame gegevensdrager de bevestiging van de gesloten overeenkomst binnen een redelijke periode na sluiting van de overeenkomst en uiterlijk bij de levering van de goederen of voordat de uitvoering van de dienst begint.

Deze bevestiging omvat:

- a) alle in artikel XIV. 27, § 1, bedoelde informatie, tenzij de beoefenaar van een vrij beroep die informatie al vóór de sluiting van de overeenkomst op afstand op een duurzame gegevensdrager aan de consument heeft verstrekt, en
- b) desgevallend, de bevestiging van de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming en de erkenning van de consument overeenkomstig artikel XIV. 35, 8°.

§ 8. Indien de consument wenst dat de verrichting van diensten aanvangt tijdens de in artikel XIV. 29, § 2, bepaalde herroepingstermijn, eist de beoefenaar van een vrij beroep dat de consument daar uitdrukkelijk om verzoekt.

Art. XIV. 29. § 1. Onverminderd artikel XIV. 35 beschikt de consument over een termijn van 14 dagen om de overeenkomst op afstand zonder opgave van redenen te herroepen, en zonder andere kosten te moeten dragen dan die welke in artikel XIV. 32, § 2, en artikel XIV. 33 zijn voorzien.

§ 2. Onverminderd artikel XIV. 30, verstrijkt de in paragraaf 1 bedoelde herroepingstermijn 14 dagen na:

1° voor dienstenovereenkomsten, de dag waarop de overeenkomst wordt gesloten;

2° voor verkoopovereenkomsten, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, de goederen fysiek in bezit neemt of:

a) indien de consument in dezelfde bestelling meerdere goederen heeft besteld die afzonderlijk worden geleverd, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, het laatste goed fysiek in bezit neemt;

b) indien de levering van een goed bestaat uit verschillende zendingen of onderdelen, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, de laatste zending of het laatste onderdeel fysiek in bezit neemt;

c) dans le cas des contrats portant sur la livraison régulière de biens pendant une période de temps définie, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du premier bien.

3° en ce qui concerne les contrats portant sur la fourniture d'eau, de gaz et d'électricité lorsqu'ils ne sont pas conditionnés dans un volume délimité ou en quantité déterminée, ainsi que de chauffage urbain, du jour de la conclusion du contrat.

Art. XIV. 30. Si la personne exerçant une profession libérale omet d'informer le consommateur de son droit de rétractation comme l'exige l'article XIV. 27, § 1er, 8°, le délai de rétractation expire au terme d'une période de douze mois à compter de la fin du délai de rétractation initial, déterminé conformément à l'article XIV. 29, § 2.

Si la personne exerçant une profession libérale a communiqué au consommateur les informations prévues à l'alinéa 1er dans un délai de douze mois à compter du jour visé à l'article XIV. 29, § 2, le délai de rétractation expire au terme d'une période de 14 jours à compter du jour où le consommateur a reçu ces informations.

Art. XIV. 31. § 1er. Le consommateur informe la personne exerçant une profession libérale, avant l'expiration du délai de rétractation, de sa décision de se rétracter du contrat. Pour ce faire, le consommateur peut soit:

1° utiliser le modèle de formulaire de rétractation figurant à l'annexe 2 du présent livre, ou

2° faire une autre déclaration dénuée d'ambiguïté exposant sa décision de se rétracter du contrat.

§ 2. Le consommateur a exercé son droit de rétractation dans le délai de rétractation visé à l'article XIV. 29, § 2, et à l'article XIV. 30, s'il adresse la communication concernant l'exercice du droit de rétractation avant l'expiration de ce délai.

§ 3. La personne exerçant une profession libérale peut donner au consommateur, en plus des possibilités visées au paragraphe 1er, la faculté de remplir et de transmettre en ligne, sur le site internet de la personne exerçant une profession libérale, soit le modèle de formulaire de rétractation figurant à l'annexe 2 du présent livre, soit une autre déclaration dénuée d'ambiguïté. Dans ces cas, la personne exerçant une profession libérale communique sans délai au consommateur un accusé de réception de la rétractation sur un support durable.

c) voor overeenkomsten betreffende regelmatige levering van goederen gedurende een bepaalde periode, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, het eerste goed fysiek in bezit neemt.

3° wat betreft overeenkomsten voor de levering van water, gas of elektriciteit, die niet gereed voor verkoop zijn gemaakt in een beperkt volume of in een bepaalde hoeveelheid, van stadsverwarming, de dag van de sluiting van de overeenkomst.

Art. XIV. 30. Indien de beoefenaar van een vrij beroep de consument niet de ingevolge artikel XIV. 27, § 1, 8°, verplichte informatie over het herroepingsrecht heeft verstrekt, loopt de herroepingstermijn af twaalf maanden na het einde van de oorspronkelijke, overeenkomstig artikel XIV. 29, § 2, vastgestelde herroepingstermijn.

Indien de beoefenaar van een vrij beroep de in het eerste lid van dit artikel bedoelde informatie aan de consument heeft verstrekt binnen twaalf maanden na de in artikel XIV. 29, § 2, bedoelde dag, verstrijkt de herroepingstermijn 14 dagen na de dag waarop de consument die informatie heeft ontvangen.

Art. XIV. 31. § 1. Voor het verstrijken van de herroepingstermijn stelt de consument de beoefenaar van een vrij beroep op de hoogte van zijn beslissing de overeenkomst te herroepen. Daartoe kan de consument:

1° gebruikmaken van het modelformulier voor herroeping, opgenomen in bijlage 2, bij dit boek, of

2° een andere ondubbelzinnige verklaring afgeven waarin hij verklaart de overeenkomst te herroepen.

§ 2. De consument heeft zijn herroepingsrecht binnen de in artikel XIV. 29, § 2 en artikel XIV. 30, bedoelde herroepingstermijn uitgeoefend indien de consument de mededeling betreffende de uitoefening van het herroepingsrecht verzendt voordat deze termijn is verstreken.

§ 3. De beoefenaar van een vrij beroep kan, naast de in paragraaf 1 bedoelde mogelijkheden, de consument de mogelijkheid bieden het modelformulier voor herroeping opgenomen in bijlage 2 bij dit boek, of een andere ondubbelzinnige verklaring op de website van de beoefenaar van een vrij beroep elektronisch in te vullen en toe te zenden. In deze gevallen deelt de beoefenaar van een vrij beroep de consument onverwijld op een duurzame gegevensdrager de bevestiging van de ontvangst van de herroeping mee.

§ 4. La charge de la preuve concernant l'exercice du droit de rétractation conformément au présent article incombe au consommateur.

Art. XIV 32. § 1er. La personne exerçant une profession libérale rembourse tous les paiements reçus de la part du consommateur, y compris, le cas échéant, les frais de livraison, sans retard excessif et en tout état de cause dans les 14 jours suivant celui où elle est informée de la décision du consommateur de se rétracter du contrat conformément à l'article XIV. 31.

La personne exerçant une profession libérale effectue le remboursement visé au premier alinéa en utilisant le même moyen de paiement que celui utilisé par le consommateur pour la transaction initiale, sauf accord exprès du consommateur pour un autre moyen de paiement et pour autant que le remboursement n'occasionne pas de frais pour le consommateur.

§ 2. Nonobstant le paragraphe 1er, la personne exerçant une profession libérale n'est pas tenue de rembourser les frais supplémentaires si le consommateur a expressément choisi un mode de livraison autre que le mode moins coûteux de livraison standard proposé par la personne exerçant une profession libérale.

§ 3. S'agissant des contrats de vente, à moins qu'elle ne propose de récupérer elle-même les biens, la personne exerçant une profession libérale peut différer le remboursement jusqu'à récupération des biens, ou jusqu'à ce que le consommateur ait fourni une preuve d'expédition des biens, la date retenue étant celle du premier de ces faits.

Art. XIV. 33. § 1er. À moins que la personne exerçant une profession libérale ne propose de récupérer elle-même ces biens, le consommateur renvoie ou rend les biens à la personne exerçant une profession libérale ou à une personne habilitée par celle-ci à recevoir les biens, sans retard excessif et, en tout état de cause, au plus tard quatorze jours suivant la communication de sa décision de se rétracter du contrat à la personne exerçant une profession libérale conformément à l'article XIV. 31. Ce délai est respecté si le consommateur renvoie les biens avant l'expiration du délai de 14 jours.

Le consommateur supporte uniquement les coûts directs engendrés par le renvoi des biens, sauf si la personne exerçant une profession libérale accepte de les prendre à sa charge ou si elle a omis d'informer le consommateur qu'il doit les prendre en charge.

§ 4. De bewijslast ten aanzien van de uitoefening van het herroepingsrecht overeenkomstig dit artikel ligt bij de consument.

Art. XIV. 32. § 1. De beoefenaar van een vrij beroep vergoedt alle van de consument ontvangen betalingen, inclusief, desgevallend, de leveringskosten, onverwijd en in elk geval 14 dagen na de dag waarop ze wordt geïnformeerd van de beslissing van de consument om de overeenkomst overeenkomstig artikel XIV. 31 te herroepen.

De beoefenaar van een vrij beroep verricht de terugbetaling als bedoeld in het eerste lid onder gebruikmaking van hetzelfde betaalmiddel als hetgeen door de consument tijdens de oorspronkelijke transactie werd gebruikt, tenzij de consument uitdrukkelijk met een ander betaalmiddel heeft ingestemd en met dien verstande dat de consument als gevolg van zulke terugbetaling geen kosten mag hebben.

§ 2. Onverminderd paragraaf 1 wordt van de beoefenaar van een vrij beroep niet verlangd de bijkomende kosten terug te betalen, als de consument uitdrukkelijk voor een andere wijze van levering dan de door de beoefenaar van een vrije beroep aangeboden goedkoopste standaardlevering heeft gekozen.

§ 3. Behoudens wanneer de beoefenaar van een vrij beroep heeft aangeboden de goederen zelf af te halen, mag de beoefenaar van een vrij beroep, voor wat betreft verkoopovereenkomsten, wachten met de terugbetaling totdat zij alle goederen heeft teruggekregen, of totdat de consument heeft aangetoond dat hij de goederen heeft teruggezonden, naar gelang welk tijdstip eerst valt.

Art. XIV. 33. § 1. Onverwijd en in elk geval binnen 14 dagen na de dag waarop hij zijn beslissing om de overeenkomst te herroepen overeenkomstig artikel XIV. 31 aan de beoefenaar van een vrij beroep heeft meegedeeld, zendt de consument de goederen terug of overhandigt die aan de beoefenaar van een vrij beroep of aan een persoon die door de beoefenaar van een vrij beroep gemachtigd is om de goederen in ontvangst te nemen, tenzij de beoefenaar van een vrij beroep aangeboden heeft de goederen zelf af te halen. De termijn is in acht genomen wanneer de consument de goederen terugstuurt voordat de termijn van 14 dagen is verstreken.

De consument draagt alleen de directe kosten van het terugzenden van de goederen, tenzij de beoefenaar van een vrij beroep ermee instemt deze kosten te dragen of de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten de consument mee te delen dat deze laatste de kosten moet dragen.

§ 2. La responsabilité du consommateur n'est engagée qu'à l'égard de la dépréciation des biens résultant de manipulations des biens autres que celles nécessaires pour établir la nature, les caractéristiques et le bon fonctionnement de ces biens. Le consommateur n'est pas responsable, en tout état de cause, de la dépréciation des biens lorsque la personne exerçant une profession libérale a omis de l'informer de son droit de rétractation conformément à l'article XIV. 27, § 1er, 8°.

§ 3. Lorsque le consommateur exerce son droit de rétractation après avoir présenté une demande conformément à l'article XIV 28, § 8, il paie à la personne exerçant une profession libérale un montant qui est proportionnel à ce qui a été fourni jusqu'au moment où il a informé la personne exerçant une profession libérale de l'exercice du droit de rétractation par rapport à l'ensemble des prestations prévues par le contrat. Le montant proportionnel à payer par le consommateur à la personne exerçant une profession libérale est calculé sur la base du prix total convenu dans le contrat. Si le prix total est excessif, le montant approprié est calculé sur la base de la valeur marchande de ce qui a été fourni.

§ 4. Le consommateur n'est redevable daucun coût:

1° pour la prestation de services en tout ou partie, pendant le délai de rétractation, lorsque:

a) la personne exerçant une profession libérale a omis de fournir les informations visées à l'article XIV 27, § 1er, 8° ou 10°; ou

b) lorsque le consommateur n'a pas expressément demandé que l'exécution commence pendant le délai de rétractation en application de l'article XIV. 28, § 8; ou

2° pour la fourniture, en tout ou partie, d'un contenu numérique qui n'est pas fourni sur un support matériel, lorsque:

a) le consommateur n'a pas donné son accord préalable exprès pour que l'exécution commence avant la fin du délai de 14 jours visé à l'article XIV. 29; ou

b) le consommateur n'a pas reconnu perdre son droit de rétractation en donnant son accord; ou

§ 2. De consument is alleen aansprakelijk voor de waardevermindering van de goederen die het gevolg is van het behandelen van de goederen dat verder gaat dan nodig was om de aard, de kenmerken en de werking van de goederen vast te stellen. De consument is in geen geval aansprakelijk voor waardevermindering van de goederen wanneer de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten om overeenkomstig artikel XIV. 27, § 1, 8°, informatie over het herroepingsrecht te verstrekken.

§ 3. Indien een consument het herroepingsrecht uitoefent nadat hij een verzoek overeenkomstig artikel XIV. 28, § 8, heeft gedaan, betaalt de consument de beoefenaar van een vrij beroep een bedrag dat evenredig is aan hetgeen reeds is geleverd op het moment dat de consument de beoefenaar van een vrij beroep ervan in kennis heeft gesteld dat hij zijn herroepingsrecht uitoefent, vergeleken met de volledige uitoefening van de overeenkomst. Het evenredige bedrag dat de consument aan de beoefenaar van een vrij beroep moet betalen wordt berekend op grondslag van de totale prijs zoals vastgelegd in de overeenkomst. Als de totale prijs excessief is, wordt het evenredige bedrag berekend op grondslag van de marktwaarde van het geleverde.

§ 4. De consument draagt geen enkele kost voor:

1° de uitvoering van diensten die geheel of ten dele, tijdens de herroepingstermijn zijn verleend, indien

a) de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten de informatie overeenkomstig artikel XIV. 27, § 1, 8° of 10° te verstrekken, of

b) de consument er niet uitdrukkelijk om heeft verzocht met de uitvoering van de dienst te beginnen tijdens de herroepingstermijn overeenkomstig artikel XIV. 28, § 8; of

2° de volledige of gedeeltelijke levering van digitale inhoud die niet op een materiële drager is geleverd, indien:

a) de consument er van te voren niet uitdrukkelijk mee heeft ingestemd dat de uitvoering kan beginnen vóór het einde van de in artikel XIV. 29 bedoelde periode van 14 dagen; of

b) de consument niet heeft erkend zijn recht op herroeping te verliezen bij het verlenen van zijn toestemming, of

c) la personne exerçant une profession libérale a omis de fournir une confirmation conformément à l'article XIV. 28, § 7.

§ 5. Sauf disposition contraire de l'article XIV. 32, § 2, et du présent article, le consommateur n'encourt aucune responsabilité du fait de l'exercice du droit de rétractation.

Art. XIV.34. § 1er. L'exercice du droit de rétractation a pour effet d'éteindre l'obligation des parties:

1° d'exécuter le contrat à distance, ou

2° de conclure le contrat à distance, dans les cas où le consommateur a fait une offre.

§ 2. Sans préjudice de l'article 24, alinéa 1er et 2, de la loi du 12 juin 1991 relative au crédit à la consommation, l'exercice par le consommateur de son droit de rétractation d'un contrat à distance conformément aux articles XIV. 29 à XIV. 34, § 1er, a pour effet de mettre automatiquement fin à tout contrat accessoire, sans frais pour le consommateur, à l'exception de ceux visés à l'article XIV. 32, § 2, et à l'article XIV. 33.

Art. XIV. 35. Le consommateur ne peut exercer le droit de rétractation prévu à l'article XIV. 29 pour:

1° les contrats de service après que le service a été pleinement exécuté si l'exécution a commencé avec l'accord préalable exprès du consommateur, lequel a également reconnu qu'il perdra son droit de rétractation une fois que le contrat aura été pleinement exécuté par la personne exerçant une profession libérale;

2° la fourniture de biens ou de services dont le prix dépend de fluctuations sur le marché financier échappant au contrôle de la personne exerçant une profession libérale et susceptibles de se produire pendant le délai de rétractation;

3° la fourniture de biens confectionnés selon les spécifications du consommateur ou nettement personnalisés;

4° la fourniture de biens susceptibles de se détériorer ou de se périmer rapidement;

5° la fourniture de biens scellés ne pouvant être renvoyés pour des raisons de protection de la santé ou

c) de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten bevestiging te verstrekken overeenkomstig artikel XIV. 28, § 7.

§ 5. Tenzij anders bepaald in artikel XIV. 32, § 2, en in dit artikel, kan de consument in geen enkel opzicht aansprakelijk worden gesteld ingevolge de uitoefening van zijn herroepingsrecht.

Art. XIV. 34. § 1. De uitoefening van het herroepingsrecht beëindigt de verplichting voor de partijen om:

1° de overeenkomst op afstand uit te voeren, of

2° een overeenkomst op afstand te sluiten, in het geval de consument een aanbod heeft gedaan.

§ 2. Onverminderd artikel 24, eerste en tweede lid, van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet stelt de uitoefening door de consument van zijn herroepingsrecht voor een overeenkomst op afstand overeenkomstig de artikelen XIV. 29 tot en met XIV. 34, § 1, automatisch een einde aan elke aanvullende overeenkomst, zonder kosten voor de consument, behoudens de kosten bedoeld in artikel XIV. 32, § 2, en artikel XIV. 33.

Art. XIV 35. De consument kan het herroepingsrecht waarin artikel XIV. 29 voorziet niet uitoefenen voor:

1° dienstenovereenkomsten na volledige uitvoering van de dienst als de uitvoering is begonnen met uitdrukkelijke voorafgaande instemming van de consument, en mits de consument heeft erkend dat hij zijn herroepingsrecht verliest zodra de beoefenaar van een vrij beroep de overeenkomst volledig heeft uitgevoerd;

2° de levering of verstrekking van goederen of diensten waarvan de prijs gebonden is aan schommelingen op de financiële markt waarop de beoefenaar van een vrij beroep geen invloed heeft en die zich binnen de herroepingstermijn kunnen voordoen;

3° de levering van volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen, of die duidelijk voor een specifieke persoon bestemd zijn;

4° de levering van goederen die snel bederven of met een beperkte houdbaarheid;

5° de levering van verzegelde goederen die niet geschikt zijn om te worden teruggezonden om redenen

d'hygiène et qui ont été descellés par le consommateur après la livraison;

6° la fourniture de biens qui, après avoir été livrés, et de par leur nature, sont mélangés de manière indissociable avec d'autres articles;

7° les contrats dans lesquels le consommateur a expressément demandé à la personne exerçant une profession libérale de lui rendre visite afin d'effectuer des travaux urgents d'entretien ou de réparation. Si, à l'occasion de cette visite, la personne exerçant une profession libérale fournit des services venant s'ajouter à ceux spécifiquement requis par le consommateur ou des biens autres que les pièces de rechange indispensables aux travaux d'entretien ou de réparation, le droit de rétractation s'applique à ces services ou biens supplémentaires;

8° la fourniture d'un contenu numérique non fourni sur un support matériel si l'exécution a commencé avec l'accord préalable exprès du consommateur, lequel a également reconnu qu'il perdra ainsi son droit de rétractation.

Art. XIV. 36. Il incombe à la personne exerçant une profession libérale de fournir la preuve qu'elle a satisfait aux obligations concernant l'information du consommateur, le respect des délais, le consentement du consommateur à la conclusion du contrat et, le cas échéant, à son exécution pendant le délai de rétractation.

Art. XIV. 37. Les clauses et conditions, ou les combinaisons de clauses et conditions qui ont pour objet de mettre à la charge du consommateur la preuve du respect de tout ou partie des obligations, visées dans le présent chapitre, incombant à la personne exerçant une profession libérale sont interdites et nulles.

Toute clause par laquelle le consommateur renonce au bénéfice des droits qui lui sont conférés par la présente section est réputée non écrite.

Toute clause déclarant applicable au contrat la loi d'un État tiers à l'Union européenne est interdite et nulle en ce qui concerne les matières régies par la présente section lorsque, en l'absence de cette clause, la loi d'un État membre de l'Union européenne serait applicable et que cette loi procurerait une protection plus élevée au consommateur dans lesdites matières.

van gezondheidsbescherming of hygiëne en waarvan de verzegeling na de levering is verbroken;

6° de levering van goederen die na levering door hun aard onherroepelijk vermengd zijn met andere producten;

7° overeenkomsten waarbij de consument de beoefenaar van een vrij beroep specifiek verzocht heeft hem te bezoeken om daar dringende herstellingen of onderhoud te verrichten; wanneer echter de beoefenaar van een vrij beroep bij een dergelijk bezoek aanvullende diensten verleent waar de consument niet explicet om heeft gevraagd, of andere goederen levert dan vervangstukken die noodzakelijk gebruikt worden om het onderhoud of de herstellingen uit te voeren, is het herroepingsrecht op die aanvullende diensten of goederen van toepassing;

8° de levering van digitale inhoud die niet op een materiële drager is geleverd, als de uitvoering is begonnen met uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de consument en mits de consument heeft erkend dat hij zijn herroepingsrecht daarmee verliest.

Art. XIV. 36. Het komt aan de beoefenaar van een vrij beroep toe het bewijs te leveren dat ze heeft voldaan aan de verplichtingen inzake de informatie aan de consument, de naleving van de termijnen, de toestemming van de consument met het sluiten van de overeenkomst en, desgevallend, met de uitvoering ervan gedurende de herroepingstermijn.

Art. XIV. 37. De bedingen en voorwaarden, of de combinaties van bedingen en voorwaarden die ertoe strekken de bewijslast voor de naleving van alle of een deel van de in dit hoofdstuk bedoelde verplichtingen die rusten op de beoefenaar van een vrij beroep de consument te leggen, zijn verboden en nietig.

Elk beding waarbij de consument verzaakt aan het voordeel van de rechten die hem door deze afdeling worden toegekend, wordt voor niet geschreven gehouden.

Elk beding dat de wet van een staat die geen lid is van de Europese Unie op de overeenkomst toepasselijk verklaart, is verboden en nietig voor wat de in deze afdeling geregelde aangelegenheden betreft, wanneer bij gebreke van dat beding de wet van een lidstaat van de Europese Unie van toepassing zou zijn en die wet de consumenten in de genoemde aangelegenheden een hogere bescherming zou bieden.

Chapitre 3. Des contrats hors du lieu habituel d'exercice de la profession

Art. XIV 38 § 1er. Ce chapitre ne s'applique pas aux contrats rédigés par un notaire ou par un huissier de justice dans leur qualité d'officier public.

§ 2. Ce chapitre ne s'applique pas non plus aux contrats relatifs à l'octroi de l'aide juridique fournie par un avocat en application du Livre IIIbis du Code judiciaire.

Art. XIV. 39. § 1er. Avant que le consommateur ne soit lié par un contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession, la personne exerçant une profession libérale lui fournit, sous une forme claire et compréhensible, les informations suivantes:

1° les principales caractéristiques du bien ou du service, dans la mesure appropriée au support de communication utilisé et au bien ou service concerné;

2° l'identité de la personne exerçant une profession libérale notamment son numéro d'entreprise, son nom;

3° l'adresse géographique où la personne exerçant une profession libérale est établie ainsi que son numéro de téléphone, son numéro de télécopieur et son adresse électronique, lorsqu'ils sont disponibles, pour permettre au consommateur de la contacter rapidement et de communiquer avec elle efficacement et, le cas échéant, l'adresse géographique et l'identité de la personne exerçant une profession libérale pour le compte de laquelle elle agit;

4° si elle diffère de l'adresse fournie conformément au point 3°, l'adresse géographique du lieu d'exercice de la personne exerçant une profession libérale et, le cas échéant, celle de la personne exerçant une profession libérale pour le compte de laquelle elle agit, à laquelle le consommateur peut adresser une éventuelle réclamation;

5° le prix total des biens ou services toutes taxes comprises ou, lorsque le prix ne peut être raisonnablement calculé à l'avance du fait de la nature du bien ou du service, le mode de calcul du prix et, le cas échéant, tous les frais supplémentaires ou, lorsque de tels frais supplémentaires ne peuvent raisonnablement être calculés à l'avance, la mention qu'ils peuvent être exigibles. Dans le cas d'un contrat à durée indéterminée ou d'un contrat assorti d'un abonnement, le prix total inclut le total des frais par période de facturation. Lorsque de tels

Hoofdstuk 3. Buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomsten

Art. XIV 38. § 1. Dit hoofdstuk is niet van toepassing op overeenkomsten opgesteld door een notaris of door een gerechtsdeurwaarder in hun hoedanigheid van openbaar ambtenaar.

§ 2. Dit hoofdstuk is evenmin van toepassing op overeenkomsten met betrekking tot juridische bijstand geleverd door een advocaat met toepassing van Boek IIIbis van het Gerechtelijk Wetboek.

Art. XIV. 39. § 1. Voordat de consument door een buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst, daartoe gebonden is, verstrekt de beoefenaar van een vrij beroep de consument op duidelijke en begrijpelijke wijze de volgende informatie:

1° de voornaamste kenmerken van de goederen en de diensten voor zover aangepast is aan de gebruikte drager en de goederen of diensten;

2° de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep, onder meer zijn ondernemingsnummer, zijn naam;

3° het geografisch adres waar de beoefenaar van een vrij beroep gevestigd is, het telefoonnummer, fax en e-mailadres van de beoefenaar van een vrij beroep, indien beschikbaar, zodat de consument snel contact met de beoefenaar van een vrij beroep kan opnemen en er efficiënt mee kan communiceren alsmede, indien van toepassing, het geografisch adres en de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep voor wiens rekening hij optreedt;

4° wanneer dat verschilt van het overeenkomstig punt 3° verstrekte adres, het geografisch adres van de vestiging van de beoefenaar van een vrij beroep, en desgevallend dat van de beoefenaar van een vrij beroep voor wiens rekening hij optreedt, waaraan de consument eventuele klachten kan richten;

5° de totale prijs van de goederen of diensten, met inbegrip van alle belastingen, of, als door de aard van het goed of de dienst de prijs redelijkerwijze niet vooraf kan worden berekend, de manier waarop de prijs moet worden berekend en, desgevallend, alle extra kosten of, indien deze kosten redelijkerwijs niet vooraf kunnen worden berekend, het feit dat er eventueel dergelijke extra kosten verschuldigd zijn. In het geval van een overeenkomst die een abonnement inhoudt, omvat de totale prijs de totale kosten per factureringsperiode. Indien voor

contrats sont facturés à un tarif fixe, le prix total inclut également le total des coûts mensuels. Lorsque le coût total ne peut être raisonnablement calculé à l'avance, le mode de calcul du prix est communiqué;

6° les modalités de paiement, de livraison et d'exécution, la date à laquelle la personne exerçant une profession libérale s'engage à livrer les biens ou à exécuter les services et, le cas échéant, les modalités prévues par la personne exerçant une profession libérale pour le traitement des réclamations;

7° lorsque le droit de rétractation existe, les conditions, le délai et les modalités d'exercice de ce droit conformément à l'article XIV. 43, paragraphe 1er, ainsi que le modèle de formulaire de rétractation figurant à l'annexe 2 du présent livre;

8° le cas échéant, le fait que le consommateur devra supporter les frais de renvoi du bien en cas de rétraction;

9° au cas où le consommateur exercerait le droit de rétractation après avoir présenté une demande conformément à l'article XIV. 40, § 2, alinéa 2, l'information selon laquelle le consommateur est tenu de payer des frais raisonnables à la personne exerçant une profession libérale, conformément à l'article XIV. 45, § 3;

10° lorsque le droit de rétractation n'est pas prévu conformément à l'article XIV. 47, l'information selon laquelle le consommateur ne bénéficiera pas de ce droit ou, le cas échéant, les circonstances dans lesquelles le consommateur perd son droit de rétractation;

11° un rappel de l'existence d'une garantie légale de conformité pour les biens;

12° le cas échéant, l'existence d'une assistance après-vente au consommateur, d'un service après-vente et de garanties commerciales, ainsi que les conditions y afférentes;

13° le cas échéant, l'existence de codes de conduite déontologiques applicables et comment en obtenir une copie;

14° le cas échéant, la durée du contrat ou, s'il s'agit d'un contrat à durée indéterminée ou à reconduction automatique, les conditions de résiliation du contrat;

15° le cas échéant, la durée minimale des obligations du consommateur au titre du contrat;

dergelijke overeenkomsten een vast tarief van toepassing is, omvat de totale prijs ook de totale maandelijkse kosten. Indien de totale kosten niet redelijkerwijze vooraf kunnen worden berekend, wordt de manier waarop de prijs moet worden berekend, meegeleid;

6° de wijze van betaling, levering, uitvoering, de termijn waarbinnen de beoefenaar van een vrij beroep zich verbindt het goed te leveren of de diensten te verlenen, en desgevallend, het beleid van de beoefenaar van een vrij beroep inzake klachtenbehandeling

7° wanneer een herroepingsrecht bestaat, de voorwaarden, de termijn en de modaliteiten voor de uitoefening van dat recht overeenkomstig artikel XIV. 43, § 1, alsmede het modelformulier voor herroeping opgenomen in bijlage 2 bij dit boek;

8° desgevallend, het feit dat de consument de kosten van het terugzenden van de goederen zal moeten dragen in geval van herroeping;

9° ingeval de consument het herroepingsrecht uitoefent nadat hij een verzoek overeenkomstig artikel XIV. 40, § 2, tweede lid, heeft gedaan, dat de consument gebonden is de beoefenaar van een vrij beroep zijn redelijke kosten te vergoeden overeenkomstig artikel XIV. 45, § 3;

10° indien er niet voorzien is in een herroepingsrecht overeenkomstig artikel XIV. 47, de informatie dat de consument geen herroepingsrecht heeft of, desgevallend, de omstandigheden waarin de consument zijn herroepingsrecht verliest;

11° een herinnering aan het bestaan van de wettelijke waarborg van conformiteit van de goederen;

12° desgevallend, het bestaan en de voorwaarden van bijstand aan de consument na verkoop, diensten na verkoop en commerciële garanties;

13° desgevallend, het bestaan van relevante deontologische gedragscodes en hoe daarvan kopie verkrijgbaar is;

14° desgevallend, de duur van de overeenkomst of, wanneer de overeenkomst van onbepaalde duur is of automatisch verlengd wordt, de voorwaarden voor het opzeggen van de overeenkomst;

15° desgevallend, de minimumduur van de verplichtingen van de consument uit hoofde van de overeenkomst;

16° le cas échéant, l'existence d'une caution ou d'autres garanties financières à payer ou à fournir par le consommateur à la demande de la personne exerçant une profession libérale, ainsi que les conditions y afférentes;

17° le cas échéant, les fonctionnalités du contenu numérique, y compris les mesures de protection technique applicables;

18° le cas échéant, toute interopérabilité pertinente du contenu numérique avec certains matériels ou logiciels dont la personne exerçant une profession libérale a ou devrait raisonnablement avoir connaissance;

19° le cas échéant, la possibilité de recourir à une procédure extrajudiciaire de réclamation et de réparation à laquelle la personne exerçant une profession libérale est soumise et les modalités d'accès à celle-ci.

§ 2. Les informations visées au paragraphe 1er, points 7°, 8° et 9°, peuvent être fournies au moyen des informations standardisées sur la rétractation figurant sur le modèle visé à l'annexe 1 du présent livre. La personne exerçant une profession libérale a respecté les obligations d'information énoncées au paragraphe 1er, 7°, 8° et 9°, si elle a fourni lesdites informations au consommateur, correctement complétées.

§ 3. Les informations visées au paragraphe 1er font partie intégrante du contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession et ne peuvent être modifiées, à moins que les parties contractantes n'en décident autrement de manière expresse.

§ 4. Si la personne exerçant une profession libérale n'a pas respecté les obligations d'information relatives aux frais supplémentaires et aux autres frais visés au paragraphe 1er, 5°, ou aux frais de renvoi du bien, visés au paragraphe 1er, 8°, le consommateur ne supporte pas ces frais.

§ 5. La charge de la preuve concernant le respect des obligations d'information énoncées dans le présent article incombe à la personne exerçant une profession libérale.

Art. XIV. 40. § 1er. La personne exerçant une profession libérale fournit les informations prévues à l'article XIV. 39, § 1er, au consommateur sur papier ou, moyennant accord du consommateur, sur un autre support durable. Ces informations sont lisibles et rédigées dans un langage clair et compréhensible.

16° desgevallend, het bestaan en de voorwaarden van waarborgsommen of andere financiële garanties die de consument op verzoek van de beoefenaar van een vrij beroep moet betalen of bieden;

17° desgevallend, de functionaliteit van digitale inhoud met inbegrip van toepasselijke technische beveiligingsvoorzieningen;

18° desgevallend, de relevante interoperabiliteit van digitale inhoud met hardware en software waarvan de beoefenaar van een vrij beroep de hoogte is of redelijkerwijs kan worden verondersteld op de hoogte te zijn;

19° desgevallend, de mogelijkheid van toegang tot buitenrechteklachten- en geschillenbeslechtingsprocedures waaraan de beoefenaar van een vrij beroep onderworpen, en de wijze waarop daar toegang toe is.

§ 2. De in paragraaf 1, onder 7°, 8° en 9°, bedoelde informatie kan worden verstrekt door middel van de modelinstructies voor herroeping vermeld in het model opgenomen als bijlage 1 bij dit boek. De beoefenaar van een vrij beroep die deze instructies correct ingevuld aan de consument heeft verstrekt, heeft voldaan aan de informatievoorschriften vastgelegd in paragraaf 1, onder 7°, 8° en 9°.

§ 3. De in paragraaf 1 bedoelde informatie vormt een integraal onderdeel van de buiten de gebruikelijk plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst en wordt niet gewijzigd, tenzij de partijen bij de overeenkomst uitdrukkelijk anders overeenkomen.

§ 4. Indien de beoefenaar van een vrij beroep niet voldaan heeft aan de informatievoorschriften betreffende extra lasten en andere kosten zoals bedoeld in paragraaf 1, 5°, of betreffende de kosten van het terugzenden van de goederen zoals bedoeld in paragraaf 1, 8°, draagt de consument deze lasten of kosten niet.

§ 5. De bewijslast voor de naleving van de in dit artikel neergelegde informatievoorschriften ligt bij de beoefenaar van een vrij beroep.

Art. XIV. 40. § 1. De beoefenaar van een vrij beroep verstrekt de in artikel XIV. 39, § 1, genoemde informatie aan de consument op papier of, indien de consument hiermee instemt, op een andere duurzame gegevensdrager. Die informatie wordt verstrekt in een leesbare vorm en in een duidelijke en begrijpelijke taal.

§ 2. La personne exerçant une profession libérale fournit au consommateur une copie du contrat signé ou la confirmation du contrat sur papier ou, moyennant accord du consommateur, sur un autre support durable, y compris, le cas échéant, la confirmation de l'accord exprès préalable et de la reconnaissance par le consommateur conformément à l'article XIV. 47, 8°.

Lorsqu'un consommateur veut que la prestation d'un service commence pendant le délai de rétractation prévu à l'article XIV. 41, § 2, la personne exerçant une profession libérale exige du consommateur qu'il en fasse la demande expresse sur un support durable.

Art. XIV. 41. § 1er. Sans préjudice de l'article XIV. 47, le consommateur dispose d'un délai de 14 jours pour se rétracter d'un contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession, sans avoir à motiver sa décision et sans encourir d'autres coûts que ceux prévus à l'article XIV. 44, § 1er, alinéa 2, et à l'article XIV. 45.

§ 2. Sans préjudice de l'article XIV. 42, le délai de rétractation visé au paragraphe 1er, expire après une période de 14 jours à compter:

1° en ce qui concerne les contrats de service du jour de la conclusion du contrat;

2° en ce qui concerne les contrats de vente, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du bien ou:

a) dans le cas de biens multiples commandés par le consommateur dans une seule commande et livrés séparément, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du dernier bien;

b) dans le cas de la livraison d'un bien composé de lots ou de pièces multiples, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du dernier lot ou de la dernière pièce;

c) dans le cas des contrats portant sur la livraison régulière de biens pendant une période de temps définie, du jour où le consommateur ou un tiers autre que le transporteur et désigné par le consommateur prend physiquement possession du premier bien.

Un acompte ou paiement ne peut, sous aucun prétexte, sous quelque forme que ce soit, être exigé ou accepté du consommateur avant l'écoulement d'un délai

§ 2. De beoefenaar van een vrij beroep verstrekt de consument een kopie van de ondertekende overeenkomst of de bevestiging van de overeenkomst op papier of, indien de consument hiermee instemt, op een andere duurzame gegevensdrager, desgevallend met inbegrip van de bevestiging van de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming en de erkenning van de consument overeenkomstig artikel XIV 47, 8°.

Indien de consument wenst dat de verrichting van diensten aanvangt tijdens de in artikel XIV. 41, § 2, voorziene herroepingstermijn, eist de beoefenaar van een vrij beroep dat de consument daar uitdrukkelijk om verzoekt op een duurzame gegevensdrager.

Art. XIV. 41. § 1. Onverminderd artikel XIV . 47 beschikt de consument over een termijn van 14 dagen om de buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst zonder opgave van redenen te herroepen, en zonder andere kosten te moeten dragen dan die welke in artikel XIV. 44, § 1, tweede lid, en artikel XIV. 45 zijn vastgesteld.

§ 2. Onverminderd artikel XIV. 42 verstrijkt de in paragraaf 1 bedoelde herroepingstermijn 14 dagen na:

1° voor dienstenovereenkomsten, de dag waarop de overeenkomst wordt gesloten;

2° voor verkoopovereenkomsten, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, de goederen fysiek in bezit neemt of:

a) indien de consument in dezelfde bestelling meerdere goederen heeft besteld die afzonderlijk worden geleverd, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, het laatste goed fysiek in bezit neemt;

b) indien de levering van een goed bestaat uit verschillende zendingen of onderdelen, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, de laatste zending of het laatste onderdeel fysiek in bezit neemt;

c) voor overeenkomsten betreffende regelmatige levering van goederen gedurende een bepaalde periode, de dag waarop de consument of een door de consument aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is, het eerste goed fysiek in bezit neemt.

Onder geen enkel voorwendsel mag een voorschot of betaling, in welke vorm ook, van de consument worden geëist noch ontvangen voor het verstrijken van

de sept jours ouvrables, à dater du lendemain du jour de la signature du contrat. Le présent alinéa ne s'applique pas aux contrats hors établissements conclus dans les salons, foires et expositions.

Art. XIV. 42. Si la personne exerçant une profession libérale omet d'informer le consommateur de son droit de rétractation comme l'exige l'article XIV. 39, § 1er, 7°, le délai de rétractation expire au terme d'une période de douze mois à compter de la fin du délai de rétractation initial, déterminé conformément à l'article XIV. 41, § 2.

Si la personne exerçant une profession libérale a communiqué au consommateur les informations prévues à l'alinéa 1er dans un délai de douze mois à compter du jour visé à l'article XIV. 41, § 2, le délai de rétractation expire au terme d'une période de quatorze jours à compter du jour où le consommateur a reçu ces informations.

Art. XIV. 43. § 1er. Le consommateur informe la personne exerçant une profession libérale, avant l'expiration du délai de rétractation, de sa décision de se rétracter du contrat. Pour ce faire, le consommateur peut soit:

1° utiliser le modèle de formulaire de rétractation figurant à l'annexe 2 du présent livre, ou

2° faire une autre déclaration dénuée d'ambiguïté exposant sa décision de se rétracter du contrat.

§ 2. Le consommateur a exercé son droit de rétractation dans le délai de rétractation visé à l'article XIV. 41, § 2, et à l'article XIV. 42, s'il adresse la communication concernant l'exercice du droit de rétractation avant l'expiration de ce délai.

§ 3. La personne exerçant une profession libérale peut donner au consommateur, en plus des possibilités visées au paragraphe 1er, la faculté de remplir et de transmettre en ligne, sur le site internet de la personne exerçant une profession libérale, soit le modèle de formulaire de rétractation figurant à l'annexe 2 du présent livre, soit une autre déclaration dénuée d'ambiguïté. Dans ces cas, la personne exerçant une profession libérale communique sans délai au consommateur un accusé de réception de la rétractation sur un support durable.

§ 4. La charge de la preuve concernant l'exercice du droit de rétractation conformément au présent article incombe au consommateur.

een termijn van zeven werkdagen, te rekenen vanaf de dag volgend op de dag van de ondertekening van de overeenkomst. Dit lid is niet van toepassing op buiten verkoopruimten gesloten overeenkomst gesloten in salons, beurzen en tentoonstellingen.

Art. XIV. 42. Indien de beoefenaar van een vrij beroep de consument niet de ingevolge artikel XIV. 39, § 1, 7°, verplichte informatie over het herroepingsrecht heeft verstrekt, loopt de herroepingstermijn af twaalf maanden na het einde van de oorspronkelijke in artikel XIV. 41, § 2, vastgestelde herroepingstermijn.

Indien de beoefenaar van een vrij beroep de in het eerste lid van dit artikel bedoelde informatie aan de consument heeft verstrekt binnen twaalf maanden na de in artikel XIV. 41, § 2, bedoelde dag, verstrijkt de herroepingstermijn veertien dagen na de dag waarop de consument die informatie heeft ontvangen.

Art. XIV. 43. § 1. Voor het verstrijken van de herroepingstermijn stelt de consument de beoefenaar van een vrij beroep op de hoogte van zijn beslissing de overeenkomst te herroepen. Daartoe kan de consument:

1° gebruikmaken van het modelformulier voor herroeping opgenomen in bijlage 2 bij dit boek, of

2° een andere ondubbelzinnige verklaring afgeven waarin hij verklaart de overeenkomst te herroepen.

§ 2. De consument heeft zijn herroepingsrecht binnen de in artikel XIV. 41, § 2, en artikel XIV. 42, bedoelde herroepingstermijn uitgeoefend indien de consument de mededeling betreffende de uitoefening van het herroepingsrecht verzendt voordat deze termijn is verstreken.

§ 3. De beoefenaar van een vrij beroep kan, naast de in paragraaf 1 bedoelde mogelijkheden, de consument de mogelijkheid bieden om het modelformulier voor herroeping opgenomen in bijlage 2 bij dit boek, of een andere ondubbelzinnige verklaring op de website van de beoefenaar van een vrij beroep elektronisch in te vullen en toe te zenden. In deze gevallen deelt de beoefenaar van een vrij beroep de consument onverwijld en op een duurzame gegevensdrager de bevestiging van de ontvangst van de herroeping mee.

§ 4. De bewijslast ten aanzien van de uitoefening van het herroepingsrecht overeenkomstig dit artikel ligt bij de consument.

Art. XIV 44. § 1er. La personne exerçant une profession libérale rembourse tous les paiements reçus de la part du consommateur, y compris, le cas échéant, les frais de livraison, sans retard excessif et en tout état de cause dans les quatorze jours suivant celui où elle est informée de la décision du consommateur de se rétracter du contrat conformément à l'article XIV. 43.

La personne exerçant une profession libérale effectue le remboursement visé au premier alinéa en utilisant le même moyen de paiement que celui utilisé par le consommateur pour la transaction initiale, sauf accord exprès du consommateur pour un autre moyen de paiement et pour autant que le remboursement n'occasionne pas de frais pour le consommateur.

§ 2. Nonobstant le paragraphe 1er, la personne exerçant une profession libérale n'est pas tenue de rembourser les frais supplémentaires si le consommateur a expressément choisi un mode de livraison autre que le mode moins coûteux de livraison standard proposé par la personne exerçant une profession libérale.

§ 3. S'agissant des contrats de vente, à moins qu'elle ne propose de récupérer elle-même les biens, la personne exerçant une profession libérale peut différer le remboursement jusqu'à récupération des biens, ou jusqu'à ce que le consommateur ait fourni une preuve d'expédition des biens, la date retenue étant celle du premier de ces faits.

Art. XIV. 45. § 1er. A moins que la personne exerçant une profession libérale ne propose de récupérer elle-même ces biens, le consommateur renvoie ou rend les biens à la personne exerçant une profession libérale ou à une personne habilitée par celle-ci à recevoir les biens, sans retard excessif et, en tout état de cause, au plus tard 14 jours suivant la communication de sa décision de se rétracter du contrat à la personne exerçant une profession libérale conformément à l'article XIV. 43. Ce délai est respecté si le consommateur renvoie les biens avant l'expiration du délai de quatorze jours.

Le consommateur supporte uniquement les coûts directs engendrés par le renvoi des biens, sauf si la personne exerçant une profession libérale accepte de les prendre à sa charge ou si elle a omis d'informer le consommateur qu'il doit les prendre en charge.

Lorsque les biens ont été livrés au domicile du consommateur au moment de la conclusion du contrat, la personne exerçant une profession libérale

Art. XIV. 44. § 1. De beoefenaar van een vrij beroep vergoedt alle van de consument ontvangen betalingen, inclusief, desgevallend, de leveringskosten, onverwijd en in elk geval veertien dagen na de dag waarop hij wordt geïnformeerd van de beslissing van de consument om de overeenkomst overeenkomstig artikel XIV. 43 te herroepen.

De beoefenaar van een vrij beroep verricht de terugbetaling als bedoeld in het eerste lid onder gebruikmaking van hetzelfde betaalmiddel als hetgeen door de consument tijdens de oorspronkelijke transactie werd gebruikt, tenzij de consument uitdrukkelijk met een ander betaalmiddel heeft ingestemd en met dien verstande dat de consument als gevolg van zulke terugbetaling geen kosten mag hebben.

§ 2. Onverminderd paragraaf 1 wordt van de beoefenaar van een vrij beroep niet verlangd de bijkomende kosten terug te betalen, als de consument uitdrukkelijk voor een andere wijze van levering dan de door de beoefenaar van een vrij beroep geboden goedkoopste standaardlevering heeft gekozen.

§ 3. Behoudens wanneer de beoefenaar van een vrij beroep heeft aangeboden zelf de goederen af te halen, mag de beoefenaar van een vrij beroep, voor wat betreft verkoopovereenkomsten, wachten met de terugbetaling totdat hij alle goederen heeft teruggekregen, of totdat de consument heeft aangetoond dat hij de goederen heeft teruggezonden, naar gelang welk tijdstip eerst valt.

Art. XIV. 45. § 1. Onverwijd en in elk geval binnen 14 dagen na de dag waarop hij zijn beslissing om de overeenkomst te herroepen overeenkomstig artikel XIV. 43 aan de beoefenaar van een vrij beroep heeft meegedeeld, zendt de consument de goederen terug of overhandigt die aan de beoefenaar van een vrij beroep of aan een persoon die door de beoefenaar van een vrij beroep gemachtigd is om de goederen in ontvangst te nemen, tenzij de beoefenaar van een vrij beroep aangeboden heeft de goederen zelf af te halen. De termijn is in acht genomen wanneer de consument de goederen terugstuurt voordat de termijn van 14 dagen is verstrekken.

De consument draagt alleen de directe kosten van het terugzenden van de goederen, tenzij de beoefenaar van een vrij beroep ermee instemt deze kosten te dragen of heeft nagelaten de consument mee te delen dat deze laatste de kosten moet dragen.

Indien de goederen bij de consument thuis zijn geleverd bij het sluiten van de overeenkomst, haalt de beoefenaar van een vrij beroep deze op eigen kosten

récupère les biens à ses frais s'ils ne peuvent pas être renvoyés normalement par la poste en raison de leur nature.

§ 2. La responsabilité du consommateur n'est engagée qu'à l'égard de la dépréciation des biens résultant de manipulations des biens autres que celles nécessaires pour établir la nature, les caractéristiques et le bon fonctionnement de ces biens. Le consommateur n'est pas responsable, en tout état de cause, de la dépréciation des biens lorsque la personne exerçant une profession libérale a omis de l'informer de son droit de rétractation conformément à l'article XIV. 39, § 1er, 7°.

§ 3. Lorsque le consommateur exerce son droit de rétractation après avoir présenté une demande expresse conformément à l'article XIV. 40, § 2, alinéa 2, il paie à la personne exerçant une profession libérale un montant qui est proportionnel à ce qui a été fourni jusqu'au moment où il a informé la personne exerçant une profession libérale de l'exercice du droit de rétractation par rapport à l'ensemble des prestations prévues par le contrat. Le montant proportionnel à payer par le consommateur à la personne exerçant une profession libérale est calculé sur la base du prix total convenu dans le contrat. Si le prix total est excessif, le montant approprié est calculé sur la base de la valeur marchande de ce qui a été fourni.

§ 4. Le consommateur n'est redevable daucun coût:

1° pour la prestation de services, en tout ou partie, pendant le délai de rétractation, lorsque:

a) la personne exerçant une profession libérale a omis de fournir les informations visées à l'article XIV. 39, § 1er, 7° et 9°, ou

b) lorsque le consommateur n'a pas expressément demandé que l'exécution commence pendant le délai de rétractation en application de l'article XIV. 40, § 2, alinéa 2, ou

2° pour la fourniture, en tout ou partie, d'un contenu numérique qui n'est pas fourni sur un support matériel, lorsque:

a) le consommateur n'a pas donné son accord préalable exprès pour que l'exécution commence avant la fin du délai de 14 jours visé à l'article XIV. 41; ou

af indien de goederen door hun aard niet per gewone post kunnen worden teruggezonden.

§ 2. De consument is alleen aansprakelijk voor de waardevermindering van de goederen die het gevolg is van het behandelen van de goederen dat verder gaat dan nodig was om de aard, de kenmerken en de werking van de goederen vast te stellen. De consument is in geen geval aansprakelijk voor waardevermindering van de goederen wanneer de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten om overeenkomstig artikel XIV. 39, § 1, 7°, informatie over het herroepingsrecht te verstrekken.

§ 3. Indien een consument het herroepingsrecht uitoefent nadat hij een uitdrukkelijk verzoek overeenkomstig artikel XIV. 40, § 2, heeft gedaan, betaalt de consument de beoefenaar van een vrij beroep een bedrag dat evenredig is aan hetgeen reeds is geleverd op het moment dat de consument de beoefenaar van een vrij beroep ervan in kennis heeft gesteld dat hij zijn herroepingsrecht uitoefent, vergeleken met de volledige uitoefening van de overeenkomst. Het evenredige bedrag dat de consument aan de beoefenaar van een vrij beroep moet betalen wordt berekend op grondslag van de totale prijs zoals vastgelegd in de overeenkomst. Als de totale prijs excessief is, wordt het evenredige bedrag berekend op grondslag van de marktwaarde van het geleverde.

§ 4. De consument draagt geen kosten voor:

1° de uitvoering van diensten die geheel of ten dele tijdens de herroepingstermijn zijn verleend, indien:

a) de beoefenaar van een vrij beroep heeft nagelaten de informatie overeenkomstig artikel XIV. 39, § 1, 7° en 9° te verstrekken, of

b) de consument er niet uitdrukkelijk om heeft verzocht met de uitvoering van de dienst te beginnen tijdens de herroepingstermijn overeenkomstig artikel XIV. 40, § 2, tweede lid, of

2° de volledige of gedeeltelijke levering van digitale inhoud die niet op een materiële drager is geleverd, indien:

a) de consument er van te voren niet uitdrukkelijk mee heeft ingestemd dat de uitvoering kan beginnen vóór het einde van de in artikel XIV. 41 bedoelde periode van 14 dagen,

b) le consommateur n'a pas reconnu perdre son droit de rétractation en donnant son accord; ou

c) la personne exerçant une profession libérale n'a pas satisfait aux obligations visées à l'article XIV. 40, § 2.

§ 5. Sauf disposition contraire de l'article XIV. 44, § 2, et du présent article, le consommateur n'encourt aucune responsabilité du fait de l'exercice du droit de rétractation.

Art. XIV. 46. § 1er. L'exercice du droit de rétractation a pour effet d'éteindre l'obligation des parties:

1° d'exécuter le contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession, ou

2° de conclure le contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession, dans les cas où le consommateur a fait une offre.

§ 2. Sans préjudice de l'article 24, alinéa 1er et 2, de la loi du 12 juin 1991 relative au crédit à la consommation, l'exercice par le consommateur de son droit de rétractation d'un contrat hors du lieu habituel d'exercice de la profession, conformément aux articles XIV. 41 à XIV. 45, a pour effet de mettre automatiquement fin à tout contrat accessoire, sans frais pour le consommateur, à l'exception de ceux visés à l'article XIV. 44, § 2 et à l'article XIV. 45.

Art. XIV. 47. Le consommateur ne peut exercer le droit de rétractation prévu à l'article XIV. 41 pour:

1° les contrats de service après que le service a été pleinement exécuté si l'exécution a commencé avec l'accord préalable exprès du consommateur, lequel a également reconnu qu'il perdra son droit de rétractation une fois que le contrat aura été pleinement exécuté par la personne exerçant une profession libérale;

2° la fourniture de biens ou de services dont le prix dépend de fluctuations sur le marché financier échappant au contrôle de la personne exerçant une profession libérale et susceptibles de se produire pendant le délai de rétractation;

3° la fourniture de biens confectionnés selon les spécifications du consommateur ou nettement personnalisés;

b) de consument niet heeft erkend zijn recht op herroeping te verliezen bij het verlenen van zijn toestemming, of

c) de beoefenaar van een vrij beroep heeft niet voldaan aan de verplichtingen van artikel XIV. 40, § 2.

§ 5. Tenzij anders bepaald in artikel XIV. 44, § 2, en in dit artikel, kan de consument in geen enkel opzicht aansprakelijk worden gesteld ingevolge de uitoefening van zijn herroepingsrecht.

Art. XIV. 46. § 1. De uitoefening van het herroepingsrecht beëindigt de verplichting voor de partijen om:

1° de buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst uit te voeren, of

2° de buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening overeenkomst te sluiten, in het geval de consument een aanbod heeft gedaan.

§ 2. Onverminderd artikel 24, eerste en tweede lid, van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet stelt de uitoefening door de consument van zijn herroepingsrecht voor een buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst overeenkomstig de artikelen XIV. 41 tot en met XIV. 45, automatisch een einde aan elke aanvullende overeenkomst, zonder kosten voor de consument, behoudens de kosten bedoeld in artikel XIV. 44, § 2 en artikel XIV. 45.

Art. XIV. 47. De consument kan het herroepingsrecht waarin artikel XIV. 41 voorziet niet uitoefenen voor:

1° dienstenovereenkomsten na volledige uitvoering van de dienst als de uitvoering is begonnen met uitdrukkelijke voorafgaande instemming van de consument, en mits de consument heeft erkend dat hij zijn herroepingsrecht verliest zodra de beoefenaar van een vrij beroep de overeenkomst volledig heeft uitgevoerd;

2° de levering of verstrekking van goederen of diensten waarvan de prijs gebonden is aan schommelingen op de financiële markt waarop de beoefenaar van een vrij beroep geen invloed heeft en die zich binnen de herroepingstermijn kunnen voordoen;

3° de levering van volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen, of die duidelijk voor een specifieke persoon bestemd zijn;

4° la fourniture de biens susceptibles de se détériorer ou de se périmer rapidement;

5° la fourniture de biens scellés ne pouvant être renvoyés pour des raisons de protection de la santé ou d'hygiène et qui ont été descellés par le consommateur après la livraison;

6° la fourniture de biens qui, après avoir été livrés, et de par leur nature, sont mélangés de manière indissociable avec d'autres articles;

7° les contrats dans lesquels le consommateur a expressément demandé à la personne exerçant une profession libérale de lui rendre visite afin d'effectuer des travaux urgents d'entretien ou de réparation. Si, à l'occasion de cette visite, la personne exerçant une profession libérale fournit des services venant s'ajouter à ceux spécifiquement requis par le consommateur ou des biens autres que les pièces de rechange indispensables aux travaux d'entretien ou de réparation, le droit de rétractation s'applique à ces services ou biens supplémentaires;

8° la fourniture d'un contenu numérique non fourni sur un support matériel si l'exécution a commencé avec l'accord préalable exprès du consommateur, lequel a également reconnu qu'il perdra ainsi son droit de rétractation;

9° les contrats portant sur la construction d'immeubles neufs et la transformation importante d'immeubles existants.

Chapitre 4. De l'offre conjointe

Art. XIV. 48. L'offre conjointe au consommateur est autorisée pour autant qu'elle ne constitue pas une pratique professionnelle déloyale au sens des articles XIV. 60 et suivants.

Chapitre 5. Des clauses abusives

Art. XIV. 49. Le caractère abusif d'une clause contractuelle est apprécié en tenant compte de la nature des produits qui font l'objet du contrat et en se référant, au moment de la conclusion du contrat, à toutes les circonstances qui entourent sa conclusion, de même qu'à toutes les autres clauses du contrat, ou d'un autre contrat dont il dépend.

4° de levering van goederen die snel bederven of met een beperkte houdbaarheid;

5° de levering van verzegelde goederen die niet geschikt zijn om te worden teruggezonden om redenen van gezondheidsbescherming of hygiëne en waarvan de verzegeling na de levering is verbroken;

6° de levering van goederen die na levering door hun aard onherroepelijk vermengd zijn met andere producten;

7° overeenkomsten waarbij de consument de beoefenaar van een vrij beroep specifiek verzocht heeft hem te bezoeken om daar dringende herstellingen of onderhoud te verrichten; wanneer echter de beoefenaar van een vrij beroep bij een dergelijk bezoek aanvullende diensten verleent waar de consument niet explicet om heeft gevraagd, of andere goederen levert dan vervangstukken die noodzakelijk gebruikt worden om het onderhoud of de herstellingen uit te voeren, is het herroepingsrecht op die aanvullende diensten of goederen van toepassing;

8° de levering van digitale inhoud die niet op een materiële drager is geleverd, als de uitvoering is begonnen met uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de consument en mits de consument heeft erkend dat hij zijn herroepingsrecht daarmee verliest;

9° de overeenkomsten betreffende de constructie van nieuwe gebouwen en de ingrijpende verbouwing van bestaande gebouwen.

Hoofdstuk 4. Gezamenlijk aanbod

Art. XIV. 48. Het gezamenlijk aanbod aan de consument is toegelaten voor zover het geen oneerlijke beroepspraktijk in de zin van de artikelen XIV. 60 en volgende uitmaakt.

Hoofdstuk 5. Onrechtmatige bedingen

Art. XIV. 49. Voor de beoordeling van het onrechtmatige karakter van een beding van een overeenkomst worden alle omstandigheden rond de sluiting van de overeenkomst, alsmede alle andere bedingen van de overeenkomst of van een andere overeenkomst waarvan deze afhankelijk is, op het ogenblik waarop de overeenkomst is gesloten in aanmerking genomen, rekening houdend met de aard van de producten waarop de overeenkomst betrekking heeft.

Pour l'appréciation du caractère abusif, il est également tenu compte de l'exigence de clarté et de compréhension visée à l'article XIV. 18, § 1er.

L'appréciation du caractère abusif des clauses ne porte ni sur la définition de l'objet principal du contrat, ni sur l'adéquation entre le prix et la rémunération d'une part, et les biens ou services à fournir en contrepartie, d'autre part, pour autant que ces clauses soient rédigées de manière claire et compréhensible.

Art. XIV. 50. Dans les contrats conclus entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur, sont en tout cas abusives, les clauses et conditions ou les combinaisons de clauses et conditions qui ont pour objet de:

1° prévoir un engagement irrévocable du consommateur, alors que l'exécution des prestations de la personne exerçant une profession libérale est soumise à une condition dont la réalisation dépend de sa seule volonté;

2° déterminer, dans les contrats à durée indéterminée, que le prix des produits est fixé au moment de la livraison ou permettre à la personne exerçant une profession libérale d'augmenter unilatéralement le prix ou de modifier les conditions au détriment du consommateur sur la base d'éléments qui dépendent de sa seule volonté, sans que le consommateur ait le droit, dans tous ces cas, avant que le nouveau prix ou les nouvelles conditions s'appliquent, de mettre fin au contrat sans frais ou dommages-intérêts et sans lui laisser un délai raisonnable à cet effet.

Sont toutefois autorisées et valides les clauses d'indexation de prix pour autant qu'elles ne soient pas illicites et que le mode d'adaptation du prix soit explicitement décrit dans le contrat;

3° déterminer, dans les contrats à durée déterminée, que le prix des produits est fixé au moment de la livraison ou permettre à la personne exerçant une profession libérale d'augmenter unilatéralement le prix ou de modifier les conditions au détriment du consommateur sur la base d'éléments qui dépendent de sa seule volonté, même si la possibilité de mettre fin au contrat est alors offerte au consommateur.

Les exceptions prévues au 2°, alinéa 2, s'appliquent également en ce qui concerne le cas visé à l'alinéa 1er;

Voor de beoordeling van het onrechtmatige karakter wordt tevens rekening gehouden met het in artikel XIV. 18, § 1, bepaalde vereiste van duidelijkheid en begrijpelijkheid van het beding.

De beoordeling van het onrechtmatige karakter van bedingen heeft geen betrekking op de bepaling van het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst, noch op de gelijkwaardigheid van, enerzijds, de prijs of vergoeding, en, anderzijds, de als tegenprestatie te leveren goederen of te verrichten diensten, voor zover die bedingen duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd.

Art. XIV. 50. In de overeenkomsten gesloten tussen een beoefenaar van een vrij beroep en een consument zijn in elk geval onrechtmatig, de bedingen en voorwaarden of de combinaties van bedingen en voorwaarden die ertoe strekken:

1° te voorzien in een onherroepelijke verbintenis van de consument terwijl de uitvoering van de prestaties van de beoefenaars van een vrij beroep onderworpen is aan een voorwaarde waarvan de verwezenlijking uitsluitend afhankelijk is van zijn wil;

2° in overeenkomsten van onbepaalde duur te bepalen dat de prijs van de producten wordt vastgelegd op het ogenblik van levering, dan wel de beoefenaar van een beroep toe te laten eenzijdig de prijs te verhogen of de voorwaarden ten nadele van de consument te wijzigen op basis van elementen die enkel afhangen van zijn wil, zonder dat de consument in al deze gevallen het recht heeft om vooraleer de nieuwe prijs of de nieuwe voorwaarden van kracht worden, de overeenkomst zonder kosten of schadevergoeding te beëindigen en hem daartoe een redelijke termijn wordt gelaten.

Zijn echter geoorloofd en geldig de bedingen van prijsindexering, voor zover deze niet onwettig zijn en de wijze waarop de prijzen worden aangepast explicet beschreven is in de overeenkomst;

3° in overeenkomsten van bepaalde duur te bepalen dat de prijs van de producten wordt vastgelegd op het ogenblik van levering, dan wel de beoefenaar van een vrij beroep toe te laten eenzijdig de prijs te verhogen of de voorwaarden ten nadele van de consument te wijzigen op basis van elementen die enkel afhangen van zijn wil, zelfs indien op dat ogenblik de consument de mogelijkheid wordt geboden om de overeenkomst te beëindigen.

De in het 2°, tweede lid, bepaalde uitzonderingen zijn ook van toepassing met betrekking tot het in het eerste lid bedoelde geval;

4° réserver à la personne exerçant une profession libérale le droit de modifier unilatéralement les caractéristiques du produit à livrer, si ces caractéristiques revêtent un caractère essentiel pour le consommateur ou pour l'usage auquel le consommateur destine le produit, pour autant du moins que cet usage ait été communiqué à la personne exerçant une profession libérale et accepté par elle ou qu'à défaut d'une telle spécification, cet usage ait été raisonnablement prévisible;

5° fixer ou modifier unilatéralement le délai de livraison d'un produit;

6° accorder à la personne exerçant une profession libérale le droit de déterminer unilatéralement si le produit livré est conforme au contrat, ou lui conférer le droit exclusif d'interpréter une quelconque clause du contrat;

7° interdire au consommateur de demander la résolution du contrat dans le cas où la personne exerçant une profession libérale n'exécute pas ses obligations;

8° restreindre le droit du consommateur de résilier le contrat lorsque, dans le cadre de son obligation de garantie contractuelle, la personne exerçant une profession libérale ne respecte pas ou ne respecte pas dans un délai raisonnable son obligation de réparer ou de remplacer le bien;

9° obliger le consommateur à exécuter ses obligations, alors que la personne exerçant une profession libérale n'aurait pas exécuté les siennes ou serait en défaut d'exécuter les siennes;

10° sans préjudice de l'article 1184 du Code civil, autoriser la personne exerçant une profession libérale à mettre fin unilatéralement au contrat à durée déterminée, sans dédommagement pour le consommateur, hormis le cas de force majeure;

11° sans préjudice de l'article 1184 du Code civil, autoriser la personne exerçant une profession libérale à mettre fin unilatéralement au contrat à durée indéterminée sans un délai de préavis raisonnable, hormis le cas de force majeure;

12° en cas de force majeure, n'autoriser le consommateur à rompre le contrat que moyennant le paiement de dommages-intérêts;

13° libérer la personne exerçant une profession libérale de sa responsabilité du fait de son dol, de sa faute lourde ou de celle de ses préposés ou mandataires, ou, sauf en cas de force majeure, du fait de toute inexécution

4° de beoefenaar van een vrij beroep het recht te verlenen om de kenmerken van het te leveren product te wijzigen, indien die kenmerken wezenlijk zijn voor de consument, of voor het gebruik waartoe hij het product bestemd, althans voor zover dit gebruik aan de beoefenaar van een vrij beroep was medegedeeld en door hem aanvaard of voor zover, bij gebrek aan een dergelijke specificatie, dit gebruik redelijkerwijze was te voorzien;

5° de leveringstermijn van een product eenzijdig te bepalen of te wijzigen;

6° de beoefenaar van een vrij beroep het recht te geven eenzijdig te bepalen of het geleverde product aan de bepalingen van de overeenkomst beantwoorden of hem het exclusieve recht te geven om een of ander beding van de overeenkomst te interpreteren;

7° de consument te verbieden de ontbinding van de overeenkomst te vragen ingeval de beoefeneaar van een vrij beroep zijn verbintenis niet nakomt;

8° het recht van de consument te beperken om de overeenkomst op te zeggen, wanneer de beoefenaar van een vrij beroep, in het raam van een contractuele garantieverplichting, zijn verbintenis om het goed te herstellen of te vervangen niet of niet binnen een redelijke termijn nakomt;

9° de consument ertoe te verplichten zijn verbintenissen na te komen, terwijl de beoefenaar van een vrij beroep de zijne niet is nagekomen, of in gebreke zou zijn deze na te komen;

10° onverminderd artikel 1184 van het Burgerlijk Wetboek, de beoefenaar van een vrij beroep toe te staan de overeenkomst voor bepaalde duur eenzijdig te beëindigen zonder schadeloosstelling voor de consument, behoudens overmacht;

11° onverminderd artikel 1184 van het Burgerlijk Wetboek, de beoefenaar van een vrij beroep toe te staan een overeenkomst van onbepaalde duur op te zeggen zonder redelijke opzegtermijn, behoudens overmacht;

12° de consument niet toe te staan bij overmacht de overeenkomst te ontbinden, tenzij tegen betaling van een schadevergoeding;

13° de beoefenaar van een vrij beroep te ontslaan van zijn aansprakelijkheid voor zijn opzet, zijn grove schuld of voor die van haar aangestelden of lasthebbers, of, behoudens overmacht, voor het niet-uitvoeren van een

d'une obligation consistant en une des prestations principales du contrat;

14° supprimer ou diminuer la garantie légale en matière de vices cachés, prévue par les articles 1641 à 1649 du Code civil, ou l'obligation légale de délivrance d'un bien conforme au contrat, prévue par les articles 1649bis à 1649octies du Code civil;

15° fixer un délai déraisonnablement court pour signaler à la personne exerçant une profession libérale des défauts dans le produit livré;

16° interdire au consommateur de compenser sa dette envers la personne exerçant une profession libérale par une créance qu'il aurait sur elle;

17° déterminer le montant de l'indemnité due par le consommateur qui n'exécute pas ses obligations, sans prévoir une indemnité du même ordre à charge de la personne exerçant une profession libérale qui n'exécute pas les siennes;

18° engager le consommateur pour une durée indéterminée, sans spécification d'un délai raisonnable de résiliation;

19° proroger le contrat à durée déterminée de livraison successive de biens pour une durée déraisonnable si le consommateur ne résilie pas à temps;

20° proroger automatiquement un contrat à durée déterminée en l'absence d'une notification contraire du consommateur, alors qu'une date excessivement éloignée de la fin du contrat a été fixée comme date limite pour exprimer cette volonté de non-prorogation de la part du consommateur;

21° limiter de manière non autorisée les moyens de preuve que le consommateur peut utiliser ou lui imposer une charge de la preuve qui incombe normalement à une autre partie au contrat;

22° faire renoncer le consommateur, en cas de conflit, à tout moyen de recours contre la personne exerçant une profession libérale;

23° désigner un juge autre que celui désigné par l'article 624, 1°, 2° et 4°, du Code judiciaire, sans préjudice de l'application du Règlement (CE) n° 44/2001 du Conseil du 22 décembre 2000 concernant la

verbintenis die een van de voornaamste prestaties van de overeenkomst vormt;

14° de wettelijke waarborg voor verborgen gebreken, bepaald bij de artikelen 1641 tot 1649 van het Burgerlijk Wetboek, of de wettelijke verplichting tot levering van een goed dat met de overeenkomst in overeenstemming is, bepaald bij de artikelen 1649bis tot 1649octies van het Burgerlijk Wetboek, op te heffen of te verminderen;

15° een onredelijk korte termijn te bepalen om gebreken in het geleverde product aan de beoefenaar van een vrij beroep te melden;

16° de consument te verbieden zijn schuld tegenover de beoefenaar van een vrij beroep te compenseren met een schuldvordering die hij op haar zou hebben;

17° het bedrag vast te leggen van de vergoeding verschuldigd door de consument die zijn verplichtingen niet nakomt, zonder in een gelijkwaardige vergoeding te voorzien ten laste van de beoefenaar van een vrij beroep die in gebreke blijft;

18° de consument voor een onbepaalde termijn te binden, zonder duidelijke vermelding van een redelijke opzeggingstermijn;

19° de overeenkomst van bepaalde duur voor de opeenvolgende levering van goederen voor een onredelijke termijn te verlengen indien de consument niet tijdig opzegt;

20° een overeenkomst van bepaalde duur automatisch te verlengen bij het ontbreken van een tegengestelde kennisgeving van de consument, terwijl een al te ver van het einde van de overeenkomst verwijderde datum is vastgesteld als uiterste datum voor de kennisgeving van de wil van de consument om de overeenkomst niet te verlengen;

21° de bewijsmiddelen waarop de consument een beroep kan doen op ongeoorloofde wijze te beperken of hem een bewijslast op te leggen die normaliter op een andere partij bij de overeenkomst rust;

22° in geval van betwisting, de consument te doen afzien van elk middel van verhaal tegen de beoefenaar van een vrij beroep;

23° een andere rechter aan te wijzen dan deze die is aangewezen door artikel 624, 1°, 2° en 4° van het Gerechtelijk Wetboek, onverminderd de toepassing van Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22

compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale;

24° fixer des montants de dommages et intérêts réclamés en cas d'inexécution ou de retard dans l'exécution des obligations du consommateur qui dépassent manifestement l'étendue du préjudice susceptible d'être subi par la personne exerçant une profession libérale;

25° exclure ou de limiter la responsabilité légale de la personne exerçant une profession libérale en cas de mort du consommateur ou de dommages corporels causés à celui-ci et résultant d'un acte ou d'une omission de cette personne exerçant une profession libérale;

26° constater de manière irréfragable l'adhésion du consommateur à des clauses dont il n'a pas eu, effectivement, l'occasion de prendre connaissance avant la conclusion du contrat;

27° permettre à la personne exerçant une profession libérale de retenir des sommes versées par le consommateur lorsque celui-ci renonce à conclure ou à exécuter le contrat, sans prévoir le droit, pour le consommateur, de percevoir une indemnité d'un montant équivalent de la part de la personne exerçant une profession libérale lorsque c'est cette dernière qui renonce;

28° permettre à la personne exerçant une profession libérale de retenir les sommes versées par le consommateur lorsque c'est la personne exerçant une profession libérale elle-même qui résilie le contrat;

29° restreindre l'obligation de la personne exerçant une profession libérale de respecter les engagements pris par ses mandataires, ou de soumettre ses engagements au respect d'une formalité particulière;

30° exclure ou limiter de façon inappropriée les droits légaux du consommateur vis-à-vis de la personne exerçant une profession libérale ou d'une autre partie en cas de non-exécution totale ou partielle ou d'exécution défective par la personne exerçant une profession libérale d'une quelconque de ses obligations contractuelles;

31° prévoir la possibilité de cession du contrat de la part de la personne exerçant une profession libérale, lorsque cette cession est susceptible d'engendrer une diminution des garanties pour le consommateur, sans l'accord de ce dernier;

december 2000 betreffende de rechtelijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken;

24° in geval van niet-uitvoering of vertraging in de uitvoering van de verbintenissen van de consument, schadevergoedingsbedragen vast te stellen die duidelijk niet evenredig zijn aan het nadeel dat door de beoefenaar van een vrij beroep kan worden geleden;

25° de wettelijke aansprakelijkheid van de beoefenaar van een vrij beroep uit te sluiten of te beperken bij overlijden of lichamelijk letsel van de consument ten gevolge van een doen of nalaten van deze beoefenaar van een vrij beroep;

26° op onweerlegbare wijze de instemming van de consument vast te stellen met bedingen waarvan deze niet daadwerkelijk kennis heeft kunnen nemen vóór het sluiten van de overeenkomst;

27° de beoefenaar van een vrij beroep toe te staan door de consument betaalde bedragen te behouden wanneer deze afziet van het sluiten of het uitvoeren van de overeenkomst, zonder erin te voorzien dat de consument een gelijkwaardig bedrag aan schadevergoeding mag ontvangen van de beoefenaar van een vrij beroep wanneer deze laatste zich terugtrekt;

28° de beoefenaar van een vrij beroep toe te staan de door de consument betaalde voorschotten te behouden ingeval de beoefenaar van een vrij beroep zelf de overeenkomst opzegt;

29° de verplichting van de beoefenaar van een vrij beroep te beperken om de verbintenissen na te komen die door zijn gemachtigden zijn aangegaan, of zijn verbintenissen te laten afhangen van het naleven van een bijzondere formaliteit;

30° op ongepaste wijze de wettelijke rechten van de consument ten aanzien van de beoefenaar van een vrij beroep of een andere partij uit te sluiten of te beperken in geval van volledige of gedeeltelijke wanprestatie of van gebrekke uitvoering door de beoefenaar van een vrij beroep van een van zijn contractuele verplichtingen;

31° te voorzien in de mogelijkheid van overdracht van de overeenkomst door de beoefenaar van een vrij beroep, wanneer hierdoor de garanties voor de consument zonder diens instemming geringer kunnen worden;

32° augmenter le prix annoncé d'un produit en raison du refus du consommateur de payer par domiciliation bancaire;

33° augmenter le prix annoncé pour un produit en raison du refus du consommateur de recevoir ses factures par courrier électronique.

Art. XIV. 51. § 1er. Toute clause abusive est interdite et nulle.

Le contrat reste contraignant pour les parties s'il peut subsister sans les clauses abusives.

Le consommateur ne peut renoncer au bénéfice des droits qui lui sont conférés par la présente section.

§ 2. Une clause déclarant applicable au contrat la loi d'un État tiers à l'Union européenne est réputée non écrite en ce qui concerne les matières régies par la présente section lorsqu'en l'absence de cette clause, la loi d'un État membre de l'Union européenne serait applicable et que cette loi procurerait une protection plus élevée au consommateur dans lesdites matières.

Art. XIV. 52. En vue d'assurer l'équilibre des droits et obligations entre les parties dans les ventes de produits au consommateur ou en vue d'assurer la loyauté des transactions commerciales, le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des Ministres, pour les secteurs d'activité professionnelle ou les catégories de produits qu'il détermine, prescrire ou interdire l'usage de certaines clauses dans les contrats conclus entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur. Il peut aussi imposer l'utilisation de contrats types.

Avant de proposer un arrêté en application de l'alinéa 1er, le ministre consulte la Commission des clauses abusives et le Conseil supérieur des indépendants et des PME et fixe le délai raisonnable dans lequel l'avis doit être donné. Passé ce délai, l'avis n'est plus requis.

Art. XIV. 53. § 1er. La Commission des clauses abusives connaît des clauses et conditions utilisées dans les offres en vente et ventes de produits entre personnes exerçant une profession libérale et consommateurs.

§ 2. La Commission peut être saisie par le ministre, par les organisations de consommateurs et par les

32° de voor een product aangekondigde prijs te verhogen omwille van de weigering van de consument om via bankdomiciliëring te betalen;

33° de voor een product aangekondigde prijs te verhogen omwille van de weigering van de consument om zijn facturen via elektronische post te ontvangen.

Art. XIV. 51. § 1. Elk onrechtmatig beding is verboden en nietig.

De overeenkomst blijft bindend voor de partijen indien ze zonder de onrechtmatige bedingen kan voortbestaan.

De consument kan geen afstand doen van de rechten die hem bij deze afdeling worden toegekend.

§ 2. Een beding dat de wet van een Staat die geen lid is van de Europese Unie op de overeenkomst toepasselijk verklaart, wordt wat de in deze afdeling geregelde aangelegenheden betreft voor niet geschreven gehouden wanneer, bij gebreke van dat beding, de wet van een lidstaat van de Europese Unie toepasselijk zou zijn en die wet de consument in de genoemde aangelegenheden een hogere bescherming zou bieden.

Art. XIV. 52. Teneinde het evenwicht van de rechten en de plichten tussen partijen te verzekeren bij de verkoop van producten aan de consument of teneinde de eerlijkheid bij commerciële transacties te verzekeren, kan de Koning, bij een in Ministerraad overlegd besluit, voor de sectoren van de professionele activiteit of voor de categorieën van producten die Hij aanwijst, het gebruik van bepaalde bedingen voorschrijven of verbieden in de overeenkomsten aangegaan tussen een beoefenaar van een vrij beroep en een consument. Hij kan ook het gebruik van typecontracten opleggen.

Alvorens een besluit ter uitvoering van het eerste lid voor te stellen, raadpleegt de minister de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen en de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de kmo en bepaalt de redelijke termijn waarbinnen het advies moet worden gegeven. Eenmaal deze termijn is verstreken, is het advies niet meer vereist.

Art. XIV. 53. § 1. De Commissie voor Onrechtmatige Bedingen neemt kennis van de bedingen en voorwaarden die in tekoopaanbiedingen en in verkopen van producten van beoefenaar van een vrij beroep aan consumenten voorkomen.

§ 2. Op de Commissie kan een beroep worden gedaan door de minister, de consumentenorganisaties en

groupements professionnels et interprofessionnels intéressés.

Elle peut également se saisir d'office.

Art. XIV 54. § 1er. La Commission recommande:

1° la suppression ou la modification des clauses et conditions qui lui paraissent créer un déséquilibre manifeste entre les droits et les obligations des parties, au détriment du consommateur;

2° l'insertion de mentions, clauses et conditions qui lui paraissent nécessaires pour l'information du consommateur ou dont l'absence lui paraît créer un déséquilibre manifeste entre les droits et les obligations des parties, au détriment du consommateur;

3° une rédaction et une présentation des clauses et conditions qui soient de nature à permettre au consommateur d'en comprendre le sens et la portée.

Les groupements professionnels et interprofessionnels ou les organisations de consommateurs peuvent demander l'avis de la Commission sur des projets de clauses ou conditions utilisées dans les offres en vente et ventes de produits entre personnes exerçant une profession libérale et consommateurs.

§ 2. Dans le cadre de ses compétences, la Commission propose au ministre les modifications législatives ou réglementaires qui lui paraissent souhaitables.

§ 3. La Commission établit et publie chaque année un rapport de son activité. Celui-ci contient notamment le texte intégral des recommandations et des propositions formulées pendant l'année.

Chapitre 7. Du bon de commande

Art. XIV. 55. Lors de la vente, toute personne exerçant une profession libérale est tenue de délivrer un bon de commande lorsque la livraison du bien ou la fourniture du service est différée, en tout ou partie, et qu'unacompte est payé par le consommateur.

Les énonciations du bon de commande obligent celui qui l'a établi, nonobstant toutes conditions générales ou particulières, autres ou contraires.

Le Roi peut déterminer les mentions qui doivent figurer sur le bon de commande.

de betrokken interprofessionele en bedrijfsgroeperingen.

Zij kan ook van ambtswege optreden.

Art. XIV. 54. § 1. De Commissie beveelt aan:

1° de schrapping of wijziging van bedingen en voorwaarden die haar kennelijk het evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de partijen lijken te verstören, ten nadele van de consument;

2° de invoeging van vermeldingen, bedingen en voorwaarden die haar voor de voorlichting van de consument noodzakelijk lijken of waarvan de ontstentenis haar kennelijk het evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de partijen lijkt te verstören, ten nadele van de consument;

3° de bedingen en voorwaarden zo op te stellen en op te maken dat de consument de betekenis en de draagwijdte ervan kan begrijpen.

Interprofessionele en bedrijfsgroeperingen of consumentenorganisaties kunnen de Commissie om advies verzoeken over ontwerpen van bedingen of voorwaarden die in tekoopaanbiedingen en in verkopen van producten tussen beoefenaars van een vrij beroepen consumenten voorkomen.

§ 2. In het raam van haar bevoegdheden stelt de Commissie aan de minister wijzigingen in de wetten of verordeningen voor die haar wenselijk lijken.

§ 3. De Commissie stelt jaarlijks een verslag op over haar werkzaamheden en maakt dit verslag bekend. Dat verslag omvat onder meer de volledige tekst van de aanbevelingen en voorstellen die zij in de loop van het jaar gedaan heeft.

Hoofdstuk 7. Bestelbon

Art. XIV. 55. Bij verkoop is elke beoefenaar van een vrij beroep verplicht een bestelbon af te geven wanneer de levering van het goed of de verlening van de dienst, of een deel daarvan, uitgesteld wordt en er door de consument een voorschot wordt betaald.

De gegevens van de bestelbon binden hem die de bon heeft opgemaakt, ongeacht algemene of bijzondere, andere of strijdige voorwaarden.

De Koning kan de vermeldingen vaststellen die op de bestelbon moeten voorkomen.

Chapitre 8. Des documents justificatifs

Art. XIV. 56. § 1er. Toute personne exerçant une profession libérale qui fournit des services au consommateur est tenue de délivrer gratuitement au consommateur qui en fait la demande un document justificatif. Cette obligation est levée lorsque le prix du service a été communiqué conformément à l'article XIV. 4, § 2, ou lorsqu'est délivré un devis ou une facture comprenant les mentions visées au § 2.

N'entrent pas dans le champ d'application du présent article, les contrats conclus sous la dénomination "forfait" ou sous toute autre dénomination équivalente, ayant pour objet la prestation d'un service pour un prix global fixe, convenu préalablement à la prestation et couvrant la totalité de ce service.

§ 2. Le Roi:

- détermine, soit de façon générale, soit pour les services ou catégories de services qu'il désigne, les mentions qui doivent figurer sur le document justificatif;

- peut dispenser les services ou catégories de services qu'il désigne de l'application de la présente section;

- peut désigner les biens ou catégories de biens auxquels la présente section s'appliquera;

- peut, par dérogation au § 1er, pour les services ou catégories de services qu'il détermine, imposer à la personne exerçant une profession libérale de délivrer gratuitement au consommateur un document justificatif dont il détermine les mentions et les modalités.

§ 3. Les arrêtés pris en application du § 2, quatrième tiret, sont soumis par le ministre à l'avis du Conseil de la consommation et à l'avis du Conseil supérieur des indépendants et des PME. Le ministre fixe le délai raisonnable dans lequel l'avis doit être rendu. A défaut d'avoir été émis dans le délai prévu, l'avis n'est plus requis.

Art. XIV. 57. Le consommateur n'est tenu de payer les services prestés qu'à la remise du document justificatif demandé, lorsque cette remise est imposée par l'article XIV. 56.

Hoofdstuk 8. Bewijsstukken

Art. XIV. 56. § 1. Elke beoefenaar van een vrij beroep die diensten verleent aan de consument is verplicht aan de consument die erom verzoekt, gratis een bewijsstuk af te geven. Deze verplichting vervalt indien de prijs van de dienst werd medegedeeld overeenkomstig artikel XIV. 4, § 2, of indien een bestek of factuur die de in § 2 genoemde vermeldingen bevat, wordt afgegeven.

Onder de toepassing van dit artikel vallen niet de overeenkomsten die onder de benaming "forfaitair bedrag" of onder enige andere gelijkwaardige benaming zijn aangegaan en die het verlenen van een dienst tot voorwerp hebben voor een vast totaalbedrag dat vóór de dienstverlening is overeengekomen en dat op deze dienst in zijn geheel betrekking heeft.

§ 2. De Koning:

- bepaalt, hetzij op algemene wijze, hetzij voor de diensten of categorieën van diensten die Hij aanwijst, de vermeldingen die op het bewijsstuk moeten voorkomen;

- kan de diensten of categorieën van diensten die Hij aanwijst, ontheffen van de toepassing van deze afdeling;

- kan de goederen of categorieën van goederen aanwijzen waarop deze afdeling van toepassing zal zijn;

- kan, in afwijking van § 1, voor de diensten of categorieën van diensten die Hij bepaalt, de beoefenaar van een vrij beroep verplichten aan de consument gratis een bewijsstuk af te geven waarvan Hij de vermeldingen en de nadere regels bepaalt.

§ 3. De besluiten uitgevaardigd met toepassing van § 2, vierde gedachtenstreep, worden door de Minister onderworpen aan het advies van de Raad voor het Verbruik en van de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de kmo. De Minister bepaalt de redelijke termijn waarbinnen het advies moet verstrekt worden. Indien het advies niet verstrekt werd binnen de bepaalde termijn, is het niet meer vereist.

Art. XIV. 57. De consument moet de geleverde diensten slechts betalen bij de afgifte van het gevraagde bewijsstuk, indien deze afgifte dwingend is voorgeschreven krachtens artikel XIV. 56.

Chapitre 9. Reconduction du contrat de service

Art. XIV. 58. § 1er. Lorsqu'un contrat de service conclu à durée déterminée entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur comprend une clause de reconduction tacite, cette clause figure en caractères gras et dans un cadre distinct du texte, au recto de la première page.

Cette clause mentionne les conséquences de la reconduction tacite, et notamment la disposition du paragraphe 2, ainsi que la date ultime à laquelle le consommateur peut s'opposer à la reconduction tacite du contrat et les modalités selon lesquelles il notifie cette opposition.

§ 2. Sans préjudice de la loi du 25 juin 1992 sur le contrat d'assurance terrestre, le consommateur peut, après la reconduction tacite d'un contrat de service à durée déterminée, résilier le contrat à tout moment, sans indemnité, au terme d'un délai de préavis déterminé dans le contrat, sans que ce délai puisse être supérieur à deux mois.

§ 3. Pour autant qu'aucune loi ne fixe de règles particulières relatives à la reconduction tacite de contrats de service, le Roi peut, pour les services ou catégories de services qu'il détermine, par arrêté délibéré en Conseil des ministres:

1. fixer des modalités particulières pour la reconduction tacite d'un contrat;
2. dispenser des obligations visées aux §§ 1er et 2.

§ 4. Le champ d'application du présent chapitre peut être étendu par le Roi, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, à certaines catégories de biens qu'il désigne.

Titre 4. - Pratiques interdites

Chapitre 1er. Pratiques professionnelles déloyales à l'égard des consommateurs

Section 1re. Champ d'application

Art. XIV. 59. La présente section s'applique aux pratiques professionnelles déloyales des personnes exerçant une profession libérale vis-à-vis des consommateurs avant, pendant et après l'offre en vente et la vente de produits.

Hoofdstuk 9. Verlenging van dienstenovereenkomsten

Art. XIV. 58. § 1. Wanneer een dienstenovereenkomst van bepaalde duur afgesloten tussen een beoefenaar van een vrij beroep en een consument een beding tot stilzwijgende verlenging bevat, wordt dit beding geplaatst in vetgedrukte letters en in een kader los van de tekst, op de voorzijde van de eerste bladzijde.

Dit beding vermeldt de gevolgen van de stilzwijgende verlenging waaronder de bepaling van paragraaf 2, evenals de uiterste datum waarop de consument zich kan verzetten tegen de stilzwijgende verlenging van de overeenkomst en de wijze waarop hij kennis geeft van dit verzet.

§ 2. Onverminderd de wet van 25 juni 1992 op de landsverzekeringsovereenkomst, kan de consument, na de stilzwijgende verlenging van een dienstenovereenkomst van bepaalde duur, op elk ogenblik zonder vergoeding de overeenkomst opzeggen met inachtneming van de opzeggingstermijn die in de overeenkomst is bepaald, zonder dat deze termijn meer dan twee maanden mag bedragen.

§ 3. Voor zover een wet geen specifieke regels over de stilzwijgende verlenging van dienstenovereenkomsten vaststelt, kan de Koning voor de diensten of categorieën van diensten die Hij aanwijst, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad:

1. bijzondere regels stellen inzake de stilzwijgende verlenging van een overeenkomst;
2. vrijstelling verlenen van de verplichtingen bedoeld in de §§ 1 en 2.

§ 4. Het toepassingsgebied van dit hoofdstuk kan door de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, worden uitgebreid tot bepaalde categorieën van goederen die Hij aanwijst.

Titel 4. Verboden praktijken

Hoofdstuk 1. Oneerlijke beroepspraktijken jegens consumenten

Afdeling 1. Toepassingsgebied

Art. XIV. 59. Deze afdeling is van toepassing op oneerlijke beroepspraktijken van beoefenaars van een vrij beroep jegens consumenten vóór, gedurende en na de tekoopaanbieding en de verkoop van producten.

Section 2. Des pratiques professionnelles déloyales

Art. XIV. 60 Une pratique professionnelle est déloyale lorsqu'elle:

a) est contraire aux exigences de la diligence professionnelle

et

b) altère ou est susceptible d'altérer de manière substantielle le comportement économique du consommateur moyen qu'elle touche ou auquel elle s'adresse, ou si elle s'adresse à un groupe de consommateurs déterminé, le comportement économique du membre moyen de ce groupe, par rapport au produit concerné.

Une pratique professionnelle qui est susceptible d'altérer de manière substantielle le comportement économique d'un seul groupe clairement identifiable de consommateurs, parce que ceux-ci sont particulièrement vulnérables à la pratique utilisée ou au produit qu'elle concerne en raison d'une infirmité mentale ou physique, de leur âge ou de leur crédulité, alors que l'on pourrait raisonnablement attendre des personnes exerçant une profession libérale qu'elle prévoie cette conséquence, est évaluée du point de vue du membre moyen de ce groupe. Cette disposition est sans préjudice de la pratique publicitaire courante et légitime consistant à formuler des déclarations exagérées ou des déclarations qui ne sont pas destinées à être comprises au sens littéral.

Art. XIV. 61. Sont déloyales, les pratiques professionnelles des personnes exerçant une profession libérale à l'égard des consommateurs qui:

1° sont trompeuses au sens des articles XIV. 64 à XIV. 67, ou

2° sont agressives au sens des articles XIV. 68 à XIV. 70.

Art. XIV. 62. Les pratiques professionnelles déloyales des personnes exerçant une profession libérale à l'égard des consommateurs sont interdites.

Art. XIV. 63. Est également interdit, tout acte ou toute omission contraire aux lois protégeant les intérêts des consommateurs – c'est-à-dire aux règlements mentionnés dans l'Annexe du Règlement (CE) n° 2006/2004 du Parlement européen et du Conseil du 27 octobre 2004 relatif à la coopération entre les autorités nationales chargées de veiller à l'application de la législation en matière de protection des consommateurs ou aux

Afdeling 2. Oneerlijke beroepsspraktijken

Art. XIV. 60. Een beroepspraktijk is oneerlijk wanneer zij:

a) in strijd is met de vereisten van professionele toe-wijding

en

b) het economische gedrag van de gemiddelde consument die zij bereikt of op wie zij gericht is of, indien zij op een bepaalde groep consumenten gericht is, het economische gedrag van het gemiddelde lid van deze groep, met betrekking tot het onderliggende product wezenlijk verstoort of kan verstoren.

Een beroepspraktijk die op voor de beoefenaar van een vrij beroep redelijkerwijs voorzienbare wijze het economische gedrag van slechts een duidelijk herkenbare groep consumenten wezenlijk verstoort of kan verstoren, namelijk van consumenten die wegens een mentale of lichamelijke handicap, hun leeftijd of goedgelovigheid bijzonder vatbaar zijn voor die beroepspraktijk of voor de onderliggende producten, wordt beoordeeld vanuit het gezichtspunt van het gemiddelde lid van die groep. Dit laat onverlet de gangbare, legitieme reclamepraktijk waarbij overdreven uitspraken worden gedaan of uitspraken die niet letterlijk dienen te worden genomen.

Art. XIV. 61. Zijn oneerlijk, de beroepspraktijken van beoefenaars van een vrij beroep jegens consumenten die:

1° misleidend zijn in de zin van de artikelen XIV 64 tot en met XIV. 67, of

2° agressief zijn in de zin van de artikelen XIV. 68 tot en met XIV. 70.

Art. XIV. 62 . Oneerlijke beroepspraktijken van beoefenaars van een vrij beroep jegens consumenten zijn verboden.

Art. XIV. 63. Is eveneens verboden elke handeling of omissie die strijdig is met de wetgeving ter bescherming van de belangen van de consument, – namelijk met de verordeningen vermeld in de Bijlage van Verordening (EG) Nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 27 oktober 2004 betreffende samenwerking tussen de nationale instanties die verantwoordelijk zijn voor handhaving van de wetgeving inzake

directives également mentionnées à l'Annexe susdite telles qu'elles ont été transposées – qui porte atteinte ou est susceptible de porter atteinte aux intérêts collectifs des consommateurs domiciliés dans un autre État membre de l'Union européenne que celui où l'acte ou l'omission en question a son origine ou a eu lieu, sur le territoire duquel la personne exerçant une profession libérale ou le fournisseur responsable est établi ou dans lequel se trouvent des preuves ou des actifs en rapport avec l'acte ou l'omission.

Section 3. Des pratiques professionnelles trompeuses

Art. XIV. 64. Une pratique professionnelle est réputée trompeuse si elle contient des informations fausses et qu'elle est donc mensongère ou que, d'une manière quelconque, y compris par sa présentation générale, elle induit ou est susceptible d'induire en erreur le consommateur moyen en ce qui concerne un ou plusieurs des éléments suivants, même si les informations présentées sont factuellement correctes, et que, dans un cas comme dans l'autre, elle l'amène ou est susceptible de l'amener à prendre une décision commerciale qu'il n'aurait pas prise autrement:

1° l'existence ou la nature du produit;

2° les caractéristiques principales du produit, telles que sa disponibilité, ses avantages, les risques qu'il présente, son exécution, sa composition, ses accessoires, le service après vente et le traitement des réclamations, le mode et la date de fabrication ou de prestation, sa livraison, son aptitude à l'usage, son utilisation, sa quantité, ses spécifications, son origine géographique ou commerciale ou les résultats qui peuvent être attendus de son utilisation, ou les résultats et les caractéristiques essentielles des tests ou contrôles effectués sur celui-ci;

3° l'étendue des engagements de la personne exerçant une profession libérale, la motivation de la pratique professionnelle et la nature du processus de vente, ainsi que toute affirmation ou tout symbole faisant croire que la personne exerçant une profession libérale ou le produit bénéficie d'un parrainage ou d'un appui direct ou indirect;

4° le prix ou le mode de calcul du prix, ou l'existence d'un avantage spécifique quant au prix;

5° la nécessité d'un service, d'une pièce détachée, d'un remplacement ou d'une réparation;

consumentenbescherming, of met de eveneens in vooroemde Bijlage vermelde richtlijnen zoals omgezet – en die schade toebrengt of kan toebrengen aan de collectieve belangen van consumenten die woonachtig zijn in een andere lidstaat van de Europese Unie dan de lidstaat waar de handeling of omissie haar oorsprong vond of plaatshad, waar de verantwoordelijke beoefenaar van een vrij beroep of dienstverlener gevestigd is of waar bewijsmateriaal of vermogensbestanddelen met betrekking tot de handeling of omissie gevonden kunnen worden.

Afdeling 3. Misleidende beroepsspraktijken

Art. XIV. 64. Als misleidend wordt beschouwd een beroepspraktijk die gepaard gaat met onjuiste informatie en derhalve op onwaarheden berust of, zelfs als de informatie feitelijk correct is, de gemiddelde consument op enigerlei wijze, inclusief door de algemene presentatie, bedriegt of kan bedriegen ten aanzien van een of meer van de volgende elementen, en de gemiddelde consument er zowel in het ene als in het andere geval toe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen:

1° het bestaan of de aard van het product;

2° de voornaamste kenmerken van het product, zoals beschikbaarheid, voordelen, risico's, uitvoering, samenstelling, accessoires, klantenservice en klachtenbehandeling, procédé en datum van fabricage of verrichting, levering, geschiktheid voor het gebruik, gebruiksmogelijkheden, hoeveelheid, specificatie, geografische of commerciële oorsprong, van het gebruik te verwachten resultaten, of de resultaten en wezenlijke kenmerken van op het product verrichte tests of controles;

3° de reikwijdte van de verplichtingen van de beoefenaar van een vrij beroep de motieven voor de beroepspraktijk en de aard van het verkoopproces, elke verklaring of symbool dat doet geloven dat de beoefenaar van een vrij beroep of het product sponsoring of directe of indirecte steun krijgt;

4° de prijs of de wijze waarop de prijs wordt berekend, of het bestaan van een specifiek prijsvoordeel;

5° de noodzaak van een dienst, onderdeel, vervanging of reparatie;

6° la nature, les qualités et les droits de la personne exerçant une profession libérale ou de son intermédiaire, tels que son identité et son patrimoine, ses qualifications, son statut, son agrément, son affiliation ou ses liens et ses droits de propriété industrielle, commerciale ou intellectuelle ou ses récompenses et distinctions;

7° les droits du consommateur, en particulier le droit de remplacement ou de remboursement en application des dispositions de la loi du 1er septembre 2004 relative à la protection des consommateurs en cas de vente de biens de consommation, ou les risques qu'il peut encourir.

Art. XIV. 65. Est également réputée trompeuse, une pratique professionnelle qui, dans son contexte factuel, compte tenu de toutes ses caractéristiques et des circonstances, amène ou est susceptible d'amener le consommateur moyen à prendre une décision commerciale qu'il n'aurait pas prise autrement, lorsqu'elle implique:

1° toute activité de marketing concernant un produit, y compris la publicité comparative, créant une confusion avec un autre produit, marque, nom commercial ou autre signe distinctif d'un concurrent;

2° le non-respect par la personne exerçant une profession libérale d'engagements contenus dans un code de conduite par lequel elle s'est engagée à être liée, dès lors:

a) que ces engagements ne sont pas des déclarations d'intention, mais sont fermes et vérifiables, et

b) que la personne exerçant une profession libérale, dans le cadre d'une pratique professionnelle, indique qu'elle est liée par le code.

Art. XIV. 66. § 1er. Une pratique professionnelle est considérée comme une omission trompeuse si, dans son contexte factuel, compte tenu de toutes ses caractéristiques et des circonstances ainsi que des limites propres au moyen de communication utilisé, elle omet une information substantielle dont le consommateur moyen a besoin, compte tenu du contexte, pour prendre une décision commerciale en connaissance de cause et, par conséquent, l'amène ou est susceptible de l'amener à prendre une décision commerciale qu'il n'aurait pas prise autrement.

§ 2. Est également considérée comme une omission trompeuse, une pratique professionnelle par laquelle une personne exerçant une profession libérale dissimule

6° de hoedanigheid, kenmerken en rechten van de beoefenaar van een vrij beroep of zijn tussenpersoon, zoals zijn identiteit, vermogen, kwalificaties, status, erkenning, affiliatie, connecties, industriële, commerciële of intellectuele eigendomsrechten of zijn bekroningen en onderscheidingen;

7° de rechten van de consument, met inbegrip van het recht op vervanging of terugbetaling met toepassing van de bepalingen van de wet van 1 september 2004 betreffende de bescherming van de consumenten bij verkoop van consumptiegoederen, of de risico's die hij eventueel loopt.

Art. XIV. 65. Als misleidend wordt eveneens beschouwd een beroepspraktijk die in haar feitelijke context, al haar kenmerken en omstandigheden in aanmerking genomen, de gemiddelde consument ertoe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen, en die het volgende behelst:

1° marketing van een product, onder andere door vergelijkende reclame, op zodanige wijze dat verwarring wordt geschapen met producten, handelsmerken, handelsnamen en andere onderscheidende kenmerken van een concurrent;

2° niet-nakoming door de beoefenaar van een vrij beroep van verplichtingen die opgenomen zijn in een gedragscode waaraan hij zich heeft gebonden, voor zover:

a) het niet gaat om een intentieverklaring maar om een verplichting die verifieerbaar is, en

b) de beoefenaar van een vrij beroep in de context van een beroepspraktijk aangeeft dat hij door de gedragscode gebonden is.

Art. XIV. 66. § 1. Als misleidende omissie wordt beschouwd een beroepspraktijk die in haar feitelijke context, al haar kenmerken en omstandigheden en de beperkingen van het communicatiemedium in aanmerking genomen, essentiële informatie welke de gemiddelde consument, naargelang de context, nodig heeft om een geïnformeerd besluit over een transactie te nemen, weglaat en die de gemiddelde consument er toe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen.

§ 2. Als misleidende omissie wordt voorts beschouwd een beroepspraktijk die essentiële informatie als bedoeld in § 1, rekening houdend met de in die paragraaf

une information substantielle visée au § 1er, ou la fournit de façon peu claire, inintelligible, ambiguë ou à contre-temps, ou n'indique pas son intention commerciale dès lors que celle-ci ne ressort pas déjà du contexte et lorsque, dans l'un ou l'autre cas, le consommateur moyen est ainsi amené ou est susceptible d'être amené à prendre une décision commerciale qu'il n'aurait pas prise autrement.

§ 3. Lorsque le moyen de communication utilisé aux fins de la pratique professionnelle impose des limites d'espace ou de temps, il convient, en vue de déterminer si des informations ont été omises, de tenir compte de ces limites ainsi que de toute mesure prise par la personne exerçant une profession libérale pour mettre les informations à la disposition du consommateur par d'autres moyens.

§ 4. Lors d'une invitation à l'achat, sont considérées comme substantielles, dès lors qu'elles ne ressortent pas déjà du contexte, les informations suivantes:

1° les caractéristiques principales du produit, dans la mesure appropriée eu égard au moyen de communication utilisé et au produit concerné;

2° l'adresse géographique et l'identité de la personne exerçant une profession libérale, et, le cas échéant, l'adresse géographique et l'identité de la personne exerçant une profession libérale pour le compte de laquelle elle agit;

3° le prix toutes taxes comprises, ou, lorsque la nature du produit implique que le prix ne peut raisonnablement être calculé à l'avance, la manière dont le prix est calculé, ainsi que, le cas échéant, tous les coûts supplémentaires ou, lorsque ces coûts ne peuvent raisonnablement pas être calculés à l'avance, la mention que ces coûts peuvent être à la charge du consommateur;

4° les modalités de paiement, de livraison, d'exécution et de traitement des réclamations, si elles diffèrent des conditions de la diligence professionnelle;

5° le cas échéant, l'existence d'un droit de rétractation ou d'annulation.

§ 5. Sont également réputées substantielles, les informations qui sont relatives aux communications commerciales, y compris la publicité et le marketing, et prévues par le droit communautaire, notamment les articles des directives visées à l'annexe II de la Directive 2005/29/CE du Parlement européen et du Conseil du 11 mai 2005 relative aux pratiques commerciales déloyales

geschetste details, verborgen houdt, op onduidelijke, onbegrijpelijke, dubbelzinnige wijze dan wel laattijdig verstrekt, of het commerciële oogmerk, indien dit niet reeds duidelijk uit de context blijkt, niet laat blijken, en de gemiddelde consument er zowel in het ene als in het andere geval toe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen.

§ 3. Indien het voor de beroepspraktijk gebruikte medium beperkingen qua ruimte of tijd meegeeft, wordt bij de beoordeling of er informatie werd weggelaten met deze beperkingen rekening gehouden, alsook met maatregelen die de beoefenaar van een vrij beroep genomen heeft om de informatie langs andere wegen ter beschikking van de consument te stellen.

§ 4. In het geval van een uitnodiging tot aankoop wordt de volgende informatie als essentieel beschouwd, indien deze niet reeds uit de context blijkt:

1° de voornaamste kenmerken van het product, in de mate waarin zulks gezien het gebruikte medium en het betrokken product passend is;

2° het geografische adres en de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep, desgevallend, het geografische adres en de identiteit van de beoefenaar van een vrij beroep namens wie hij optreedt;

3° de prijs, inclusief belastingen, of, als het om een soort product gaat waarvan de prijs redelijkerwijs niet vooraf kan worden berekend, de manier waarop de prijs wordt berekend, en, desgevallend, alle extraokosten of, indien deze kosten redelijkerwijs niet vooraf kunnen worden berekend, het feit dat deze kosten ten laste van de consument kunnen worden gelegd;

4° de wijze van betaling, levering, uitvoering en het beleid inzake klachtenbehandeling, indien deze afwijken van de vereisten van professionele toewijding;

5° desgevallend, het bestaan van een herroepings- of annuleringsrecht.

§ 5. Wordt eveneens als essentieel beschouwd de informatie met betrekking tot commerciële communicatie, inclusief reclame en marketing, opgenomen in het Europees recht, onder meer de artikelen van de richtlijnen bedoeld in bijlage II van de Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van

des entreprises vis-à-vis des consommateurs dans le marché intérieur et modifiant la Directive 84/450/CEE du Conseil et les Directives 97/7/CE, 98/27/CE et 2002/65/CE du Parlement européen et du Conseil et le Règlement (CE) n° 2006/2004 du Parlement européen et du Conseil.

Art. XIV. 67. Sont des pratiques commerciales déloyales, en toutes circonstances, les pratiques professionnelles trompeuses qui ont pour objet de:

1° se prétendre signataire d'un code de conduite alors que ce n'est pas le cas;

2° afficher un certificat, un label de qualité ou un équivalent sans avoir obtenu l'autorisation nécessaire;

3° affirmer qu'un code de conduite a reçu l'approbation d'un organisme public ou autre alors que ce n'est pas le cas;

4° affirmer qu'une personne exerçant une profession libérale, y compris ses pratiques professionnelles, ou qu'un produit a été agréé, approuvé ou autorisé par un organisme public ou privé alors que ce n'est pas le cas ou sans respecter les conditions de l'agrément, de l'approbation ou de l'autorisation reçue;

5° proposer l'achat de produits à un prix indiqué sans révéler les raisons plausibles que pourrait avoir la personne exerçant une profession libérale de penser qu'elle ne pourra fournir elle-même, ou faire fournir par une autre personne exerçant une profession libérale, les produits en question ou des produits équivalents au prix indiqué, pendant une période et dans des quantités qui soient raisonnables compte tenu du produit, de l'ampleur de la publicité faite pour le produit et du prix proposé;

6° proposer l'achat de produits à un prix indiqué, et ensuite, dans le but de faire la promotion d'un produit différent:

a) soit refuser de présenter au consommateur le produit proposé;

b) soit refuser de prendre des commandes concernant ce produit ou de le livrer dans un délai raisonnable;

c) soit en présenter un échantillon défectueux;

7° déclarer faussement que le produit ne sera disponible que pendant une période très limitée ou qu'il ne

ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EWG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad.

Art. XIV. 67. Worden onder alle omstandigheden als oneerlijk beschouwd, de volgende misleidende beroepspraktijken:

1° beweren een gedragscode te hebben ondertekend wanneer dit niet het geval is;

2° een vertrouwens-, kwaliteits- of ander soortgelijk label aanbrengen zonder daarvoor de vereiste toestemming te hebben gekregen;

3° beweren dat een gedragscode door een publieke of andere instantie is erkend wanneer dit niet het geval is;

4° beweren dat een beoefenaar van een vrij beroep, met inbegrip van zijn beroepspraktijken, of een product door een openbare of particuliere instelling is aanbevolen, erkend, goedgekeurd of toegelaten terwijl zulks niet het geval is, of iets dergelijks beweren zonder dat aan de voorwaarde voor de aanbeveling, erkenning, goedkeuring of toelating wordt voldaan;

5° producten tegen een genoemde prijs te koop aanbieden zonder dat de beoefenaar van een vrij beroep aangeeft dat er een gegrond vermoeden bestaat dat zij deze producten of gelijkwaardige producten niet tegen die prijs kan leveren of door een andere beoefenaar van een vrij beroep kan doen leveren gedurende een periode en in hoeveelheden die, rekening houdend met het product, de omvang van de voor het product gevoerde reclame en de aangeboden prijs, redelijk zijn;

6° producten tegen een genoemde prijs te koop aanbieden en vervolgens, met de bedoeling een ander product aan te prijzen:

a) weigeren het aangeboden product aan de consument te tonen; of

b) weigeren een bestelling op te nemen of het product binnen een redelijke termijn te leveren; of

c) een exemplaar van het product met gebreken tonen;

7° bedrieglijk beweren dat het product slechts gedurende een zeer beperkte tijd beschikbaar zal zijn of dat

sera disponible que sous des conditions particulières pendant une période très limitée, afin d'obtenir une décision immédiate et priver le consommateur d'une possibilité ou d'un délai suffisant pour opérer un choix en connaissance de cause;

8° s'engager à fournir un service après-vente aux consommateurs, avec lesquels la personne exerçant une profession libérale a communiqué avant la transaction, dans une langue qui n'est pas une des langues nationales et, ensuite, assurer ce service uniquement dans une autre langue, sans clairement en informer le consommateur avant que celui-ci ne s'engage dans la transaction;

9° déclarer ou donner l'impression que la vente d'un produit est licite alors qu'elle ne l'est pas;

10° présenter les droits conférés au consommateur par des dispositions légales ou réglementaires comme constituant une caractéristique propre à la proposition faite par la personne exerçant une profession libérale;

11° utiliser un contenu rédactionnel dans les médias pour faire la promotion d'un produit, alors que la personne exerçant une profession libérale a financé celle-ci elle-même, sans l'indiquer clairement dans le contenu ou à l'aide d'images ou de sons clairement identifiables par le consommateur;

12° formuler des affirmations factuellement inexactes en ce qui concerne la nature et l'ampleur des risques auxquels s'expose le consommateur sur le plan de sa sécurité personnelle ou de celle de sa famille si l'il n'achète pas le produit;

13° promouvoir un produit similaire à celui d'un fabricant particulier de manière à inciter délibérément le consommateur à penser que le produit provient de ce même fabricant, alors que tel n'est pas le cas;

14° créer, exploiter ou promouvoir un système de promotion pyramidale dans lequel le consommateur verse une participation en échange de la possibilité de percevoir une contrepartie provenant plutôt de l'entrée de nouveaux consommateurs dans le système que de la vente ou de la consommation de produits;

15° déclarer que la personne exerçant une profession libérale est sur le point de cesser ses activités ou de les établir ailleurs, alors que tel n'est pas le cas;

16° affirmer d'un produit qu'il augmente les chances de gagner aux jeux de hasard;

het slechts onder speciale voorwaarden gedurende een zeer beperkte tijd beschikbaar zal zijn, om de consument onmiddellijk te doen beslissen en hem geen kans of onvoldoende tijd te geven een geïnformeerd besluit te nemen;

8° beloven aan de consumenten, met wie de beoefenaar van een vrij beroepvoerder de transactie heeft gecommuniceerd in een taal die geen nationale taal is, een naverkoopdienst te verschaffen en deze dienst vervolgens enkel beschikbaar stellen in een andere taal zonder dit duidelijk aan de consument te laten weten alvorens deze zich tot de transactie verbindt;

9° beweren of anderszins de indruk wekken dat een product legaal kan worden verkocht wanneer dit niet het geval is;

10° wettelijke en reglementaire rechten van consumenten voorstellen als een onderscheidend kenmerk van het aanbod van de beoefenaar van een vrij beroep;

11° redactionele inhoud in de media, waarvoor de beoefenaar van een vrij beroep heeft betaald, gebruiken om reclame te maken voor een product, zonder dat dit duidelijk uit de inhoud of uit duidelijk door de consument identificeerbare beelden of geluiden blijkt;

12° feitelijk onjuiste beweringen doen betreffende de aard en de omvang van het gevaar dat de persoonlijke veiligheid van de consument of zijn gezin zou bedreigen indien de consument het product niet koopt;

13° een product dat lijkt op een door een bepaalde fabrikant vervaardigd product op een zodanige wijze promoten dat bij de consument doelbewust de verkeerde indruk wordt gewekt dat het product inderdaad door die fabrikant is vervaardigd, terwijl zulks niet het geval is;

14° een piramidesysteem opzetten, beheren of promoten waarbij de consument tegen betaling kans maakt op een vergoeding die eerder voortkomt uit het aanbrengen van nieuwe consumenten in het systeem dan uit de verkoop of het verbruik van producten;

15° beweren dat de beoefenaar van een vrij beroep op het punt staat zijn zaak stop te zetten of te verhuizen, indien zulks niet het geval is;

16° beweren dat producten het winnen bij kansspelen kunnen vergemakkelijken;

17° affirmer faussement qu'un produit est de nature à guérir des maladies, des dysfonctionnements ou des malformations;

18° communiquer des informations factuellement inexactes sur les conditions de marché ou sur les possibilités de trouver le produit, dans le but d'inciter le consommateur à acquérir le produit à des conditions moins favorables que les conditions normales du marché;

19° affirmer, dans le contexte d'une pratique professionnelle, qu'un concours est organisé ou qu'un prix peut être gagné sans attribuer les prix décrits ou un équivalent raisonnable;

20° décrire un produit comme étant "gratuit", "à titre gracieux", "sans frais" ou autres termes similaires si le consommateur doit payer quoi que ce soit d'autre que les coûts inévitables liés à la réponse à l'offre et au fait de prendre possession ou livraison du produit;

21° inclure dans le matériel promotionnel une facture ou un document similaire demandant paiement, qui donne au consommateur l'impression qu'il a déjà commandé le produit promu, alors que ce n'est pas le cas;

22° affirmer faussement ou donner l'impression que la personne exerçant une profession libérale n'agit pas à des fins qui entrent dans le cadre de son activité professionnelle, ou se présenter faussement comme un consommateur;

23° créer faussement l'impression que le service après-vente en rapport avec un produit est disponible dans un État membre de l'Union européenne autre que celui dans lequel il est vendu.

Section 4. Des pratiques professionnelles agressives

Art. XIV. 68. Une pratique professionnelle est réputée agressive si, dans son contexte factuel, compte tenu de toutes ses caractéristiques et des circonstances, elle altère ou est susceptible d'altérer de manière significative, du fait du harcèlement, de la contrainte, y compris le recours à la force physique, ou d'une influence injustifiée, la liberté de choix ou de conduite du consommateur moyen à l'égard du produit et, par conséquent, l'amène ou est susceptible de l'amener à prendre une décision commerciale qu'il n'aurait pas prise autrement.

17° bedrieglijk beweren dat een product ziekten, gebreken of misvormingen kan genezen;

18° feitelijk onjuiste informatie verstrekken over marktomstandigheden of de mogelijkheid het product te bemachtigen met de bedoeling de consument het product te doen aanschaffen tegen voorwaarden die minder gunstig zijn dan de normale marktvoorwaarden;

19° in de context van een beroepspraktijk beweren dat er een wedstrijd wordt georganiseerd of prijzen worden uitgekoeld zonder de aangekondigde prijzen of een redelijk alternatief daadwerkelijk toe te kennen;

20° een product als "gratis", "voor niets", "kosteloos" en dergelijke omschrijven als de consument iets anders moet betalen dan de onvermijdelijke kosten om in te gaan op het aanbod en het product af te halen dan wel dit te laten bezorgen;

21° marketingmateriaal voorzien van een factuur of een soortgelijk document waarin om betaling wordt gevraagd, waardoor bij de consument de indruk wordt gewekt dat hij het aangeprezen product al heeft besteld, terwijl dat niet het geval is;

22° op bedrieglijke wijze beweren of de indruk wekken dat de beoefenaar van een vrij beroep niet optreedt ten behoeve van zijn beroepsactiviteit, of zich op bedrieglijke wijze voordoen als consument;

23° op bedrieglijke wijze de indruk wekken dat voor een bepaald product de dienst na verkoop beschikbaar is in een andere lidstaat van de Europese Unie dan die waar het product wordt verkocht.

Afdeling 4. Agressieve beroepspraktijken

Art. XIV. 68. Als agressief wordt beschouwd een beroepspraktijk jegens consumenten die, in haar feitelijke context, al haar kenmerken en omstandigheden in aanmerking genomen, door intimidatie, dwang, inclusief het gebruik van lichamelijk geweld, of ongepaste beïnvloeding, de keuzevrijheid of de vrijheid van handelen van de gemiddelde consument met betrekking tot het product aanzienlijk beperkt of kan beperken, waardoor hij ertoe wordt gebracht of kan worden gebracht over een transactie een besluit te nemen dat hij anders niet had genomen.

Art. XIV. 69. Afin de déterminer si une pratique professionnelle recourt au harcèlement, à la contrainte, y compris la force physique, ou à une influence injustifiée, il est tenu compte des éléments suivants:

1° le moment, l'endroit, la nature et la persistance de la pratique professionnelle;

2° le recours à la menace physique ou verbale;

3° l'exploitation en connaissance de cause par la personne exerçant une profession libérale de tout malheur ou circonstance particulière d'une gravité propre à altérer le jugement du consommateur, dans le but d'influencer la décision du consommateur concernant le produit;

4° tout obstacle non contractuel, payant ou disproportionné, imposé par la personne exerçant une profession libérale lorsque le consommateur souhaite faire valoir ses droits contractuels, et notamment celui de mettre fin au contrat ou de changer de produit ou de personne exerçant une profession libérale;

5° toute menace d'action alors que cette action n'est pas légalement possible.

Art. XIV. 70. Sont des pratiques professionnelles déloyales en toutes circonstances, les pratiques professionnelles agressives qui ont pour objet de:

1° donner au consommateur l'impression qu'il ne pourra quitter les lieux avant qu'un contrat n'ait été conclu;

2° effectuer des visites personnelles au domicile du consommateur, en ignorant sa demande de voir la personne exerçant une profession libérale quitter les lieux ou ne pas y revenir, sans préjudice de dispositions légales ou réglementaires l'autorisant en vue d'assurer l'exécution d'une obligation contractuelle;

3° se livrer à des sollicitations répétées et non souhaitées par téléphone, télécopieur, courrier électronique ou tout autre outil de communication à distance, sans préjudice:

a) de dispositions légales ou réglementaires l'autorisant en vue d'assurer l'exécution d'une obligation contractuelle;

b) de l'article XIV. 77; et

c) de l'article XII. 13;

Art. XIV. 69. Om te bepalen of er bij een beroepspraktijk gebruik wordt gemaakt van intimidatie, dwang, inclusief lichamelijk geweld, of ongepaste beïnvloeding, wordt rekening gehouden met:

1° het tijdstip, de plaats, de aard en de persistentie van de beroepspraktijk;

2° het gebruik van dreigende of grove taal of gedragingen;

3° het bewust uitbuiten door de beoefenaar van een vrij beroep van bepaalde tegenslagen of omstandigheden die zo ernstig zijn dat zij het beoordelingsvermogen van de consument kunnen beperken, met het oogmerk het besluit van de consument met betrekking tot het product te beïnvloeden;

4° door de beoefenaar van een vrij beroep opgelegde, kosten meebringende of bovenmatige niet-contractuele belemmeringen ten aanzien van rechten die de consument uit hoofde van het contract wil uitoefenen, waaronder het recht om het contract te beëindigen of een ander product of een andere beoefenaar van een vrij beroep te kiezen;

5° het dreigen met maatregelen die wettelijk niet kunnen worden genomen.

Art. XIV. 70. Worden onder alle omstandigheden, als oneerlijke beroepsspraktijken beschouwd, de volgende agressieve beroepsspraktijken:

1° de indruk geven dat de consument het pand niet mag verlaten alvorens er een overeenkomst is opgesteld;

2° de consument thuis opzoeken en zijn verzoek om weg te gaan of niet meer terug te komen negeren, behalve indien, en voor zover gerechtvaardigd volgens de wettelijke of reglementaire bepalingen, wordt beoogd een contractuele verplichting te doen naleven;

3° hardnekkig en ongewenst aandringen per telefoon, fax, e-mail of andere afstandsmedia, onvermindert:

a) de wettelijke of reglementaire bepalingen die dit toelaten om de uitvoering van een contractuele verplichting te verzekeren;

b) artikel XIV. 77; en

c) artikel XII. 13;

4° obliger un consommateur qui souhaite demander une indemnité au titre d'une police d'assurance à produire des documents qui ne peuvent raisonnablement être considérés comme pertinents pour établir la validité de la demande, ou s'abstenir systématiquement de répondre à des correspondances pertinentes, dans le but de dissuader ce consommateur d'exercer ses droits contractuels;

5° dans une publicité, inciter directement les enfants à acheter ou à persuader leurs parents ou d'autres adultes de leur acheter le produit faisant l'objet de la publicité;

6° exiger le paiement immédiat ou différé de produits fournis par la personne exerçant une profession libérale sans que le consommateur les ait demandés, ou exiger leur renvoi ou leur conservation;

7° informer explicitement le consommateur que s'il n'achète pas le produit ou le service, l'emploi de la personne concernée ou les moyens d'existence de la personne exerçant une profession libérale seront menacés;

8° donner la fausse impression que le consommateur a déjà gagné ou gagnera, moyennant ou non l'accomplissement d'une formalité, un prix ou un autre avantage équivalent,

— alors que, en fait, soit il n'existe pas de prix ou d'autre avantage équivalent,

— soit l'accomplissement de la formalité en rapport avec la demande du prix ou d'un autre avantage équivalent est subordonnée à l'obligation pour le consommateur de verser de l'argent ou de supporter un coût.

Chapitre 2. Pratiques professionnelles déloyales à l'égard de personnes autres que les consommateurs

Art. XIV. 71. Est interdit, tout acte contraire aux pratiques professionnelles honnêtes par lequel une personne exerçant une profession libérale porte atteinte ou peut porter atteinte aux intérêts professionnels d'une ou de plusieurs autres personnes exerçant une profession libérale ou d'une ou plusieurs autres entreprises.

Art. XIV. 72. Sans préjudice d'autres dispositions légales ou réglementaires, est interdite toute publicité d'une personne exerçant une profession libérale qui:

1° tous les éléments pris en compte, d'une manière quelconque, y compris sa présentation ou l'omission

4° een consument die op grond van een verzekeringspolis een vordering indient, om documenten vragen die redelijkerwijs niet relevant kunnen worden geacht om de geldigheid van de vordering te beoordelen, dan wel systematisch weigeren antwoord te geven op daaromtrent gevoerde correspondentie, met de bedoeling de consument ervan te weerhouden zijn contractuele rechten uit te oefenen;

5° kinderen er in reclame rechtstreeks toe aanzetten om geadverteerde producten te kopen of om hun ouders of andere volwassenen ertoe over te halen die producten voor hen te kopen;

6° vragen om onmiddellijke dan wel uitgestelde betaling of om terugzending of bewaring van producten die de beoefenaar van een vrij beroep heeft geleverd, maar waar de consument niet om heeft gevraagd;

7° de consument uitdrukkelijk mededelen dat, als hij het product niet koopt, de baan van de betrokkenen of de bestaansmiddelen van de beoefenaar van een vrij beroepin het gedrang komen;

8° de bedrieglijke indruk wekken dat de consument al een prijs heeft gewonnen of zal winnen dan wel door een bepaalde handeling te verrichten een prijs zal winnen of een ander soortgelijk voordeel zal behalen,

— als er in feite geen sprake is van een prijs of een ander soortgelijk voordeel; of

— als het ondernemen van stappen om in aanmerking te kunnen komen voor de prijs of voor een ander soortgelijk voordeel afhankelijk is van de betaling van een bedrag door de consument of indien daaraan voor hem kosten zijn verbonden.

Hoofdstuk 2. Oneerlijke beroepspraktijken jegens andere personen dan consumenten

Art. XIV. 71. Verboden is elke met de eerlijke beroepspraktijken strijdige daad waardoor een beoefenaar van een vrij beroep de beroepsbelangen van een of meer andere beoefenaars van een vrij beroep of van een of meer andere ondernemingen schaadt of kan schaden.

Art. XIV. 72. Onverminderd andere wettelijke of reglementaire bepalingen is verboden elke reclame van een beoefenaar van een vrij beroep die:

1° alle bestanddelen in acht genomen, op enigerlei wijze, met inbegrip van haar voorstellingswijze of de

d'informations, induit en erreur ou est susceptible d'induire en erreur la personne à laquelle elle s'adresse ou qu'elle touche, notamment sur:

a) les caractéristiques des biens ou services, telles que leur disponibilité, leur nature, leur exécution, leur composition, le mode et la date de fabrication ou de prestation, les effets sur l'environnement, leur caractère approprié, leurs utilisations, leur quantité, leurs spécifications, leur origine géographique ou commerciale, les résultats qui peuvent être attendus de leur utilisation, les résultats et les caractéristiques essentielles des tests ou contrôles effectués sur les biens ou les services;

b) le prix ou son mode d'établissement et les conditions de fourniture des biens ou de prestation des services;

c) la nature, les qualités, les qualifications et les droits d'une personne exerçant une profession libérale, tels que son identité, son patrimoine, ses compétences et ses droits de propriété industrielle, commerciale ou intellectuelle ou les prix qu'elle a reçus et ses distinctions;

et qui, pour ces raisons, est susceptible d'affecter son comportement économique ou qui, pour ces raisons, porte préjudice ou est susceptible de porter préjudice à une personne exerçant une profession libérale;

2° comporte des éléments dénigrants à l'égard d'une autre personne exerçant une profession libérale, de ses biens, de ses services ou de son activité;

3° permet sans motif légitime d'identifier une ou plusieurs autres personnes exerçant une profession libérale;

4° favorise un acte qui doit être considéré comme un manquement au présent livre ou comme une infraction en application des articles XV. 83 à 86 et XV. 126.

Art. XIV. 73. Sans préjudice d'autres dispositions légales ou réglementaires, est interdite toute publicité d'une personne exerçant une profession libérale qui:

1° inclut une facture ou un document similaire demandant paiement, qui donne l'impression que le bien ou le service a déjà été commandé, alors que ce n'est pas le cas;

2° dissimule ou fournit de façon peu claire une information substantielle relative aux conséquences résultant de la réponse donnée par le destinataire ou qui dissimule, fournit de façon peu claire ou n'indique pas

weglating van informatie, de persoon tot wie zij zich richt of die zij bereikt, misleidt of kan misleiden omtrent, onder meer:

a) de kenmerken van de goederen of diensten, zoals beschikbaarheid, aard, uitvoering, samenstelling, procedé en datum van fabricage of levering, de gevolgen voor het leefmilieu, geschiktheid voor het gebruik, de gebruiksmogelijkheden, hoeveelheid, specificatie, geografische of commerciële oorsprong of van het gebruik te verwachten resultaten, of de resultaten en wezenlijke kenmerken van op de goederen of diensten verrichte tests of controles;

b) de prijs of de wijze waarop hij wordt berekend, alsmede de voorwaarden waaronder de goederen worden geleverd of de diensten worden verricht;

c) de hoedanigheid, kwaliteiten, kwalificaties en rechten van een beoefenaar van een vrij beroep, zoals zijn identiteit en zijn vermogen, zijn bekwaamheden en zijn industriële commerciële of intellectuele eigendomsrechten of zijn bekroningen en onderscheidingen;

en die daardoor wijn economisch gedrag kan beïnvloeden, of die om die redenen een beoefenaar van een vrij beroepschade toebrengt of kan toebrengen;

2° afbrekende gegevens bevat over een andere beoefenaar van een vrij beroep, zijn goederen, diensten of activiteit;

3° het zonder gerechtvaardigde reden mogelijk maakt één of meer andere beoefenaars van een vrij beroep te identificeren;

4° een daad in de hand werkt die als een overtreding van dit boek of als een inbreuk met toepassing van de artikelen XV. 83 tot 86 et XV. 126 moet worden beschouwd.

Art. XIV. 73. Onvermindert andere wettelijke of reglementaire bepalingen is verboden elke reclame van een beoefenaar van een vrij beroep die:

1° een factuur of gelijkaardig document waarbij om betaling wordt gevraagd, bevat, die of dat de indruk wekt dat het goed of de dienst reeds werd besteld, terwijl dat niet het geval is;

2° essentiële informatie over de gevolgen van het door de bestemming gegeven antwoord verborgen houdt of op weinig duidelijke wijze weergeeft, of die de eigenlijke bedoeling, wanneer die niet duidelijk blijkt uit

sa véritable intention, dès lors que celle-ci ne ressort pas clairement du contexte.

Art. XIV. 74. Il est interdit à toute personne exerçant une profession libérale de prospector, soit directement, soit par le biais d'un formulaire de paiement, d'un formulaire de commande, d'une facture ou d'un document équivalent, d'une offre, de conditions générales, d'une proposition de correction ou de tout autre document similaire, des annonceurs en vue de les faire figurer dans des guides, des fichiers d'adresses, des annuaires téléphoniques ou des listes ou fichiers similaires, sans indiquer explicitement que cette prospection constitue une offre de contrat payant et sans mentionner dans le document, en caractères gras et dans le plus grand caractère utilisé dans le document, la durée du contrat et le prix y afférent.

Art. XIV. 75. Il est interdit à toute personne exerçant une profession libérale de faire parvenir à une autre personne, sans demande préalable de sa part, un bien quelconque, en l'invitant à acquérir ce bien contre paiement de son prix, à le conserver ou à le renvoyer à son expéditeur, même sans frais.

Il est également interdit à toute personne exerçant une profession libérale de fournir à une autre personne, sans demande préalable de sa part, un service quelconque en l'invitant à accepter ce service contre paiement de son prix.

Le ministre peut accorder des dérogations à ces interdictions pour les offres faites dans un but philanthropique. Dans ce cas, le numéro d'autorisation obtenu et la mention suivante "Le destinataire n'a aucune obligation, ni de paiement, ni de renvoi" doivent figurer de manière lisible, apparente et non équivoque sur les documents relatifs à l'offre.

En aucun cas, le destinataire n'est tenu de payer le service fourni ou le bien envoyé ni de restituer ce dernier, l'absence de réponse du destinataire concernant la prestation de service ou la fourniture du bien ne valant pas consentement de celui-ci.

Art. XIV. 76. Il est interdit de créer, exploiter ou promouvoir un système de promotion pyramidale dans lequel une personne exerçant une profession libérale verse une participation en échange de la possibilité de percevoir une contrepartie provenant plutôt de l'entrée de nouvelles personnes exerçant une profession libérale dans le système que de la vente ou de la consommation de produits.

de context, verborgen houdt of op weinig duidelijke wijze weergeeft.

Art. XIV. 74. Het is verboden voor een beoefenaar van een vrij beroep ofwel rechtstreeks, ofwel via een betalingsformulier, een bestelformulier, een factuur of een gelijkaardig document, een aanbod, algemene voorwaarden, een voorstel tot verbetering of elk ander soortgelijk document, adverteerders te werven om hen in gidsen, adressenbestanden, telefoonboeken of soortgelijke lijsten of bestanden op te nemen, zonder ondubbelzinnig aan te geven dat deze werving een aanbod van overeenkomst tegen betaling uitmaakt en zonder in het vet en in het grootste lettertype dat in het document wordt gebruikt de duur van de overeenkomst en de hieraan verbonden prijs te vermelden.

Art. XIV. 75. Het is verboden voor een beoefenaar van een vrij beroep om aan een andere persoon, zonder dat deze hierom eerst heeft verzocht, enig goed toe te zenden, met het verzoek dit tegen betaling van zijn prijs te verwerven, het te bewaren of het, zelfs kosteloos, aan de afzender terug te zenden.

Het is eveneens verboden voor een beoefenaar van een vrij beroep om aan een andere persoon, zonder dat deze hierom eerst heeft verzocht, enige dienst te verlenen met het verzoek die dienst, tegen betaling van zijn prijs, te aanvaarden.

De minister kan van deze verbodsbeperkingen afwijkingen toestaan voor aanbiedingen met een liefdadig doel. In dat geval moet het vergunningsnummer en de volgende vermelding "De geadresseerde heeft geen enkele verplichting, noch tot betaling, noch tot terugzending" leesbaar, goed zichtbaar en ondubbelzinnig vermeld zijn op de documenten die op het aanbod betrekking hebben.

In geen geval is de geadresseerde verplicht de verleende dienst of het toegezonden goed te betalen noch het terug te zenden. Het feit dat de geadresseerde niet reageert op de prestatie van de dienst of de levering van het goed betekent niet dat hij er mee instemt.

Art. XIV. 76. Het is verboden een piramidesysteem op te zetten, te beheren of te promoten waarbij een beoefenaar van een vrij beroep tegen betaling kans maakt op een vergoeding die eerder voorkomt uit het aanbrengen van nieuwe beoefenaars van een vrij beroep in het systeem dan uit de verkoop of het verbruik van producten.

Chapitre 3. Communications non souhaitées

Art. XIV. 77. § 1er. L'utilisation de systèmes automatisés d'appel sans intervention humaine et de télécopieurs à des fins de prospection directe est interdite sans le consentement préalable, libre, spécifique et informé du destinataire des messages.

La personne qui a donné son consentement peut le retirer à tout moment, sans donner de motifs et sans qu'aucun frais puisse être mis à sa charge.

La charge de la preuve du fait que la communication effectuée au moyen d'une technique mentionnée au présent paragraphe, ou déterminée en application de celui-ci a été sollicitée, incombe à l'émetteur.

Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, étendre l'interdiction visée à l'alinéa 1er à d'autres techniques de communication que celles y mentionnées, compte tenu de leur évolution.

§ 2. Sans préjudice de l'article XII. 13, les communications non sollicitées à des fins de prospection directe, effectuées par d'autres techniques que celles mentionnées au paragraphe 1er ou déterminées en application de celui-ci, sont autorisées moyennant le respect des dispositions prévues aux articles XIV. 78 à XIV. 82.

Art. XIV. 78. § 1er. L'opérateur offre à son abonné la possibilité de communiquer, à tout moment, qu'il s'oppose à l'utilisation du numéro de téléphone ou des numéros de téléphone qui lui sont attribués pour des raisons de marketing direct.

L'abonné exerce gratuitement ce droit d'opposition et peut au moins le communiquer par téléphone, par lettre ou par e-mail.

Lors de la conclusion du contrat, l'opérateur attire l'attention de l'abonné sur ce droit de manière expresse et particulière.

§ 2. L'opérateur enregistre chaque opposition d'un abonné, telle que visée au § 1er, dans les cinq jours ouvrables dans un fichier destiné à cet effet et communique à l'abonné la date de l'enregistrement.

L'opérateur met à la disposition des personnes qui veulent faire du marketing direct par téléphone, le fichier qui contient les numéros de téléphone pour lesquels les abonnés ne veulent pas d'appels pour des raisons de marketing direct.

Hoofdstuk 3. Ongewenste communicaties

Art. XIV. 77. § 1. Het gebruik van geautomatiseerde oproepsystemen zonder menselijke tussenkomst en het gebruik van faxen met het oog op direct marketing, zijn verboden zonder de voorafgaande, vrije, specifieke en geïnformeerde toestemming van de geadresseerde van de boodschap.

De persoon die zijn toestemming heeft gegeven kan deze te allen tijde terugtrekken, zonder daarvoor een reden op te geven en zonder dat hem daarvoor enige kosten kunnen worden ten laste gelegd.

De bewijslast dat om de overgebrachte communicatie werd verzocht via een techniek vermeld in of vastgesteld met toepassing van deze paragraaf, berust op de afzender.

Bij een besluit, vastgesteld na overleg in de Ministerraad, kan de Koning het verbod bedoeld in het eerste lid uitbreiden tot andere dan de aldaar vermelde communicatietechnieken, rekening houdend met de evolutie ervan.

§ 2. Onverminderd artikel XII. 13 is het gebruik van andere dan de in paragraaf 1 bedoelde technieken voor het overbrengen van ongevraagde communicatie met het oog op direct marketing aan abonnees toegestaan met inachtneming van de bepalingen opgenomen in artikelen XIV. 78 tot XIV. 82.

Art. XIV. 78. § 1. De operator biedt aan zijn abonnee de mogelijkheid om op elk ogenblik mede te delen dat hij zich verzet tegen het gebruik van het telefoonnummer of de telefoonnummers die hem zijn toegekend voor redenen van direct marketing.

De abonnee oefent dit recht van verzet gratis uit en kan dit minstens telefonisch, per brief of per e-mail mededelen.

Bij het aangaan van de overeenkomst vestigt de operator de aandacht van de abonnee op een uitdrukkelijke en opvallende wijze op dit recht.

§ 2. De operator registreert elk verzet van een abonnee zoals bedoeld in § 1, binnen vijf werkdagen in een daartoe bestemd gegevensbestand en deelt de datum van registratie mee aan de abonnee.

De operator stelt het gegevensbestand dat de telefoonnummers bevat waarop de abonnees geen oproepen voor redenen van direct marketing wil ontvangen ter beschikking van personen die aan direct marketing via telefoon willen doen.

Un opérateur peut déléguer l'exécution des obligations fixées au présent article à un organisme sans but lucratif avec lequel il conclut un contrat à cet effet.

Art. XIV. 79. § 1er. Tout appel téléphonique pour des raisons de marketing direct vers un numéro de téléphone qui est repris dans le fichier visé à l'article XIV. 78, § 2, est interdit.

Pour tout appel téléphonique pour des raisons de marketing direct, l'appelant vérifie préalablement si le numéro concerné n'est pas repris dans ce fichier.

§ 2. L'interdiction visée au § 1er ne s'applique pas aux appels vers des numéros de téléphone d'abonnés qui ont donné leur accord exprès aux personnes qui font des appels téléphoniques pour des raisons de marketing direct ou au nom desquelles de tels appels sont faits, pour utiliser leurs données personnelles à de telles fins.

Art. XIV. 80. Les opérateurs et les personnes qui font du marketing direct ou pour le compte desquelles cela se produit, supportent la charge de la preuve du respect des dispositions du présent chapitre.

Art. XIV. 81. § 1er. Le Roi peut, après avis de la Commission de la protection de la vie privée, prendre des mesures pour:

1° déterminer le contenu, la forme et le fonctionnement du fichier visé à l'article XIV. 78, § 2;

2° déterminer les conditions et les modalités d'accès à ces fichiers des personnes qui veulent faire des appels téléphoniques pour des raisons de marketing direct, y compris l'identification de ces personnes;

3° maintenir les modalités de communication de l'abonné, visée à l'article XIV. 78, § 1er, aussi simples que possible.

§ 2. Le Roi peut également, après avis de la Commission de la protection de la vie privée, agréer une association ou organisation qui reprend les obligations de tous les opérateurs visés à l'article XIV. 78.

Cette association ou organisation ne peut être agréée que sur base des critères d'agrément que le Roi détermine et qui offre au moins les garanties suivantes:

Een operator kan de uitvoering van de verplichtingen zoals bedoeld in paragraaf 1 delegeren aan een instelling zonder winstgevend doel met dewelke hij hieromtrent een overeenkomst afsluit.

Art. XIV. 79. § 1. Elke telefonisch oproep voor redenen van direct marketing naar een telefoonnummer dat is opgenomen in het gegevensbestand bedoeld in artikel XIV. 78, § 2, is verboden.

Voor elke telefoonoproep om redenen van direct marketing gaat de oproeper voorafgaandelijk na of het desbetreffende nummer niet is opgenomen in dit gegevensbestand.

§ 2. Het verbod bedoeld in § 1 geldt niet voor oproepen naar telefoonnummers van abonnees die aan de persoon die telefoonoproepen om redenen van direct marketing doet of namens wie dergelijke oproepen worden gedaan, zijn uitdrukkelijke toelating hebben verleend om zijn persoonsgegevens voor dergelijke doeleinden te gebruiken.

Art. XIV. 80. De operatoren en de personen die aan direct marketing doen of voor wiens rekening dit gebeurt, dragen de bewijslast van de naleving van de bepalingen van dit hoofdstuk.

Art. XIV. 81. § 1. De Koning kan, na advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, maatregelen nemen om:

1° de inhoud, de vorm en de werking van het gegevensbestand bedoeld in artikel XIV. 78, § 2, te bepalen;

2° de toegangsvoorwaarden en -wijzen tot deze gegevensbestanden te bepalen voor personen die telefoonoproepen om redenen van direct marketing willen doen, met inbegrip van de identificatie van deze personen;

3° de mededelingsvormen door de abonnee bedoeld in artikel XIV. 78, § 1, zo eenvoudig mogelijk te houden.

§ 2. De Koning kan, na advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, eveneens een vereniging of organisatie erkennen die de verplichtingen van alle operatoren bedoeld in artikel XIV. 78 op zich neemt.

Deze vereniging of organisatie kan enkel worden erkend op basis van de erkenningscriteria die de Koning bepaalt en die minstens de volgende waarborgen bieden:

- 1° la facilité d'utilisation pour l'abonné;
- 2° l'utilisation exclusive des données du fichier en vue du respect des droits de l'abonné conformément à l'article XIV. 78, § 1er;
- 3° l'absence de tout but de lucre de l'association ou de l'organisation;
- 4° l'accès continu et simple aux données, moyennant un prix réduit, pour les personnes qui veulent faire des appels téléphoniques pour des raisons de marketing direct;
- 5° le respect des règles imposées en vertu du paragraphe 1er.

Art. XIV. 82. Pour l'application du présent chapitre, il y a lieu d'entendre par "opérateur" et par "abonné", un opérateur et un abonné tels que définis à l'article 2, 11° et 15° de la loi du 13 juin 2005 relative aux communications électroniques.

Titre 5. Dispositions finales

Art. XIV. 83. Le Roi exerce les pouvoirs à Lui confiés par les dispositions du livre XIV, titres 1, 2, 3, 4, chapitres 1er et 3, sur la proposition du ministre.

Le Roi exerce les pouvoirs à Lui confiés par les dispositions du livre XIV, titre 4, chapitre 2, sur la proposition du ministre.

Lorsque des mesures à prendre en exécution du livre XIV, concernent des biens ou services qui, dans les domaines visés par les titres 1 à 4 sont réglementés ou susceptibles d'être réglementés à l'initiative d'autres Ministres, ces mesures doivent porter dans leur préambule, référence à l'accord des ministres intéressés. Le cas échéant, ces mesures sont proposées conjointement par les ministres intéressés et exécutées par eux, d'un commun accord, chacun en ce qui le concerne.

Il en est de même lorsque, dans les domaines visés par les titres 1 à 4, des mesures à prendre, à l'initiative d'autres ministres que le ministre, concernent des biens ou des services réglementés ou susceptibles d'être réglementés en exécution du présent livre.”.

- 1° het gebruiksgemak voor de abonnee;
- 2° het uitsluitende gebruik van de gegevens uit het gegevensbestand met het oog op het naleven van de rechten van de abonnee overeenkomstig artikel XIV. 78, § 1;
- 3° de afwezigheid van elk winstgevend doel van de vereniging of de organisatie;
- 4° de continue en eenvoudige toegang tot de gegevens, tegen een beperkte prijs, voor de personen die telefoonoproepen om redenen van direct marketing willen doen;
- 5° de naleving van de regels die krachtens paragraaf 1 worden opgelegd.

Art. XIV. 82. Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt verstaan onder "operator" en "abonnee", een operator en een abonnee zoals gedefinieerd in artikel 2, 11° en 15° van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie.

Titel 5. Slotbepalingen

Art. XIV. 83. De Koning oefent de bevoegdheden, Hem toegekend door de bepalingen van boek XIV, titels 1, 2, 3, 4, hoofdstukken 1 en 3, uit op de voordracht van de minister.

De Koning oefent de bevoegdheden, Hem toegekend door de bepalingen van boek XIV, titel 4, hoofdstuk 2, uit op voordracht van de minister.

Wanneer maatregelen, te nemen ter uitvoering van boek XIV betrekking hebben op de goederen of diensten waarvoor binnen het toepassingsgebied van de titels 1 tot 4 een regeling is getroffen of kan worden getroffen op initiatief van andere ministers moet in de aanhef van het besluit worden verwezen naar de instemming van de betrokken ministers. Die maatregelen worden desgevallend gezamenlijk door de betrokken ministers voorgesteld en door hen in onderlinge overeenstemming, ieder wat hem betreft, uitgevoerd.

Zulks geldt eveneens wanneer, op het gebied van de titels 1 tot 4, maatregelen die moeten worden genomen op initiatief van andere ministers dan de minister, betrekking hebben op goederen of diensten waarvoor een regeling is getroffen of kan worden getroffen ter uitvoering van dit boek.”.

Art. 4

Dans le livre XV, titre 1er, chapitre 2, du même Code, il est inséré une section 6, rédigée comme suit:

“Section 6. Les compétences particulières en matière de recherche et constatation des infractions au livre XIV

Art. XV.27. Lorsqu'une mesure d'instruction ou une mesure de constat d'une infraction au livre XIV est exécutée vis-à-vis de la personne exerçant une profession libérale au sens de l'article I.8. 35°, une telle chose se produit le cas échéant exclusivement en présence de la personne qui exerce une autorité disciplinaire sur la personne exerçant la profession libérale, ou après qu'elle ait été dûment appelée, afin qu'elle puisse juger si, et éventuellement dans quelle mesure, la demande d'information ou de remise de livres et de documents est compatible avec le respect du secret professionnel.

En outre, cette mesure est exécutée dans le respect du droit à la protection de la vie privée du client de la personne exerçant la profession libérale.

Les dossiers et les autres documents de la personne exerçant la profession libérale ne peuvent être saisis. Une copie peut en être faite qui peut être déclarée conforme par la personne exerçant la profession libérale, sous réserve des alinéas précédents et dans le respect du secret professionnel.

Le représentant de l'autorité disciplinaire compétente peut adresser toutes ses remarques concernant le respect du secret professionnel aux autorités qui ont ordonné ces mesures. Les actes de saisie et les procès-verbaux de visite mentionnent sous peine de nullité la présence du représentant de l'autorité disciplinaire compétente ou le fait que ce dernier a été dûment invité, et le cas échéant les remarques que le représentant de l'autorité disciplinaire a cru devoir faire.

Art. XV. 27/1. § 1er. Les infractions visées à l'article XV.124, alinéa 2, peuvent être recherchées et constatées tant par les agents visés à l'article XV.2 que par ceux visés à l'article 11 de la loi du 24 janvier 1977 relative à la protection de la santé des consommateurs en ce qui concerne les denrées alimentaires et les autres produits.

Art. XV.27/2. § 1er. Les agents visés à l'article XV.2 sont également compétents pour rechercher et

Art. 4

In boek XV, titel 1, hoofdstuk 2, van hetzelfde Wetboek, wordt een afdeling 6 ingevoegd, luidende:

“Afdeling 6. De bijzondere bevoegdheden inzake opsporing en vaststelling van inbreuken op boek XIV

Art. XV. 27. Wanneer een onderzoeksmaatregel of maatregel tot vaststelling van een misdrijf op boek XIV ten aanzien van de beoefenaar van een vrij beroep in de zin van artikel I.8. 35° ten uitvoer wordt gelegd, gebeurt zulks in voorkomend geval uitsluitend in aanwezigheid van de persoon met tuchtrechtelijk gezag ten aanzien van die beoefenaar of nadat die persoon behoorlijk werd opgeroepen, opdat deze zou oordelen of, en gebeurlijk in welke mate, de vraag om inlichtingen of de overlegging van boeken en bescheiden verzoenbaar is met het eerbiedigen van het beroepsgeheim.

Bovendien wordt die maatregel ten uitvoer gelegd met inachtneming van het recht op de persoonlijke levenssfeer van de cliënt van de beoefenaar van het vrij beroep.

De dossiers en andere documenten van de beoefenaar van het vrij beroep kunnen niet in beslag worden genomen. Er kan een afschrift van worden gemaakt dat door de beoefenaar van het vrij beroep voor eensluidend wordt verklaard, onder voorbehoud van voorgaande alinea's en met inachtneming van het beroepsgeheim.

De vertegenwoordiger van de bevoegde tuchtoverheid kan aan de overheden die deze maatregelen hebben uitgevaardigd alle opmerkingen betreffende het bewaren van het beroepsgeheim richten. De akten van beslag en de processen-verbaal van visitatie vermelden op straffe van nietigheid de aanwezigheid van de vertegenwoordiger van de bevoegde tuchtoverheid of het feit dat zij op correcte wijze werd uitgenodigd, alsook de opmerkingen die de vertegenwoordiger van de bevoegde tuchtoverheid desgevallend meende te moeten maken.

Art. XV. 27/1. § 1. De inbreuken bedoeld in artikel XV.124, lid 2, kunnen worden opgespoord en vastgesteld zowel door de ambtenaren bedoeld in artikel XV.2, als door die bedoeld in artikel 11 van de wet van 24 januari 1977 betreffende de bescherming van de gezondheid van de verbruikers op het stuk van de voedingsmiddelen en andere producten.

Art. XV. 27/2. § 1. De ambtenaren bedoeld in artikel XV.2 zijn eveneens bevoegd voor het opsporen en het

constater les actes qui, sans être punissables, peuvent faire l'objet d'une action en cessation formée à l'initiative du ministre. Les procès-verbaux dressés à ce propos font foi jusqu'à preuve du contraire.

§ 2. Dans l'exercice de leurs fonctions, les agents visés au paragraphe 1er disposent des pouvoirs mentionnés à l'article XV.3, 1°, 2° et 7°.

Art. XV. 27/3. § 1er. Les agents commissionnés à cette fin par les ministres visés à l'article XVII.9 sont compétents pour rechercher et constater les infractions pouvant donner lieu à l'action prévue à l'article XVII.3. Les procès-verbaux dressés à ce propos font foi jusqu'à preuve du contraire.

§ 2. Dans l'exercice de leurs fonctions, les agents visés au paragraphe 1er disposent des pouvoirs mentionnés à l'article XV.3, 1°, 2° et 7°.

Art. XV. 27/4. Le juge d'instruction, au vu des procès-verbaux dressés en exécution de l'art. XV.2 et constatant des infractions aux dispositions visées à l'article XV.124, 16°, peut, par ordonnance motivée, enjoindre aux opérateurs de technique de communication, lorsqu'ils sont en mesure de le faire, de suspendre, dans les limites et pour la durée qu'il détermine et qui ne peut excéder un mois, la mise à la disposition du contrevenant de la technique de communication utilisée pour la commission de l'infraction.

Le juge peut prolonger une ou plusieurs fois les effets de son ordonnance; il doit y mettre fin dès que les circonstances qui l'ont justifiée ont disparu.

Art. XV. 27/5. Le ministre ou l'agent visé à l'article XV.2 peut demander à une personne exerçant une profession libérale qu'elle apporte les preuves concernant l'exactitude matérielle des données factuelles qu'elle communique dans le cadre d'une pratique professionnelle.

La personne exerçant une profession libérale doit apporter, dans un délai d'un mois maximum, les preuves concernant l'exactitude matérielle de ces données.

Si les preuves exigées en vertu de l'alinéa 1er ne sont pas apportées ou sont jugées insuffisantes, le ministre ou l'agent commissionné à cet effet peut considérer la pratique professionnelle comme contraire aux dispositions du livre XIV, titre 4.".

vaststellen van de daden die, zonder strafbaar te zijn, het voorwerp kunnen zijn van een vordering tot staking op initiatief van de minister. De processen-verbaal welke daaromtrent worden opgesteld, hebben bewijskracht tot het tegendeel is bewezen.

§ 2. In de uitoefening van hun ambt beschikken de in paragraaf 1 bedoelde ambtenaren over de bevoegdheden vermeld in artikel XV.3, 1°, 2° en 7°.

Art. XV. 27/3. § 1. De ambtenaren hiertoe aangesteld door de in artikel XVII.9 genoemde ministers zijn bevoegd voor het opsporen en het vaststellen van de inbreuken die het voorwerp kunnen zijn van de vordering bedoeld in artikel XVII.3. De processen-verbaal welke daaromtrent worden opgesteld, hebben bewijskracht tot het tegendeel is bewezen.

§ 2. In de uitoefening van hun ambt beschikken de in paragraaf 1 bedoelde ambtenaren over de bevoegdheden vermeld in artikel XV.3, 1°, 2° en 7°.

Art. XV. 27/4. Na kennismeming van de processen-verbaal opgemaakt op grond van artikel XV.2 en bij vaststelling van inbreuken op de bepalingen bedoeld in artikel XV.124, 16°, kan de onderzoeksrechter, middels een met redenen omklede beschikking, de communicatietechniek-exploitanten gelasten, indien deze daartoe in staat zijn, de terbeschikkingstelling van de communicatiertechniek die door de overtredener is gebruikt om de inbreuk te plegen, op te schorten binnen de perken en voor de duur die hij bepaalt en die een maand niet kan overschrijden.

De onderzoeksrechter kan een of meer keren de uitwerking van zijn beschikking verlengen; hij moet er een einde aan maken zodra de omstandigheden, die ze rechtvaardigen, verdwenen zijn.

Art. XV. 27/5. De minister of de ambtenaar bedoeld in artikel XV.2 kan een beoefenaar van een vrij beroep vragen dat zij de bewijzen levert betreffende de materiële juistheid van de feitelijke gegevens die zij medeelt in het kader van een beroepspraktijk.

De beoefenaar van een vrij beroep moet binnen een termijn van maximum één maand het bewijs van de materiële juistheid van die gegevens leveren.

Wanneer de bewijzen vereist krachtens het eerste lid niet worden geleverd of onvoldoende worden geacht, kan de minister of de hiertoe aangestelde ambtenaar oordelen dat de beroepspraktijk in strijd is met de bepalingen van boek XIV, titel 4.".

Art. 5

Dans le livre XV, titre 3, chapitre 2, du même Code, il est inséré une section 10, rédigée comme suit:

“Section 10. Les peines relatives aux infractions au livre XIV

Art. XV. 124. Sont punis d'une sanction de niveau 2, ceux qui commettent une infraction aux dispositions:

1° des articles XIV. 4 à XIV. 8 relatifs à l'indication des prix et des arrêtés pris en exécution de l'article XIV. 8;

2° des articles XIV. 10 et XIV. 11 relatifs à la référence à son propre prix appliqué précédemment et des arrêtés pris en exécution des articles XIV. 12 et XIV. 13

3° de l'article XIV. 20 relatif à la présentation au consommateur, pour signature, d'une lettre de change;

4° des articles XIV. 27 à XIV. 37 relatifs aux contrats à distance;

5° des articles XIV. 39 à XIV. 47 relatifs aux contrats hors des lieux habituels d'exercice de la profession;

6° des articles XIV. 55 et XIV. 56 relatifs au bon de commande et aux documents justificatifs et des arrêtés pris en exécution des articles XIV. 55 et XIV. 56;

7° des articles XIV. 62, XIV. 67 et XIV. 70 relatifs aux pratiques professionnelles déloyales à l'égard des consommateurs, à l'exception des articles XIV. 67, 12°, 14°, 16° et 17°, et XIV. 70, 1°, 2° et 8°;

8° de l'article XIV. 74 relatif à l'interdiction de pratiques du marché déloyales visant à proscrire des annonceurs;

9° de l'article XIV. 75 relatif aux achats forcés à l'égard des personnes exerçant une profession libérale;

10° des articles XIV. 77 à XIV. 82 relatifs aux communications non souhaitées;

11° des règlements de l'Union européenne qui ont trait à des matières relevant, en vertu du livre XIV, du pouvoir réglementaire du Roi.

Art. 5

In boek XV, titel 3, hoofdstuk 2, van hetzelfde Wetboek, wordt een afdeling 10 ingevoegd, luidende:

“Afdeling 10. De straffen voor de inbreuken op boek XIV

Art. XV. 124. Met een sanctie van niveau 2 worden gestraft, zij die de bepalingen overtreden:

1° van de artikelen XIV. 4 tot XIV. 8 betreffende de prijsaanduiding en van de besluiten ter uitvoering van artikel XIV. 8;

2° van de artikelen XIV. 10 en XIV. 11 betreffende de verwijzing naar de eigen voorheen toegepaste prijs en van de besluiten genomen ter uitvoering van de artikelen XIV. 12 en XIV. 13;

3° van artikel XIV. 20 betreffende het aan een consument ter ondertekening voorleggen van een wisselbrief;

4° van de artikelen XIV. 27 tot XIV. 37 betreffende overeenkomsten op afstand;

5° van de artikelen XIV. 39 tot XIV. 47 betreffende buiten gebruikelijke plaatsen van beroepsuitoefening gesloten overeenkomsten;

6° van de artikelen XIV. 55 en XIV. 56 betreffende de bestelbon en de bewijsstukken en van de besluiten ter uitvoering van de artikelen XIV. 55 en XIV. 56;

7° van de artikelen XIV. 62, XIV. 67 en XIV. 70 betreffende de oneerlijke beroepsspraktijken jegens de consumenten met uitzondering van de artikelen XIV. 67, 12°, 14°, 16° en 17°, en XIV. 70, 1°, 2° en 8°;

8° van artikel XIV. 74 betreffende het verbod van oneerlijke marktpraktijken om adverteerders te werven;

9° van artikel XIV. 75 betreffende de afgedwongen aankopen ten aanzien van de beoefenaars van een vrij beroep;

10° van artikelen XIV. 77 tot XIV. 82 betreffende de ongewenste communicaties;

11° van de verordeningen van de Europese Unie die betrekking hebben op aangelegenheden, bedoeld in boek XIV, van de regelgevende bevoegdheid van de Koning.

Art. XV. 124/1. Sont punis d'une sanction de niveau 3, ceux qui, de mauvaise foi, commettent une infraction aux dispositions du livre XIV du présent Code, à l'exception de celles visées aux articles XV. 83, XV. 85, XV. 86 et XV. 126 et à l'exception des infractions visées à l'article XIV. 71.

Art. XV. 124/2. Sont punis d'une sanction de niveau 3:

1° ceux qui ne se conforment pas à ce que dispose un jugement ou un arrêt rendu en vertu de l'article XVII. 1, à la suite d'une action en cessation;

2° ceux qui, volontairement, en personne ou par personne interposée, suppriment, dissimulent ou lacèrent totalement ou partiellement les affiches apposées en application des articles XVII. 5 et XV. 131.

Art. XV. 124/3. Sont punis d'une sanction de niveau 6, ceux qui commettent une infraction aux articles XIV. 67, 12°, 14°, 16° et 17°, et XIV. 70, 1°, 2° et 8° relatifs aux pratiques professionnelles déloyales et à l'article XIV. 76.”.

Art. 6

A l'article XV. 131 du Code de droit économique, le mot “XIV,” est inséré entre les mots “livres” et “VIII et IX”.

CHAPITRE III

Disposition abrogatoire

Art. 7

La loi du 2 août 2002 relative à la publicité trompeuse et à la publicité comparative, aux clauses abusives et aux contrats à distance en ce qui concerne les professions libérales, modifiée par la loi du 19 avril 2007, est abrogée.

CHAPITRE IV

Attribution de compétences

Art. 8

Le Roi peut coordonner les dispositions du Code de droit économique, telles qu'insérées par la présente loi, avec les dispositions qui les auraient expressément ou

Art. XV. 124/1. Met een sanctie van niveau 3 worden gestraft, zij die te kwader trouw de bepalingen van boek XIV van dit Wetboek overtreden, met uitzondering van die welke bedoeld zijn in de artikelen XV. 83, XV. 85, XV. 86 en XV. 126 en met uitzondering van de inbreuken bedoeld in artikel XIV. 71.

Art. XV. 124/2. Met een sanctie van niveau 3 worden gestraft:

1° zij die de beschikking niet naleven van een vonnis of een arrest gewezen krachtens artikel XVII. 1, als gevolg van een vordering tot staking;

2° zij die opzettelijk, zelf of door een tussenpersoon, de aanplakbrieven, aangebracht met toepassing van de artikelen XVII. 5 en XV. 131, geheel of gedeeltelijk vernietigen, verbergen of verscheuren.

Art. XV. 124/3. Met een sanctie van niveau 6 worden gestraft, zij die de artikelen XIV. 67, 12°, 14°, 16° en 17°, en XIV. 70, 1°, 2° en 8° betreffende de oneerlijke beroepspraktijken en artikel XIV. 76 overtreden.”.

Art. 6

In artikel XV. 131 van het Wetboek van economisch recht wordt het woord “XIV,” ingevoegd tussen de woorden “boeken” en “VIII en IX”.

HOOFDSTUK III

Opheffingsbepaling

Art. 7

De wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake vrije beroepen, gewijzigd bij wet van 19 april 2007 wordt opgeheven.

HOOFDSTUK IV

Bevoegdheidstoewijzing

Art. 8

De Koning kan de bepalingen van het Wetboek van economisch recht, zoals ingevoegd bij deze wet, coördineren met de bepalingen die daarin uitdrukkelijk

implicitement modifiées au moment où la coordination sera établie.

À cette fin, Il peut:

1° modifier l'ordre, la numérotation et, en général, la présentation des dispositions à coordonner;

2° modifier les références qui seraient contenues dans les dispositions à coordonner en vue de les mettre en concordance avec la numérotation nouvelle;

3° modifier la rédaction des dispositions à coordonner en vue d'assurer leur concordance et d'en unifier la terminologie sans qu'il puisse être porté atteinte aux principes inscrits dans ces dispositions.

CHAPITRE V

Dispositions finales

Art. 9

Le Roi fixe la date d'entrée en vigueur de chacune des dispositions de la présente loi et de chacune des dispositions insérées par la présente loi dans le Code de droit économique.

of stilzwijgend wijzigingen hebben aangebracht tot het tijdstip van de coördinatie.

Daartoe kan Hij:

1° de volgorde en de nummering van de te coördineren bepalingen veranderen en in het algemeen de teksten naar de vorm wijzigen;

2° de verwijzingen die voorkomen in de te coördineren bepalingen met de nieuwe nummering doen overeenstemmen;

3° zonder afbreuk te doen aan de beginselen die in de te coördineren bepalingen vervat zijn, de redactie ervan wijzigen om ze onderling te doen overeenstemmen en eenheid in de terminologie te brengen.

HOOFDSTUK V

Slotbepalingen

Art. 9

De Koning bepaalt de datum van inwerkingtreding van elke bepaling van deze wet en van elke bepaling ingevoegd door deze wet in het Wetboek van economisch recht.

Art. 10

Les dispositions du titre 3 du Livre XIV “Des contrats avec les consommateurs” relatives aux contrats entre une personne exerçant une profession libérale et un consommateur ne s’appliquent qu’aux contrats conclus après l’entrée en vigueur de la présente loi.

Donné à Bruxelles, le 28 février 2014

PHILIPPE

PAR LE ROI:

Le ministre de l'Économie et des Consommateurs,

Johan VANDE LANOTTE

*La ministre des Classes moyennes, des PME
et des Indépendants,*

Sabine LARUELLE

La ministre de la Justice,

Annemie TURTELBOOM

Art. 10

De bepalingen van titel 3 van Boek XIV “overeenkomsten met consumenten” die betrekking hebben op overeenkomsten gesloten tussen beoefenaars van vrije beroepen en consumenten zijn slechts van toepassing op de overeenkomsten afgesloten na de inwerkingtreding van deze wet.

Gegeven te Brussel, 28 februari 2014

FILIP

VAN KONINGSWEGE:

De minister van Economie en Consumenten,

Johan VANDE LANOTTE

*De minister van Middenstand, KMO's en
Zelfstandigen,*

Sabine LARUELLE

De minister van Justitie,

Annemie TURTELBOOM

ANNEXE 1 AU LIVRE XIV DU CODE DE DROIT ÉCONOMIQUE

INFORMATIONS STANDARDISÉES SUR LA RÉTRACTATION

Droit de rétractation

Vous avez le droit de vous rétracter du présent contrat sans donner de motif dans un délai de quatorze jours.

Le délai de rétractation expire 14 jours après le jour (1).

Pour exercer le droit de rétractation, vous devez nous notifier (2) votre décision de rétractation du présent contrat au moyen d'une déclaration dénuée d'ambiguïté (par exemple, lettre envoyée par la poste, télécopie ou courrier électronique). Vous pouvez utiliser le modèle de formulaire de rétractation mais ce n'est pas obligatoire. (3)

Pour que le délai de rétractation soit respecté, il suffit que vous transmettiez votre communication relative à l'exercice du droit de rétractation avant l'expiration du délai de rétractation.

Effets de la rétractation

En cas de rétractation de votre part du présent contrat, nous vous rembourserons tous les paiements reçus de vous, y compris les frais de livraison (à l'exception des frais supplémentaires découlant du fait que vous avez choisi, le cas échéant, un mode de livraison autre que le mode moins coûteux de livraison standard proposé par nous) sans retard excessif et, en tout état de cause, au plus tard quatorze jours à compter du jour où nous sommes informés de votre décision de rétractation du présent contrat. Nous procéderons au remboursement en utilisant le même moyen de paiement que celui que vous aurez utilisé pour la transaction initiale, sauf si vous convenez expressément d'un moyen différent; en tout état de cause, ce remboursement n'occasionnera pas de frais pour vous. (4)

(5)

(6)

Instructions à suivre pour remplir les informations

(1) Insérez l'un des passages suivants entre guillemets:

BIJLAGE 1 VAN BOEK XIV WETBOEK ECONOMISCH RECHT

MODELINSTRUCTIES VOOR HERROEPING

Herroepingsrecht

U heeft het recht om binnen een termijn van 14 dagen zonder opgave van redenen de overeenkomst te herroepen.

De herroepingstermijn verstrijkt 14 dagen na de dag (1).

Om het herroepingsrecht uit te oefenen, moet u ons (2) via een ondubbelzinnige verklaring (bv. schriftelijk per post, fax of e-mail) op de hoogte stellen van uw beslissing de overeenkomst te herroepen. U kunt hiervoor gebruikmaken van het bijgevoegde modelformulier voor herroeping, maar bent hiertoe niet verplicht (3).

Om de herroepingstermijn na te leven volstaat het om uw mededeling betreffende uw uitoefening van het herroepingsrecht te verzenden voordat de herroepingstermijn is verstreken.

Gevolgen van de herroeping

Als u de overeenkomst herroeft, ontvangt u alle betalingen die u tot op dat moment heeft gedaan, inclusief leveringskosten (met uitzondering van eventuele extra kosten ten gevolge van uw keuze voor een andere wijze van levering dan de door ons geboden goedkoopste standaard levering) onverwijd en in ieder geval niet later dan 14 dagen nadat wij op de hoogte zijn gesteld van uw beslissing de overeenkomst te herroepen, van ons terug. Wij betalen u terug met hetzelfde betaalmiddel als waarmee u de oorspronkelijke transactie heeft verricht, tenzij u uitdrukkelijk anderszins heeft ingestemd; in ieder geval zullen u voor zulke terugbetaling geen kosten in rekening worden gebracht (4).

(5)

(6)

Instructies voor het invullen van het formulier

(1) Voeg hier één van de volgende tussen aanhalingstekens vermelde tekst in:

a) s'il s'agit d'un contrat de service ou d'un contrat portant sur la fourniture d'eau, de gaz ou d'électricité lorsqu'ils ne sont pas conditionnés dans un volume délimité ou en quantité déterminée, de chauffage urbain ou d'un contenu numérique non fourni sur un support matériel: "de la conclusion du contrat.";

b) s'il s'agit d'un contrat de vente: "où vous-même, ou un tiers autre que le transporteur et désigné par vous, prend physiquement possession du bien.";

c) s'il s'agit d'un contrat portant sur plusieurs biens commandés par le consommateur au moyen d'une seule commande et si ces biens sont livrés séparément: "où vous-même, ou un tiers autre que le transporteur et désigné par vous, prend physiquement possession du dernier bien.";

d) s'il s'agit d'un contrat portant sur la livraison d'un bien en plusieurs lots ou pièces: "où vous-même, ou un tiers autre que le transporteur et désigné par vous, prend physiquement possession du dernier lot ou de la dernière pièce.";

e) s'il s'agit d'un contrat portant sur la livraison régulière de biens pendant une période de temps déterminée: "où vous-même, ou un tiers autre que le transporteur et désigné par vous, prend physiquement possession du premier bien.";

(2) Insérez votre nom, votre adresse géographique et, lorsqu'ils sont disponibles, votre numéro de téléphone, votre numéro de télécopieur et votre adresse électronique.

(3) Si vous donnez au consommateur la faculté de remplir et de transmettre électroniquement les informations sur sa rétractation du contrat sur votre site internet, insérez le texte suivant:

"Vous pouvez également remplir et transmettre le modèle de formulaire de rétractation ou toute autre déclaration dénuée d'ambiguïté sur notre site internet [insérer l'adresse du site internet]. Si vous utilisez cette option, nous vous enverrons sans délai un accusé de réception de la rétractation sur un support durable (par exemple, par courriel)."

(4) S'il s'agit d'un contrat de vente dans le cadre duquel vous n'avez pas proposé de récupérer le bien en cas de rétractation, insérez le texte suivant:

"Nous pouvons différer le remboursement jusqu'à ce que nous ayons reçu le bien ou jusqu'à ce que vous

a) in geval van dienstenovereenkomsten of overeenkomsten voor de levering van water, gas of elektriciteit, voor zover deze niet in een beperkt volume of in een bepaalde hoeveelheid gereed voor verkoop zijn gemaakt, van stadsverwarming of van digitale inhoud die niet op een materiële drager is geleverd: "van de sluiting van de overeenkomst";

b) voor verkoopovereenkomsten: "waarop u of een door u aangewezen derde, die niet de vervoerder is, het goed fysiek in bezit krijgt.";

c) voor overeenkomsten waarbij de consument in dezelfde bestelling meerdere goederen heeft besteld die afzonderlijk worden geleverd: "waarop u of een door u aangewezen derde, die niet de vervoerder is, het laatste goed fysiek in bezit krijgt.";

d) voor overeenkomsten betreffende de levering van een goed bestaat uit verschillende zendingen of onderdelen: "waarop u of een door u aangewezen derde, die niet de vervoerder is, de laatste zending of het laatste onderdeel fysiek in bezit krijgt.";

e) voor overeenkomsten betreffende regelmatige levering van goederen gedurende een bepaalde periode: "waarop u of een door u aangewezen derde, die niet de vervoerder is, het eerste goed fysiek in bezit krijgt.".

(2) Vul hier uw naam, woonadres en, indien mogelijk, uw telefoonnummer, fax en e-mailadres in.

(3) Indien u de consument de mogelijkheid biedt informatie over de herroeping van de overeenkomst elektronisch via uw website in te vullen en toe te zenden, dient u onderstaande tekst in te voegen:

"U kunt het modelformulier voor herroeping of een andere duidelijk geformuleerde verklaring ook elektronisch invullen en opsturen via onze website [webadres invullen]. Als u van deze mogelijkheid gebruik maakt zullen wij u onverwijld op een duurzame gegevensdrager (bijvoorbeeld per e-mail) een ontvangstbevestiging van uw herroeping sturen".

(4) Voor verkoopovereenkomsten waarbij u niet heeft aangeboden in geval van herroeping de goederen zelf af te halen, dient u onderstaande tekst in te voegen:

"Wij mogen wachten met terugbetaling tot wij de goederen hebben teruggekregen, of u heeft aangetoond

ayez fourni une preuve d'expédition du bien, la date retenue étant celle du premier de ces faits."

(5) Si le consommateur a reçu des biens dans le cadre du contrat:

a) insérez:

- "Nous récupérerons le bien"; ou
- "Vous devrez renvoyer ou rendre le bien, à nous-mêmes ou à ... [insérer le nom et l'adresse géographique, le cas échéant, de la personne habilitée par vous à réceptionner le bien] sans retard excessif et, en tout état de cause, au plus tard 14 jours après que vous nous aurez communiqué votre décision de rétractation du présent contrat. Ce délai est réputé respecté si vous renvoyez le bien avant l'expiration du délai de quatorze jours."

b) insérez:

- "Nous prendrons en charge les frais de renvoi du bien.";
- "Vous devrez prendre en charge les frais directs de renvoi du bien.";
- Si, dans le cas d'un contrat à distance, vous ne proposez pas de prendre en charge les frais de renvoi du bien et que le bien, en raison de sa nature, ne peut normalement être renvoyé par la poste:

"Vous devrez prendre en charge les frais directs de renvoi du bien, ... EUR [insérer le montant]."; ou, si le coût de renvoi du bien ne peut raisonnablement être calculé à l'avance: "Vous devrez prendre en charge les frais directs de renvoi du bien. Ces frais sont estimés à un maximum d'environ ... EUR [insérer le montant]."; ou

— Si, dans le cas d'un contrat hors établissement, le bien, en raison de sa nature, ne peut normalement être renvoyé par la poste et a été livré au domicile du consommateur au moment de la conclusion du contrat: "Nous récupérerons le bien à nos propres frais." et

c) insérez: "Votre responsabilité n'est engagée qu'à l'égard de la dépréciation du bien résultant de manipulations autres que celles nécessaires pour établir la nature, les caractéristiques et le bon fonctionnement de ce bien."

dat u de goederen heeft teruggezonden, al naar gelang welk tijdstip eerst valt.".

(5) Indien de consument goederen heeft ontvangen in verband met de overeenkomst:

a) voeg in:

- "Wij zullen de goederen afhalen.", of
- "U dient de goederen onverwijld, doch in ieder geval niet later dan 14 dagen na de dag waarop u het besluit de overeenkomst te herroepen aan ons heeft medegedeeld, aan ons of aan ... [naam en, indien van toepassing, het adres van de persoon die door u gemachtigd is om de goederen in ontvangst te nemen terug te zenden of te overhandigen. U bent op tijd als u de goederen terugstuurt voordat de termijn van 14 dagen is verstrekken.];"

b) voeg in:

- "Wij zullen de kosten van het terugzenden van de goederen voor onze rekening nemen.";
- "De directe kosten van het terugzenden van de goederen komen voor uw rekening.";
- Als u in het geval van een overeenkomst op afstand niet aanbiedt de kosten van het terugzenden van de goederen voor uw rekening te nemen, en de goederen door hun aard niet op normale wijze via de post teruggezonden kunnen worden:

"De directe kosten van het terugzenden van de goederen, ... EUR [vul het bedrag in] komen voor uw rekening."; of indien de kosten van het terugzenden van de goederen redelijkerwijs niet vooraf kunnen worden berekend: "De directe kosten van het terugzenden van de goederen komen voor uw rekening. De kosten worden geraamd op een maximum van ongeveer ... EUR [vul het bedrag in].", of

— Indien bij een buiten de verkoopruimten gesloten overeenkomst de goederen door hun aard niet op normale wijze via de post teruggezonden kunnen worden en ten tijde van de sluiting van de overeenkomst aan het huisadres van de consument zijn bezorgd: "Wij zullen de goederen op onze kosten bij u afhalen.", en

c) voeg in: "U bent alleen aansprakelijk voor de waardevermindering van de goederen die het gevolg is van het gebruik van de goederen, dat verder gaat dan nodig is om de aard, de kenmerken en het werking van de goederen vast te stellen.".

(6). Dans le cas d'un contrat de prestation de services ou de fourniture d'eau, de gaz ou d'électricité lorsqu'ils ne sont pas conditionnés dans un volume délimité ou en quantité déterminée, ou de chauffage urbain, **insérez le texte suivant:**

"Si vous avez demandé de commencer la prestation de services ou la fourniture d'eau/de gaz/d'électricité/de chauffage urbain [supprimer les mentions inutiles] pendant le délai de rétractation, vous devrez nous payer un montant proportionnel à ce qui vous a été fourni jusqu'au moment où vous nous avez informé de votre rétractation du présent contrat, par rapport à l'ensemble des prestations prévues par le contrat.""

(6) In geval van een overeenkomst voor de verrichting van diensten of de levering van water, gas of elektriciteit, voor zover deze niet in beperkte volumes of in een welbepaalde hoeveelheid gereed voor verkoop zijn gemaakt, of van stadsverwarming, **voeg de volgende tekst in:**

"Als u heeft verzocht om de verrichting van diensten of de levering van water/gas/elektriciteit/stadsverwarming [doorhalen wat niet van toepassing is] te laten beginnen tijdens de herroepingstermijn, betaalt u een bedrag dat evenredig is aan hetgeen op het moment dat u ons ervan in kennis heeft gesteld dat u de overeenkomst herroeft reeds geleverd is, vergeleken met de volledige uitvoering van de overeenkomst.""

ANNEXE 2 AU LIVRE XIV CODE DE DROIT ÉCONOMIQUE

MODÈLE DE FORMULAIRE DE RÉTRACTATION

(Veuillez compléter et renvoyer le présent formulaire uniquement si vous souhaitez vous rétracter du contrat)

— À l'attention de [la personne exerçant une profession libérale insère ici son nom, son adresse géographique et, lorsqu'ils sont disponibles, son numéro de télécopieur et son adresse électronique]:

— Je/Nous (*) vous notifie/notifions (*) par la présente ma/notre (*) rétractation du contrat portant sur la vente du bien (*)/pour la prestation de service (*) ci-dessous

- Commandé le (*)/reçu le (*)
- Nom du (des) consommateur(s)
- Adresse du (des) consommateur(s)

— Signature du (des) consommateur(s) (uniquement en cas de notification du présent formulaire sur papier);

— Date

(*) Biffez la mention inutile.

BIJLAGE 2 VAN BOEK XIV WETBOEK ECONOMISCH RECHT

MODELFORMULIER VOOR HERROEPING

(dit formulier alleen invullen en terugzenden als u de overeenkomst wilt herroepen)

— Aan [hier dient de beoefenaar van een vrij beroep zijn naam, adres en, indien van toepassing, zijn fax en e-mailadres in te vullen]:

— Ik/Wij (*) deel/delen (*) u hierbij mede dat ik/wij (*) onze overeenkomst betreffende de verkoop van de volgende goederen/levering van de volgende dienst (*) herroep/herroepen (*)

- Besteld op (*)/Ontvangen op (*)
- Naam/Namen consument(en)
- Adres consument(en)
- Handtekening van consument(en) (alleen wanneer dit formulier op papier wordt ingediend)
- Datum

(*) Doorhalen wat niet van toepassing is.